પ્રકાશન નં. ૧૯

હઝરત ઈમામ મહદી
(રદિયલ્લાહુ અન્હુ)

ક્યારે, ક્યાં ? કેવી રીતે જાહેર થશે ?

સંપાદક :

(હઝરત મવલાના મુફતી) મહમૂદ મવલાના સુલયમાન હાફેઝજી બારડોલી
જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ ડાભેલ – સિમલક

મૂળ અનુવાદક :

જનાબ અબ્દુલકાદિર ફાતીવાલા સા. (વલસાડ)

સાર સંકલન :

(મુફતી) મુહમ્મદ સઈદ મવ. મૂસા આછોદી

પ્રકાશન નં. ૧૯

હઝરત ઈમામ મહદી

sZlNl<,FC VgCf

ક્યારે, ક્યાં ? કેવી રીતે
જાહેર થશે ?

:: સંપાદક ::

મુફ્તી મહમૂદ મૌલાના સુલયમાન હાફિઝજી બારડોલી

મુદર્રિસ : જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ ડાભેલ–સિમલક

✧ મૂળ અનુવાદક :

❑ HGFA VaN,SFINZ OFTLJF,F ;FP sJ, ;F0f

◆ સાર સંકલન :

sDOTLf DCdDN;.N DJP D;F VFKMNL

ÝSFXS

જામિઅહ તજવીદુલ કુર્આન, બરચોંકા ઘર
મુ. પો. સોજીત્રા–૩૮૭ ૨૪૦
જિ. આણંદ (ગુજરાત–ઈન્ડિયા)
DMAFP _)))(*)Z&&5

સંપાદક (મદ્દ ઝિલ્લહૂ)ના એક બયાનનું ટાંચણ

આપણા ઘણા બધા મુસ્લિમ ભાઈઓ હઝરત મહદી (રદિ.)ની પ્રતિક્ષામાં અમલી સુસ્તીના શિકાર છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થનાર જ છે અને તેઓ આવીને આ ઉમ્મતની તમામ બાહ્ય અને આંતરિક પરિસ્થિતિઓને સુધારશે, દીનને પ્રભુત્વ અપાવશે, એટલા માટે તેમના આગમનની વાટ જોઈને તેઓ ખુદ દીની પ્રયત્નોથી દૂર થઈ રહયા છે, તેમની આ સોચ–વિચાર અને દષ્ટિકોણ સુધારવા લાયક છે.

ખૈરે ઉમ્મત હોવાની હેસિયતે અલ્લાહ તઆલાએ દીનનું નવનિર્માણ, દીનનો પ્રચાર–પ્રસાર, દીનની સુરક્ષા અને અલ્લાહ તઆલાના કલિમાની સરબુલંદીની જે જવાબદારી આપણા ઉપર લાગુ ફરમાવી છે, આપણે તેને સંપૂર્ણ રીતે અંજામ આપીએ, તેમાં કદાપિ કોતાહી ન કરીએ, કોઈ પણ જાતનું આળસ ન વર્તવું જોઈએ. હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું જયારે ભાગ્યમાં હશે ત્યારે તેઓનું આગમન થશે અને પોતાનું કામ કરશે, આપણા ભાગ્યમાં હશે તો આપણને પણ તેમનો સહવાસ–સંગાથ નસીબ થશે, ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા.

મૂળ ઉર્દૂનો અનુવાદ–મુહમ્મદસઈદ આછોદી

ISTFAG GFD	0	હઝરત ઈમામ મહદી (રદિ.)
ÝSFXG GP	0	૧૯
; 5FNS	0	મુફતી મહમૂદ મવ. સુલયમાન હાફિઝજી–બારડોલી
D/ VGJFNS	0	અલ્હાજ અબ્દુલ કાદિર ફાતીવાલા
;FZ; S,G	0	(મુફતી) મુહમ્મદસઈદ મવ. મૂસા આછોદી
VFJI¿	0	(સાર સંકલન સહિત) ત્રીજી
ÝT	0	૧૦૦૦
ÝSFXG JQF	0	૧૪૩૪ / ૨૦૧૩
D<I	0	

✦ ÝFI%T:YFGM ✦

❑ પ્રકાશન વિભાગ, સોજીત્રા : ૯૯૯૮૭ ૯૨૬૬૫

❑ જામિઅહ દારુલ એહસાન, બારડોલી–નવાપુર : ૦૯૩૭૭૦ ૧૩૮૨૮

❑ જામિઅહ દારુલ એહસાન, નવાપુર : ૯૯૦૪૦ ૭૪૪૬૮

❑ ઈદાર–એ–સિદ્દીક, ડાભેલ–સીમલક :૯૯૧૩૩ ૧૯૧૯

❑ બળી મસ્જિદ મોમનાવાડ, સલાબતપુરા–સુરત : ૯૯૭૯૫ ૮૨૨૧૨

અનુક્રમણિકા

કંઈક ત્રીજા એડિશન વિશે

V<CdN I,<,FIC J SOF J ;,FDG V,F .AFINIC<,hLv G:TOF4 VdDF AFcN ¦

અલ્લાહના અપાર એહસાન અને ફઝલથી મુજ નાચીઝની નાનકડી ઉર્દૂ કિતાબ 'ઝુહૂરે મહદી, કબ ? કહાં ? કિસ તરહ ?'ને લોકોમાં બહોળી લોકપ્રિયતા મળી અને એક જ વરસમાં એના બે એડિશન પ્રકાશિત થયાં.

ગુજરાતને અનુલક્ષીને ઘણા લોકોએ મારાથી માંગણી કરી કે, એનો ગુજરાતી અનુવાદ કરવામાં આવે, જેથી ગુજરાતી મુસ્લિમવર્ગ પણ હઝરત મહદી (રદિ.) વિશેના અકીદા બાબત સાચી હકીકતથી વાકેફ થાય અને ખોટી માહિતી તેમજ ખોટા અકીદાઓથી દૂર રહે.

ઉપરોક્ત જરૂરતને અનુલક્ષીને ગુજરાતી અનુવાદ માટે HGFA VaN, SFINZ OFTLJF,F ;FCA sNFPAPfને વિનંતી કરી, જે તેમણે સહર્ષ સ્વીકારી અને ઘણી જ સુંદર રીતે, સરળ ભાષામાં ગુજરાતી અનુવાદ કરી આપ્યો. અલ્લાહ તબારક વ તઆલા એમની અને એમના સહયોગી HGFA DJ,FGF DCdDN IG; DgXL O,FCL ;FPની ખિદમત અને મહેનતને કબૂલ ફરમાવે અને દારૈનમાં બેહતરીન બદલો ઈનાયત ફરમાવે, આમીન.

ત્યાર પછી જયારે કિતાબ છપાઈને માર્કેટમાં આવી તો જ્ઞાનપિપાસુ, વાંચનભૂખ્યા અને સાહિત્યરસિક વાચકોને ભારે ઘેલું લાગ્યું અને અસંખ્ય વાચકોએ સહૃદયે વધાવી લીધી અને તેઓને

ભાવી ગઈ. પ્રચંડ લોકચાહના, ભાવભીનો લોકઆવકાર અને ઉમળાકાભર્યા વધામણાએ જોતજોતામાં ગુજરાતી પ્રતોના બે એડિશન પણ પૂરા કરી દીધા અને સેલફોનની ઘંટડી રણકવાનું બંધ જ ન થવા દીધું અને લોકોનો કિતાબની પ્રાપ્તિનો ઉત્સાહ વધવા જ લાગ્યો. તદુપરાંત, હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે લોકોમાં ગલત અને પાયાહિન વાતોનું પરિભ્રમણ અમુક ઈલાકાઓમાં થવા લાગ્યું તો ત્યાંના રહેવાસીઓએ પણ લોકોની મૂંઝવણના નિરાકરણ માટે ખૂબ જ માંગણી કરી, પણ કરું શું ?..... અતિ વ્યસ્ત જીવન અને ''ખુત્બાતે મહમૂદ''ના પ્રકાશનના કારણે આ બાજુ ધ્યાન કેન્દ્રિત ન કરી શક્યો. હવે બિ–હમ્દિલ્લાહ અલ્લાહ તઆલાના બંદાઓના ઉત્સાહવર્ધક સંદેશાઓ પર અમુક વાતોના વધારા સાથે અને અગાઉ આવૃત્તિમાંથી અમુક ઈલ્મી અને સુક્ષ્મ વાતો જે સામાન્ય મુસ્લિમો માટે સમજથી દૂર લાગતી હતી તેને વાચકોના મંતવ્ય અને અભિપ્રાયથી કાઢી કિતાબનું સાર સંકલન રજૂ કર્યું છે.

કેમ કરીને ભૂલી શકાય ખંતીલા નવયુવાન આલિમે દીન અને ગુજરાતી સાહિત્યના આકાશના ઉગતા સિતારા નવયુવાન વિદ્વાન DJ,FGF DOTL DCdDN;>N sDJPf D;F VFKMNL ;FP sDP lhPfને કે જેઓએ કિતાબના સાર સંકલનની જવાબદારી (પોતાની અધ્યાપનની પુષ્કળ જવાબદારી અને બીજા કૌમી–મિલ્લી કાર્યોમાં કાર્યરત્ હોવા છતાં પોતાનો અમૂલ્ય સમય ફાળવીને) કબૂલ ફરમાવી, ખૂબ જ ચીવટપૂર્વક કામ અંજામ આપ્યું. અલ્લાહ તઆલા એમની અને એમના વાલિદ સાહેબની સેવાઓને કબૂલ ફરમાવે અને બદનઝરી અને ફિત્નાઓથી સુરક્ષિત રાખે. આમીન, યા રબ્બલ આલમીન !

DCDN DJP ;|,IDFG AFZOM,L

ગુફિર લહૂ વ લિવાલિદયહિ

IAI:D< , FICZCDFIGZCLD

મુબારક અભિપ્રાય

ChZT VSN; DOTL VCDN ;FCA BFG5ZL sNFPAPf

શયખુલ હદીસ અને સદર મુફતી : જામિઅહ, ડાભેલ

કયામત કયારે આવશે ? તેનો સાચો સમય અલ્લાહ તઆલા સિવાય કોઈને ખબર નથી. હદીસે જિબ્રઈલ અલયહિસ્સલામમાં છે કે,

હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી હઝરત જિબ્રઈલ અલયહિસ્સલામએ પૂછયું કે,

"કયામત કયારે આવશે ?"

તો એના જવાબમાં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું,

"કયામત વિશે જેને પૂછવામાં આવી રહયું છે તે પૂછનાર કરતાં વધારે જાણતો નથી."

અર્થાત્ : મને પણ આપની જેમ કયામતના સાચા સમયની ખબર નથી.

અલબત્ત, કુર્આન અને હદીસમાં કયામતની કેટલીક અલામતો અને નિશાનીઓ બતાવવામાં આવી છે. જેને ઉલમાએ 'અલામાતે સુગરા' (નાની નિશાનીઓ) અને 'અલામાતે કુબ્રા' (મોટી નિશાનીઓ) એમ બે ભાગોમાં વહેંચી છે.

'અલામાતે કુબરા' (મોટી નિશાનીઓ)માં સૌથી પહેલી નિશાની (હઝરત) મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું બતાવવામાં આવે છે.

આમ તો અરબી ભાષામાં 'મહદી' હિદાયત પામેલ વ્યક્તિને કહે છે. આ અર્થના લિહાઝથી ઘણા મહદી થઈ ચૂકયા છે અને થશે; પરંતુ કયામતની અલામતના તૌર પર જે મહદીના જાહેર થવાને બતાવવામાં આવ્યું છે તે એક વિશિષ્ટ વ્યક્તિ છે, જેની ઘણી વિગતો વિવિધ હદીસોમાં વારિદ થઈ છે.

હદીસ શરીફમાં ઉલ્લેખિત આ હઝરત મહદી (રદિ.)ના વ્યક્તિત્ત્વ વિશે (વિદ્વાનો) જુના જમાનાથી લખતા આવ્યા છે અને જેમ જેમ કયામત નજીક થતી જાય છે અને મુસલમાનો આખી દુનિયામાં વિવિધ કસોટીઓ અને મુસીબતોમાં શિકાર થતા જાય છે, તેમ કુદરતી રીતે તેમનામાં કથિત મહદીના આગમનની તલબ (ઝંખના) વધતી જાય છે.

મુસલમાનોની એ જ આંતરિક કેફિયતો અને લાગણીઓને નજર સમક્ષ રાખીને ઘણા લોકો કથિત મહદીના આગમન અને જાહેર થવાના સિલસિલામાં ઢંગધડા વગરની વાતો પણ ફેલાવતા રહે છે. આવા સંજોગોમાં જરૂરી હતું કે લોકોને કથિત મહદી વિશે વિશ્વસનીય રિવાયતોથી આગાહ–માહિતગાર કરવામાં આવે.

જેથી અઝીઝમ મુકર્રમ DF ,FGF DOTL DCDN AFZOM ,JL ;FCA ;< ,DC *(ઉસ્તાદ : જામિઅહ ઈસ્લામિયહ–ડાભેલ)*એ હદીસ અને હદીસની શરહો (વિવરણો) ઉપરાંત આ વિષયમાં અગાઉ લખાયેલી કિતાબોને ઉથલાવીને એક લેખ તૈયાર કર્યો છે, જે ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા ફાયદાકારક અને માર્ગદર્શક સાબિત થવાની ઉમ્મીદ છે.

અલ્લાહ તબારક વ તઆલા અઝીઝમ મૌસૂફની આ કોશિશને હુસ્ને કબૂલ અતા ફરમાવે. આમીન, યા રબ્બલ આલમીન !

અહમદ ખાનપૂરી

૬, ઝૂલ કઅદહ–૧૪૨૭ હિજરી

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

આરંભિક વાતો

હઝરત અલ્લામા સિફારીની (રહ.) ફરમાવે છે : ''કયામતની સૌથી નજીકની અને પ્રાથમિક નિશાનીઓમાં અલ ઈમામુલ મુકતદા, ખાતમુલ અઈમ્મહ મુહમ્મદ મહદીનું જાહેર થવું છે.'' (લવામિઉલ અનવારિલ બહિય્યહ)

સારાંશ કે મહદીનું જાહેર થવું એક એવી હકીકત છે કે, તેના ઈનકારનું કોઈ કારણ નથી. લગભગ પાંચ વરસ પહેલાં માદરે ઈલ્મી 'જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા'લીમુદ્દીન ડાભેલ–સિમલક'ના ટ્રસ્ટીમંડળના સભ્યો દ્વારા જામિઅહમાં ''શો'બએ તહફ્ફુઝે શરીઅત'' સ્થાપવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.

મજકૂર વિભાગ તરફથી આ બંદાના ઝિમ્મે 'ઈહતિસાબે કાદયાનિયત' (કાદયાનિયતની સમીક્ષા અને સમાલોચના)નો વિષય આવ્યો. મિરઝા કાદયાનીના દા'વાઓમાંથી એક દા'વો (પોતે) મહદી અને મસીહ હોવાનો પણ છે. હઝરત મહદી (રદિ.) અને મસીહ (અલૈ.)ના વિશે જે વાતો હદીસોમાં આવી છે, તેમાંથી કોઈ પણ વાત મિરઝા કાદયાનીમાં કોઈ પણ રીતે જોવામાં આવતી નથી; બલકે મિરઝા કાદયાની એક શરીફ ઈન્સાન પણ હોઈ શકતો નથી. તો સાથે જ દિલમાં આ વાત પણ આવી કે હઝરત મહદી (રદિ.) વિશેની વાતોને અલગ એકત્રિત કરીને ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યાની સેવામાં રજૂ કરવામાં આવે. એટલે એ જ હેતુથી કોશિશ કરવામાં આવી કે સાચી અને મજબૂત વાતોને એકત્રિત કરવામાં આવે અને કમજોર વાતોની તરફ પણ નિર્દેશ કરી દેવામાં આવે.

હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે ઘણી વાતો આપણા વર્ગમાં પણ ગલત મશહૂર છે, જેમ કે તેમના જાહેર થતી વખતે આસમાનથી પોકાર કરવામાં આવશે. હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાથી પહેલાં રમઝાનમાં ગ્રહણ થશે વગેરે .....

આ પ્રકારની બાબતો વિશે પણ યોગ્ય સ્પષ્ટીકરણની કોશિશ કરવામાં આવી છે અને જે જે કિતાબોથી લાભ લેવામાં આવ્યો છે તેને હવાલા સહિત લખી

દેવામાં આવી છે. આ વિષયની હદીસો બાબત કેટલાક હઝરાતનું કહેવું છે કે, ''મહદી વિશે જે સ્પષ્ટ હદીસો છે તે સહીહ નથી, જે સહીહ છે તે સ્પષ્ટ નથી.''

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ! હદીસોના સિલસિલામાં બંદાએ ''અકીદએ ઝુહૂરે મહદી અહાદીસકી રોશનીમેં'' s, BS 0 ChZT DJ, FGF DOTL IGhFD;LG XFDh. XCLN ZCPfની કિતાબથી ભરપૂર લાભ ઉઠાવ્યો છે અને બીજી જે હદીસની કિતાબો અને મુહદ્દિસીન હઝરાતના લખાણોથી ફાયદો ઉઠાવ્યો છે તે હવાલા સહિત લખી દીધું છે.

જયારે આ હસ્તપ્રત તૈયાર થઈ તો મારા માયાળુ બુઝુર્ગ હઝરત મવ. અબૂબક્ર સા. ગાઝીપૂરી (રહ.) અને હઝરત મવ. અબ્દુલ અલીમ સા. (મ.ઝિ.)એ એને જોઈ અને કેટલાક ઉપયોગી સૂચનો કર્યા.

ઉપરાંત, મુફતી રશીદ અહમદ સાહેબ ફરીદી (મ.ઝિ.) અને શૈખુલ હદીસ મવ. મુજતબા સાહેબ લુલાત અને વિદ્વાન શૈખ તલ્હા મન્યાર મક્કી અને બિરાદરે મુકર્રમ મુફતી અસ્અદ ખાનપૂરીએ એને જોઈ વધારા–સુધારા કર્યા. ઉપરાંત, મારા દ્વિતીય પીર મુશફિક વ મુરબ્બી હઝરત મવલાના મુફતી અહમદ ખાનપૂરી સા. (દા.બ.)એ વાંચી અને એના વિશે બરકતવંત કલિમાત લખાવ્યા.

આ કિતાબની તૈયારીમાં અઝીઝે મુહતરમ મોલ્વી, હાફિઝ, કારી અલ્હાજ ફારૂક બમ્બવી (સલ્લમહૂ)એ દરેક રીતે ઘણી મહેનત કરી. અલ્લાહ તઆલા આ તમામને જઝાએ ખૈર અતા ફરમાવે, આમીન !

અંતમાં હું સર્વ વાચકોથી અદબપૂર્વક વિનંતી કરું છું કે, મારી ઈલ્મી કમજોરી અને ભાષાથી જાણકારીની કમીના કારણે ચોક્કસ આ કિતાબમાં પુષ્કળ ખામીઓ રહી ગઈ હશે. ઉમ્મીદ છે કે તેની મને જાણ કરશોજી, જેથી બીજી આવૃત્તિમાં સુધારો થઈ શકે.

અલ્લાહ તઆલા મારી બદ નિય્યત અને બદ અમલીની બુરાઈથી સુરક્ષિત રાખે અને કિતાબને કબૂલિયતના બહુમાનથી માલામાલ ફરમાવે, આમીન !

DCDN IAG DJP ; , IDFG CFIOhÒ AFZOM, L

જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા'લીમુદ્દીન, ડાભેલ

ગુજરાત–ઈન્ડિયા

IAI:D<,FICZCDFIGZCLD

પહેલું પ્રકરણ

કયામત અને કયામતની નિશાનીઓ

કયામતનું આવવું એક યકીની વાત છે, દુનિયાના મોટા ભાગના લોકો કોઈ ન કોઈ સ્વરૂપે કયામતની વાતને માને છે અને સ્વીકારે છે. આપણે મુસલમાનોના માટે કયામતનું આવવું બુનિયાદી અકીદાઓમાંથી એક અતિ મહત્ત્વનો અકીદો છે.

અલબત્ત, આ કયામત કયારે આવશે તેનો ચોક્કસ સમય તો અલ્લાહ તઆલા જ જાણે છે.

સૂરએ લુકમાનમાં બારી તઆલા ઈર્શાદ ફરમાવે છે :

.gG<,FvC .gNC .<D:;FVCP (સૂ. લુકમાન : ૩૪)

TZHDM 0 બેશક, કયામતની જાણ તો અલ્લાહ તઆલાને જ છે.

બીજી જગ્યાએ સૂરએ "અઅ્રાફ"માં ઈર્શાદ છે :

I:V,GvS VIG:;FVIT ViIFvG DZ;FCFP S, 0 .gGDF .<DCF .gN ZIaA ,F IHI<,CF I,vJSITCF .<,F CvJP (સૂરએ અઅ્રાફ : ૧૮૭)

TZHDM 0 આ લોકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને કયામત વિશે પૂછે છે કે, તે ક્યારે થશે ? તો આપ ફરમાવી દો કે,

એની ખબર તો માત્ર મારા રબ (પરવરદિગાર)ને છે, જયારે કયામતનો સમય આવશે તો અલ્લાહ જ તેને સ્પષ્ટ કરી દેશે.

(સૂરએ અઅ્રાફ : ૧૮૭)

કયામતના આગમન અને જાહેર થવા વિશે મક્કાના કુરૈશે કદી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને રિશ્તેદારી (સગાઈ–સંબંધ)નો વાસ્તો આપીને, કદી એને આપની નુબુવ્વતનું માપદંડ બનાવીને પૂછયું કે,

જો આપ ખરેખર નબી છો તો બતાવતા કેમ નથી કે કયામત કયા વરસે અને કઈ તારીખે આવશે ?

પરંતુ દરેક વખતે એ જ જવાબ મળ્યો કે,

એની જાણ તો માત્ર મારા રબ (પરવરદિગાર)ને જ છે, કોઈ નબી કે ફરિશ્તાને પણ એની ખબર આપવામાં આવી નથી.

આ વાતની સ્પષ્ટતા કરતાં મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર (રહ.) લખે છે :

''કયામતની જાણ ન આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને છે અને ન મખ્લૂકમાંથી બીજા કોઈને પણ. એની જાણ તો (ફક્ત) અલ્લાહ તઆલાને છે અને તે જ એના ચોક્કસ સમયને જાણે છે.

(તફસીરે ઈબ્ને કસીર : ૪/૪૨૫)

કુર્આને કરીમમાં આટલી સ્પષ્ટ રીતે હકીકત બતાવી દેવામાં આવી હોવા છતાં ઘણા લોકો આ વાતની તલાશમાં રહે છે કે કયામત ક્યારે આવશે ?

અને ઈસ્રાઈલિયાત (બિન આધારભૂત રિવાયતો) તથા અન્ય કથનોને મેળવીને દુનિયાની એકંદર ઉંમર અને એનાથી કયામતના

સમયની તલાશ અને ગણતરી કરવાની નિષ્ફળ કોશિશ કરતા રહે છે.

એ સર્વ નકામું અને વ્યર્થ કામ છે. ખુદ અલ્લાહ તઆલા એવા લોકોને ચેતવણી આપતાં આગળ ઈર્શાદ ફરમાવે છે :

,F TVTLSD .<,F AuTCP

TZHDM 0 તે (કયામત) તમારા પર એકાએક આવી પડશે (એવી રીતે આવી પડશે કે કોઈને એના આવવાનો વહેમ અને ગુમાન પણ ન થશે.)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) બયાન ફરમાવે છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

''કયામત ત્યાં સુધી નહિ આવે જયાં સુધી સૂરજ પશ્ચિમ દિશામાંથી ઉદય નહિ પામે. જ્યારે સૂરજ પશ્ચિમ દિશામાંથી ઉદય પામશે અને લોકો તેને જોઈ લેશે ત્યારે બધા લોકો ઈમાન લઈ આવશે, પરંતુ એ તે સમય હશે જ્યારે કોઈનું ઈમાન લાવવું સ્વીકાર્ય ન હશે.

કયામત એ રીતે અચાનક આવી જશે કે બે આદમી આપસમાં કપડાંના (ખરીદ–વેચાણનો) સોદો કરી રહ્યા હશે, પછી ન તો તેની ખરીદી કરવા પામશે અને ન કપડાંને લપેટી શકશે.

કયામત એ રીતે અચાનક આવી જશે કે આદમી પોતાના પશુઓનું દૂધ લઈને આવી રહ્યો હશે, પણ એને પી નહી શકે.

કયામત એ રીતે એકદમ આવી પડશે કે એક શખ્સ પાણી માટે હોઝની સફાઈ કરી રહ્યો હશે, પરંતુ તેનો ઉપયોગ પણ કરી નહિ શકે.

કયામત એવી રીતે તત્કાળ આવી પહોંચશે કે એક શખ્સે ખાવાના માટે લુકમો ઉઠાવેલો હશે અને તેને ખાય પણ નહિ શકે.

(સહીહ બુખારી : ૨/૯૬૩)

એનો સારાંશ આ નીકળ્યો કે, કયામત ક્યારે આવશે એનું ચોક્કસ ઈલ્મ માત્ર અને માત્ર બારી તઆલાની પાસે જ છે.

અલબત્ત, કયામતની પુષ્કળ નિશાનીઓ આપણને અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના સાદિક અને મસ્દૂક (સત્યવાદી) રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ દ્વારા બતાવી છે.

આ વાત પર આપણું ઈમાન છે કે, અલ્લાહ તઆલાની વાતો ચોક્કસ અને અટલ છે અને જે વાત પણ અલ્લાહ તઆલા તરફથી આપણને બતાવવામાં આવી તે થઈને જ રહેશે.

વિશ્વનું આ કારખાનું (તંત્ર) અલ્લાહ તઆલાના હુકમના તાબે છે, એટલા માટે કયામત પહેલા પેશ આવનારા તે સંજોગો જેનું વર્ણન આપણને કુર્આન અને હદીસમાં મળે છે, તેના જ પ્રમાણે દુનિયામાં ફેરફાર અને પરિવર્તન થતા રહેશે.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

cc , F TaNLv , I , vSI , DFIT< , FCPcc

TZHDM 0 અલ્લાહ તઆલાની વાતો બદલાતી નથી.

(સૂરએ યૂનુસ : ૬૪)

✦ એટલે કયામતની જે નિશાનીઓનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું તેનું ઘટવું એક ફરજિયાત અનિવાર્ય બાબત છે.

✦ એમાંની ઘણી નિશાનીઓ તો અત્યાર સુધી આ દુનિયામાં

ઘટી ગઈ છે.

✦ કેટલીક ઘટી રહી છે.

✦ અને પુષ્કળ અલામતો પોત પોતાના સમયે જાહેર થતી રહેશે.

GMW 0 કયામતની નિશાનીઓની માહિતી મેળવવા માટે

(૧) હદીસની કિતાબોમાં વિશિષ્ટ રીતે ''કિતાબુલ ફિતનિ વ અશ્રાતિસ્સાઅહ'' નામના પ્રકરણો મૌજૂદ છે.

(૨) ઉપરાંત, અરબી ભાષામાં અલ્લામા ઈબ્ને કસીરની ''અન્નિહાયહ'' હવાલા અને હાશિયહ સહિત છપાઈ ચૂકી છે.

(૩) એ જ પ્રમાણે સય્યિદ અહમદની ''અલ ઈશાઅહ લિ અશ્રાતિસ્સાઅહ''નું ઉર્દૂ અનુવાદ 'અસરે હાજિર હદીસે નબવીકી રોશનીમેં' પ્રકાશિત થયેલી છે, જેનું ગુજરાતી સંકલન સુધારા–વધારા સાથે ''ફિત્નાઓ અને કયામત''ના નામથી જામિઅહ જંબુસરથી પ્રકાશિત થઈ ચૂકયું છે.

(૪) અને શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી (રહ.)ની કિતાબ ''અલામાતે કયામત''નો ગુજરાતી અનુવાદ કયામતની નિશાનીઓ નામથી પ્રગટ થયેલો છે.

ઉપરોક્ત કિતાબોનું વાંચન અને અવલોકન કરવું જોઈએ.

કયામતની નિશાનીઓના બે પ્રકારો

કયામતની જે નિશાનીઓ કુર્આન અને હદીસમાં વર્ણવવામાં આવી છે તે બે પ્રકારની છે :

s!f V ,FDFT ;UZFvનાની નિશાનીઓ અથવા અલામાતે

બઈદહ (દૂરની અર્થાત્ લાંબા સમયાંતરની નિશાનીઓ પણ કહી શકાય છે.

એ નિશાનીઓ કયામતથી પહેલાં અસ્તિત્વમાં આવશે, પરંતુ એ જરૂરી નથી કે તેના પછી કયામત જલદી જ આવી જાય.

sZf V,FDFT SAZFvમોટી મોટી નિશાનીઓ. એને અલામાતે કરીબહ (કયામતથી નિકટની નિશાનીઓ) પણ કહી શકાય છે.

આ નિશાનીઓ દુનિયાના સામાન્ય નિયમથી (ઘટનાક્રમ) વિરુદ્ધ કયામતના નજીકતર જમાનામાં જાહેર થશે, એ નિશાનીઓને જોઈને આ વાત સ્પષ્ટ થઈ જશે કે હવે કયામત દૂર નથી.

(ફત્હુલ બારી : ૧૧/૪૨૮ના આધારે)

બીજો પ્રકાર અર્થાત્ અલામાતે કુબરા (મોટી નિશાનીઓ)માંથી એક ઘણી મોટી નિશાની હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું છે.

કયામતની નિશાનીઓની બીજી એક વહેંચણી

જેવી રીતે કોઈ જલસો આયોજિત થાય છે તો તેના માટે મંડપ અને સ્ટેજ તૈયાર કરવામાં આવે છે, પછી જલસો ખતમ થાય છે તો બધી વસ્તુઓ ખતમ કરી દેવામાં આવે છે. એવી જ રીતે આ દુનિયા તૈયાર કરવામાં આવી, હવે તેનો હેતુ ખતમ થઈ રહયો છે, કયામત આવી રહી છે, પરંતુ તેનો સમય કયો છે તેની કોઈને ખબર નથી.

હદીસે જિબ્રઈલ જે બુખારી શરીફમાં છે, તેમાં ખુદ હઝરત જિબ્રઈલ (અલયહિસ્સલામ)એ હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને સવાલ કર્યો : ccDT: ;FVTcc કયામત ક્યારે

આવશે ? ઈરશાદ ફરમાવ્યો : ccD, D:é, lAvVV,D lDG:;F.,cc અર્થાત્ કયામત સંબંધિત સવાલનો આ હાલ છે કે ખુદ પૂછનાર અને ઉત્તરદાયી બન્નેય ઈલ્મી એ'તિબારથી એક જ હાલત પર છે.

અમુક રિવાયતોમાં છે કે, હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)એ એક વાર જિબ્રઈલે અમીન (અલયહિસ્સલામ)ને પ્રશ્ન કર્યો : કયામત ક્યારે આવશે ? જવાબ દીધો : ખુદ પૂછનાર અને ઉત્તરદાયી બન્નેય સરખા છે.

આ મોકા પર નબીએ અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દિલ મુબારક પર જવાબ અલ્લાહ તઆલા તરફથી નાખવામાં આવ્યો અને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ સમજો કે જિબ્રઈલે અમીન (અલયહિસ્સલામ)ને તેમનો ઉત્તર યાદ અપાવ્યો. અલબત્ત, હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેની નિશાનીઓ બતાવી. તે નિશાનીઓ પર ચિંતન—મનન કરવાથી તે ત્રણ પ્રકારની માલૂમ થાય છે :

s!f NZGL lGXFGLVM 0 જે દુનિયાના અંતિમ સમયમાં પેશ આવશે, પરંતુ કયામતથી બહુ પહેલાં પેશ આવશે. જેમ કે, હદીસ શરીફમાં ખુદ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના આગમનને પણ કયામતની નિશાની ઠેરવવામાં આવી છે. એવી જ રીતે કુર્આને કરીમમાં છે : cc.STZAIT:;FVT JgXSS, SDZPcc

(સૂરએ કમર : ૧)

TZHDM 0 કયામત નજીક આવી ગઈ અને ચંદ્ર ફાટી ગયો.

sZf DwlD JUlI lGXFGLVM 0 જે કયામતના નજીકના યુગમાં જાહેર થશે, પરંતુ તે નિશાનીઓના બાદ તરત પણ કયામત

આવવી જરૂરી નથી, બલકે તેની થોડી મુદ્દત પછી કયામત આવશે. જેમ કે, તે ગુનાહોનું આમ થવું જેની અહાદીસમાં ખબર આપવામાં આવી છે. એવી જ રીતે તે ખબરો જે ઈન્સાનો માટે આશ્ચર્યચકિત નિવડશે, જેમ કે, અહાદીસમાં છે :

✦ જ્યારે બાંદી પોતાના શેઠને જન્મ આપશે. આનો એક મતલબ આ છે કે, બાંદીઓની અવલાદ રાજાઓની પદવી મેળવવા લાગે અને બીજો મતલબ આ છે કે, અવલાદ પોતાની મા'ઓ પર પોતાના હુકમ ચલાવવા માંડે.... વગેરે વગેરે.

✦ કાળા ઊંટ (જે આરબમાં નજીવી કિંમતનો માલ સમજાય છે)નો ગોવાળિયો અથવા કાળા રંગના ગોવાળિયા ઊંચી ઊંચી ઈમારતો બાંધવા લાગે.

s#f GÒSGL IGXFGLVM 0 તે નિશાનીઓ જે બિલકુલ નજીકના જમાનામાં પેશ આવશે, તે નિશાનીઓના પ્રગટ થયા પછી તરત જ ટૂંકા ગાળામાં કયામત બરપા થશે. જેમ કે હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું, હઝરત ઈસા (અલયહિમુસ્સલામ)નું ઊતરવું, દજ્જાલ અને યાજૂજ–માજૂજનું નીકળવું, સૂર્યનો પશ્ચિમ દિશામાંથી ઉદય, સફા પર્વતથી એક જાનવરનું નીકળવું અને એનું લોકો સાથે વાતચીત કરવી વગેરે વગેરે....

હઝરત મહદી (રદિ.)ના કારનામાઓ

હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું એક અનિવાર્ય અને યકીની બાબત છે.

આપ (રદિ.)નું આગમન મુસ્લિમ ઉમ્મતના ઉત્થાન અને તરક્કીનું નિમિત્ત બનશે.

આપ (રદિ.)ના આગમન બાદ દીનની સુરક્ષા, દીનના પ્રચાર અને પ્રસાર, દીનનું નવ નિર્માણ, દીનનું નવજીવન વગેરે....

તે સૌથી મહત્ત્વના કારનામા જેને મુસ્લિમ ઉમ્મતમાં પહેલાંથી જ અંજામ આપવામાં આવતા રહ્યા હતા, પરંતુ જમાનાના સંજોગોના કારણે તેમાં શિથિલતા આવી ગઈ હતી, તેને હઝરત મહદી (રદિ.) દૂર કરીને સર્વ દિશામાં આગળ વધારવાની સફળ કોશિશ કરશે.

દીનની હિફાઝત

આ દુનિયાને બનાવવાનો મકસદ (હેતુ) સર્જનહારને ઓળખવું અને સર્જનહારની ઈચ્છાનુસાર અમલ કરવો અને એના મારફતે બંને જહાનનું સૌભાગ્ય હાસિલ કરવું છે.

આ મહાન મકસદ માટે અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલાએ વિવિધ અંબિયા (અલયહિમુસ્સલામ)ને આ દુનિયામાં મોકલ્યા, દરેક નબીએ પોત પોતાના જમાનામાં અલ્લાહ તઆલાનો પયગામ તેના બંદાઓ સુધી પહોંચાડી દીધો અને પોતાની ઝિમ્મેદારીઓને અદા કરીને દુનિયાથી તશરીફ લઈ ગયા.

પહેલાં અંબિયા (અલયહિમુસ્સલામ)ને ખાસ સમય અને ખાસ પ્રદેશના માટે શરીઅતો આપવામાં આવતી હતી અને સૌથી છેલ્લે અલ્લાહ તઆલાએ ખાતિમુલ અંબિયા હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મોકલ્યા.

અલ્લાહ તઆલાએ જે દીન સાથે પોતાના આખરી નબીને મોકલ્યા તે દીનને કયામત સુધી એક સર્વગ્રાહી દસ્તૂર–બંધારણ, પરિપૂર્ણ જીવનધારા (કાનૂન) અને કદી રદ ન થઈ શકે તેવો દીન ઠેરવવામાં આવ્યો.

કુર્આને કરીમ અલ્લાહ તઆલાનો આખરી પયગામ હોવાથી તેની સનાતનતા અને વિશ્વ વ્યાપકતાનો તકાદો પણ એ જ છે કે તેનો એકે એક અક્ષર સુરક્ષિત રહે કે જેથી કયામત સુધી આવનારા તમામ જિન્નાત અને ઈન્સાન તેનાથી રોશની હાસિલ કરી શકે, એટલે એની સુરક્ષાની જવાબદારી પણ ખુદ અલ્લાહ તઆલાએ લઈ લીધી.

અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલા ફરમાવે છે :

TZHD▯ 0 ''અમે પોતે કુર્આન ઉતાર્યું છે અને અમે પોતે (જ) એના રક્ષક છીએ. (સૂરએ હિજ્ર : ૯)

કુર્આન માત્ર શબ્દોનું નામ નથી, બલકે શબ્દો અને અર્થ બન્નેના સમન્વયનું નામ છે. એટલે જેવી રીતે કુર્આનના શબ્દોની સુરક્ષાનો વાયદો અને જવાબદારી અલ્લાહ તઆલાએ લીધી છે, તે જ રીતે કુર્આનના અર્થ અને વિષયોની સુરક્ષા તથા દરેક રીતના ફેરફારથી સુરક્ષિત રાખવાની જવાબદારી પણ એમાં આવી જાય છે અને એમાં પણ ઈલ્મી અને અમલી બંને પ્રકારની સુરક્ષા શામિલ છે. અર્થાત્ જેવી રીતે કુર્આનનું સહીહ ઈલ્મ સુરક્ષિત રહેશે અને માત્ર કુર્આને કરીમની ખુસૂસિયાત (વિશિષ્ટતા) છે બીજી આસમાની કિતાબોની સુરક્ષાની જવાબદારી જે તે અંબિયા (અલયહિમુસ્સલામ) અને તેમની ઉમ્મતને સોંપવામાં આવી હતી.

અલ્લાહ તઆલાનો ઈર્શાદ છે :

TZHD▯ 0 તૌરાતની સુરક્ષાના તેમને ઝિમ્મેદાર બનાવવામાં આવ્યા અને તેઓ ખબરગીરી (દેખરેખ રાખવા માટે) મુકર્રર હતા.

(સૂરએ માઈદહ : ૪૪)

તો જ્યાં સુધી અહબાર (યહૂદી ઉલમા)એ પોતાની ઝિમ્મેદારીનો

એહસાસ કર્યો ત્યાં સુધી તૌરાત અને ઈન્જીલ સુરક્ષિત રહી અને આ કિતાબો જ્યારે દુનિયાના પૂજારીઓના હાથમાં આવી તો ફેરફાર પામીને વેડફાઈ ગઈ.

એનો સારાંશ આ છે કે કુર્આને કરીમના શબ્દો અને અર્થો અને સૂચિતાર્થો સીધા અલ્લાહ તઆલાની હિફાઝતમાં છે તે ન કોઈના મિટાવવાથી મીટનારા, ન કોઈના દબાવવાથી દબાનારા, ન કોઈના વાંધા–વચકાથી નિરાશ થનારા અને ન જ કોઈના રોકવાથી તેની દા'વત રોકાનારી છે.

બારી તઆલાના ફઝલથી આ ઉમ્મતમાં દરેક જમાનામાં એક મોટો સમૂહ મોજૂદ હોય છે, જે પોતે શરીઅત પર અમલ કરતો હોય છે અને દીને મતીનનું સાક્ષાત સ્વરૂપ ધારણ કરીને દરેક જમાનામાં તેની સુરક્ષા અને પ્રચાર તથા પ્રસારનું સૌથી મહત્ત્વનું કામ અંજામ આપે છે.

હદીસ શરીફમાં ઈર્શાદ છે :

''મારી ઉમ્મતમાં એક એવી જમાઅત બાકી રહેશે, જે અલ્લાહ તઆલાના અહકામ સાચવી, કોઈ તેનો સાથ ન આપે અથવા કોઈ તેમનો વિરોધ કરે, તેમને તેની કોઈ પરવા ન થશે. એવી હકપરસ્ત (સત્ય ચાહક) જમાઅત એવી જ શાનની સાથે કયામત સુધી જાહેર થતી રહેશે. (સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૧૪૩)

એક બીજી રિવાયતમાં છે :

''કયામત આવતા સુધી મારી ઉમ્મતમાં એક સમૂહ સત્યતાનો સહાયક રહેશે, કોઈનું અપમાન એમને અવરોધશે નહિ.''

(સુનને તિરમિઝી : ૨/૪૩)

ખુલાસો એ કે આ ઉમ્મતની એક જમાઅત હંમેશા હકને બુલંદ કરવા માટે પ્રવૃત્તિશીલ રહેશે અને એ જમાઅતના પોતાના દૌરના એક અમીર હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

કયામત કયા લોકો પર આવશે તે વિશે બે પ્રકારની (વિરોધાભાસી) હદીસોનું નિરાકરણ

ઉપરની બન્ને રિવાયતોથી માલૂમ થાય છે કે અલ્લાહ તઆલાના નેક બંદાઓની એક જમાઅત કયામત સુધી અસ્તિત્વમાં રહેશે અને અલ્લાહ તઆલાના કલિમાને બુલંદ કરવાના મહાન મકસદમાં મશ્ગૂલ રહેશે. જ્યારે કે સહીહ મુસ્લિમની રિવાયતો :

cc,F TSD: ;FVvT C¿F ,F ISFv, IO, VZIN V<,FC V<,FCcc

VYFT 0 કયામત ત્યાં સુધી આવશે નહિ, જ્યાં સુધી ધરતી પર અલ્લાહ તઆલાનું નામ લેવામાં આવે.

cc,F TSD: ;FVvT V,F VvCvING IS, 0 V<,FC V<,FCcc (મુસ્લિમ શરીફઃ ૧/૮૩)

VYFT 0 કોઈ એવા માણસ ઉપર કયામત નહિ આવે જે અલ્લાહ અલ્લાહ કહેતો હોય.

અને ઈબ્ને માજહની રિવાયત :

ccJ,F TSD: ;FVT .<,F V,F IXZFIZgGF;cc

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૨)

VYFT 0 કયામત બદતરીન લોકો પર જ આવશે.

આ હદીસથી માલૂમ થાય છે કે કયામત બદતરીન લોકો પર કાયમ થશે, તે જમાનામાં નેક લોકોનું અસ્તિત્વ પણ ન હશે.

બન્ને પ્રકારની રિવાયતોથી જાહેરી રીતે જે વિરોધાભાસ માલૂમ પડે છે તેનો ઉકેલ આ છે કે, પહેલી રિવાયતમાં cc. ,F IJID, ISIFDCcc કયામત સુધી ccC¿F TSD: ;FVTcc કયામત આવતાં સુધી જેવા શબ્દોથી કયામતે કુબ્રા (મોટી કયામત) મુરાદ નથી; બલકે કયામતની એક મોટી અલામત (નિશાની) મુરાદ છે. અર્થાત્ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)નું (આસમાનથી ધરતી ઉપર) ઊતરવું.

એનાથી માલૂમ થયું કે,હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના (ધરતી પર) ઊતરવા સુધી એ જમાઅત બરાબર ધરતી પર સ્થાયી રહેશે. ત્યાર પછી ધીરે ધીરે અહલે હક લોકો આ દુનિયાથી વિદાય થઈ જશે અને બદતરીત લોકો પર કયામત કાયમ થશે.

(વધારે વિગતો માટે વાંચો : ''નવાદિરુલ ફિકહ : ૧/૧૩૨,૧૩૩'')

બીજુ પ્રકરણ

ખિલાફત

સઈદ બિન જમ્હાન (રદિ.) સફીનહ (રદિ.)થી રિવાયત કરે છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''મારી ઉમ્મતમાં ખિલાફત ૩૦ વર્ષ સુધી રહેશે, તેના પછી સલ્તનત થઈ જશે.''

તે પછી સફીનહ (રદિ.)એ મને કહ્યું કે, ''આપ હઝરત અબૂ બક્ર (રદિ.)ની ખિલાફતની ગણતરી કરો. પછી હઝરત ઉમર (રદિ.) અને હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) અને હઝરત અલી (રદિ.)ની ખિલાફતની ગણતરી કરો.'' અને (ગણતરી) કરી તો તે ૩૦ વર્ષ જ થયા. પછી મેં સફીનહ (રદિ.)ને કહ્યું કે,''બની ઉમય્યહ એવો દા'વો કરે છે કે (મજકૂર) ખિલાફત તેમના (ખાનદાન)માં જ છે.'' તો સફીનહ (રદિ.)એ કહ્યું કે,''બની ઝુરકા જૂઠા છે, તેઓ તો બદતરીન બાદશાહોમાંથી હતા.'' (તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૬)

ફકીહુલ અસ્ર હઝરત મૌલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) આ હદીસની બાબતમાં લખે છે કે :

''તે પસંદીદહ ખિલાફત તે લોકોની (કાયમ કરેલી) હશે જેમણે પોતાના આ'માલના દ્વારા ઈસ્લામનું અનુમોદન કર્યું અને સુન્નતે

નબવી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મજબૂતીથી પકડી લીધી.

(હવાશી કવકબુદ્દુરી : ૨/૫૫, હવાશી તિરમિઝી : ૨/૪૬, મજમઉ બિહારિલ અનવાર : ૨/૯૩)

એ જ પ્રમાણે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.)ની રિવાયતમાં આવ્યું છે કે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ખબર આપી છે કે, કેટલાક જમાના સુધી નુબુવ્વત અને રહમત રહેશે, તે પછી ખિલાફત અને રહમત રહેશે.

કેટલીક રિવાયતોમાં :

clB , FOT V , F IDgCFIHG GAjJCc નબવી પ્રણાલી પ્રમાણેની ખિલાફત શબ્દો પણ આવ્યા છે.

(અલ મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૨૦–હદીસ નંબર : ૮૪૫૯)

સય્યિદુના હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ અલ્લાહ તઆલાના આખરી નબી અને રસૂલ છે. આપના પછી કોઈ નવા રસૂલ અને નબી આવનાર નથી.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ પોતાની પવિત્ર જિંદગીમાં જ પોતાના દુનિયામાં આગમનના મકસદો :

અર્થાત્ :

– તિલાવતે આયાત,

– તઝકિયએ નુફૂસ (લોકોની આંતરિક શુદ્ધિ),

– કિતાબ (કુર્આન)ની તા'લીમ અને હિકમતની રોશનીમાં એક સર્વગ્રાહી દીન અને સદાચાર સમાજ ઈન્સાનિયત સમક્ષ રજૂ કર્યો.

તદુપરાંત, અલ્લાહ તઆલાની મરજી મુજબ અદલ અને ઈન્સાફવાળી એક નમૂનારૂપ, આદેશ હુકૂમત પણ સ્થાપી.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની બા–કમાલ શખ્સિયત નાની ઈમામત (અર્થાત્ નમાઝની ઈમામત) અને મોટી ઈમામત (અર્થાત્ હુકૂમત) બન્નેની ભેગી હતી.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ વહીની રોશનીમાં જે રાજ્ય વ્યવસ્થા સ્થાપિત કરી તેનો નમૂનો દુનિયાના ઈતિહાસમાં મળી શકે તેમ નથી.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના બાદ પણ આ રાજ્ય વ્યવસ્થા કેટલીક મુદત સુધી દુનિયામાં બાકી રહી, જેને આપણે ''ખિલાફત'' કહીએ છીએ, અને ખિલાફતના પદના ઝિમ્મેદારને 'ખલીફા' કહીએ છીએ.

એટલે હકીકતમાં ખિલાફત તે જ નિઝામ (રાજ્ય વ્યવસ્થા)ને કહીશું જે સંપૂર્ણપણે નુબુવ્વત અને રિસાલતની તા'લીમાત (સૂચનાઓ) અનુસાર હોય અને નબવી નિઝામની તમામ ખૂબીઓ તેમાં મોજૂદ હોય અને તે નિઝામ રિસાલતની શૈલી–પ્રણાલી પર ચાલતો હોય.

ખિલાફતની વ્યાખ્યા

ખિલાફતની વ્યાખ્યા કરતાં હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે :

ખિલાફતે આમ્મહ એટલે ઉલૂમે દીનિય્યહની ઈશાઅત (પ્રચાર અને પ્રસાર) અર્થાત્ : કુર્આન અને હદીસની તા'લીમ, વઅઝ અને

નસીહતને જીવંત રાખવું.

– અરકાને ઈસ્લામ (પાંચ વખતની નમાઝ, જુમ્અહ, બન્ને ઈદોની જમાઅતનો પ્રબંધ અને ઈમામત, ઝકાત વસૂલ કરવી, હકદારોમાં ખર્ચ કરવી, આમિલ(ઝકાત–ઉશ્ર વસૂલ કરનાર વહીવટદાર)ની નિમણૂક, ચાંદની ગવાહી અને તેના બાદ રમઝાન અને બન્ને ઈદોનો હુકમ, હજની વ્યવસ્થા વગેરે....) પર અમલ કરવો–કરાવવો.

– જિહાદ અને તેને અનુસંગત વિભાગોની સ્થાપના કરવી.

– કાઝી (ન્યાયાધિશ) પદની ફરજો બજાવવી.

– હુદૂદ (ગુનાહો માટે શરઈ સજા) ગુનેહગારો પર લાગુ કરવી.

– અત્યાચારો દૂર કરવા.

– ભલાઈનો હુકમ કરવો અને બુરાઈઓ રોકવાનો પ્રબંધ કરવો.

આ બધા કામોને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના નાયબ (પ્રતિનિધિ) તરીકે અમલી રીતે અંજામ આપવાને ''ખિલાફત'' કહેવામાં આવે છે. (ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૧૯)

ખિલાફતનું મહત્ત્વ

ખિલાફત અને ખલીફાનું બાકી રહેવું આ ઉમ્મતના માટે અત્યંત મહત્ત્વની અને જરૂરી બાબત હતી, જેના મહત્ત્વનો અંદાજો એનાથી લગાવી શકાય છે કે હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના વિસાલ (વફાત) બાદ દફનમાં જે મોડું થયું તે ખલીફા નક્કી કરવાના કારણે થયું.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના વાણી અને વર્તનના સ્પષ્ટ ઈશારાઓની રોશનીમાં સહાબા (રદિ.)ની સર્વસંમતિથી

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) પ્રથમ ખલીફા નક્કી કરવામાં આવ્યા, ત્યાર પછી કફન–દફનનો મુબારક અમલ અંજામ આપવામાં આવ્યો.

આ વિશે હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) ફરમાવે છે :

''સહાબા (રદિયલ્લાહુ અન્હુમ)નું ધ્યાન આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દફનથી પહેલાં ખલીફા નક્કી કરવા તરફ કેન્દ્રિત થયું, જેનાથી માલૂમ થયું કે જો સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને શરીઅતના તરફથી ખલીફા મુકર્રર કરવાની ફરઝિયત (અને તેમાં મોડું કરવાની મનાઈ) માલૂમ ન હોત તો તેઓ કદી પણ ખલીફા મુકર્રર કરવાને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દફન પર અગ્રતા ન આપત. (ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૨૧)

ખલીફા

B , LOF 0 નબીનો સાચો જાનશીન હોય છે, નબવી ઉલૂમ અને નબવી સિફાતથી આભૂષિત હોય છે, કુર્આન અને હદીસના ઉલૂમમાં તેને પરિપૂર્ણ સૂઝ–બૂઝ હોય છે, નબવી સુન્નતોનો સંપૂર્ણ પાબંદ હોય છે, અને નબીની જેમ તેનું દિલ ઈન્સાનિયતની ખૈરખ્વાહીની ભાવનાથી છલકાતું હોય છે.

ખલીફા માટે જરૂરી છે કે, મુસલમાન હોય, પુરુષ હોય, બુદ્ધિશાળી હોય,પુખ્ત વયનો હોય, ન્યાયી હોય, આઝાદ (સ્વતંત્ર) હોય, વાકછટા ધરાવનાર હોય, પ્રજાની વાતોને સાંભળનાર હોય, પ્રજાની પરિસ્થિતિ પર નજર રાખનાર હોય, અને જ્યાં કુર્આન અને હદીસનો આદેશ સ્પષ્ટ ન હોય ત્યાં કલ્પના શક્તિથી ધાર્મિકતા સચવાય એવો માર્ગ કાઢવાની લાયકાત પણ તેનામાં હોય.

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ)

ખિલાફતે રાશિદહ

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ઈન્તિકાલ પછી હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.)ની ખિલાફતની કુલ મુદ્દત બે વરસ, ત્રણ મહિના અને તેર દિવસ છે અને હઝરત ઉમર (રદિ.)ની ખિલાફતની મુદ્દત દસ વરસ અને લગભગ છ મહિના છે અને હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)ની ખિલાફતની મુદ્દત લગભગ બાર વરસ છે અને હઝરત અલી (રદિ.)ની ખિલાફતની મુદ્દત ચાર વરસ અને નવ મહિના છે.

બાર ખલીફા

હદીસ શરીફમાં છે : જાબિર બિન સમુરહ (રદિ.)એ કહયું, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું :

'' મારા પછી બાર ખલીફા થશે.''

રિવાયત કરનાર કહે છે કે, તે પછી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ કંઈક ફરમાવ્યું, જેને હું સમજી શક્યો નહિ, તો મેં મારી બાજુમાં બેઠેલા શખ્સને પૂછયું તો તેણે કહયું :

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

''બધા ખલીફાઓ કુરૈશમાંથી હશે.''

(તિરમિઝી : ૨/૪૬–હદીસ નંબર : ૨૨૨૩, અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮૮)

બીજી એક હદીસમાં છે :

'' મારા પછી કોઈ નબી નથી. હા, ખલીફાઓ થશે, જેની સંખ્યા ઘણી હશે. ''

GMW 0 આ બાર હઝરાતને લોકભાષામાં ખલીફા કહી શકીએ છીએ, એટલે ખલીફા શબ્દ અહિયા બાદશાહ અને હુકૂમતના વરિષ્ઠ ઝિમ્મેદારના અર્થમાં છે.

આ હદીસ શરીફનું વિવિધ પ્રકારે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે. એમાં સૌથી યોગ્ય વાત આ છે કે,

આ બાર ખલીફાઓનું આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના બાદ સતત થવું જરૂરી નથી. બલકે જુદા જુદા સમયે કયામત સુધી એ સંખ્યા પૂરી થશે.

''બઝલુલ મજહૂદ''ના લેખક ફરમાવે છે : કેટલાકે કહયું છે કે, મજકૂર ખલીફાઓથી મુરાદ તે લોકો છે જેઓ ખુલફાએ રાશિદીનની સીરતના અનુસરણ કરનારા હશે, અને તેમાં અંતિમ હઝરત મહદી (રદિ.) હશે. (બઝલુલ મજહૂદ : ૫ / ૧૦૧)

હઝરત મવલાના ખલીલ અહમદ સહારનપૂરી (રહ.)એ ઉપરોક્ત કથનને જ અગ્રતા આપી છે. ઈમામ સુયૂતી (રહ.) અને શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.)એ પણ એને જ પસંદ ફરમાવ્યું છે.

અલબત્ત, આ વાત યકીની છે કે એ બાર ખલીફાઓમાં આખરી ખલીફા હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

એટલે ઈમામ અબૂ દાવૂદ (રહ.)એ બાર ખલીફાઓવાળી હદીસને 'કિતાબુલ મહદી' માં ઉલ્લેખ કરીને એ વાત તરફ ઈશારો કર્યો છે કે તે બારમાં ખલીફા હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

GMW 0 VS SYG VF K S4

હઝરાત ખુલફાએ રાશિદીન (રદિ.) એટલે કે, (૧) હઝરત

અબૂબક્ર (રદિ.), (૨) હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.), (૩) હઝરત ઉસ્માન (રદિ.), (૪) હઝરત અલી (રદિ.), (૫) હઝરત હસન (રદિ.), (૬) હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.), (૭) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર (રદિ.) અને (૮) હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) આ આઠ થયા. તે પછી : (૯) હઝરત મહદી અબ્બાસી (રહ.) અને (૧૦) હઝરત તાહિર (રહ.) જેઓ ખુબ ન્યાયી હતા અને બાકી રહેલા (નં : ૧૧ અને નં : ૧૨) થી જે મુરાદ છે તેમનો હજુ ઈન્તિઝાર છે. મજકૂર બે માંથી એક હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

(તારીખુલ ખુલફા : ૧૨)

ત્રીજું પ્રકરણ

દીનનું નવનિર્માણ અને નવ નિર્માતા

અબૂ અલ્કમહ (રહ.) અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી નકલ કરે છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : ''બેશક, અલ્લાહ તઆલા આ ઉમ્મત માટે દરેક સદી પર એવા શખ્સને મોકલશે જે આ ઉમ્મતના દીની મામલાઓને નવેસરથી કાયમ અને મજબૂત કરશે.'' (મુસ્તદરક : ૪/૫૬૮–હદીસ નંઃ ૮૫૯૩)

દીને ઈસ્લામની કયામત સુધી હિફાઝત (સુરક્ષા)નો અલ્લાહ તઆલાના તરફથી એક ગેબી નિઝામ (અગોચર વ્યવસ્થા તંત્ર) છે જે આ ઉમ્મતના માટે અલ્લાહ તઆલા તરફથી એક વિશિષ્ટ નેઅમત છે; પરંતુ શયતાની કુવ્વતો દરેક દૌરમાં આ દીને હનીફમાં ફેરફાર કરતી રહે છે.

OZOFZGL X~VFT 0

–ઈફરાત વ તફરીત (મૂળ વાતમાં વધારો–ઘટાડો કરવો)

–તશદ્દુદ (દુરાગ્રહ)

–ગુલૂ (અતિરેક)ની બુનિયાદ પર થાય છે.

મધ્યમ માર્ગથી હટીને પોતાની મનેચ્છાઓ પ્રમાણે દીનનું વિવરણ

કરવું અને ગલત દષ્ટિબિંદુ તથા નાસ્તિકતા (બેદીની)ને દીન કહેવું એવા વબાઈ (સાર્વજનિક) રોગો છે, જે ઉમ્મતને અસલ દીનથી મહરૂમ (વંચિત) કરવાના સબબો બની જાય છે.

અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલાએ આ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પર ખાસ કૃપા ફરમાવીને એ પ્રકારના ફેરફાર અને નાસ્તિકતા (બેદીની)થી આ દીન–ઈસ્લામને પાક રાખવા માટે દરેક દૌરમાં દીનના મુજદ્દિદ (નવનિર્માતા)નો એક મુબારક સિલસિલો જારી ફરમાવ્યો.

હઝરત મહદી (રદિ.) આ ઉમ્મતના આખરી મુજદ્દિદ હશે

અલ્લાહ તઆલા ઉપર દર્શાવેલી સિફતો ધરાવનાર પોતાના એક બંદાને અથવા સિફતોવાળા બંદાઓની જમાઅતને :

દરેક સદીની શરૂઆતમાં અથવા દરેક દૌરમાં અથવા દરેક યુગમાં આ ઉમ્મતમાં પેદા ફરમાવતા રહેશે.

એ જ મુજદ્દિદોની મુબારક સાંકળની આખરી કડી હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

નજીકના ભૂતકાળના મુજદ્દિદ અને ફકીહ હઝરત (મૌલાના રશીદ અહમદ) ગંગોહી (રહ.) ફરમાવે છે કે :

"હઝરત મહદી (રદિ.) આ ઉમ્મતના આખરી મુજદ્દિદ હશે."

(કવ્કબુદ્દુરી : ૨ / ૫૭)

GMW 0 મુજદ્દિદને સ્વંય ઈલ્હામ અને અલામત દ્વારા (તાર્કિક તરીકાથી) તેના મુજદ્દિદ હોવાની જાણ થાય છે, પરંતુ એ વહીના

દરજામાં નથી.

– એમ તો મુજદ્દિદ પોતાના વિશિષ્ટ કારનામાઓના માધ્યમથી ઓળખી લેવામાં આવે છે.

(ફતાવા મહમૂદિય્યહ : ૧૩/૪૦૩ નો ખુલાસો)

ChZT DCNL sZlNPfGF ÔCZ YJFGL TFSLN

મુબારક હદીસોમાં આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ના આગમનને ઘણી જ તાકીદથી બયાન કરવામાં આવ્યું છે.

એક જગાએ ઈર્શાદ છે :

''જો દુનિયાનો (કયામતનો) એક દિવસ પણ બાકી રહી જાય, તો અલ્લાહ તઆલા તે દિવસને એટલો લાંબો કરી દેશે કે તેમાં એક શખ્સ મારાથી (અથવા એવું ફરમાવ્યું કે) મારા અહલે બયત (ઘરવાળાઓ)માંથી એ રીતે ઉતારશે કે તેનું નામ મારા નામને મળતું હશે, અને તેમના પિતાનું નામ મારા પિતાના નામને મળતું હશે.''

ફત્રની રિવાયતમાં એટલો વધારો છે કે :

''તે અદલ અને ઈન્સાફથી ધરતીને એ જ રીતે ભરી દેશે જેવી રીતે તે જુલમ અને સિતમ–અત્યાચારથી ભરાઈ ગઈ હતી.''

(અબૂ દાવૂદ : ૨/ ૫૮૮)

એક જગાએ ઈર્શાદ છે :

''જો દુનિયાનો માત્ર એક દિવસ પણ બાકી રહી ગયો હશે તો અલ્લાહ તઆલા તે દિવસને લાંબો કરી દેશે, અહીં સુધી કે (એક શખ્સ) વાલી (માલિક) થઈ જશે.'' (તિરમિઝી શરીફ : ૨/ ૪૭)

એક જગાએ ઈર્શાદ છે :

''દુનિયા ત્યાં સુધી ફના નહીં થશે જયાં સુધી મારા ઘરાનામાંથી એક એવો શખ્સ આરબની સરજમીનનો માલિક ન થઈ જાય, જેનું નામ મારા નામ જેવું હશે.'' (તિરમિઝી શરીફ : ૨/૪૭)

ઉપરની રિવાતયમાં ''આરબની સરજમીનનો માલિક'' શબ્દ છે તેની સ્પષ્ટતા કરતા, મૌલાના મુહમ્મદ મંઝૂર નુઅમાની (રહ.) લખે છે :

''એ પણ કહી શકાય છે કે, હુકૂમત શરૂઆતમાં આરબમાં સ્થાપિત થશે, તે પછી આખી દુનિયામાં અથવા આ કે હુકૂમતનું અસલ મરકઝ (કેન્દ્ર) આરબ હશે.'' (મઆરિફુલ હદીસઃ ૮/૧૭૦)

એક જગાએ એ જ વાતને આ રીતે બયાન કરવામાં આવી છે : ''દિવસ અને રાત ત્યાં સુધી ફના નહિ થશે જયાં સુધી મારા ખાનદાનમાંથી એક એવો શખ્સ માલિક ન થઈ જાય જેનું નામ મારા નામ જેવું હશે, તે ધરતીને એ જ રીતે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે જેવી રીતે તે (ધરતી) જુલમ અને અત્યાચારથી ભરાયેલી હતી.''

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ—હદીસ : ૮૭૧૩)

કયામત ત્યાં સુધી કાયમ નહીં થશે જયાં સુધી ધરતીનો પટ જુલમ—સિતમ અને નાફરમાનીથી ભરાય ન જાય . તે પછી મારા અહલે બયત (ઘરવાળાઓ)માંથી એક શખ્સ જાહેર થશે જે તેને (ધરતીને) એ જ પ્રમાણે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે જેવી રીતે તે (ધરતી) જુલમ અને સિતમથી ભરેલી હતી.''

(મુસ્તદરક—હદીસ નંબર : ૮૬૬૯)

બન્ને રિવાયતોનો સારાંશ આ છે કે, રાત અને દિવસ ત્યાં સુધી

નષ્ટ નથી થઈ શકતા અથવા કયામત ત્યાં સુધી નથી આવી શકતી જ્યાં સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર ન થઈ જાય.

આ રિવાયતોનો ખુલાસો (ટૂંકસાર) આ છે કે :

હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું બિલકુલ યકીની અને નક્કર હકીકત છે અને (હઝરત) મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પર ઈમાન રાખવું વાજિબ છે, જેવું કે આગળ આવશે.

ChZT DCNL sZlNPfGF N:T CS 5Z AIVTGL TFSLN

ઈન્સાન માટે જરૂરી છે કે તે દરેક ખૈર અને નેકીના કામોમાં શક્તિ અનુસાર મદદ કરે.

ઉપરાંત, પવિત્ર શરીઅતની તાલીમ પ્રમાણે જો કોઈ સુધારક, નવનિર્માતા અને હકના તરફ બોલાવનાર ઊભો થઈ જાય તો તેની મદદ કરવી, તેના માટે માર્ગ સમતળ કરવો, તેના રસ્તામાં રુકાવટ નહિ બનવું, આપણી ઈમાની, અખ્લાકી ફરજ છે.

આમ છતાં, જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે તો તેમની મદદ કરવાની અને તેમના હાથ પર બયઅત કરવાની હદીસોમાં ઘણી વિશેષ તાકીદ આવી છે.

હઝરત નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ એને તાકીદના અંદાઝમાં આ રીતે બયાન ફરમાવી કે,

''જેને એ સમય મળે (અર્થાત્ જેને હઝરત મહદી (રદિ.)નો જમાનો મળે) તો તે તેમની પાસે આવે, ભલેને બરફ પર ઘસડાઈને આવવું પડે.''

હદીસ શરીફમાં છે :

''હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે, અમે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની ખિદમતે અકદસમાં હાજર હતા. અચાનક બની હાશિમના કેટલાક નવયુવાન બાળકો (સંતાનો) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પાસે આવ્યા.

જયારે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેમને જોયા તો આપની આંખો આંસુઓથી ભીની થઈ ગઈ અને (ચહેરાનો) રંગ બદલાઈ ગયો.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે, મેં અરજ કરી :

''અમે આપના ચહેરા પર ગમના ચિહ્‌નો જોઈ રહયા છીએ, જે અમારા માટે વેદનાનું નિમિત્ત છે.''

તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો :

''અમે અહલે બયતને અલ્લાહ તઆલાએ ખુસૂસિય્યત બખ્શી છે કે, અમારા માટે દુનિયા કરતાં આખિરતને પસંદ ફરમાવી છે. મારા અહલે બયતને મારા બાદ મોટી મુસીબતો અને દુઃખો તથા ધુત્કારનો સામનો કરવો પડશે. અહીં સુધી કે પૂર્વ તરફથી એક કોમ પ્રગટ થશે જેમની સાથે કાળા ઝંડા હશે. મારા અહલે બયત તેમનાથી ખૈર (ભલાઈ) માંગશે; પરંતુ તેમને નહિ આપવામાં આવશે. ત્યારે તેઓ કિતાલ—લડાઈ કરશે અને તેઓ મદદ તથા સફળતા મેળવશે. તે પછી તેમને તેમની ઈચ્છિત ચીજો આપવામાં આવશે; પરંતુ તેઓ એને કબૂલ નહિ કરશે. અહીં સુધી કે તેઓ મારા અહલે બયતમાંથી એક શખ્સને આપશે. તે ધરતીના પટને એ જ પ્રમાણે અદલ અને

ઈન્સાફથી ભરી દેશે, જેવી રીતે તે (દુનિયા) જુલમથી ભરેલી હતી. તો જે કોઈ તેમને પામે તે તેમની પાસે પહોંચી જાય, ભલેને બરફ પર ઘસડાયને જ કેમ ન જવું પડે.

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૯–હદીસ નંબર : ૪૦૮૨)

આ મુબારક શબ્દોથી અંદાજો થાય છે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેમનો (હઝરત મહદી (રદિ.)નો) સાથ આપવા અને તેમના હાથ પર બયઅત થવાની કેટલી તાકીદ ફરમાવી છે.

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) ફરમાવે છે કે,

''હઝરત શાહ મહદી (રદિ.)ની ખિલાફતનો વખત આવશે તો ખલીફાથી સંબંધિત વાતોમાં આપની ઈત્તિબાઅ–અનુસરણ વાજિબ હશે.'' (ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૨૬)

ચોથું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની હદીસો

5C|,L CNL; 0

''તે વખતે તમારો શું હાલ હશે જ્યારે ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) તમારા દરમિયાન ઊતરશે એવી હાલતમાં કે તમારો ઈમામ તમારામાંથી જ હશે અર્થાત્ હઝરત મહદી (રદિ.)''

(સહીહ બુખારી : ૧ / ૪૯૦)

''તમારો ઈમામ તમારામાંથી જ હશે'' વિશે અલ્લામા ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) લખે છે :

આ ઈમામથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે, જે આ જ ઉમ્મતમાંથી હશે અને ઈસા અલયહિસ્સલામ એક નમાઝમાં તેમના મુક્તદી થશે.

(ફત્હુલ બારી : ૬/૬૧૧)

ALÒ CNL; 0

''તમારા ખલીફાઓમાંથી એક ખલીફા એવા હશે જેઓ ગણ્યા વગર ખોબા ભરી ભરીને માલ વહેંચશે.'' (મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૫)

+LÒ CNL; 0

''આખર જમાનામાં એક ખલીફા થશે જે ગણ્યા વગર માલ

વહેંચશે.'' (મુસ્લિમ શરીફઃ ૨/૩૯૫)

મૌલાના બદરે આલમ મેરઠી (રહ.) લખે છે કે,

આ બાબત લોકોએ સ્પષ્ટ રીતે સમજી લેવી જોઈએ કે મુસ્લિમ શરીફની હદીસોથી આ વાત સાબિત છે કે,

આખરી જમાનામાં મુસલમાનોના એક ખલીફા થશે, જેના જમાનામાં અસામાન્ય બરકતો જાહેર થશે. તે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)થી પહેલાં પેદા થશે. દજ્જાલ તેના જમાનામાં જાહેર થશે, પરંતુ તેનો વધ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના મુબારક હાથ વડે થશે. હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) જ્યારે આસમાનથી તશરીફ લાવશે તો ખલીફા નમાઝ માટે મુસલ્લા પર આવી ચૂકયા હશે. હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામને જોઈને તેઓ મુસલ્લો છોડીને પાછળ હટશે; પરંતુ હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ તેમને ફરમાવશે :

> ''તમે મુસલ્લા પર જઈ ચૂકયા છો, એટલા માટે હવે ઈમામત પણ આપનો જ હક છે અને એ આ ઉમ્મતની બુઝુર્ગી છે.'' એટલે એ નમાઝ તો આપ તેમની જ ઈક્તિદામાં અદા ફરમાવશે.

(૧) સહીહ મુસ્લિમમાં મવજૂદ છે કે ઈસા (અલયહિસ્સલામ) જ્યારે ઊતરશે ત્યારે મુસલમાનોના એક અમીર ઈમામતના માટે મુસલ્લા પર આવી ચૂકયા હશે.'

તો હવે જે હદીસોમાં ઈમામતની આ વિગત સાથે એ ખલીફાનું નામ હઝરત મહદી (રદિ.) બતાવવામાં આવ્યું છે તો યકીનન્ તે મોઘમ (અસ્પષ્ટ) ખલીફાનું જ નામ છે.

(૨) સહીહ મુસ્લિમમાં છે કે આખર જમાનામાં એક ખલીફા થશે

જે બેહિસાબ (અઢળક) માલ વહેંચશે.

હવે બીજી હદીસોથી સાબિત થાય છે કે માલની આ બક્ષિસ અને ભેટ હઝરત મહદી (રદિ.)ના જમાનામાં થશે, તો સહીહ મુસ્લિમની આ હદીસથી મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.)ને ઠેરવવા બિલકુલ યોગ્ય ગણાશે.

(૩) લગભગ આ જ કારણોસર મુહદ્દિસોએ કેટલીક અસ્પષ્ટ (મોઘમ) હદીસોને હઝરત મહદી (રદિ.)ના જ હકમાં સમજી છે અને એ જ પ્રકરણમાં તેમનું વર્ણન કર્યું છે.

જેમ કે ઈમામ અબૂ દાવૂદ (રહ.)એ બાર ખલીફાઓની હદીસને હઝરત મહદી (રદિ.)ના પ્રકરણમાં ટાંકીને એ તરફ ઈશારો કર્યો છે કે તે બારમાં ખલીફા એ જ હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

(તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૪/૩૭૮,૩૭૯)

RMYL CNL; 0

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

"મારી ઉમ્મતની એક જમાઅત કયામત સુધી હક પર કાયમ રહેશે, ઈસા બિન મરયમ ઊતરશે ત્યારે તેમના અમીર હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને કહેશે : "તમે અમને નમાઝ પઢાવો ! તો ઈસા (અલયહિસ્સલામ) કહેશે : નહીં, તમારામાંથી એક માણસ બીજાઓનો અમીર છે, એ અલ્લાહ તઆલાનો આ ઉમ્મતના માટે ફઝલ છે." (મુસ્લિમ શરીફ : ૧/૮૭)

આ હદીસમાં પણ મુસલમાનોના અમીરથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે. જેમ કે શયખુલ ઈસ્લામ અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.)એ "ફત્હુલ મુલ્હિમ : (૧/૩૦૩)માં લખ્યું છે :

''મુસલમાનોના મજકૂર ઈમામ મહદી (રદિ.) છે.''

(ફત્હુલ મુલ્હિમ : ૧/૩૦૩)

અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.)ના આ લખાણથી માલૂમ થાય છે કે, આ વિષયને લગતી તે તમામ હદીસો જેમાં ''અમીર'' અથવા ''ખલીફા''નો શબ્દ મોઘમ (અસ્પષ્ટ) છે તેનાથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે.'' (અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૬૨)

ઉપરાંત, મહદી (રદિ.) વિશે એક રિવાયત મુસ્લિમ શરીફ કિતાબુલ ફિતન : ૨ /૩૮૮–હદીસ નંબર : ૨૮૮૪ ઉપર મૌજૂદ છે, જેનું વર્ણન આગળ આવશે.

GMW 0

ભૂતકાળના અને વર્તમાન કાળના કેટલાક લેખકોએ ઝુહૂરે મહદીના અકીદાનો માત્ર એટલા કારણે ઈનકાર કરી દીધો કે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઉલ્લેખ બુખારી અને મુસ્લિમમાં મળતો નથી.

ઉમ્મીદ છે કે ઉપરોક્ત સ્પષ્ટતાઓ અને દલીલો પછી એ શંકા બાકી નહિ રહેશે.

કુર્આને કરીમમાં છે :

''જેને પોતાના પરવરદિગાર તરફથી નસીહત પહોંચ્યા પછી તે (ગલત માન્યતાથી) અટકી ગયો, તો જે કંઈ (આ નસીહત) પહેલાં થઈ ચૂકયું તે તેનું જ છે.'' (સૂરએ બકરહ : ૨૭૫)

ChZT .;F sV,Pf VG ChZT DCNL sZlNPf AgG
V,U CMJFGM BA ;:508 p<,B WZFJTL CNL;M

(૧) ''તે ઉમ્મત કદાપિ હલાક નથી થઈ શકતી, જેની શરૂઆત હું

છું, અંત ઈસા બિન મરયમ છે અને દરમિયાન મહદી છે.''

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪ / ૨૬૬—હદીસ નંબર : ૩૮૬૭૧)

(૨) ''તે શખ્સ અમારામાંથી હશે, જેના પાછળ ઈસા બિન મરયમ નમાઝ પઢશે.''

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪ / ૨૬૬—હદીસ નંબર : ૩૮૬૭૨)

(૩) ''હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે, તેઓ ફરમાવે છે : હઝરત ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) હઝરત મહદી (રદિ.) પછી ઊતરશે અને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તેમના પાછળ (એક) નમાઝ અદા કરશે.''

(અલ ફિતન, નુઐમ બિન હમ્માદ : ૨૬૪—હદીસ નંબર : ૧૦૪૨, હાવી : ૨/૭૮)

(૪) ''મારી ઉમ્મતની એક જમાઅત હંમેશા હકના માટે મુકાબલો કરતી રહેશે, અહીં સુધી કે ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) હઝરત મહદી (રદિ.)ની હાજરીમાં ફજરના ઉદય વખતે બયતુલ મુકદ્દસ (યરૂસલમ–JERUSALEM) માં ઊતરશે, તેમનાથી દરખાસ્ત કરવામાં આવશે કે, આપ અમને નમાઝ પઢાવો ! તેઓ ફરમાવશે :

''આ ઉમ્મત આપસમાં એક–બીજાના માટે અમીર છે.''

(સુનને અબૂ અમ્ર અદાની : ૨૪૦—હદીસ નંબર : ૬૭૬, હાવી : ૨/૮૩)

મુસ્લિમ શરીફની હદીસમાં પણ લગભગ આ જ શબ્દો છે.

(૫) ''હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને સંબોધીને અરજ કરશે : આપ લોકોને નમાઝ પઢાવી દો !

ત્યારે ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) આસમાનથી ઊતરી ચૂકયા હશે, એવી હાલતમાં કે તેમના વાળોમાંથી પાણી ટપકી રહયું હશે.

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ફરમાવશે : "આપના જ માટે ઈકામત કહેવામાં આવી છે."

(અર્થાત્ : આપ જ નમાઝ પઢાવો.)

એટલે તેઓ (હઝરત ઈસા) મારી ઔલાદમાંથી એક શખ્સ (હઝરત મહદી રદિ.)ની ઈકતિદામાં (આ) નમાઝ અદા કરશે."

(સુનન અબૂ અમ્ર અદાની : ૨૦૨–૨૦૯–હદીસ નંબર : ૫૯૬)

(૬) "હઝરત જાબિર (રદિ.)થી રિવાયત છે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે, ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) (આસમાનથી) ઊતરશે, ત્યારે મુસલમાનોના અમીર હઝરત મહદી (રદિ.) તેમને કહેશે કે, "આપ અમને નમાઝ પઢાવી દો !"

તેઓ ફરમાવશે : "તમારામાંથી જ એક અન્યોનો અમીર છે અને એ અલ્લાહ તઆલા તરફથી આ ઉમ્મતનું સન્માન છે."

(સુયૂતી ફીલ હાવી : ૨/ ૬૪)

(૭) ઈબ્ને સીરીન (રહ.) ફરમાવે છે કે, "મહદી (રદિ.) આ જ ઉમ્મતના ફર્દ (શખ્સ) છે અને તેઓ જ ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ની ઈમામત ફરમાવશે."

(ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/૧૯૮–હદીસ નંબર : ૧૯૪૯૫,
કઝા ફીલ હાવી : ૨/૬૫)

(૮) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.)થી રિવાયત છે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ અમને ખુત્બો આપ્યો અને (એ ખુત્બામાં) દજ્જાલની વાત કરી અને ફરમાવ્યું:

''ત્યારે મદીના મુનવ્વરહ પોતાની ગંદકીને એવી જ રીતે કાઢીને બહાર કરી દેશે જેવી રીતે આગની ભઠ્ઠી લોખંડની ગંદકી (કાટ)ને દૂર કરી દે છે અને તે દિવસ ''છુટકારાનો દિવસ'' કહેવાશે.''

ઉમ્મે શરીકે પૂછયું, ''હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! ત્યારે આરબ (લોકો) ક્યાં હશે ? !''

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું :

''તેઓ ત્યારે ઓછા હશે અને તેઓ બયતુલ મુકદસમાં હશે અને તેમનો ઈમામ ''મહદી'' નામના એક નેક શખ્સ હશે. તેમના ઈમામ તેમને ફજરની નમાઝ પઢાવવા માટે આગળ વધશે, તે જ દરમિયાન તેમની વચ્ચે ઈસા બિન મરયમ ઊતરશે. એ ઈમામ (આપની મોટાઈ) સ્વીકારીને નત મસ્તકે ઊલટા પગે પાછળ હટશે કે જેથી હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) આગળ વધીને ઈમામત ફરમાવે, તો હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તેમના ખભા પર હાથ મૂકીને ફરમાવશે : ''ઈકામત આપના જ માટે કહેવામાં આવી છે.'' પછી મુસલમાનોના ઈમામ (હઝરત મહદી રદિ.) નમાઝ પઢાવશે.''

(ઈબ્ને માજહ –હદીસ નંબર : ૪૦૭૭ , કઝા ફીલ હાવી : ૨/૬૫)

ઉપરોક્ત હદીસોનો સારાંશ

ઉપરોક્ત તમામ રિવાયતોની રોશનીમાં આ વાત ખાતરીપૂર્વક

માલૂમ થઈ જાય છે કે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્ને અલગ અલગ વ્યક્તિઓ છે. ઉપરાંત, બુખારી અને મુસ્લિમની હદીસોમાં અનેક સ્થળોએ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના ઉતરાણ વખતે મુસલમાનોના એક ઈમામ યા અમીરની હાજરીનો ઉલ્લેખ મવજૂદ છે.

અને જ્યાં બીજી રિવાયતોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ની વિગત મવજૂદ છે, ત્યાં આ વાત પર કોઈ એક ઝઈફ (કમજોર) રિવાયત પણ નથી મળતી કે આ ઈમામ યા અમીરથી મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) નથી.

એટલે આ વાત સુસ્પષ્ટ થઈ ગઈ કે, હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બે અલગ અલગ વ્યક્તિઓ છે, ન કે એક જ વ્યક્તિના બે અલગ અલગ નામો છે.

સારાંશ આ થયો કે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) જુદી વ્યક્તિઓ છે. એટલે જે લોકો સાચા માર્ગથી ભટકીને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્નેને એક જ માને છે અને પરિણામે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઈનકાર કરે છે તેઓ ગુમરાહીના રસ્તા પર છે.

ખાસ કરીને કાદિયાની ફિરકો જેણે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્નેને પ્રથમ તો એક જ વ્યક્તિ માની અને તે પછી મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદિયાની (અલયહિ મિનલ્લાહિ મા યસ્તહિક)ને જ મહદી કહી દીધો, તેઓ યકીનન્ હકના માર્ગથી દૂર, ઘણા જ દૂર ગુમરાહીના જંગલોમાં ભટકે છે.

EFJFY 0 એક ઉપર એક અંધારાઓ જ અંધારાઓ છે (એવી

હાલતમાં જો કોઈ પોતાનો હાથ કાઢે (અને તેને જોવા ચાહે) તો તેનું દેખાવું સંભવિત જ નથી અને જેને અલ્લાહ (હિદાયતનો) પ્રકાશ નહિ આપે તેના માટે ક્યાંય પ્રકાશ નથી.'' (સૂરએ નૂર : ૪૦)

સાચી વાત તો આ છે કે હઝરત મહદીએ મુન્તઝર (જેમના જાહેર થવાની પ્રતીક્ષા છે) (અને જેમનું નામ) મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ (હશે) તથા હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના વિશે જેટલા પ્રમાણમાં નિશાનીઓ હદીસોમાં આવી છે, તેમાંથી કોઈ પણ નિશાની કોઈ રીતે પણ મિરઝા કાદિયાનીમાં કદીય જોવામાં આવતી નથી !

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)નો અકીદો

(૧) હઝરત મહદી રદિયલ્લાહુ અન્હુના જાહેર થવાનો અકીદો દરેક મુસલમાનના માટે લાઝિમ અને વાજિબ છે.''

(નિબરાસ : ૩૦૫)

એ જ પ્રમાણે '' શર્હે અકીદતુલ સિફારીની'માં પણ ઉલ્લેખ છે :

''હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પર ઈમાન લાવવું વાજિબ છે. આ વાત અહલે ઈલ્મ હઝરાત (ઉલમાએ કિરામ)ને ત્યાં સાબિત પણ છે અને અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના અકીદાઓની કિતાબોમાં પણ લખેલી છે.''

ઉપરાંત, અલ્લામા મુહમ્મદ બિન સુલયમાન અલ હલબી (રહ.) પણ લખે છે : ''તું જાણી લે કે ઈસા અલયહિસ્સલામના ઉતરાણ અને એ જ પ્રમાણે હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પર ઈમાન લાવવું વાજિબ છે.'' (નુખ્બતુલ લઆલી શર્હે બદઉલ અમાલી : ૭૧)

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) ફરમાવે

છે : ''હઝરત મહદી (રદિ.)નું કયામત નજીક જાહેર થવું યકીની વાત છે અને હઝરત મહદી (રદિ.) અલ્લાહ અને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની નજરમાં હાકિમે બરહક થશે અને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેમના ખલીફા થવાની ભવિષ્યવાણી ફરમાવી દીધી છે.''

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.) આગળ ફરમાવે છે : ''હઝરત મહદી (રદિ.)ની ખિલાફતનો સમય આવશે તો આપનું અનુસરણ તે બાબતોમાં વાજિબ થશે જે ખલીફાને લગતી છે.''

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧/૨૬)

(૨) હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાનો અકીદો અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના સર્વમાન્ય અકાઈદમાંથી છે.

મૌલાના બદરે આલમ સાહબ મેરઠી (રહ.)એ ''તર્જુમાનુ–સ્સુન્નહ''માં નકલ કર્યું છે :

''અકીદહ સફારીની (કિતાબ)ની શર્હ (વિવરણ) લખનારે હઝરત મહદી (રદિ.)ના આગમનની હદીસો બાબત તવાતુર[1]ની વાત લખી છે અને એને અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના અકાઈદમાં ગણ્યો છે.

એટલે હઝરત મહદી (રદિ.)ના આગમન પર ઉલમાના બયાન પ્રમાણે અને અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના અકાઈદ પ્રમાણે યકીન કરવું જરૂરી છે.'' (તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૩૭૭)

---

૧ તવાતુર એટલે કે કોઈ હદીસને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી સાંભળનાર અને ત્યાર પછી વર્ણવનાર દરેક તબક્કાના લોકો એટલા પ્રમાણમાં હોય કે તેમનું વર્ણવવા બાબત જુઠી રીતે એકમત થવું અસંભવ સમજવામાં આવે.

(૩) હદીસોમાં આવેલ વર્ણનો અને વિગતોથી આપ (રદિ.)ના જાહેર થવાનું ચોક્કસ યકીન હાસિલ થાય છે.

(૪) હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના મુબારક દૌરથી લઈને આજ સુધી દરેક દૌરમાં સલફ (પુરોગામી બુઝુર્ગો) અને ખલફ (અનુગામી બુઝુર્ગો)એ તથા તફસીરકર્તાઓ અને મુતકલ્લિમીન (ઈલ્મે કલામ—ઈલ્મે અકાઈદના વિદ્વાનો) તથા જમહૂર ઉલમાએ ઉમ્મતે સંપૂર્ણ યકીન સાથે પોતાની કિતાબો અને પોતાના કથનોમાં ઝુહૂરે મહદીને ખૂબ જ મહત્ત્વપૂર્ણ રીતે બયાન કર્યું છે.

આ બાબતમાં અબ્દુર્રહમાન મુબારકપૂરી (રહ.) લખે છે :

''દરેક જમાનામાં તમામ મુસલમાનોની નજીક આ વાત મશહૂર રહી છે કે, અહલે બયત (હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ખાનદાન)માંથી આખરી જમાનામાં એક શખ્સ જરૂર જાહેર થશે...... અને તેનું નામ મહદી હશે.'' (તુહફતુલ અહવઝી : ૬/ ૪૦૧)

સારાંશ આ છે કે લગભગ પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમહ તવાતુરની સાથે હઝરત મહદી (રદિ.)ના આગમન અને આપના જાહેર થવાને માને છે.

(૫) ઉલમાએ અકાઈદે મહદીના જાહેર થવાને હક (સાચું) કહયું છે.

હઝરત મુફતી કિફાયતુલ્લાહ સાહબ ફરમાવે છે :

''કયામતથી પહેલા દજ્જાલનું નીકળવું, હઝરત મસીહ (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.)નું તશરીફ લાવવું અને જે ચીજોની ખબર સહીહ અને દલીલપાત્ર હદીસોથી સાબિત

થઈ છે, તેમનું બનવું હક છે. (જવાહિરુલ ઈમાનઃ ૮)

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈદ્રીસ કાંધલવી (રહ.) ''અકાઈદે ઈસ્લામ'માં લખે છે :

''અહલે સુન્નત વલ જમાઅતનો અકીદો છે કે, હઝરત મહદીનું જાહેર થવું આખિર જમાનામાં હક અને સત્ય છે અને તેના પર એઅતિકાદ રાખવો જરૂરી છે. એટલા માટે કે હઝરત મહદી (રદિ.) મુતવાતિર હદીસો અને ઈજમાએ ઉમ્મત (સર્વસંમતિ)થી સાબિત છે. જો કે એની કેટલીક વિગતો ખબરે વાહિદથી સાબિત છે. સહાબા (રદિ.) અને તાબિઈન (રહ.)ના જમાનાથી લઈ અત્યાર સુધી હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાને પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં દરેક હરોળના મુસલમાન ઉલમા અને સુલહા (નેક લોકો) અવામ અને ખવાસ, દરેક જમાના અને યુગમાં નકલ કરતા આવ્યા છે.''

(અકાઈદે ઈસ્લામ : ૧/૬૪)

મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાનો ઈનકાર કરનાર માટે શરઈ હુકમ

હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું તમામ અહલે સુન્નતનો માન્ય અકીદો છે એટલે એનો ઈનકાર નથી કરી શકાતો, એટલે જે શખ્સ એનો ઈનકાર કરે તેના વિશે સય્યિદી વ સનદી ફકીહુલ ઉમ્મત હઝરત મુફતી મહમૂદ હસન ગંગોહી (રહ.)નો ફતવો વાંચો.

;JF, o X| ChZT DCNL sZlNPfGF ÔCZ YJFGM VSLNM S|VFG VG| CNL;GL ~V| H~lZlFT| NLGDFYL K| m

Ô| SM. ChZT DCNL sZlNPfGF ÔCZ YJFG| :JLSFZTM

G CMI TM TGF DF8 XZLVTGM X CSD K m

HJFA 0 CFIDNJ J D;I<, IJ J D;I<, DFPPPPPPP

અબૂ દાવૂદ શરીફમાં ખલીફતુલ્લાહ અલ મહદીની વિગતો, તેમની નિશાનીઓ, તેમના હાથ પર બયઅત, તેમના કારનામા વગેરે બાબતો જણાવવામાં આવ્યા છે.

જે શખ્સ તે (ઈમામ મહદી)ના જાહેર થવાને માનતો નથી, તે એ હદીસોને માનતો નથી. તેની ઈસ્લાહ કરવામાં આવે, જેથી તે સિરાતે મુસ્તકીમ (સાચા માર્ગ) પર આવી જાય.

(ફતાવા મહમૂદિય્યહ : ૧ / ૧૧૧)

આ વિશે હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ અબ્દુલહક હક્કાની (રહ.) લખે છે :

''એહલે સુન્નતના અકાઈદમાંથી આ તો છે કે આખિર જમાનામાં હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થઈને કાફિરોને મગ્લૂબ (તાબે) કરશે અને ઈસ્લામને બળવાન કરશે. બાકી જે વિગતો જણાવવામાં આવી છે તે ખબરે આહાદથી સાબિત કરવામાં આવી છે. તેમાં પણ ક્યાંક કેટલીક હદીસોના ટુકડાઓને મેળવીને કયાસથી એક વાત કાઢવામાં આવી છે, આવી વાતો પર યકીન નહિ કરવાથી માણસ ઈસ્લામથી નીકળતો નથી.

આ વાત પણ નિશ્ચિત છે કે આ બાબતમાં જેટલી હદીસો સાચી ખબર આપનાર અર્થાત્ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ આપી છે—ભલે તે આપણા સુધી ગમે તે માધ્યમથી પહોંચી હોય અને તેને સમજવામાં પણ આપણાથી ગલતી થઈ હોય, છતાં તે બધી ખબરો સાચી જ છે અને તે પ્રમાણે જરૂર થઈને રહેશે.

એ જ વાત કયામતની બીજી નિશાનીઓ બાબત ધ્યાનમાં રહે.

(અકાઈદે ઈસ્લામ : ૧૮૫)

હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ની ચિંતા અને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના તરફથી અજીબ ખુશખબરી

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાવે છે : "અમને ડર થયો કે આપણા નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના બાદ દુર્ઘટનાઓ વધશે, માટે અમે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને એ વિશે પૂછયું તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું :

"મારી ઉમ્મતમાં મહદી જાહેર થશે, જે પાંચ યા સાત યા નવ સુધી જીવંત રહેશે."

(હદીસના એક રાવી ઝૈદ (રદિ.)થી સંખ્યામાં શક પેદા થયો છે.)

ઝૈદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે, "અમે અરજ કરી કે, આ સંખ્યા કઈ ચીજની છે ?"

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે, "વરસોની."

આપે ફરમાવ્યું કે, "તેમની પાસે એક શખ્સ આવીને કહેશે કે, મહદી ! મને આપો, મહદી ! મને આપો."

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો : "પછી તે તેને તેના કપડામાં (એટલા બધા દીનાર અને દિરહમ) ખોબો ભરીને આપશે કે તે ઉઠાવી પણ નહીં શકે. (તિરમિઝી શરીફ : ૨/ ૪૮)

મશહૂર મુહદ્દિસ અને ફકીહ હઝરત મવલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) આ હદીસ શરીફની રોશનીમાં ફરમાવે છે :

''જયારે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ની સામે પ્રથમ ત્રણ જમાનાઓ ખૈર પર થવાની બશારત આપી તો હઝરાતે સહાબા (રદિ.) સમજી ગયા કે ફિત્ના અને દુર્ઘટનાઓ (દુઃખદ બનાવો) તેના પછી સામે આવશે અને ખૈરના ત્રણ યુગો બાદ એવો જમાનો આવશે કે દરેક આવનારો દિવસ ઉમ્મતના માટે વીતેલા દિવસ કરતાં બદતર સાબિત થશે.''

આ વાતથી હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ને નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની મહબૂબ ઉમ્મતના ભવિષ્ય માટે ચિંતા થઈ કે આ ઉમ્મત દુનિયાદારીમાં મશગૂલ અને અચાનક મોત આવી જાય તો તેમની શી હાલત થશે ?

ઉપરાંત, આ બુરાઈ અને ફસાદ તથા ગુમરાહીના દૌરમાં ઉમ્મતે મુસ્લિમાને ગફલતની ઊંઘમાંથી કોણ જગાડશે ?

હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ની આ ચિંતાને દૂર કરવા માટે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ હઝરત મહદીના જાહેર થવાની ખુશખબરી આપી કે જેથી તેમને સંતોષ થઈ જાય કે આ ખતરનાક જમાનામાં પણ હાદીઓ (હિદાયત અને નસીહત કરનારાઓ) જાહેર થશે.

અને હાદીઓનું જાહેર થવું આ વાતની સ્પષ્ટ દલીલ છે કે એવા ફિત્નાના દૌરમાં પણ ખૈરનું તત્ત્વ મૌજૂદ હશે અને દીની તા'લીમ અને સુન્નતના પ્રચાર અને પ્રસારનો સિલસિલો ચાલુ રહેશે.''

(કવકબુદ્દુર્રી : ૨/૫૭)

ઉપરાંત, હઝરત મહદી (રદિ.)ના ધરતી પર રહેવા વિશે હદીસમાં વારિદ આ ત્રણે સંખ્યા : પાંચ, સાત અને નવના દરમિયાન અર્થમેળના સ્વરૂપ વિશે આગળ લખે છે :

''પ્રથમ લશ્કરની તૈયારીમાં પાંચ વરસ લાગશે, પછી બે વરસ કાફિરો સાથે જંગ થશે, પછી આખરી બે વરસ આપ જીવંત રહીને હુકૂમત કરશે.

આ રીતે હદીસના શબ્દોમાં જરા પણ વિરોધાભાસ નથી રહેતો અને પાંચ, સાત, નવ એ રાવીનો શક નહીં કહેવાય, બલકે અલગ અલગ રિવાયતો ગણાશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)નો દીની, દુન્યવી અને ઉખ્રવી (આખિરતનો) મકામ

(૧) હદીસ શરીફમાં ઈર્શાદ છે :

''તે કોમ કેવી રીતે હલાક થઈ શકે છે ? જેની શરૂઆત હું છું (અર્થાત્ હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ), જેના દરમિયાન મહદી (રદિ.) છે અને જેના આખરી દૌરમાં હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તશરીફ લાવશે.''

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૬૬—હદીસ નંબર : ૩૮૬૭૧)

(૨) આપ (અર્થાત્ હઝરત મહદી રદિ.) આખરી ખલીફ—એ રાશિદ થશે.

(૩) આપ (અર્થાત્ હઝરત મહદી રદિ.) આખરી મુજદ્દિદ થશે.

(૪) આપ (અર્થાત્ હઝરત મહદી રદિ.) વિલાયતના સર્વોચ્ચ મકામ પર બિરાજમાન થશે.

(૫) હદીસ શરીફમાં એક જગાએ આપ (રદિ.)ને જન્નતના સરદારોમાંથી એક સરદાર બતાવવામાં આવ્યા છે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

''અમે અબ્દુલ મુત્તલિબની અવલાદ જન્નતના સરદાર થઈશું.

અર્થાત્, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ,

હમઝહ, અલી, જા'ફર, હસન, હુસૈન અને મહદી રદિયલ્લાહુ અન્હુમ. (ઈબ્ને માજહ : ૩૦૦)

આ રિવાયત ઈબ્ને માજહની મવઝૂઆત (મનઘડત)માં સામેલ નથી. ઉપરાંત, એના મુતાબિઆત અને પુરાવાઓ મવજૂદ છે.

(૬) અલ્લાહ તઆલા તરફથી આપ (રદિ.)ને ઘણી મોટી રૂહાની શક્તિ આપવામાં આવી હશે.

(૭) ખુલફાએ રાશિદીન બાદ આપનો જ દરજ્જો છે.

આ બાબતમાં મૌલાના મુહમ્મદ ઈદ્રીસ સાહબ કાંધલવી (રહ.) લખે છે :

''અને ઈમામ મહદી (રદિ.) ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના આખરી ખલીફ–એ રાશિદ છે, જેમનો દરજ્જો જમ્હૂર ઉલમાના નજીક અબૂબક્ર અને ઉમર (રદિ.) અને ખુલફાએ રાશિદીન બાદ છે.'' (નુઝૂલે ઈસા વ ઝુહૂરે મહદી : ૩૫)

(૮) આસમાન અને જમીનવાળા બધા આપ (રદિ.)થી ખુશ હશે.

(૯) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) આસમાનથી ઊતર્યા પછી પહેલી નમાઝ આપની ઈક્તિદામાં અદા ફરમાવશે અને એ આ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) માટે સન્માન છે (કે આ ઉમ્મતના બા–કમાલ વ્યક્તિઓ તે છે જેમના પાછળ નબી નમાઝ અદા કરે.

(૧૦) આપ (હઝરત મહદી રદિ.) ન તો રસૂલ હશે અને ન તો નબી હશે, ન આપ (રદિ.) પર વહી નાઝિલ થશે, ન આપ નુબુવ્વતનો દા'વો કરશે, અને ન કોઈ આપ (રદિ.)ને નબી સમજીને ઈમાન લાવશે.

માલૂમ થયું કે જે શખ્સ મહદી હોવાની સાથે સાથે નુબુવ્વતનો દા'વો કરે તે જૂઠો છે.

એ જ પ્રમાણે જે લોકોએ આજ સુધી પોતાના વિશે મહદી હોવાના દા'વા કર્યા તેઓ પણ જૂઠા છે.

(૧૧) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના આસમાનથી ઊતરતાં સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) મુસલમાનોના ખલીફા અને હાકિમ હશે.

(૧૨) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના આસમાનથી ઊતર્યા બાદ અમીરના સ્થાને હશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) વઝીરના સ્થાને હશે અને બન્ને આપસમાં સલાહ–મશ્વરાથી કામ કરશે.

આ બાબતમાં મુફતી યૂસુફ સાહબ લુધિયાનવી (રહ.) ફરમાવે છે :

''હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)નું આસમાનથી ઊતરવું ખલીફાની હૈસિયતથી હશે અને તેમની આ હૈસિયત અહલે ઈસ્લામના અકીદાઓમાં સામેલ છે. જયારે તેઓ આસમાનથી ઊતરશે તો હઝરત મહદી (રદિ.) ખિલાફતના કામો તેમને સોંપીને પોતે તેમના સલાહકારોમાં શામિલ થઈ જશે અને તમામ મુસલમાનો તેમના તાબેદાર હશે, માટે ન કોઈ દા'વાની જરૂરત હશે, ન રસ્મી ચૂંટણી અથવા પસંદગીની જરૂરત હશે.''

(અલ્મહદી વલ મસીહ : ૨૧)

જાહેર થવાના સમય સુધી હઝરત મહદી (રદિ.)ની ગુપ્તતા

હદીસોના અભ્યાસથી આ વાતનો અંદાજો થાય છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું એક નિર્ધારિત સમય સુધી ગુપ્ત રાખવામાં આવશે.

જયારે જાહેર થવાનો સમય થશે ત્યારે અલ્લાહ તઆલા તરફથી અચાનક લોકો પર રહસ્ય જાહેર થઈ જશે.

અજીબ વાત આ છે કે જાહેર થતાં પહેલાં સુધી ખુદ હઝરત મહદી (રદિ.) પણ પોતાના મકામથી અપરિચિત—અજાણ હશે !

હુઝૂર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો : ''અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં તેમને આ સલાહિય્યત (પાત્રતા) અર્પણ કરી દેશે.''

(ઈબ્ને માજહ : ૨/૩૧૦, મુસ્નદે અહમદ : ૧/૧૦૬)

આ હદીસના વિવરણમાં શૈખ અબ્દુલગની દહેલ્વી (રહ.) ફરમાવે છે :

''અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં અચાનક તેમને અમારત (હુકૂમત) અને ખિલાફતની આ ક્ષમતા અર્પણ કરી દેશે.''

(ઈન્જાહુલ હાજતિ અલા હામિશ ઈબ્ને માજહ)

અલ્લામા ઈબ્ને કસીર (રહ.) આ હદીસના વિવરણમાં ફરમાવે છે :

''અલ્લાહ તઆલા પોતાના ખુસૂસી ફઝલ અને તૌફીકથી

સરફરાઝ ફરમાવીને પ્રથમ તેમને (હકીકતનો) ઈલ્હામ (અંતઃપ્રેરણા) કરશે અને તે મકામથી પરિચિત કરશે, જેનાથી તેઓ પહેલાં અજાણ હતા.''

(અન્નિહાયહ ફીલ ફિતન્ વલ મલાહિમ : ૧/૩૧)

આપના કમાલાત અને ખૂબીઓ જાહેર થવાના સમય સુધી ગુપ્ત અને છુપાં હશે, એટલે જાહેર થવાના સમય પહેલાં કોઈ આપને ઓળખી નહિ શકશે.

અને જ્યારે જાહેર થવાનો નિર્ધારિત સમય આવી પહોંચશે તો અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં પોતાની કુદરતે કામિલાથી તેમનામાં હુકૂમતની તમામ ક્ષમતાઓ પેદા ફરમાવી દેશે, જેના કારણે તેમનું મહદી હોવું એવું સાફ અને સુસ્પષ્ટ થઈ જશે કે એક મામૂલી શખ્સ પણ આસાનીથી આપના વ્યક્તિત્ત્વને ઓળખી લેશે.

મુસીબતો અને સંકટોની વિપુલતાના કારણે આપનું જાહેર થવું સૌને મહબૂબ અને પ્યારું લાગશે.

✱✱✱

હઝરત મૌલાના બદરે આલમ મેરઠી મુહાજિરે મદની (રહ.) લખે છે : '' એક ઊંડી–ગહન હકીકત એનાથી હલ થઈ જાય છે, તે આ છે કે, અહીં કેટલાક કમજોર ઈમાનવાળાઓના દિલોમાં આ સવાલ પેદા થઈ શકે છે કે, જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.) આવી સુસ્પષ્ટ ખ્યાતિ અને ઓળખ ધરાવે છે તો તેમનો પરિચય અવામ અને ખવાસમાં કેવી રીતે છૂપો રહી શકે છે ? !

એટલે મુસીબતો, સંકટો અને દુઃખના સમયમાં તેમના જાહેર થવાનો ઈન્તિઝાર યોગ્ય (તાર્કિક) માલૂમ નથી થતો, પરંતુ આ

શબ્દો :

"અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં પોતાની કુદરતે કામિલાથી તેમનામાં હુકૂમતની તમામ ક્ષમતાઓ પેદા ફરમાવી દેશે"–થી મજકૂર (શંકાઓનો) હલ મળી જાય છે કે, એ સિફતો ભલેને કેટલાયે શખ્સોમાં કેમ ન હોય, પરંતુ તેમના આ આંતરિક પરિવર્તનો અને રૂહાનિયત, અલ્લાહ તઆલાની ઈચ્છા અનુસાર ગુપ્ત–છુપી રાખવામાં આવશે, અહીં સુધી કે જયારે તેમના જાહેર થવાનો સમય આવશે તો એક જ રાતની અંદર અંદર તેમની આંતરિક ખૂબીઓ લોકો સામે આવી જશે.

જાણે એ પણ એક કુદરતનો ચમત્કાર હશે કે તેમના જાહેર થતાં પહેલાં કોઈ શખ્સ તેમને ઓળખી નહિ શકશે અને જયારે સમય આવશે તો કુદરતે ઈલાહિય્યહ એક જ રાતમાં તે તમામ સલાહિય્યતો–યોગ્યતાઓ તેમનામાં પેદા કરી દેશે, જેમના પછી તેમનું મહદી હોવું એક આંધળા માટે પણ સ્પષ્ટ થઈ જશે.

જુઓ, દજ્જાલનું નીકળવું સહીહ હદીસોથી સાબિત છે, પરંતુ એ સાબિત થયેલી હકીકત, તેના (દજ્જાલના) નીકળવાથી પહેલા કેટલી ગુપ્ત છે.

અને જયારે કે આ દાસ્તાન પણ ફિત્નાના દૌરની છે તો હવે હઝરત મહદીના જાહેર થવામાં અને દજ્જાલના અસ્તિત્વમાં ચોખવટની માંગણી કરવી અથવા એની ચર્ચા અને વાદવિવાદમાં પડવું એ પોતે જ એક અલગ ફિત્નો છે." (તર્જુમાનુસ્સુન્નહ :૪/૪૦૪, ૪૦૫)

હઝરત મહદી (રદિ.) ક્યારે જાહેર થશે ?

હદીસોમાં ઘણી જ તાકીદની સાથે હઝરત મહદી (રદિ.)ના

આગમન અને ત્યાર પછી ઉમ્મતે મુસ્લિમાના ઉત્થાન અને પ્રગતિની યકીની ખબરો આપવામાં આવી છે; પરંતુ સાથે જ કયા સમયે, કયા વરસે અને કયા મહિને આપ જાહેર થશે તે નિર્ધારિત કરવામાં નથી આવ્યું.

હા ! હદીસોથી જે જમાનામાં આપ જાહેર થનારા છે તે સમયના ઉમ્મતે મુસ્લિમાના અહેવાલનો કાફી હદ સુધી અંદાજો થઈ શકે છે. જેનાથી આ જાણવા મળે છે કે હવે જાહેર થવાનો જમાનો નજીક છે.

જાહેર થવાના જમાના નજીક ઉમ્મતના સામાન્ય સંજોગો

(૧) જમીન (અર્થાત્ દુનિયા) જુલમ અને અત્યાચારથી ભરાઈ ગઈ હશે.

(૨) અત્યાચાર એટલો વ્યાપક અને વિપુલ હશે કે પનાહની જગા ન મળશે.

આ બાબતની એક રિવાયત હઝરત હાકિમ (રહ.)એ ઝિક્ર કરી છે કે, હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) કહે છે : રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''મારી ઉમ્મત પર તેમના રાજકર્તાઓ તરફથી ઘણી સખત મુસીબતો આવશે, અહીં સુધી કે તેમના પર જમીન તંગ થઈ જશે, તે પછી અલ્લાહ તઆલા મારા ખાનદાનમાંથી એક શખ્સને મોકલશે, તે જમીન (દુનિયા)ને અદલ અને ઈન્સાફથી એવી જ ભરી દેશે જેવી રીતે તે જુલમ અને અત્યાચારથી ભરાઈ ચૂકી હતી.''

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ)

(૩) લોકો એક બીજા પર થૂંકતા હશે.

હઝરત અલી (રદિ.) કહે છે : ''મહદી ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થાય જ્યાં સુધી તમે લોકો એક બીજા પર થૂંકવા ન લાગી જાઓ.''

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/૩૩)

હઝરત મુફતી નિઝામુદ્દીન શામઝઈ (રહ.)ના સંશોધન પ્રમાણે આ હદીસ વિશ્વાસપાત્ર નથી. (અકીદ–એ ઝુહૂરે મહદી : ૭૦)

(૪) અલ્લાહ તઆલાનું નામ લેવું શિરચ્છેદ કરવા લાયક અપરાધ હશે. (મુસ્તરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૫૪)

(૫) ઉમ્મત પર ઘણી જ આઝમાઈશ (કસોટી) થશે.

(૬) લોકોમાં મતભેદ અને ધરતીકંપો (અર્થાત્ : પરેશાન કરનારા હાલાત) હશે.

(૭) દીન (ઈસ્લામ) પર પડતી–અધઃપતન આવશે.

(૮) ફિત્નાઓની ભરમાર થશે.

(૯) હાલાત–સંજોગો એવા થશે કે મુસલમાન નિરાશાથી કહેશે કે, ''હવે શું મહદી આવશે ?'' અર્થાત્ મહદીના આગમન બાબતમાં લોકો નિરાશ થઈ જશે.

ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કહે છે :

''મહદી એવા નિરાશાના વાતાવરણમાં જાહેર થશે કે લોકો કહેવા લાગશે : ''મહદીનું અસ્તિત્વ જ નથી !'' (અલ હાવી : ૨/ ૭૬)

(૧૦) દુનિયા પર શયતાની તાકતોનું વર્ચસ્વ થશે.

(૧૧) મુસલમાનોના દિલોમાં પણ વાકાંપણું પેદા થઈ રહયું હશે.

(૧૨) દીન અને શરીઅતનું દુનિયામાં કોઈ મહત્ત્વ ન હશે.

(૧૩) હરામને હલાલ સમજવામાં આવશે.

(૧૪) ભલાઈને બુરાઈ અને બુરાઈને ભલાઈ સમજવામાં આવશે.

આ દૌરમાં ઉમ્મત પર આવનારા હાલાતનો અંદાજો એક હદીસ શરીફથી લગાવી શકાય છે :

સવબાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ કહે છે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું હતું કે,

''એક જમાનો (એવો) આવશે કે (ગૈર) કોમો તમારા પર ચઢાઈ કરવા માટે એક બીજાને એવી રીતે આમંત્રણ આપશે, જેવી રીતે કે દસ્તરખ્વાન પર ખાનારાઓને આમંત્રણ આપવામાં આવે છે.''

(અને ખાનારા બધી બાજુથી દસ્તરખ્વાનને ઘેરી લે છે, એ જ રીતે કાફિરોની આ જમાઅતો મુસલમાનોને ઘેરી લેશે.)

સહાબા (રદિ.)એ અરજ કરી : ''હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! શું ત્યારે અમારી સંખ્યા ઓછી હશે?''

ફરમાવ્યું : ''નહીં ! બલકે ત્યારે તમે મોટી સંખ્યામાં હશો; પરંતુ (દીની એ'તિબારથી) તમે પૂરના પાણીના ઉપરના કીચડ અને ગંદકી (કાંપ)ની જેમ હશો અને દુશ્મનોના દિલોથી તમારી ધાક નીકળી જશે અને તમે 'વહ્ન'ના શિકાર થઈ જશો.''

પૂછવામાં આવ્યું : હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! ''વહ્ન શી ચીઝ છે ?''

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું,

''દુનિયાથી મુહબ્બત અને મોતથી નફરત.''

(અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૯૦– હદીસ નંબર : ૪૨૯૭)

પાંચમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના હાલાત

GFD અન G;A

✦ આપનું મુબારક નામ મુહમ્મદ હશે.

✦ આપના વાલિદનું નામ અબ્દુલ્લાહ હશે.

✦ આપનો ખાનદાની સંબંધ અહલે બય્ત અર્થાત્ બનૂ હાશિમથી હશે.

✦ આપ પોતાના વાલિદ તરફથી હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની સાહબઝાદી હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ના બેટા હઝરત હસન (રદિ.)ની અવલાદમાંથી હશે.

✦ આપ વાલિદહ (માતા)ના તરફથી હઝરત હુસૈન (રદિ.) શહીદે કરબલાની અવલાદમાંથી હશે. અર્થાત્ હુસૈની સય્યિદ હશે.

અસલમાં આ બાબતમાં રિવાયતો ભિન્ન ભિન્ન છે.

❍ કેટલાકમાં આપનું હસની હોવું જણાવ્યું છે.

❍ કેટલાકમાં આપનું હુસૈની હોવું જણાવ્યું છે.

(૧) ઈમામ અબૂ દાવૂદ (રહ.)એ પોતાની ''સુનન'' માં એક અન્ય વિષય બાબત ચર્ચા દરમિયાન આ રિવાયત ઝિક્ર કરી છે.

હઝરત અલી (રદિ.)એ પોતાના બેટા હસન (રદિ.)ની તરફ જોઈને આ પ્રમાણે ફરમાવ્યું :

''મારો આ બેટો સરદાર છે, જેમ કે ખુદ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેમને 'સય્યિદ' (સરદાર)ના લકબથી નવાઝયા, એમની નસલ (વંશ)થી એક શખ્સ પેદા થશે, જેનું નામ તમારા નબીના નામ જેવું હશે.''

(અબૂ દાવૂદ : ૨/ ૫૮૯–હદીસ નંબર : ૪૨૯૦)

(૨) હઝરત હુસૈન (રદિ.)ની અવલાદમાંથી એક શખ્સ પૂર્વ દિશા તરફથી જાહેર થશે, ધારી લો કે જો પહાડ પણ તેના રસ્તામાં રુકાવટ બને તો તે તેને તોડી–ફોડીને તેમાંથી પોતાનો રસ્તો બનાવી લેશે.''

(અખ્ર–જહૂ અલ હાકિમ વ ઈબ્નુ અસાકિર વ કમા ફીલ હાવી : ૨/૬૬)

આ બન્ને રિવાયતોનો ખુલાસો અને વિરોધાભાસ બાબત 'નિબરાસ'ના લેખક લખે છે : આ બાબતે લોકોમાં મતભેદ છે કે હઝરત મહદી (રદિ.) કોની અવલાદમાંથી હશે ? હઝરત હસન (રદિ.)ની અવલાદમાંથી થશે યા હઝરત હુસૈન (રદિ.)ની ઓલાદમાંથી ?

જો કે ઉત્તમ મંતવ્ય તો એ જ છે કે આપ હઝરત હસન (રદિ.)ની અવલાદમાંથી થશે, કારણ કે આ મતના સમર્થનમાં હઝરત અલી (રદિ.)ની એક રિવાયત પણ છે, જેને અબૂ દાવૂદ (રહ.)એ નકલ કરી છે.

કેટલાક હઝરાતે બંને મતોમાં આ રીતે અર્થમેળ કર્યો છે કે :

હઝરત મહદી (રદિ.)ના વાલિદ હઝરત હસન (રદિ.)ના ખાનદાનમાંથી હશે અને આપની વાલિદહ હઝરત હુસૈન (રદિ.)ના ખાનદાનમાંથી હશે. (નિબરાસ : ૩૧૬)

એક રહસ્ય

ઈબ્નુલ કય્યિમ અલ જવઝી (રહ.) લખે છે :

''હઝરત મહદી (રદિ.)નું હઝરત હસન (રદિ.)ની અવલાદમાંથી હોવામાં એક સુક્ષ્મ વાત–રહસ્ય આ છે કે, હઝરત હસન (રદિ.) અલ્લાહ તઆલાની ખુશનૂદીના માટે ખિલાફત છોડનાર બંદા છે. પરિણામે અલ્લાહ તઆલાએ તેમની અવલાદમાં એક એવા શખ્સનું જાહેર થવું નિર્ધારિત કરી દીધું, જે સાચી ખિલાફત સ્થાપશે. તે ખિલાફત એવા ઈન્સાફવાળી હશે જેમાં આખી દુનિયા શામિલ હશે.

અને એ તો દસ્તૂરે ખુદાવંદી–ખુદાઈ કાનૂન છે કે જે શખ્સ અલ્લાહ તઆલાના માટે કોઈ ચીઝનો ત્યાગ કરે છે તો અલ્લાહ તઆલા ખુદ તેને અથવા તેની અવલાદમાંથી કોઈને એના કરતાં બહેતર (ચઢિયાતી) ચીજ અર્પણ કરે છે.

(અલ મનાર અલ મુનીફ : ૧૫૧, ફયઝુલ કદીર : ૬/૨૭૯)

લકબ

✦ આપનો જાણીતો લકબ ''મહદી'' હશે.

✦ ''મહદી''નો અર્થ છે : ''હિદાયત યાફતા'' (જેને અલ્લાહ તઆલાના તરફથી હકની હિદાયત મળી હોય અને તે શખ્સ બીજાઓના માટે હિદાયતનું માધ્યમ બને.)

✦ શાબ્દિક રીતે દરેક નેક માણસને, હિદાયત મેળવનાર, સીધા અને સહીહ રસ્તા પર ચાલનારને ''મહદી'' કહી શકાય છે; પરંતુ અહલે સુન્નત વલ જમાઅતની પરિભાષામાં (જે હકીકતમાં શરઈ પરિભાષા છે તેમાં) જ્યારે 'મહદી' શબ્દ બોલવામાં આવે છે તો તેનાથી તે શરીફ ઝાત (વ્યક્તિ) મુરાદ હોય છે જેમના આગમનની ખુશખબરી કયામતની નજીક હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના આસમાનથી ઊતરવા પહેલાં મુતવાતિર અહાદીસમાં આપવામાં આવી છે.

✦ તેઓ નિરાશાજનક સંજોગોમાં નવી આશાઓ બનીને તશરીફ લાવશે અને આ ઉમ્મત માટે વૈશ્વિક સરબુલંદીનું માધ્યમ પુરવાર થશે.

✦ તેમની ખાસ નિશાનીઓ અને પરિચયની વિગતો સહીહ સનદની સાથે સહીહ હદીસોમાં વર્ણવેલી છે અને એ નિશાનીઓનો સંબંધ મજકૂર ખાસ મહદી સિવાય કોઈ બીજા પર થઈ જ નથી શકતો.

છઠ્ઠું પ્રકરણ

લકબની સાથે "ઈમામ" અને "અલયહિસ્સલામ" શબ્દોના વધારાની હકીકત

''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ :

હઝરત મહદી (રદિ.)ના નામની સાથે કેટલાક લોકો ''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ કરે છે અને આપણા કેટલાક ઉલમાએ સચોટ દલીલોની સાથે એની ઈજાઝત પણ આપી છે; પરંતુ એનો ઉપયોગ બિલકુલ ન કરવો જ યોગ્ય છે.

ન તો આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ના હકમાં પરિભાષા બનાવીને એ શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે, અને ન જ શાબ્દિક રીતે એનો ઉપયોગ દુરુસ્ત છે.

કારણ કે ''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ કરવાથી એક શીયાપંથી દષ્ટિબિંદુના પ્રચારની શંકા થાય છે, તે દષ્ટિબિંદુ આ છે કે :

શીઆ લોકો જે બાર વ્યક્તિઓની નબીઓ જેવી પવિત્રતાને માને છે તેમને ''ઈમામ'' કહે છે. એટલે હઝરત મહદી (રદિ.)ની સાથે ''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં શીઆ લોકોના ઉપયોગની દષ્ટિએ સામ્યતા થશે.

અને શાબ્દિક અર્થની રૂએ પણ હઝરત મહદી (રદિ.)ના માટે એ શબ્દનો ઉપયોગ ન કરવામાં આવે, કારણ કે હઝરાતે ખુલફાએ રાશિદીન (રદિ.) મરતબામાં તેમના કરતાં પણ મોટા હોવા છતાં તેમના માટે આ શબ્દના ઉપયોગ કરવાનો રિવાજ નથી.

GMW 0 તેમ છતાં હઝરત મહદીના નામ સાથે ઈમામ શબ્દ વાપરી શકાય છે, કારણ કે હદીસ શરીફમાં ઈમામ શબ્દ વાપરવામાં આવ્યો છે.

''અલયહિસ્સલામ'' શબ્દનો ઉપયોગ :

એ જ પ્રમાણે કેટલાક લોકો હઝરત મહદી (રદિ.)ના લકબની સાથે ''અલયહિસ્સલામ'' શબ્દ બોલે છે, જો કે ઉર્ફ (લોકભાષા)માં અલયહિસ્સલામ શબ્દનો હઝરાતે અમ્બિયા અને મલાઈકહ (ફરિશ્તા)ના માટે જ ઉપયોગ થાય છે.

હઝરત મહદી (રદિ) ન તો નબી છે અને ન ફરિશ્તા છે.

એટલે 'અલયહિસ્સલામ' શબ્દ તેમના માટે ન વાપરવો જોઈએ; બલકે ''રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ'' કહેવું મુનાસિબ–યોગ્ય છે.

ઉસ્તાઝે મુહતરમ હઝરત મુફતી સઈદ અહમદ સાહબ પાલનપૂરી (દામત બરકાતુહુમ) '' હુજ્જતુલ્લાહિલ બાલિગહ''ની પોતાની અજોડ વિવેચન ''રહમતુલ્લાહિ વાસિઅહ''માં લખે છે :

ચેતવણી : હઝરાતે હસનૈન રદિયલ્લાહુ અન્હુમાના મુબારક નામોની સાથે ''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ કરવા માટે હઝરત શાહ (વલીયુલ્લાહ) સાહબ (મુહદ્દિષ દહેલ્વી) રહિમહુલ્લાહએ ખુત્બાતે જુમ્આના બીજા ખુત્બામાં પણ મનાઈ ફરમાવી છે, કારણ કે તેમની ઈમામતનો અકીદો શીઆ લોકોનો છે અને શાબ્દિક અર્થમાં ઉપયોગ

કરવાની પરવાનગીની શક્યતા એટલા માટે દુરુસ્ત નથી કે ખુલફાએ રાશિદીન (રદિ.)ના નામોની સાથે આ શબ્દનો ઉપયોગ નથી કર્યો, જો કે તેઓ વધારે હકદાર હતા.

આ જ પ્રમાણે ઘણા લેખકોની કલમમાંથી ઉપરોક્ત બુઝુર્ગોના નામની સાથે 'અલયહિસ્સલામ' નીકળી જાય છે જે અહલે સુન્નતની નજીક કોઈ પણ રીતે દુરુસ્ત નથી, કારણ કે બાર ઈમામોની નુબુવ્વત અને પવિત્રતા તથા નિર્દોષતાનો અકીદો શીઆ લોકોનો છે.''

(રહમતુલ્લાહિલ વાસિઅહ : ૧/૮૫)

'અલયહિસ્સલામ' શબ્દના ઉપયોગ વિશે લગભગ એ જ વાત મવલાના ખૈર મુહમ્મદ જાલન્ધરી સાહેબે એક સવાલના જવાબમાં ફતવા રૂપે લખી છે :

''નિચોડ એ કે, 'ઈમામ મહદી અલયહિસ્સલામ' આ લકબ જે લોકોમાં મશહૂર થઈ ગયો છે, તે શીઆની અસરોનું પરિણામ હોઈ શકે છે અથવા બેખબરી–અજાણતામાં મુહબ્બત અને અકીદતને કારણે એવી વાતો ઝબાન અને કલમથી નીકળી જાય છે. માટે એનાથી સાવધ રહેવું ઘણું જ જરૂરી છે. (ખયરુલ ફતાવા : ૧/૧૪૮)

cZlNI<,FC VgCc XaNGM p5IMU ;CLC K

રહી વાત આ કે, હઝરત મહદીને 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ' કહેવું કેવી રીતે સહીહ હોઈ શકે છે ? એનું કારણ આ છે કે, આપ લગભગ બે વરસ સુધી હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામની સુહબત મેળવશે.

ઉપરાંત, રિવાયતોમાં હઝરત વિશે ''આસમાન અને જમીનના લોકો તેમનાથી રાજી થશે'' શબ્દો આવેલા છે.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૭૦–હદીસ નંબર–૩૮૫૯૬)

એ લિહાઝથી જાહેર થયા પછી 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ'ના પાકીઝા શબ્દોની સાથે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઉલ્લેખ જાઈઝ થશે.

GMW 0 હદીસોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ના માટે વિપુલ પ્રમાણમાં ઈમામ શબ્દનો ઉપયોગ થયો છે, એ જ કારણે અનેક ઉલમા હઝરત મહદી માટે ''ઈમામ'' શબ્દનો ઉપયોગ કરતા આવ્યા છે. અલબત્ત, ઈમામતનો અકીદો શીઆ લોકોનો બુનિયાદી અને મહત્ત્વનો અકીદો છે, તેથી આપણા માટે એ જ મુનાસિબ છે કે આપણે આ શબ્દના ઉપયોગથી બચીએ.

ccJ I,gGFI; OL DF IVIXSvG DÔICAcc

સારાંશ આ નીકળ્યો કે, આપનો મુનાસિબ લકબ હઝરત મહદી 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ' છે.

હઝરત મહદી (રદિ.)નું વતન

એક હદીસમાં છે, એક ખલીફાના મોત વખતે મતભેદ થશે, ત્યારે મદીનાવાળાઓમાંથી એક શખ્સ મક્કાની તરફ ભાગી જશે. લોકો તેમની પાસે આવીને તેને ઈમામતના માટે કાઢશે, જો કે તે એને પસંદ કરતો ન હશે. પછી તે લોકો હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમની વચ્ચે તેનાથી બયઅત કરશે. (અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮૯)

હઝરત મહદી (રદિ.)નું મૂળ વતન અને જન્મ સ્થળ મદીના મુનવ્વરહ છે અને જાહેર થવાનું સ્થળ મક્કા મુકર્રમા છે.

આપ બયતુલ મુકદસ (મુલ્કે શામ)ની તરફ દીનને બુલંદ કરવા માટે હિજરત ફરમાવશે.

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) ''શર્હે ફિકહે અકબર''માં લખે છે :

"હઝરત મહદી (રદિ.) પ્રથમ હરમૈન શરીફૈન (પવિત્ર મક્કા અને મદીના)માં જાહેર થશે. પછી બયતુલ મુકદસ (JERUSALEM) તશરીફ લઈ જશે." (શર્હે ફિકહે અકબર : ૧૩૬)

શકલ અને સૂરત (મુખાકૃતિ અને દેખાવ)

આપની શકલ અને સૂરત વિશે હઝરત શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે કે :

❖ આપનું કદ અને બાંધો કંઈક લાંબો હશે.

❖ બદન ચુસ્ત હશે.

❖ રંગ ખુલેલો–નિખરેલો હશે.

❖ ચહેરો પયગમ્બરે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ચહેરાની સાથે સામ્યતા ધરાવતો હશે.

❖ ઉપરાંત, આપના અખ્લાક પયગમ્બરે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના અખ્લાક સાથે સંપૂર્ણ રીતે સામ્યતા ધરાવતા હશે. (અલામાતે કિયામત :૧૦)

હદીસોમાં આપના નામ અને નસબની સાથે શકલ અને સૂરતને પણ ટૂંકમાં દર્શાવવામાં આવ્યા છે, જેથી આપના વ્યકિતત્ત્વની ઓળખમાં કોઈ શંકા ન રહે.

એ બાબતમાં અબૂ દાવૂદ શરીફની રિવાયતના શબ્દો આ છે :

"મહદી મારી અવલાદમાંથી છે, તે વિશાળ કપાળ અને બુલંદ તથા બારીક નાકવાળા છે." (અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮૮)

આ હદીસમાં આંખોથી નજર આવનારી હઝરત મહદી (રદિ.)ની બે શારીરિક નિશાનીઓનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે :

❖ એક આ કે તેઓ રોશન અને વિશાળ કપાળવાળા હશે અને

❖ બીજું આ કે તેઓ બુલંદ નાકવાળા હશે.

આ બન્ને ચીજોને ઈન્સાનની ખૂબસૂરતી અને હુસ્નો–જમાલ (સૌંદર્ય)માં ખાસ દખલ હોય છે, એટલા જ માટે ખાસ રીતે એનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

એ જ કારણ છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના પવિત્ર દેખાવમાં પણ એ બન્ને ચીજોનો ઉલ્લેખ આવે છે.

(શમાઈલે તિરમિઝી : ૨)

આ બે નિશાનીઓ દર્શાવવાનો મતલબ એ સમજવો જોઈએ કે આપ ખૂબસૂરત અને રૂપાળા પણ હશે; પરંતુ તેમની અસલ નિશાની અને ઓળખ તેમનું આ કારનામું હશે કે દુનિયામાંથી જુલમ અને અત્યાચાર નષ્ટ થઈ જશે અને આપણી આ દુનિયા ન્યાય અને ઈન્સાફની દુનિયા બની જશે. (મઆરિફુલ હદીસ : ૮/૧૭૧)

એવી જ એક રિવાયત 'મુસ્તદરક લિલ હાકિમ' માં પણ છે,

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

''મહદી (રદિ.) અહલે બયતમાંથી હશે, સીધા, બારીક નાક–વાળા (હશે.) તથા વિશાળ કપાળવાળા હશે. તે જમીન અર્થાત્ દુનિયાને એ જ પ્રમાણે ન્યાય અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે, જેવી રીતે તે જુલમ અને સિતમથી ભરેલી હતી. તેઓ આટલા (વર્ષ) જીવંત રહેશે.''

(આ ફરમાવ્યા બાદ)

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ (પાંચેય આંગળીઓ પહોળી કરીને) ડાબા હાથને ખોલી દીધો અને જમણા હાથની બે આંગળીઓ (શહાદતની આંગળી અને અંગૂઠા)ને ખોલી દીધા અને બાકીની ત્રણ આંગળીઓ બંધ રાખી. (એટલે કે સાત આંગળીઓ ખોલી દીધી.)

કેટલીક રિવાયતોમાં બીજી એક વધારે શારીરિક સિફત આ રીતે વર્ણવવામાં આવી છે.

''હઝરત મહદી ગંદુમી રંગ (ઘઉંવર્ણા) ચહેરા અને બદનવાળા કુરૈશના નવજવાન હશે.'' (મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/૩૪)

હદીસ શરીફના ઉપરોક્ત લખાણોમાં આપની ત્રણ શારીરિક સિફતોનો ઉલ્લેખ છે; પરંતુ વિશેષ ઓળખ તો આ જ છે કે,

આપને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ સાથે સીરત (ચરિત્ર)માં મુશાબહત (એકરૂપતા) હશે.

હા, આ વાતથી ઈનકાર નથી કે, ઈલ્મ અને અમલ, રૂહાની અને અખ્લાકી કમાલાત (ખૂબીઓ) સાથે સાથે જ આપની સુંદર શકલ અને સૂરત આપના તરફ લોકોના આકર્ષણનું માધ્યમ બનશે.

એટલે અબૂ દાવૂદ (રહ.)એ હઝરત ઉમ્મે સલમહ (રદિ.)ની રિવાયતની નીચે લખ્યું છે કે,

''મહદી (રદિ.) અખ્લાકમાં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ સાથે સમરૂપ ધરાવનાર હશે; પરંતુ શકલ અને સૂરતમાં નહીં.'' (અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮૯–હદીસ નંબર ૪૨૯૦)

''બઝલુલ મજહૂદ'' ના લેખક ફરમાવે છે :

''હઝરત મહદી (રદિ.) પોતાના બુલંદ અખ્લાકમાં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની સાથે સમરૂપ ધરાવનાર હશે; પરંતુ શકલ અને સૂરત (દેખાવ)માં સામ્યતા ધરાવતા ન હશે.''

(બઝલુલ મજહૂદ : ૫/૧૦૩)

એનાથી એક વાત આ પણ જાહેર થાય છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.)ના અખ્લાક જ્યારે અલ્લાહ તઆલાના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના અખ્લાકે તય્યિબહથી મુશાબહત (સામ્યતા) ધરાવતા હશે તો આ અખ્લાકી મુશાબહત આપના પરિચયના માટે ઘણી મોટી નિશાની સાબિત થશે.

ઉપરાંત, આ પણ માલૂમ થયું કે એ જરૂરી નથી કે તેઓ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી શારીરિક રીતે સંપૂર્ણ સામ્યતા ધરાવતા હોય.

સાતમું પ્રકરણ

મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું અને તે વખતના હાલાત

ChZT DCNL sZINPfG ÔCZ YJ SJL ZLT YX m

હઝરત મહદી (રદિ.)નો જાહેર થવાનો સમય આપણે નિર્ધારિત કરી શકતા નથી. અલબત્ત, ઘણી હદીસોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા બાબત જે વર્ણન આવ્યું છે, એનો સારાંશ આ છે કે :

❖ એક ખલીફાનો ઈન્તિકાલ થશે અને મુસલમાનોમાં ખિલાફત બાબતે મતભેદ થશે કે કોને અમીર બનાવવામાં આવે ?

❖ મદીનાવાળાઓમાંથી એક બા–કમાલ શખ્સ (અર્થાત્ હઝરત મહદી (રદિ.) જેઓ હજુ લોકોમાં પરિચિત ન હશે) મક્કા–મુકર્રમા તરફ ચાલ્યા જશે. એમને એ ડર હશે કે લોકો મને ખલીફા બનાવશે અને તેઓ પોતે આ પદ કબૂલ કરવું પસંદ ફરમાવતા ન હશે.

❖ તેઓ પોતાને છુપાવવાની કોશિશ કરશે; પરંતુ મક્કાના લોકો આપની સુંદર અને બા–કમાલ વ્યક્તિત્ત્વને ઓળખી લેશે અને તેમની (હઝરત મહદી રદિ.)ની અનિચ્છા છતાં હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમના દરમિયાન તેમના હાથ પર ખિલાફતની બયઅત કરવાનું શરૂ કરશે.

❖ બિલકુલ શરૂઆતમાં જે લોકો હઝરત મહદી (રદિ.)ના બરકતવંત હાથ પર બયઅતનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરશે તેમની સંખ્યા અસ્હાબે બદરિય્યીન અને અસ્હાબે તાલૂતની જેમ ત્રણસો તેર (૩૧૩) હશે.

(ગઝવએ બદરના મોકા પર મશ્હૂર કથન પ્રમાણે ૩૧૩ સહાબા (રદિ.) હતા અને હઝરત તાલૂતની સાથે તેમની હિદાયત (સૂચના) પર અમલ કરીને જાલૂતના મુકાબલાના માટે આગળ વધનારા પણ ૩૧૩ હતા.)

❖ તે પછી જેમ જેમ ખબર ફેલાતી જશે, મુખ્લિસીન વિવિધ જમાઅતોમાં પહોંચીને આપની ફરતે ભેગા થતાં રહેશે.

❖ પૂર્વ (દિશા) તરફથી એક જમાઅત આવશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)નું સમર્થન કરીને હુકૂમતની સ્થાપનામાં મદદ કરશે.

આ અંગેની રિવાયતો :

(૧) "પૂર્વ દિશામાંથી લોકો આવશે અને સલ્તનતની સ્થાપનામાં હઝરત મહદી (રદિ.)ની મદદ કરશે."

મજકૂર હદીસના તમામ રાવીઓ પર વિસ્તૃત સમીક્ષા કરતાં હઝરત મુફતી નિઝામુદ્દીન શામઝઈ (રહ.) ફરમાવે છે :

આ હદીસ પણ વિશ્વાસપાત્ર છે, કારણ કે કોઈએ એને બનાવટી કહી નથી,

ઈરાક , શામ (સિરિયા), યમનના અબ્દાલ પણ આવશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)ના હાથ પર બયઅત કરશે.

પ્રાથમિક તબક્કામાં હઝરત મહદી (રદિ.)નું લશ્કર અસબાબ

(શસ્ત્ર–સરંજામ)ની રૂએ કમજોર હશે; પરંતુ અલ્લાહ તઆલાની મદદ અને સહાય તેમની સાથે હશે, જેની બરકતથી આપ આગળ વધતા ચાલ્યા જશે.

(૨) એક હદીસમાં છે :

એક ખલીફાના મોત વખતે મતભેદ થશે, ત્યારે એક શખ્સ મદીના મુનવ્વરાથી નીકળશે અને મક્કા મુકર્રમા ચાલ્યો જશે. લોકો તેને જબરદસ્તીથી તેના ઘરથી બહાર કાઢીને હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમના દરમિયાન તેનાથી બયઅત થશે. સિરિયા તરફથી તેના મુકાબલામાં એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે, જયારે તે લશ્કર બયદાઅ નામના સ્થળે હશે ત્યારે તેને ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવશે.

પછી તેમની પાસે ઈરાકની ટુકડીઓ અને શામના અબ્દાલ હઝરાત તશરીફ લાવશે અને તેમનાથી બયઅત લેશે.

તે ખજાનાઓને કાઢશે અને માલ વહેંચશે અને ઈસ્લામને દુનિયામાં સ્થિરતા પ્રાપ્ત થશે અને તે એ જ હાલતમાં સાત યા નવ વરસ રહેશે.

(મુસન્નફુ અબ્દિર્રઝઝાક :૧૧/૩૭૧–હદીસ નંબર :૪૦૭૬૯, અબૂ દાવૂદ–હદીસ નંબર : ૪૨૮૬)

(૩) મુસ્લિમ શરીફની એક હદીસમાં છે :

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે, ''ખુદાની કસમ ! એક લશ્કર આ ઘર (બયતુલ્લાહ) પર ચઢાઈનો ઈરાદો કરશે. અહીં સુધી કે જ્યારે તે (લશ્કર) બયદાઅ નામના સ્થળે હશે ત્યારે તેનો દરમિયાની ભાગ ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં

આવશે.

તે લશ્કરનો આગળનો ભાગ પાછળના ભાગને પોકારશે, તે પછી તેમને પણ ધસાવી દેવામાં આવશે. ત્યારે (આ) ખબર પહોંચાડનાર શખ્સના સિવાય કોઈ જીવતો નહિ બચશે.''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૮૮–હદીસ નં : ૨૮૮૩)

(૪) મુસ્લિમ શરીફની એક બીજી હદીસ શરીફમાં છે :

''ટૂંકમાં બયતુલ્લાહમાં એક કોમ પનાહ લેશે, તેની પાસે ન પ્રતિકારક શક્તિ હશે, ન સંખ્યાબળ, ન તૈયારી, તેમના પર લશ્કર ચઢાઈ કરશે અહીં સુધી કે, જ્યારે તે લશ્કર બયદાઅ (નામના સ્થળે) હશે તો તેને (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે.''

યૂસુફ બિન માહિક (રાવી) ફરમાવે છે : ''ત્યારે સિરિયાના લોકો મક્કા તરફ કૂચ કરી રહયા હશે. (મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૮૮)

"સુફિયાની"નું નીકળવું અને હઝરત મહદી (રદિ.)ની પ્રથમ દેખીતી કરામત

❖ 'સુફિયાની'નો બનાવ હઝરત મહદી (રદિ.)ના બનાવોમાં ઘણો જ મહત્ત્વનો છે.

❖ સુફિયાની ખાલિદ બિન યઝીદ બિન અબૂ સુફિયાનની અવલાદમાંથી હશે, એટલા માટે તેને સુફિયાની કહે છે.

❖ તેનું નામ 'ઉર્વહ' બતાવવામાં આવ્યું છે.

❖ તે કુરૈશ ખાનદાનથી સંબંધ ધરાવનાર શખ્સ હશે.

❖ તેનું મોસાળ (માતાનું પિયર) બનૂ કલ્બ કબીલો હશે, એટલે

બનૂ કલ્બના લોકો તેના મિત્રો હશે.

❖ 'સૂફિયાની'નો સંબંધ મુલ્કે શામ (સિરિયા)માં દમિશ્ક (DAMASCUS)ના રણ વિસ્તાર સાથે હશે.

❖ તેનો હુકમ શામ (સિરિયા) અને મિસર (ઈજીપ્ત)ના ફરતે ચાલશે.

❖ તે ઘણો જ જાલિમ, અત્યાચારી અને ત્રાસવાદી શખ્સ હશે.

❖ તે લોકોનો કત્લે આમ કરશે. ખાસ કરીને સાદાત (સય્યિદો) તેના લક્ષ્યે હશે.

❖ તે ઓરતોનાં પેટ ચીરશે, બાળકોને કતલ કરશે.

❖ કૈસ કબીલાના લોકો તેના મુકાબલા માટે ભેગા થશે તો તે તેમને બધાને કતલ કરી દેશે.

સુફિયાની વિશે રિવાયતો

આ સિલસિલાની રિવાયતો નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કહે છે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : ''એક શખ્સ દમિશ્ક (DAMASCUS)થી નીકળશે,

❖ તેને સુફિયાની કહેવામાં આવશે.

❖ તેના સહયોગીઓની અધિક સંખ્યા બનુ કલ્બ કબીલામાંથી હશે.

❖ તે લોકોને કતલ કરતો ફરશે, અહીં સુધી કે ઓરતોના પેટ

ચીરશે અને બાળકોને કતલ કરશે. કૈસ કબીલાના લોકો સુફિયાનીના લશ્કરના મુકાબલા માટે ભેગાં થઈ જશે તો તે તેમનો પણ સંહાર કરશે. અહીં સુધી કે તેમનામાંથી કોઈ પણ જીવતો નહિ બચશે.

❖ તે પછી મારા અહલે બયતમાંથી એક શખ્સ (અર્થાત્ મહદી રદિ.) 'હર્હ' સ્થળે સામે આવશે.

❖ જ્યારે સુફિયાનીને તેની ખબર પહોંચશે તો તેના મુકાબલાના માટે પોતાની એક ફોજ મોકલશે.

❖ જ્યારે તે બયદાઅ નામના સ્થળે પહોંચશે તો ધરતી તેને ગળી જશે.

❖ તેમનામાંથી ખબર પહોંચાડનાર (એક વ્યક્તિ) સિવાય કોઈ નહિ બચશે.'' (મુસ્તદરક—હદીસ નં : ૮૫૫૬)

સારાંશ એ કે :

❖ એ જાલિમ અને નિર્દય શખ્સ સુફિયાનીને જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.)ના સામે આવવાની જાણ થશે તો તે તત્કાળ તેનું એક લશ્કર હઝરત મહદી (રદિ.)ના મુકાબલા માટે મોકલશે અને તે લશ્કર મક્કા મુકર્રમહ પર ચઢાઈ કરવાના ઈરાદે આગળ વધશે અને બયદાઅ નામના સ્થળે પહોંચીને પડાવ નાખશે.

(બયદાઅ ઝુલ હુલયફહની સામે મક્કા તરફ એક સૂકું વૃક્ષવિહિન મેદાન છે. ત્યાં અચાનક લશ્કરનો મધ્ય ભાગ ધરતીમાં ધસી જશે ! આગળના ભાગના લોકો પાછળના ભાગના લોકોને આ બનાવની ખબર કરશે કે ક્યાંક તેઓ પણ આ મુસીબતના શિકાર ન થઈ જાય, પરંતુ તેઓ રક્ષણના કોઈ પણ પગલાં લે તે પહેલાં તે બન્નેને (અર્થાત્ આગળ અને

પાછળ–વાળાઓને) પણ ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવશે. માત્ર એક આદમી મુશ્કિલથી બચી શકશે ! જે બીજાઓને આ દુર્ઘટનાની જાણ કરશે. આવા મોટા લશ્કરને ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવવું હઝરત મહદી (રદિ.)ના માટે અલ્લાહ તઆલાની મદદ અને આપ (રદિ.)ની એક અજીબ કરામત હશે, જેનાથી દૂર દૂર સુધી આપની ખ્યાતી થશે.

(૨) હઝરત આઈશહ (રદિ.) કહે છે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

''નવાઈની વાત છે કે મારી ઉમ્મતના થોડાં લોકો કુરૈશના એક શખ્સ સાથે જંગ માટે બયતુલ્લાહનું રુખ કરશે, જેમણે બયતુલ્લાહમાં પનાહ લીધી હશે. (તેમનો સંહાર કરવાનો તેમનો ઈરાદો હશે.) અહીં સુધી કે જ્યારે તે લશ્કર બયદાઅ નામના સ્થળે પહોંચશે તો તેને ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવશે.''

અમે અરજ કરી : ''હે અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! રસ્તા પર તો કુસૂરવાર અને બેકુસૂર (નિર્દોષ) દરેક પ્રકારના લોકો હોય છે ?'' તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''જી હાં ! તે (જમીનમાં) ધસી જનારાઓમાં રઝામંદ, મજબૂર અને રાહગુઝર (વટેમાર્ગુ, મુસાફર)દરેક પ્રકારના લોકો હશે, પછી અલ્લાહ તઆલા તેમને તેમની નિય્યતોના મુજબ કયામતમાં ફરી પાછા ઉઠાવશે.'' (મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૮૮–હદીસ નંબર : ૨૮૮૪)

ફાયદો : જ્યારે સુફિયાનીને તેનું લશ્કર ધરતીમાં ધસાવી દેવાની જાણ થશે તો તે પોતે લશ્કર લઈને મક્કા મુકર્રમહ તરફ જશે અને મક્કા મુકર્રમહ પર ચઢાઈ કરશે.

મુસલમાનો ત્યારે હઝરત મહદી (રદિ.)ના નેતૃત્વ હેઠળ અસબાબ (શસ્ત્ર–સરંજામ)ના લિહાઝથી ઘણા જ કમજોર હશે. જાણે કે બદ્ર જેવું દશ્ય હશે; પરંતુ અલ્લાહ તઆલાની મદદ આવશે અને સુફિયાનીના લશ્કરનો કારમો પરાજય થશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)નું લશ્કર વર્ચસ્વ મેળવી લેશે.

(૩) હઝરત ઉમ્મે સલમહ (રદિ.) આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''એક ખલીફાના ઈન્તિકાલ વખતે મતભેદ થશે. ત્યારે મદીનાવાસીઓમાંથી એક શખ્સ ભાગીને મક્કા મુકર્રમહ ચાલ્યો જશે. ત્યારે મક્કાવાસીઓ તેની પાસે આવશે અને તેમને પરાણે–જબરદસ્તીથી (ઘર બહાર) કાઢશે, પછી તેઓ હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમના દરમિયાન તેમનાથી બયઅત કરશે. પછી મુલ્કે શામ (સિરિયા)થી તેમના તરફ એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે, તે લશ્કરને બયદાઅ નામના સ્થળે (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે, જે મક્કા મુકર્રમહ અને મદીના મુનવ્વરહ દરમિયાન આવેલું છે.

જયારે તે (ચમત્કારિક બનાવ) જોશે તો શામ (સિરિયા)ના અબ્દાલ અને ઈરાકના નેક લોકોની જમાઅતો તેમની પાસે આવી આવીને બયઅત કરશે. પછી કુરૈશનો એક શખ્સ જાહેર થશે, તેના મામા બનુ કલ્બ કબીલાના હશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)ના મુકાબલાના માટે લશ્કરી ચઢાઈ કરશે. તેમનું (હઝરત મહદી રદિ.)નું લશ્કર તે (સુફિયાની)ના લશ્કર પર વર્ચસ્વ મેળવશે. તે બનુ કલ્બ કબીલાનું લશ્કર હશે. જે શખ્સ કલ્બ કબીલાની ગનીમતમાં હાજર નહિ થયો તેના માટે નુકસાન છે, પછી હઝરત મહદી (રદિ.) માલ વહેંચશે અને લોકોમાં નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની શરીઅત પ્રમાણે અહકામ લાગુ ફરમાવશે અને ઈસ્લામ

પોતાની ગરદન જમીન પર નાખી દેશે (અર્થાત્ ઈસ્લામને જમીન પર (દુનિયામાં) સ્થિરતા પ્રાપ્ત થશે.) અને તેઓ સાત વરસ સુધી રહેશે, પછી હઝરત મહદી (રદિ.) વફાત પામશે અને મુસલમાન તેમની જનાઝાની નમાઝ પઢશે. (અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૮૯)

માલે ગનીમતની વહેંચણી

સૂફિયાની અને કલ્બ કબીલાની હાર પછી હઝરત મહદી (રદિ.) પ્રાપ્ત થયેલી ગનીમત વહેંચશે, એની વહેંચણીમાં નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની સુન્નત પર અમલ કરશે અને માલ લેનારાઓને ખોબા ભરી ભરીને જેટલું ઉઠાવીને લઈ જઈ શકે તેટલું આપશે.

હદીસ શરીફમાં આ યુદ્ધમાં પ્રાપ્ત થયેલા માલે ગનીમતનું પણ મોટું મહત્ત્વ બતાવવામાં આવ્યું છે. એનો સારાંશ આ છે કે,

''જે લોકો કલ્બની ગનીમતમાં શરીક થયા (ભલે એક ઈકાલના બરાબર જ તેને મળ્યું હોય) તેઓ બધાં સઆદતમંદ (ભાગ્યશાળી) સમજવામાં આવશે અને જે આ ગનીમતમાં શરીક નહિ થયા, તેમને મહરૂમ માનવામાં આવશે.

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ—હદીસ નંબર : ૮૩૨૯)

જાણે સુફિયાનીના લશ્કરથી મુકાબલો કરવાની અહલે હકને હદીસ શરીફમાં પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું છે.

માલે ગનીમત ઉપરાંત કલ્બ કબીલાની ઓરતોને બાંદીઓ બનાવવામાં આવશે. બાંદીઓની એટલી વિપુલતા હશે કે તે દમિશ્કના રાજમાર્ગ પર વેચાશે. તેમાંથી એક અવરત (બાંદી) માત્ર પિંડલી તૂટેલી હોવાના કારણે વાપસ—પરત કરવામાં આવશે.

મુલ્કે શામની ફતેહ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા બાદ સુફિયાની લશ્કરને ધરતીમાં ધસાવી દેવાથી આપની પ્રખ્યાતી અને લોકપ્રિયતા સામાન્ય થઈ જશે. અહલે હક વિવિધ પ્રદેશોમાંથી સમૂહના સમૂહ ભેગા થઈને આપની ખિદમતમાં હાજર થશે. આપ મક્કા મુકર્રમાથી મદીના મુનવ્વરહ તશરીફ લાવશે. રવઝ–એ અકદસ પર હાજરી બાદ આપ મુલ્કે શામ તરફ રવાના થશે. મુલ્કે શામમાં તે વખતે રૂમીઓ (ROMANS)ની સત્તા હશે.

મજકૂર જંગ અને ફતેહની વિસ્તૃત વિગતો દર્શાવતી એક હદીસ

હઝરત મહદી (રદિ.)ની સરદારીમાં થનારી જંગો અને બીજા અહેવાલ માટે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ (રદિ.)ની એક વિસ્તૃત રિવાયતનું વર્ણન કરવું યોગ્ય માલૂમ પડે છે.

એ હદીસને નઈમ બિન હમ્માદ (રહ.)એ 'અલ ફિતન'માં લખી છે. તેમના જ હવાલાથી અલ્લામા સુયૂતી (રહ.)એ 'જામિઅ કબીર'માં લખી છે અને સય્યિદ બરઝન્જી (રહ.)એ 'અલ ઈશાઅહ'માં ઝિક્ર કરી છે.

એ રિવાયતથી આ પ્રકરણના બનાવોના ક્રમ પર કાફી રોશની પડે છે. ઉપરાંત, એના અધિકતર અંશોનું સમર્થન સિહાહ સિત્તહ (હદીસના છ પ્રમાણભૂત ગ્રંથો)માં સ્પષ્ટ રીતે મળે છે.

હદીસ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ (રદિ.)થી રિવાયત છે, નબીએ

કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''મુસલમાનો અને રૂમીઓ (ROMANS) (ઈસાઈઓ) વચ્ચે સુલેહ (સંધિ) થશે. તે પછી મુસલમાનો રૂમીઓ સાથે મળીને પ્રથમ એક વખત રૂમીઓના કોઈ દુશ્મન સાથે જંગ કરશે. તેમાં તેમની ફતેહ (જીત) થશે અને દુશ્મન પાસેથી મળેલો માલે ગનીમત બન્ને (મુસલમાનો અને રૂમી ઈસાઈઓ) આપસમાં વહેંચી લેશે. તે પછી ફરી પાછા એ રૂમી લોકો મુસલમાનો સાથે મળીને ફારસ (ઈરાન) સાથે જંગ કરશે. તેઓ (રૂમીઓ અને મુસલમાનો) તેમના (ફારસના) લશ્કરી લોકોને કતલ કરી દેશે અને તેમની અવલાદને કેદ કરી લેશે.

રૂમીઓ મુસલમાનોને કહેશે : ''જેવી રીતે પ્રથમ (જંગ) વખતે અમે માલે ગનીમત વહેંચીને તમને આપી દીધો હતો, તે જ પ્રમાણે આ વખતે પણ તમે માલ અને કેદી બધાને સરખા પ્રમાણમાં વહેંચીને અમને આપી દો !''

મુસલમાનો પ્રાપ્ત થયેલો માલ અને મુશ્રિક કેદીઓની વહેંચણી તો કરશે; પરંતુ જે મુસલમાન કેદી તેમની પાસે હશે તેને વહેંચશે નહિ.

રૂમીઓ કહેશે : ''મુસલમાન કેદીઓની પણ વહેંચણી કરવામાં આવે. મુસલમાનો (આ માંગણીનો) ઈન્કાર કરશે.

રૂમીઓ કહેશે : ''આ કરાર (સંધિની શરતો)ના વિરુદ્ધ વાત છે.''

રૂમીઓ કુસ્તુન્તુન્યહ (કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ)ના બાદશાહ પાસે જઈને ફરિયાદ કરશે :

''આરબોએ અમારી સાથે દગાબાજી કરી છે. (તમે અમારી મદદ કરો !) અમે તો મુસલમાનો કરતાં માલ–મતા, લશ્કરી

તાકત—કુવ્વતમાં ઘણા વધારે (ચઢિયાતા) છીએ.

કુસ્તુન્તુન્યહનો બાદશાહ કહેશે : ''હું મુસલમાનો સાથે વચનભંગ નથી કરી શકતો. તેઓ લાંબા સમયથી આપણા ઉપર પ્રભાવી રહયા છે. છેવટે રૂમીઓ સાહિબે રૂમિય્યહ (રૂમી શહેનશાહ)ની પાસે આ શિકાયત લઈને જશે. તે રૂમી શહેનશાહ એંસી (૮૦) ઝંડાઓ પર સમાવિષ્ટ એક મોટું લશ્કર સમુદ્ર માર્ગે તેમની સાથે મોકલશે. તેના દરેક ઝંડાની નીચે બાર હજાર(૧૨,૦૦૦) સિપાહી (સૈનિકો) હશે. (અર્થાત્ સૈનિકોની કુલ સંખ્યા નવ લાખ સાઠ હજાર(૯,૬૦,૦૦૦) હશે). તે લશ્કરને તેનો સર સેનાપતિ સિરિયાના કિનારે પહોંચીને વહાણો સળગાવી દેવાનો હુકમ કરશે કે જેથી લશ્કર પોતાના જાનની બાઝી લગાવીને જંગ કરે.લશ્કર તેના હુકમનું પાલન કરશે. રૂમી ઈસાઈ દમિશ્ક (દમાસ્કસ) અને મુઅતિક પહાડ સિવાય શામ (સિરિયા)નો તમામ મુલ્ક જીતી લેશે અને બયતુલ મુકદસ યરૂશલમ (JERUSALEM)ને બરબાદ કરી નાખશે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)ના એક સવાલના જવાબમાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

''ત્યારે દમિશ્કમાં મુસલમાનોની ઘણી મોટી સંખ્યા હશે.''

મુઅતિક મુલ્કે શામના હિમ્સ નામના સ્થળની નહેરની પાસે એક પહાડનું નામ છે. તે જગાનો નકશો કંઈક આ પ્રમાણે છે,

✤ મુસલમાનોના બાળકો મુઅતિક (પહાડ) ઉપર હશે.

✤ મુસલમાન 'નહરે અરનિત' પર (હશે) અને

✤ મુશ્રિકો નહરે અરનિતની પાછળની બાજુએ હશે.

તેઓ સવાર–સાંજ આપસમાં જંગ કરશે. જયારે કુસ્તુન્તુન્યહનો બાદશાહ આ નકશો જોશે તો તે ''કિન્નસ્રીન''ની પાસે છ લાખ (૬,૦૦,૦૦૦)નું લશ્કર જમીન માર્ગે રવાના કરશે. મુસલમાનો પાસે યમનીઓનું એક લશ્કર આવીને જોડાશે, તેની સંખ્યા સિત્તેર હજાર (૭૦,૦૦૦) હશે અને યમનીઓની સાથે કબીલ–એ 'હિમ્યર'ના ચાળીસ હજાર (૪૦,૦૦૦) લોકો આવીને જોડાશે. અલ્લાહ તઆલાએ ઈમાનના માધ્યમથી તેમના દિલોને આપસમાં જોડી દીધાં હશે. એ લોકો બયતુલ મુકદસ પહોંચીને રૂમીઓ સાથે જંગ કરશે. છેવટે તેમને હરાવીને વેરણ–છેરણ કરી દેશે અને તેઓ કિન્નસ્રીનની પાસે પહોંચશે.

આઝાદ થયેલા ગુલામોનું એક લશ્કર (ફારસ અર્થાત્ ઈરાન તરફથી) આરબની મદદના માટે આવશે અને કહેશે, ''હે આરબ ! તમે પક્ષપાત, ભેદભાવ, કોમવાદની વાત છોડી દો, જયાં સુધી તમે આપસમાં એક નહિ થઈ થાવ, (ત્યાં સુધી) અમે તમારા બન્નેમાંથી કોઈની મદદ નહિ કરીશું. કદી આરબ, કદી યમન અને કદી આ ગુલામોનું લશ્કર કાફિરો સાથે લડશે.

મુસલમાનો ઈસાઈઓને દૂર ઘાટીઓ તરફ કાઢીને બહાર કરી દેશે. મુસલમાનો કોઈ નહેરની પાસે ભેગા થઈને એકબીજાની ખબરગીરીમાં પ્રવૃત્ત થશે. કાફિરો નહેર રફિયહ પાસે ભેગા થશે. એ નહેરને ''અસ્વદ નહેર'' પણ કહેવામાં આવે છે અને તે પછી મુસલમાનોની મુશ્રિકો સાથે જંગ થશે; પરંતુ અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોના બન્ને લશ્કરોથી ફતેહ અને સફળતા છીનવીને તેમના પર સબ્રની તવફીક આપશે. ત્રીજા ભાગના મુસલમાનો શહીદ થઈ જશે. ત્રીજા ભાગના ભાગી જશે અને ત્રીજા ભાગના મુસલમાનો બાકી

રહી જશે. એ લશ્કરના શહીદોમાંથી દરેક શહીદ ગઝવ—એ બદરના દસ (૧૦) શહીદોના સવાબના દરજા પર હશે. બદરનો એક શહીદ સિત્તેર (૭૦) લોકોની શફાઅત કરશે અને આખિર જમાનાના આ શહીદોમાંથી દરેક શહીદને સાત સો (૭૦૦) વ્યક્તિઓની શફાઅતની ઈજાઝત હશે. લશ્કરનો જે ત્રીજો ભાગ ભાગી ગયો હતો તે પણ ત્રણ હિસ્સામાં વહેંચાઈ જશે. ત્રીજો ભાગ ઈસ્લામ છોડી રૂમીઓ સાથે મળી જશે.

તેઓ કહેશે કે, ''જો અલ્લાહ તઆલાને આ દીન (ઈસ્લામ)ની જરૂરત હોય તો પોતે એનું રક્ષણ કરી લે.'' એ લોકો હિરાઅ, તન્નુખ, તય અને સલીહ નામના સ્થળોના આરબ રહેવાસીઓ હશે. ત્રીજો ભાગ ગામડાના લોકો હશે, તેઓ એવું કહેતા પોતાના ગામોની તરફ રવાના થઈ જશે કે, ''અમારા બાપ—દાદાઓની ધરતી જ અમારા માટે બેહતર છે. રૂમી કદી અમારા સુધી પહોંચવા નહિ પામશે.''

અને ત્રીજો ભાગ આ પ્રમાણે કહેશે : ''દરેક ચીઝ પર તેના નામની અસરો હોય છે, એટલા જ માટે આ મુલ્કે શામ પણ પોતાના નામની જ જેમ મનહૂસ છે. અમને ઈરાક, યમન અને હિજાઝ લઈ ચાલો, ત્યાં રૂમીઓથી કોઈ ભય નહિ રહેશે.''

હવે બાકી રહેલો ત્રીજો ભાગ આપસમાં કહેશે કે, ''ખરેખર, હવે પક્ષપાત, ભેદભાવ, કોમવાદ છોડીને બધાં એક થઈ જાવ અને બધા મળીને દુશ્મનથી જંગ કરો, આ પક્ષપાત આપણી કામિયાબીમાં રુકાવટ છે.''

હવે તેઓ આ નિર્ધારની સાથે લડશે કે હવે અમારે પણ અમારા શહીદ ભાઈઓ પાસે જઈને મળવું છે.

જ્યારે રૂમી લશ્કર મુસલમાનોની આ અલ્પ સંખ્યાને જોશે કે,

બીજા ભાગના તો મરી ગયા, ત્રીજા ભાગના અમારા મિત્રો બની ગયા, અને હવે માત્ર ત્રીજા ભાગના જ બાકી રહી ગયા છે, તો એક શખ્સ સલીબ (ઈસાઈનું ધાર્મિક પ્રતિક–ક્રોસ)વાળો ઝંડો લઈને ઊભો થશે અને કહેશે, ''સલીબની બોલબાલા થાવ !''

એટલે એક મુસલમાન બન્ને સફોની વચ્ચે ઝંડો લઈને ઘોષણા કરશે કે, ''અલ્લાહ તઆલાના અનસારનું પ્રભુત્વ થાવ !''

રૂમીઓના ઉપરોક્ત કલિમહ (સૂત્ર) પર અલ્લાહ તઆલાને ગુસ્સો આવશે અને તે મુસલમાનોની છ લાખ (૬,૦૦,૦૦૦) ફરિશ્તાઓથી મદદ કરશે.

એક લાખ (૧,૦૦,૦૦૦) હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ની સાથે હશે, બે લાખ (૨,૦૦,૦૦૦) હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.)ની સાથે હશે અને ત્રણ લાખ (૩,૦૦,૦૦૦) હઝરત ઈસ્રાફીલ (અલૈ.)ની સાથે હશે.

અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોની મદદ ફરમાવશે અને કાફિરો પર પોતાનો અઝાબ નાઝિલ કરશે. કાફિરો બુરી રીતે માર્યા જશે અને જેઓ બચી જશે તેઓ બેહદ રુસવાઈ સાથે હારી જશે.

ત્યાર પછી મુસલમાનો મુલ્કે રૂમમાં દાખલ થઈને ઉમૂરિય્યહ (નામના) સ્થળ સુધી પહોંચી જશે. ઉમૂરિય્યહની સરહદ પર ઘણા લોકો જમા થઈ જશે. મુસલમાન તેમને જોઈને ખૂબ જ નવાઈ પામશે કે, આ રૂમી કેટલી મોટી સંખ્યા ધરાવે છે ! કેટલાયને અમે કતલ કરી નાખ્યા, કેટલાયને અમે હરાવીને ભગાવી દીધા, તેમ છતાં આ પરિસ્થિતિ છે કે હજુ સમગ્ર ઉમૂરિય્યહ અને તેની આસપાસના વિસ્તારમાં એમની મોટી સંખ્યા છે !

ત્યાંના લોકો જિઝયહ (રક્ષણવેરો) અદા કરવાની શર્ત પર

મુસલમાનોથી અમન તલબ કરશે. મુસલમાન તેમની આ રજૂઆત પર રઝામંદ થઈને તમામ રૂમીઓને અમાન (આશ્રય) આપશે. તે પછી આસપાસના રૂમી આ અફવા ઉડાવશે કે દજ્જાલ મુસલમાનોના આબાઈ (બાપ–દાદા)ના વતન પહોંચી ચૂક્યો છે. એ ખબર બિલકુલ બેઅસલ (બનાવટી) હશે.''

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ત્યારે મવજૂદ રહેનારાઓને નસીહત કરી છે કે, ''તેઓ રૂમથી હાસિલ થયેલી ગનીમત કદાપિ જવા ન દે, તે તેમને તેમની તે પછીની જંગોમાં કામ આવશે.''

ખૈર, મુસલમાન તે તરફ દોડવા માંડશે, બાદમાં તેમને ખબર થશે કે એ ખબર ગલત હતી.

આ તરફ બાકી રહેલા મુસલમાનો પર રૂમીઓ તૂટી પડશે અને તેમને જડમૂળમાંથી ઉખેડી નાખશે અહીં સુધી કે રૂમમાં આરબના સ્ત્રી–પુરુષમાંથી કોઈ નહિ બચે, રૂમીઓ મુસલમાનોની પૂરી નસલને કતલ કરી નાખશે. ત્યાં મુસલમાનોની જેવી આ ખબર પહોંચશે, તેઓ ગઝબનાક થઈને પાછા તેમની સાથે લડાઈ કરશે.

હવે આ વખતે મુસલમાન ઈસાઈઓના લડવૈયા લોકોને કતલ કરી દેશે અને તેમની આલ–અવલાદને કેદ કરી લેશે અને બધો માલ–સામાન ભેગો કરી લેશે. જે શહેર અથવા કિલ્લા આગળથી તેઓ પસાર થશે, ત્રણ દિવસની અંદર અંદર અલ્લાહ તઆલા તેમને કામિયાબ કરી દેશે. જયારે મુસલમાનો સમુદ્રની પાસે પહોંચશે તો તે પણ છલકાઈ જશે, આ પરિસ્થિતિ જોઈને નસારા (ઈસાઈ) કહેશે કે,

''સલીબ (ક્રોસ)ની બરકતથી સમુદ્રની સપાટી અમારા બચાવ

માટે છલકાઈ ગઈ અને મસીહ (JESUS) અમારો મદદગાર છે.''

જ્યારે સવાર થશે તો તેઓ જોશે કે સમુદ્ર સૂકાઈ ગયો છે અને સમુદ્ર કુસ્તુન્તુન્યહ (કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ)થી પોતાનું રૂખ ફેરવી લેશે. (તેઓ) તત્કાળ તેમાં પોતાના તંબુઓ લગાવી દેશે.

આ તરફ મુસલમાન જુમ્આની રાતે કુફ્રના આ શહેરને ઘેરી લેશે અને સવાર સુધી 'V<CdNl,<,FCc4 c V<,FC VSAZc4 અને c,F .,FvC .<,<,FCcનો ઝિક્ર કરતાં રહેશે.

ન કોઈ શખ્સ સૂઈ જશે અને ન બેસશે ! જ્યારે સવાર થશે તો તમામ મુસલમાન ભેગા મળીને એક સાથે એક વખત 'અલ્લાહુ અકબર'ના સૂત્રો લગાવશે, તે જ વખતે શહેરનો એક તરફનો ભાગ તૂટી પડશે. એનાથી નવાઈ પામીને રૂમી કહેશે :

''પહેલા તો અમારી જંગ આરબો સાથે હતી, હવે તો ખુદ પરવરદિગારે આલમની સાથે જ સીધી જંગ કરવી પડે છે ! અલ્લાહ તઆલાએ મુસલમાનોના માટે અમારું પૂરું શહેર તબાહ–બરબાદ કરી દીધું ! તે પછી મુસલમાન કંઈક થોભશે અને માલે ગનીમતનું સોનું ઢાલોમાં ભરી ભરીને વહેંચાશે અને તેમની આલ–અવલાદને પણ વહેંચવામાં આવશે. (ઔરતો એટલી મોટી સંખ્યામાં હશે કે) એક એક શખ્સના હિસ્સામાં ત્રણ સો ત્રણ સો (૩૦૦–૩૦૦) ઓરતો આવશે. એક નિર્ધારિત મુદત સુધી મુસલમાન એ ગનીમતથી ફાયદો મેળવશે. તે પછી ખરેખર, દજ્જાલ નીકળી આવશે અને કુસ્તુન્તુન્યહ (ISTAMBUL) અલ્લાહ તઆલાના એવા નેક બંદાઓના હાથે ફતેહ થશે, જેઓ ઝિંદા અને સલામત રહેશે. ન બીમાર પડશે, અને ન કોઈ બીમારી તેમને સતાવશે. અહીં સુધી કે ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ઊતરશે અને તેમની સાથે રહી આ જમાઅત

દજ્જાલ (અને તેના યહૂદી લશ્કર)ની સાથે જંગમાં શરીક થશે.

(અલ ફિતન લિ નુઐમ : ૩૨૩–હદીસ નંબર ૧૨૪૫, જામિઉલ કબીર લિસ્સુયૂતિ : ૧૨/૨૩૮–હદીસ નંબર :૧૩૫૧૫)

સહીહ મુસ્લિમની એક રિવાયત

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''કયામત ત્યાં સુધી કાયમ નહિ થશે જયાં સુધી રૂમી (ઈસાઈઓ)એ અઅમાક યા દાબિક (હલ્બ અને ઈન્તાકિય્યહ)ના નજીક મુલ્કે શામના બે શહેરમાં પડાવ ન નાખી દીધો હોય.

તે પછી આ રૂમીઓથી મુકાબલા માટે મદીના મુનવ્વરહથી એક લશ્કર રવાના થશે ત્યારે ધરતીના પટ ઉપર રહેનારા તમામ મુસલમાનોથી અફઝલ હશે. તો જયારે તેઓ કતારબંધ થઈ જશે ત્યારે રૂમીઓ કહેશે કે, ''તમે (મુસલમાન) અમારા અને અમારા કેદીઓની વચમાંથી ખસીને અમને તેમની સાથે લડાઈ–રક્તપાત કરવા દો !

ત્યારે મુસલમાન કહેશે કે,''(એ અશકય છે) અલ્લાહ તઆલાની કસમ ! અમે તમારા અને અમારા ભાઈઓની વચમાંથી કદી પણ નહિ ખસીશું.'' ત્યારે તેઓ આપસમાં લડી પડશે. મુસલમાનોના લશ્કરનો ત્રીજો ભાગ ભાગી જશે, અલ્લાહ તઆલા એ ભાગનારાઓને પણ માફ નહિ ફરમાવશે. ત્રીજો ભાગ શહીદ થઈ જશે, જેની ગણના અલ્લાહ તઆલાને ત્યાં (કયામતમાં) અફઝલ તરીન શહીદોમાં થશે અને બાકીનો ત્રીજો ભાગ વિજેતા થશે. (અલ્લાહ તઆલાના તરફથી તેમના પર આ મોટી નેઅમત હશે કે)

એ વિજેતાઓ કદી કોઈ ફિત્ના અને બલામાં ફસાશે નહિ. એ લોકો કુસ્તુન્તુન્યાને જીતી લેશે. હજુ તો એ લોકો ઝયતૂનના ઝાડો પર પોતાની તલવારો લટકાવી ગનીમતનો માલ વહેંચી જ રહયા હશે કે અચાનક એક શયતાન ચીસ પાડશે કે, ''દજ્જાલ તમારી ગેર હાજરીમાં તમારા ઘરો પર જઈ પહોંચ્યો છે.'' (આ એક જૂઠી ખબર હશે) એ લોકો (બધું છોડીને) નીકળી પડશે.

જ્યારે તેઓ શામ (સિરિયા) પહોંચશે ત્યારે દજ્જાલ નીકળી ચૂક્યો હશે. આ લોકો જંગની તૈયારીના માટે સફબંધી કરી રહયા હશે ત્યારે નમાઝનો સમય થઈ જશે. ત્યારે ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) આસમાનથી ઊતરશે, પછી તેમની ઈમામત ફરમાવશે. અલ્લાહ તઆલાનો દુશ્મન (દજ્જાલ) તેમને જોઈને એવો જ પીગળવા લાગશે, જેવી રીતે પાણીમાં મીઠું પીગળે છે. જો આપ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તેને ધારી લો કે એમ જ છોડી દેત તો તે પોતે જ પીગળીને હલાક થઈ જત; પરંતુ અલ્લાહ તઆલા તેને ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના હાથે કતલ કરશે.

– તે પછી ઈસા (અલયહિસ્સલામ) લોકોને તેનું ખૂન પોતાના ભાલામાં દેખાડશે. (મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૨–હદીસ નંબર : ૨૮૯૭)

મુસલમાનો અને રૂમીઓ વચ્ચે સુલેહ (કરાર)ભંગ અને લડાઈનું કારણ

ઉપર આવી ગયેલી 'નુઐમ'ની રિવાયત અને 'મુસ્લિમ'ની રિવાયતમાં મુસલમાન અને રૂમી ઈસાઈઓની વચ્ચે થયેલ સુલેહ (સંધિ)ના ભંગ થવાના અને લડાઈ થવાના બે કારણો હોઈ શકે છે.

એક તો જે હદીસના શબ્દોથી માલૂમ પડે છે કે, 'ઈસાઈઓ

મુસલમાનોને કહેશે કે, તમે મુસલમાનો અમારા કેદ કરેલા માણસો આડેથી હઠી જાઓ. એટલે કે અમારા ભાઈઓ અમને સોંપી દો. મુસલમાનોનું જવાબમાં એમ કહેવું કે, અમે અમારા ભાઈઓ (ઈસ્લામ સ્વીકાર કરી ચૂકેલ તમારા માણસો)ને નહિ આપીએ. દર્શાવે છે કે આ બાબત લડાઈનું નિમિત્ત છે.

બીજું કારણ એ હોઈ શકે છે કે, ભૂતકાળમાં ઈસ્લામી લશ્કર અને રૂમી લશ્કર બન્ને મળીને ફારસ (ઈરાન) પર જે સફળ ચઢાઈ કરી હતી તેના ગનીમતના માલની વહેંચણીમાં કેદીઓના બારામાં મતભેદ થઈ જશે, કારણ કે ફારસ (ઈરાન)ના કેદીઓમાં કેટલાક મુસલમાન કેદી પણ હશે, જે યા તો જંગ બાદ ઈમાન લાવ્યા હશે યા પહેલેથી જ મુસલમાન હશે અને મુલ્કી રાજનીતિની દષ્ટિએ ઈચ્છા ન હોવા છતાં આ જંગમાં શરીક થવું પડયું હશે.

સહીહ મુસ્લિમની બીજી રિવાયત

મુલ્કે શામના વિજયની બાબતમાં મશહૂર સહાબીએ રસૂલ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)થી જે વિગતો સહીહ મુસ્લિમમાં નકલ થયેલી છે, તે નીચે પ્રમાણે છે :

હઝરત યુસ્ર બિન જાબિર ફરમાવે છે, એક વખતે કૂફામાં ઘણી જ લાલ આંધી ચાલી. એક શખ્સે જેનો તકિય—એ કલામ (વાતચીત દરમિયાન વધારાનો નખાતો નકામો શબ્દ) આ હતો : ccÔVIT: ;FVTPcc (કયામત આવી ગઈ ?) તે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)ની પાસે આવીને પૂછવા લાગ્યો : ‘‘કયામત આવી ગઈ ?’’ એટલે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું,

"કયામત ત્યારે કાયમ થશે જ્યારે કે, વારસા–વહેંચણી થંભી જશે અને માલે ગનીમતથી કોઈ ખુશ ન થશે."

તે પછી હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)એ પોતાના હાથો વડે શામ (સિરિયા)ની તરફ ઈશારો કર્યો અને ફરમાવ્યું : "મુસલમાનોથી લડાઈના માટે દુશ્મન ભેગા થશે અને મુસલમાનો તે દુશ્મનોથી લડાઈ માટે ભેગા થશે."

રાવી ફરમાવે છે કે, મેં પૂછ્યું : "શું (દુશ્મનથી) આપની મુરાદ રૂમી (નસારા) છે ?" તો ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું કે, "હા !" અને ફરમાવ્યું :

"આ લડાઈ વખતે શરૂઆતમાં સખ્ત પરાજય થશે, ત્યારે મુસલમાનો લશ્કરની એક ટુકડીને આ શરતે આગળ મોકલશે કે તેઓ શહીદ થઈ જાય અથવા વિજેતા થઈને જ પાછા આવે. તેઓ લડાઈ કરતા રહેશે અહીં સુધી કે તેમના દરમિયાન રાત અવરોધ બનશે અને બંને લશ્કર વિજય કે પરાજય વગર પાછા આવશે અને આ ટુકડી શહીદ થઈ જશે.

મુસલમાન ફરીથી લશ્કરની એક ટુકડીને આ શરતે આગળ મોકલશે કે તેઓ યા તો શહીદ થઈ જાય અથવા વિજય મેળવીને પાછા આવે. તેઓ રાત થતાં સુધી જંગ કરતા રહેશે અને બન્ને લશ્કર વિજય કે પરાજય વગર પાછા આવશે અને એ ટુકડી પણ શહીદ થઈ જશે.

મુસલમાન (ત્રીજી વખત) એ જ શરતે લશ્કરની એક ટુકડીને આગળ મોકલશે કે તેઓ શહીદ થઈ જાય અથવા વિજય મેળવીને જ પાછા આવે. તેઓ સાંજ સુધી લડતા રહેશે અને વિજય કે પરાજય વગર એ લશ્કર પાછું આવી જશે અને એ ટુકડી પણ શહીદ થઈ જશે.

ફરી જ્યારે ચોથો દિવસ આવશે ત્યારે બાકી રહેલા મુસલમાનો દુશ્મનોનો સામનો કરશે, ત્યારે અલ્લાહ તઆલા પેલા દુશ્મનોને પરાજય આપશે, કારણ કે આ એક એવી જંગ હશે કે એ રીતની જંગ કદી પણ થશે નહિ અથવા ઈબ્ને મસઊદ રદિ.એ એમ ફરમાવ્યું કે,

એવી જંગ કદી પણ ન થઈ હશે ! અહીં સુધી કે એક પક્ષી કતલ થયેલાઓ (મૃતકો)ના પરથી પસાર થશે અને તે તેમને પાર કરવાથી પહેલાં જ મરી જશે !

તે વખતે એ ખાનદાનના લોકો જ્યારે પોતાની ગણતરી કરશે તો માત્ર એક ટકો જીવતા રહેલા પામશે (અર્થાત્ ૯૯ ટકા મરી જશે !) તો ભલા તેઓ કયા માલે ગનીમતથી ખુશ થાય અથવા કયા વારસાની વહેંચણી કરે ? !..''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૨–હદીસ નંબર–૨૮૯૯)

RTJ6L 0 જો કે ત્યારે મુલ્કે શામ (સિરિયા)ના અધિકતર પ્રદેશોમાં રૂમીઓની હુકૂમત હશે; પરંતુ કેટલીક જગાઓ પર (કદાચ દમિશ્ક અને તેના ફરતેના વિસ્તારમાં) મુસલમાનોની હુકૂમત સ્થાપિત હશે અને તે મુસલમાનોની પાસે કેટલાક રૂમી કેદી પણ હશે.

ઈસાઈ સૈનિકોની સંખ્યા

રિવાયતોમાં છે કે, શામ (સીરિયા)માં જે ઈસાઈ ફોજ હશે તે ૭૦ (સિત્તેર) ઝંડાઓ નીચે હશે. દરેક ઝંડાની નીચે બાર હજાર (૧૨,૦૦૦) સૈનિકો હશે. કુલ આઠ લાખ ચાલીસ હજારનું લશ્કર હશે.

આ એક હિસાબ છે, બીજી રિવાયતોમાં બીજી સંખ્યા પણ છે.

VFO IAG DFI,S sZINPfGL A IZJFITM

ઈસાઈ સૈનિકોની સંખ્યા વિશે ઔફ બિન માલિક (રદિ.)ની રિવાયતો વાંચો :

(૧) હઝરત ઔફ બિન માલિક (રદિ.)થી એક લાંબી મરફૂઅ હદીસ (જે હદીસની નિસ્બત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ સુધી પહોંચે તેને 'મરફૂઅ' હદીસ કહે છે.)ના ઝિમ્નમાં રિવાયત છે કે, કયામતથી પહેલાં ઘટનારી એક નિશાની આ છે કે, તમારા અને રૂમીઓના વચ્ચે સુલેહ (સંધિ) થશે, પછી તેઓ સુલેહભંગ કરીને તમારી તરફ એંસી ઝંડા હેઠળ કૂચ કરશે, દરેક ઝંડાના તાબામાં બાર હજાર (૧૨,૦૦૦) સિપાહી હશે.

(બુખારી શરીફ : ૧/૪૫૧)

(૨) તમારા અને રૂમીઓના વચ્ચે સુલેહ થશે, તેઓ તમારી તરફ એંસી (૮૦) ઝંડાઓ નીચે કૂચ કરશે, દરેક ઝંડાના તાબામાં બાર હજાર (૧૨,૦૦૦) સિપાહી હશે, ત્યારે મુસલમાનોનો પડાવ ‘ગવતહ’ નામના સ્થળે હશે, જે દમિશ્કમાં આવેલું છે.

(અહમદ હસ્બે તરતીબ અલ ફત્હ અર્રબ્બાની : ૨૪/૨૪,૨૫)

ઉપરની બન્ને રિવાયતોથી રૂમી (ઈસાઈ) લશ્કરની સંખ્યા નવ લાખ સાઠ હજાર (૯,૬૦,૦૦૦) જાણવા મળે છે.

મુલ્કે શામની ફતેહ બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) ઈસાઈઓના મરકઝ અને બહુમતી વિસ્તાર રોમ, ઈટાલી વગેરેને ફતેહ કરવા માટે રવાના થશે.

કુસ્તુન્તુન્યહની ફતેહ

અલ્લામા ઈબ્ને જરીર તબરી (રહ.) પોતાની માય—એ નાઝ ગૌરવપાત્ર તફસીરમાં આયતે કરીમા :

-J DG Vh,D lDdDD DvGvV D;FlHN<,FlC Vl l l hvSvZ OLC:DC Jv;VF OL BZFlACFP p,F.vS DF SFvG ,CD Vl l lNB,vCF .<,F BF.OLGP ,CD OLÛglF lBhlJ Jv,vCD OL, VFlBZlT VhFAG VhLDP~

(સૂરએ બકરહ : ૧૧૪)

TZHDM 0 ''અને તે માણસથી વધુ જુલ્મી બીજો કોણ હશે ? જે અલ્લાહ તઆલાની મસ્જિદોમાં તેનું નામ લેવાથી અટકાવે અને તે (મસ્જિદો)ને વેરાન કરવાનો પ્રયત્ન કરે. એ લોકોને હક નથી કે કદી તેમાં નીડરપણે પ્રવેશ કરે, એવા લોકો માટે દુનિયામાં રુસવાઈ છે તેમજ આખિરતમાં પણ તેઓના માટે મહાન શિક્ષા છે.''

ઉપરોક્ત આયતની તફસીરમાં ફરમાવે છે કે, આ આયતે કરીમા -,CD OLÛglF lBhlG~માં મુરાદ તે રૂમી છે જેમણે બયતુલ મુકદ્દસને વેરાન કર્યું (અર્થાત્ : એવા લોકો માટે દુનિયામાં રુસ્વાઈ છે)—ની તફસીર કરતાં ફરમાવે છે :

“એનાથી હઝરત મહદી (રદિ.)નું કુસ્તુન્તુન્યહ (ઈસ્તમ્બુલ)ને ફતેહ કરવું અને રૂમીઓને કતલ કરવું મુરાદ છે.”

(તફસીરે તબરી : ૧/૫૪૮)

હઝરત મહદી (રદિ.) યુરોપ વગેરેને ફતેહ કરવા બાદ કુસ્તુન્તુન્યહની તરફ ધ્યાન આપશે. અનુમાન એવું છે કે કુસ્તુન્તુન્યહ પર ઈસાઈઓનો અત્યાચારી કબજો હશે. કુસ્તુન્તુન્યહ એક ટાપુ જેવું

શહેર છે. હદીસોથી એ અંદાજો થાય છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.)ના તશરીફ લઈ જવાના સમયે કુસ્તુન્તુન્યાની ચારેય તરફ ફસીલો (શહેરની ફરતે દિવાલો—કોટ) હશે.

સહીહ મુસ્લિમ શરીફની હદીસ

કુસ્તુન્તુન્યહની ફતેહ વિશે 'સહીહ મુસ્લિમ શરીફ' કિતાબુલ ફિતનમાં જે મુબારક હદીસ વારિદ છે, તે નીચે પ્રમાણે છે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ હઝરાતે સહાબા (રદિ.)થી ફરમાવ્યું કે, "શું તમે તે શહેરના વિશે કંઈ જાણો છો જેની એક બાજુ ખુશ્કી (ભૂમિ)માં અને બીજી બાજુ સમુદ્રમાં છે ?"

સહાબા (રદિ.)એ કહયું : "જી, હાં."

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : "કયામત ત્યાં સુધી આવશે નહિ, જયાં સુધી બનૂ ઈસ્હાક યા બનૂ ઈસ્માઈલના સિત્તેર હજાર (૭૦,૦૦૦) મુસલમાન એના પર ચઢાઈ નહિ કરે.

તે પછી જયારે એ મુસલમાન તે શહેર પર પહોંચશે અને ત્યાં પડાવ નાખશે તો ન હથિયારથી લડાઈ કરશે અને ન તીર ચલાવશે.

મુસલમાનો કેવળ –,F .,FvC .<,<,FC J<,FC VSAZ˜ના સૂત્રો લગાવશે. એ સૂત્રોની બરકતથી શહેરની એક ફસીલ (કોટની દીવાલ) જમીન પર ઢળી પડશે."

સવર બિન યઝીદ (નામના) રિવાયતકર્તા કહે છે : "મારી યાદદાશ્ત (સ્મરણ શક્તિ) પ્રમાણે એ સમુદ્ર તરફની કોટની દીવાલ વિશે છે."

"તે પછી મુસલમાન ફરીથી બીજી વખત : –,F .,FvC

.<,<,FC J<,FC VSAZ˜ ના સૂત્રો બુલંદ કરશે તો મુસલમાનોના માટે રસ્તો ખુલી જશે અને તેઓ શહેરમાં વિજેતા થઈને દાખલ થશે. ફતેહ બાદ તેઓ ગનીમતનો માલ વહેંચતા હશે તો શયતાન આ આવાજ લગાવશે કે, દજ્જાલ જાહેર થઈ ચૂકયો છે. આ ખબર સાંભળીને મુસલમાન બધું છોડીને (રક્ષણ કરવાના ઈરાદાથી) પોતાના ઘરે પાછા ફરશે.''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૬–હદીસ નંબર : ૨૯૨૦)

OFINM 0 જો હદીસને એના જાહેરી અર્થ પર જ રાખીએ તો બની ઈસ્હાકથી મુરાદ તે વ્યક્તિઓ હશે, જેઓ તે જમાનામાં મુસલમાન થઈને મહદી (રદિ.)ના લશ્કરમાં શામિલ થઈ ગયા હશે, જેવું કે અગાઉની રિવાયતોથી માલૂમ થઈ ગયું છે.

રિવાયતોથી માલૂમ થાય છે કે, દજ્જાલના નીકળવાની અફવાની તપાસ મોટા પાયે કરવામાં આવશે. અહીં સુધી કે હઝરત મહદી (રદિ.) એક જમાઅતને આ કામના માટે નિયત ફરમાવશે.

હદીસ શરીફમાં છે કે, ''હઝરત મહદી (રદિ.) દસ (૧૦) સવારોની એક ટુકડી આ ખબરની તપાસના માટે આગળ મોકલશે.''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૨–હદીસ નંબર :૨૮૯૯)

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું કે,

''હું એ ટુકડીના સવારોના નામ, તેમના બાપના નામ અને તેમના ઘોડાઓના રંગ સુદ્ધાં જાણું છું. તેઓ ત્યારે ધરતીના પટ ઉપર સૌથી બેહતર લોકો હશે. તપાસ કરતાં જાણવા મળશે કે, એ ખબર સાચી ન હતી; પરંતુ જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.) પોતાના લશ્કરની સાથે

મુલ્કે શામ પહોંચશે તો દજ્જાલ હકીકતમાં નીકળી ચૂકયો હશે.

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૨–હદીસ નંબર :૨૮૯૯)

GMW 0 એ જ વિજયો દરમિયાન હઝરત મહદી (રદિ.) ‘કનીસતુઝ્ઝહબ’ (Vatican City) તશરીફ લઈ જશે. અહીં તે મહાન ખજાનો સુરક્ષિત છે, જે રૂમનો કયસરે (સમ્રાટ) બની ઈસ્રાઈલથી બયતુલ મુકદસ (જેરુસલેમ) ફતેહ કરીને હાસિલ કર્યો હતો, જેને રૂમનો સમ્રાટ એક લાખ સિત્તેર હજાર (૧,૭૦,૦૦૦) ગાડીઓ પર લાદીને લઈ ગયો હતો.

હઝરત મહદી (રદિ.) તે જ ખજાનાઓને એક લાખ સિત્તેર હજાર (૧,૭૦,૦૦૦) વહાણોમાં લાદીને બયતુલ મુકદસ (જેરુસલેમ) લાવશે અને તે જ જગાએ અલ્લાહ તઆલા અવ્વલીન અને આખરીનને જમા ફરમાવશે.

(વિસ્તૃત વિગતો માટે વાંચો : ‘અત્તઝકિરતુલ કુર્તુબી’ પૃ. ૬૫૩, ‘ તફસીરે કુર્તુબી’ : ૧૦/૨૨૨)

આઠમું પ્રકરણ

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)નું ઊતરવું અને હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત

કયામતની નિશાનીઓમાંથી અત્યંત મહત્ત્વ ધરાવનારી એક નિશાની હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામનું નાઝિલ થવું પણ છે. આ એક એવું લાંબું અને મહત્ત્વનું પ્રકરણ છે કે, જયાં મુહદ્દિસીન (રહ.)એ પોતાની કિતાબોમાં એના અલગ પ્રકરણો બનાવ્યા છે ત્યાં જ બીજા વિદ્વાનો અને પૂર્વીય ભાષાઓના જ્ઞાતા યુરોપીયનોએ પણ આ વિષયમાં પોતાની કલમ ઉઠાવી છે.

અહીં હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામના ઉતરવાના ચોક્કસ સમયના કેટલાક મહત્ત્વના બનાવો ખુબ જ ટૂંકમાં ક્રમ પ્રમાણે નકલ કરી દેવા યોગ્ય લાગે છે, જેથી ઈસા અલયહિસ્સલામના જમાનામાં થનારા હઝરત મહદી (રદિ.)ના રોશન કારનામાઓ અને આપના મકામ તથા મરતબાનો સહીહ ખ્યાલ અને તેનો નકશો આધારભૂત રિવાયતો અને વિશ્વસનીય ઐતિહાસિક વર્ણનોની રોશનીમાં આપણી સામે આવી શકે.

દજ્જાલ કયાં જાહેર થશે ?

દજ્જાલ પહેલી વખત શામ (સીરિયા) અને ઈરાકના દરમિયાન

જાહેર થશે, પરંતુ ત્યારે તેનું જાહેર થવું લોકોમાં વધારે મશહૂર ન થશે.

તે પછી ફરી પાછો તે ઈસ્બહાનના એક સ્થળ યહૂદિય્યહથી જાહેર થશે અને ત્યાં પહોંચીને તેની ખ્યાતી અને સંખ્યાબળમાં વધારો થશે, તે ચારેય તરફ ફિત્નો પેદા કરશે. દજ્જાલના જાહેર થવાના સ્થાન બાબતમાં હદીસોમાં વિવિધ સ્થળોનું વર્ણન મળે છે.

શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટી, ખુરાસાન, હવઝ અને કિરમાન અને ઈસ્બહાનનું વર્ણન આવે છે.

સહીહ મુસ્લિમની રિવાયતમાં શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટીનું વર્ણન છે.

"દજ્જાલ શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટીથી જાહેર થશે."

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૪૦૧–હદીસ નંબર–૨૯૩૮)

'અલ ફત્હુર્રબ્બાની'માં હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિયલ્લાહુ અન્હુ)ની એક રિવાયતમાં ખુરાસાનનો ઉલ્લેખ છે.

"દજ્જાલ પૂર્વમાં ખુરાસાનથી જાહેર થશે."

(અલ ફત્હુર્રબ્બાની : ૨૪/૭૨)

'અલ ફત્હુર્રબ્બાની'માં હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.)થી ઈસ્બહાનનો ઉલ્લેખ આવ્યો છે.

"દજ્જાલ ઈસ્બહાનના સ્થળ યહૂદિય્યહથી જાહેર થશે."

(અલ ફત્હુર્રબ્બાની : ૨૪/૭૩)

'અલ ફત્હુર્રબ્બાની' માં જ હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી હવઝ અને કિરમાનનો ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે મળે છે.

“દજ્જાલ હવઝ વ કિરમાનમાં ઊતરશે.”

(અલ ફત્હુર્રબ્બાની : ૨૪/૭૩)

ઉપરની રિવાયતોમાંથી પહેલી ત્રણ રિવાયતો સહીહ છે. અલબત્ત, ચોથી રિવાયતમાં રાવી (રિવાયત કરનાર) ઈબ્ને ઈસ્હાક મુદલ્લિસ હોવાથી કમજોર જણાય છે.

રિવાયતોના મતભેદનું સમાધાન

હવે રિવાયતોમાં મતભેદનું સમાધાન આ રીતે શક્ય છે.

✦ દજ્જાલ સૌ પ્રથમ ઈરાક અને શામ (સીરિયા)ની મધ્ય ઘાટીમાં પ્રગટ થશે; પરંતુ ત્યારે તે પ્રખ્યાત નહિ થશે, કારણ કે તેના સહાયકો અને મદદગારોની મોટી જમાઅત યહૂદિય્યહ નામના સ્થળે તેનો ઈન્તિઝાર કરતી હશે.

✦ તે પછી તે ખુરાસાનમાં આવેલા ઈસ્બહાન નામના સ્થળે આવેલી એક વસ્તી યહૂદિય્યહ જઈને પોતાના સમર્થકો અને સહાયકોની સાથે આખી દુનિયાનો પ્રવાસ કરશે અને એ જ મકસદથી તે હવઝ વ કિરમાનમાં પડાવ નાખશે. હદીસમાંના શબ્દો “હવઝ વ કિરમાન”થી માલૂમ થાય છે કે આ તેના થોભવાની જગા હશે અને આ વખતે તેનું જાહેર થવું અને તેની બુરાઈ આખી દુનિયામાં મશહૂર થઈ જશે.

દજ્જાલનો આખી દુનિયાનો દવરહ

હવે દજ્જાલ આખી દુનિયાનો તોફાની દવરહ કરશે. માત્ર ૪૦(ચાલીસ) દિવસ દુનિયામાં રહેશે. એક દિવસ એક વરસના

બરાબર, બીજો દિવસ એક મહિનાના બરાબર અને ત્રીજો દિવસ એક સપ્તાહ–અઠવાડિયાના બરાબર હશે. બાકીના દિવસો નિયમ પ્રમાણે હશે. દજ્જાલના અધિકતર અનુયાયીઓ યહૂદી હશે.

મુસલમાનો ક્યાં હશે ?

હઝરત મહદી (રદિ.) દમિશ્ક પહોંચીને જોર અને શોરથી જંગની તૈયારીઓ શરૂ કરી દેશે; પરંતુ પરિસ્થિતિ સંપૂર્ણ દજ્જાલને અનુરૂપ હશે, કારણ કે તેની પાસે જબરદસ્ત ભૌતિક શક્તિ હશે.

હઝરત મહદી (રદિ.) અને આપને ચાહનારાઓ દમિશ્કમાં રહીને જંગની તૈયારીઓમાં મશગૂલ હશે. સામાન્ય રીતે આપ અને આપના સાથી જામિઅ ઉમવીમાં નમાઝ અદા કરશે.

આ ફિત્નાથી ભરપૂર જમાનામાં મોમિનો ઉર્દૂન (જોર્ડન) અને બયતુલ મુકદસ (જેરૂસલેમ)માં ભેગા થઈ જશે. મુસલમાનો પ્રથમ ઉર્દૂન (જોર્ડન)ની એક વાદી 'ઉફય્ક'માં એકત્રિત થઈ જશે.

(મુસન્નફે ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/૧૩૧)

કેટલીક રિવાયતોથી તો અહીં સુધી જાણવા મળે છે કે, તે જમાનાના અલ્લાહ તઆલા અને કયામત પર ઈમાન લાવનારા બધાં જ લોકો લગભગ ઉર્દૂન (જોર્ડન)ની તે વાદીમાં મવજૂદ હશે.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૩૧૫–હદીસ નંબર–૩૮૭૯૧, મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૩૭–હદીસ નંબર–૮૫૦૭)

મુસલમાનો છેવટે બયતુલ મુકદસ (જેરૂસલેમ)ના એક પહાડ 'જબલુદુખાન' પર એકત્ર થશે.

NßÔ,G NIDxS 5CMRLG D;,DFGMG 3ZL ,J

બીજી તરફ દજ્જાલ આખી દુનિયામાં હંગામો મચાવીને દમિશ્ક પહોંચશે અને પહાડની તળેટીમાં પડાવ નાખીને મુસલમાનોની એક જમાઅતને ઘેરી લેશે.

“લોકો મુલ્કે શામમાં જબલે દુખાનની તરફ ભાગી નીકળશે, ત્યારે દજ્જાલ ત્યાં આવીને તેમને ઘેરી લેશે અને તેમને સખત મુશ્કેલીમાં મૂકી દેશે.”

(અત્તઝકિરતુલ લિકુર્તબા : ૭૫૪, અહમદ : ૩/૩૧૭,૩૧૮)

આ ઘેરાના કારણે મુસલમાન સખ્ત મુશ્કેલી, ભૂખ અને ફાકામાં સપડાઈ જશે. અહીં સુધી કે કેટલાક લોકો પોતાની કમાનની તાંત (ચામડાંની દોરી) પણ સળગાવીને ખાવા માટે મજબૂર થઈ જશે.

જયારે દજ્જાલનો આ ઘેરો ઘણો લાંબો સમય ચાલશે તો મુસલમાનના અમીર (હઝરત મહદી રદિ.) તેમને કહેશે : “હવે આ માથાભારે લોકો સાથે જંગ કરવા દ્વિધામાં શા માટે પડયા છો ?”

ખુલાસો એ કે તેઓ તેમને વિજય અથવા શહાદત માટે તૈયાર કરશે. લોકો (મુસલમાનો) ફજરની નમાઝ બાદ આ નિર્ણાયક જંગનો દૃઢ નિર્ધાર અને સંકલ્પ કરી લેશે.

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)નું ઊતરવું

એ રાત ઘણી ઘનઘોર હશે. લોકો જંગની તૈયારીઓમાં પ્રવૃત્ત હશે. એ સવારે અંધારામાં મુસલમાન ફજરની નમાઝની તૈયારી કરી રહયા હશે. હઝરત મહદી (રદિ.) ફજરની નમાઝ પઢાવવા માટે આગળ વધી ચૂકયા હશે અને નમાઝની ઈકામત પણ કહી દેવામાં આવી હશે.

અચાનક કોઈનો અવાજ આવશે : ‘‘તમારો ફરિયાદ સાંભળનાર ન્યાયકર્તા આવી પહોંચ્યો.’’ લોકો આમ–તેમ નજર દોડાવશે, તો તેમની નજર હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ પર પડશે. તેઓ બે પીળી ચાદરો લપેટીને, બે ફરિશ્તાઓના ખભા ઉપર હાથ મૂકીને, દમિશ્કની જામિઅ મસ્જિદના સફેદ મીનારા પર ઊતરશે. હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ સીડી મંગાવીને મીનારાથી (નીચે) ઊતરશે.

‘અત્તઝકિરહ’માં પૃષ્ઠ ૭૦૨ ઉપર લખ્યું છે :

‘‘અલ્લાહ તઆલા ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ)ને પૂર્વિય દમિશ્કના સફેદ મીનારા પર ઊતારશે. તેમણે બે ફરિશ્તાઓની પાંખો (ખભાઓ) પર પોતાના બન્ને હાથ મૂકેલા હશે.’’

જે જમાઅત પર આપ ઊતરશે તે તત્કાલિન જમાનાના સાલેહતરીન (સર્વોત્તમ સદાચારી) સ્ત્રી–પુરુષોની જમાઅત હશે. (એક રિવાયતમાં તેમની સંખ્યા આઠ સો (૮૦૦) મર્દ અને ચાર સો (૪૦૦) અવરતો બતાવવામાં આવી છે.)

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

‘‘ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) એવા આઠ સો (૮૦૦) મર્દ અને ચાર સો (૪૦૦) અવરતોની વચ્ચે નાઝિલ થશે, જેઓ તે વખતે ધરતી પર બેહતરીન લોકો હશે અને પાછળના (ભૂતકાળના) દૌરના સાલિહીન (નેક લોકો)ના સમાન દરજજાના હશે.’’

(કિતાબુત્તઝકિરહ : ૭૬૨, કન્ઝુલ ઉમ્માલ–હદીસ નંબર–૩૮૮ ૬૩)

GDFhGL >DFDT IJØ IZJFI TMDF TOFJT

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને

ઈમામતના માટે બોલાવશે અને નમાઝ છોડીને પાછળ હટવા લાગશે તો હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ તેમની પીઠ ઉપર હાથ મૂકીને તેમને ફરમાવશે : ''તમે જ નમાઝ પઢાવો ! કારણ કે એની ઈકામત તમારા માટે કહી દેવામાં આવી છે.''

તાત્પર્ય એ કે, આપ (અલયહિસ્સલામ) ઈમામતથી ઈનકાર ફરમાવી દેશે અને કહેશે કે : ''એ આ ઉમ્મતનું સન્માન છે કે એના કેટલાક લોકો કેટલાકના અમીર છે.''

અબૂ ઉમામહ (રદિ.)થી મરફૂઅન રિવાયત છે :

''જેથી તે વખતની નમાઝ હઝરત મહદી (રદિ.) જ પઢાવશે અને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) પણ એ નમાઝ તેમની ઈક્તિદામાં અદા કરશે.'' (ઈબ્ને માજહ—હદીસ નંબર : ૪૦૭૭)

(૨) આ સ્થાને આ પણ યાદ રહે કે નમાઝની ઈમામત બાબતમાં મજકૂર રિવાયતની વિરુદ્ધ હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી ઈસા અલયહિસ્સલામની ઈમામતનું વર્ણન પણ મળે છે.

''ઈસા બિન મરયમ લોકોની ઈમામત ફરમાવશે.''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૨—હદીસ નંબર—૨૮૯૭)

રિવાયતોના તફાવતનું નિરાકરણ

❖ આ રિવાયતોનો તફાવત દૂર કરતાં અલ્લામા કશ્મીરી (રહ.) ફરમાવે છે : ''પહેલી નમાઝ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) હઝરત મહદી (રદિ.)ની પાછળ પઢશે, કારણ કે એની ઈકામત તેમના જ માટે કહેવામાં આવી હતી.'' (ફયઝુલ બારી : ૪/૪૬,૪૭)

❖ 'આરિઝતુલ અહવઝી'માં છે : ''ઈસા (અલયહિસ્સલામ)

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દીન અને શરીઅતની સામે વિનમ્રતા અને તાબેદારીના માટે મુસલમાનોના ઈમામની પાછળ નમાઝ અદા કરશે અને આ પણ કારણ છે કે, નસારા (ઈસાઈ) પોતે આ વાતનું અવલોકન કરી લે અને તેમના પર હુજ્જત (દલીલ) કાયમ થઈ જાય.'' (આરિઝતુલ અહવઝી : ૯/૭૮)

❖ અલ્લામા ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) લખે છે : ''હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામના આ ઉમ્મતના એક શખ્સની પાછળ નમાઝ અદા કરવામાં આ વાતની સ્પષ્ટ દલીલ છે કે આ ધરતી અલ્લાહ તઆલાના અહકામને કાયમ કરનારાઓથી કદાપિ ખાલી નહિ થશે. જો કે આ બનાવ એવા આખરી યુગનો છે, જે કયામતથી બિલકુલ નજીક છે. (ફત્હુલ બારી : ૬/૬૧૧)

પરંતુ આ પ્રથમ નમાઝ પછી હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) પોતે ઈમામત કરવા લાગશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તેમની ઈકતિદા–અનુસરણ કરશે.

❖ આ જ બાબત હઝરત કઅબ (રદિ.)ની રિવાયતથી સાબિત થાય છે.

''લોકો જોઈ રહયા હશે કે ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) ઊતરી રહયા છે. બરાબર તે જ વખતે જમાઅત ઊભી થઈ રહી હશે અને મુસલમાનોના ઈમામ હઝરત મહદી (રદિ.) પાછળ હટવા લાગશે, તો ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ફરમાવશે કે,

''આપ આગળ વધીને નમાઝ પઢાવો, આપના જ માટે તકબીર કહી દેવામાં આવી છે.

તો તે શખ્સ (અર્થાત્ હઝરત મહદી રદિ.) તે નમાઝ પઢાવશે,

તેના બાદ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) જ ઈમામ રહેશે.''

(અલ ફિતન : ૩૯૩–હદીસ નંબર : ૧૩૩૬)

❖ મુલ્લા અલી કારી (રહ.) પોતાની કિતાબ 'શર્હુલ ફિકહિલ અકબર'માં લખે છે :

''સહીહ વાત એ જ છે કે (પ્રથમ નમાઝ બાદ) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ઈમામ થશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તેમની ઈક્તિદા–અનુકરણ કરશે.'' (શર્હુલ ફિકહિલ અકબર : ૧૩૮)

હર હાલતમાં ફજરની નમાઝ બાદ લાંબી ચર્ચા અને મશ્વરહ થશે. તે પછી દજ્જાલ અને તેના અનુયાયીઓ સાથે જંગનો સિલસિલો શરૂ થશે.

દજ્જાલ અને તેના અનુયાયીઓ કતલ થશે

દજ્જાલ જ્યારે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને જોશે તો ગભરાઈને ભાગવા માંડશે. લગભગ સિત્તેર હજાર (૭૦,૦૦૦) યહૂદી તેની સાથે હશે.

દજ્જાલ દમિશ્કથી નીકળીને ઈસ્રાઈલ (ISRAIL)ની તરફ ભાગશે.

ઉફીકની ઘાટીથી પસાર થશે અને લુદ શહેરમાં ઘૂસવા ચાહશે તો હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તેની નજીક પહોંચી જશે.

દજ્જાલની હાલત એ હશે કે જો હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) કંઈ ન કરે તો પણ મીઠાની જેમ પીગળીને ખતમ થઈ જાય; પરંતુ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) પોતાના હથિયાર વડે તેને કતલ કરશે. સાથે દજ્જાલના મદદગાર યહૂદીઓને પણ કતલ કરવામાં આવશે.

વિશ્વ વિજય

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને હઝરત મહદી (રદિ.) દજ્જાલના કતલ થવા બાદ દુનિયાના બાકીના પ્રદેશોની ફતેહ (અર્થાત્ વિશ્વ વિજય) તરફ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે અને આખી દુનિયામાં ઈસ્લામની સ્થાપના કરશે. અલ્લાહ તઆલા ઈસ્લામને દરેક રીતે ગાલિબ ફરમાવશે, વર્ચસ્વ આપશે.

અને નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની તે ભવિષ્યવાણી પૂરી થશે, જેના તરફ નીચેની હદીસમાં ઈશારો છે :

હઝરત મિકદાદ (રદિ.) થી રિવાયત છે, તેમણે આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને એ કહેતા સાંભળ્યા કે,

''ધરતીના પટ પર કોઈ પાકું અને કાચું મકાન બાકી નહિ રહેશે; પરંતુ એ કે અલ્લાહ તઆલા તેમાં ઈસ્લામનો કલિમહ દાખલ કરશે. કોઈને ઈઝઝત આપીને અને કોઈને ઝિલ્લત આપીને, હર હાલતમાં અલ્લાહ તઆલાને જેને ઈઝઝત આપવી હશે તેને આપોઆપ મુસલમાન થવાની તૌફીક આપશે અને જેને ઝલીલ કરશે તે પણ છેવટે દીન (ઈસ્લામ)ને અપનાવી લેશે. ત્યારે દીન સમગ્ર રીતે અલ્લાહ તઆલાનો જ થઈ જશે.''

(અહમદ : ૩૯/૨૩૬—હદીસ નંબર : ૨૩૮૧૪)

હઝરત મહદી (રદિ.)ના કામો અનુક્રમ પ્રમાણે

સારાંશ કે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થયા પછી :

❖ સાત (૭) વરસ સુધી ઈસાઈઓની સાથે વિવિધ જંગોમાં

મશગૂલ થશે,

❖ આઠમું વરસ દજ્જાલની સાથે મુકાબલો કરવામાં વીતશે,

❖ નવમું વરસ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના સંગાથમાં વીતશે,

❖ તે વખતે આખી દુનિયામાં ઈમાન અને ઈમાનની વસંતઋતુ હશે,

❖ ભૌતિક સંપત્તિની પણ વિપુલતા હશે,

❖ દજ્જાલના કતલ થવા બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના સંગાથમાં વિવિધ પ્રદેશોમાં દૌરહ ફરમાવશે અને જે લોકોને દજ્જાલના કારણે કષ્ટો પહોંચ્યા હતા તેમને સવાબની બશારત અને સાંત્વન પણ આપશે અને ભેટ–સોગાતના વડે તેમના દિલોને સંતોષિત કરી દેશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત

હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાતની બાબતમાં પ્રબળ વાત તો એ જ છે કે, આપ (રદિ.) કોઈ જંગમાં શહીદ થશે નહિ. અલબત્ત, આપ (રદિ.)ના જાહેર થવાના નવમા વરસે અર્થાત્ (એક મત પ્રમાણે) કુલ ઓગણ પચાસ (૪૯) વરસની ઉંમરમાં આપ (રદિ.)ની વફાત થશે; પરંતુ એ વફાત કયા શહેરમાં થશે અને કયાં દફન થશે એનું વર્ણન મળતું નથી.

સુનને અબૂ દાવૂદમાં માત્ર આટલું છે કે :

''આપ (રદિ.)નો ઈન્તિકાલ થશે અને મુસલમાન આપની

જનાઝાની નમાઝ અદા કરશે.''

(અબૂ દાવૂદ : ૨ /૫૮૯–હદીસ નંબર :૪૨૮૨)

અલ્લામા અનવરશાહ કશ્મીરી (રહ.) 'અલ ઉર્ફૂશ્શઝી'માં ફરમાવે છે :

''હઝરત મહદી (રદિ.) મુસલમાનોની ઈસ્લાહના હેતુથી અલ્લાહ તઆલા તરફથી મોકલવામાં આવશે, જેથી હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના નાઝિલ થવા બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) દુનિયાથી આખિરતની તરફ રહલત કરી જશે (અર્થાત્ વફાત પામશે).'' (અલ ઉર્ફુશ્શઝી : ૨/૪૭)

સ્પષ્ટ એ જ છે કે, આપ (રદિ.)ની જનાઝાની નમાઝ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) પઢાવશે.

આ વાત તો નિર્વિવાદ છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થયા પછી દુનિયામાં લગભગ નવ વરસ રહેશે. અલબત્ત, જાહેર થશે ત્યારે આપની ઉંમર ચાલીસ (૪૦) વરસ હશે.

આ વાત વિવિધ કિતાબોમાં લખેલી તો છે; પરંતુ અમને સહીહ રિવાયતમાં મળી શકી નથી. અલબત્ત, કેટલીક કમજોર રિવાયતોમાં નિર્ધારિત ઉંમર મળે છે.

હઝરત અબૂ નઈમ (રદિ.)થી મરફુઅન નકલ થયું છે કે, આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી એક શખ્સે (આખિર જમાના વિશે) પૂછયું કે, ''ત્યારે લોકોના ઈમામ કોણ હશે ?''

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''મારી અવલાદમાંથી મહદી નામના શખ્સ થશે, જે ત્યારે (ચાળીસ) ૪૦ વરસના હશે.'' (અલ હાવી : ૨/૬૬)

હઝરત ઈસા (અલૈ.)નું ટૂંકું જીવન ચરિત્ર

❖ હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત બાદ હુકૂમતનું સંપૂર્ણ સંચાલન હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) સંભાળશે.

❖ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ચાલીસ(૪૦) વરસ દુનિયામાં રહેશે.

❖ આપ (અલયહિસ્સલામ) શાદી પણ કરશે અને અવલાદ પણ થશે.

❖ આપના જમાનામાં યાજૂજ અને માજૂજનો બનાવ પણ બનશે.

❖ છેવટે મુકઅદ નામના એક શખ્સને પોતાનો જાનશીન બનાવીને દુનિયાથી તશરીફ લઈ જશે અર્થાત્ દુનિયામાં આવવા બાદ આપની વફાત થશે.

❖ રવઝ—એ અકદસમાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના નજીક દફન કરવામાં આવશે.

❖ તે પછી કયામતની છેલ્લી નિશાનીઓ જાહેર થશે.

હઝરત કઅબ (રદિ.) ફરમાવે છે કે, હઝરત ઈસા (અલૈ.) દુનિયામાં ચાળીસ (૪૦) વરસ રહેશે. તેઓ કોઈ કબીલાની અવરતથી નિકાહ કરશે. તે ઓરતથી તેમને બે પુત્રો પણ થશે, જેમના નામ મુહમ્મદ અને મૂસા હશે. આપ (અલયહિસ્સલામ)ના સંગાથમાં

લોકો ભલાઈમાં અને ભલાઈના જમાનામાં રહેશે. એ ચાલીસ (૪૦) વરસની મુદ્દત હશે. તે પછી અલ્લાહ તઆલા હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ની રૂહ કબ્ઝ ફરમાવી લેશે. આ રીતે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને પણ મૌત આવી જશે. તેઓ હુજરએ મુબારકમાં નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની બાજુમાં દફન થશે. ઉમ્મતના નેક લોકો પણ આ દુનિયાથી વિદાય થઈ જશે અને દુરાચારી લોકો બાકી રહી જશે.

(અત્તઝકિરતુ લિલ કુર્તુબી : ૭૬૩)

આ બાબતમાં તવરાતની એક આયત હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ (રદિ.)થી નકલ થયેલી છે :

અમે તવરાતમાં લખેલું જોયું કે : ''ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની બાજુમાં દફન થશે.''

(અલ ફિતન : ૩૯૫—હદીસ નંબર ૧૩૩૮)

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના દુનિયામાં ચાલીસ (૪૦) વરસ જીવંત રહેવા વિશે 'મુસ્નદે અહમદ' અને 'મુસન્નફુ અબ્દિર્રઝઝાક'માં પણ રિવાયતો નકલ થયેલી છે.

હઝરત આઈશહ (રદિ.) કહે છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''દજ્જાલના જાહેર થવા બાદ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ઊતરશે, તેઓ દજ્જાલને કતલ કરશે. પછી ધરતી પર ચાલીસ (૪૦) વરસ સુધી ન્યાયી ઈમામ અને ઈન્સાફકર્તા હકમ (પંચ, નિર્ણાયક) બનીને રહેશે.''

(મુસ્નદે અહમદ—હદીસ નંબર : ૨૪૪૬૭, ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/૧૩૪)

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) કહે છે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''ઈસા બિન મરયમ આસમાનથી ઊતરીને દજ્જાલને કતલ કરશે અને ચાલીસ (૪૦) વરસ સુધી લોકોમાં કિતાબ અને સુન્નતને લાગુ કરશે. તે પછી તેમની વફાત થશે. લોકો બની તમીમના મકઅદ નામના એક શખ્સને તેમના ઉત્તરાધિકારી બનાવી દેશે, ત્રણ (૩) વરસના ટૂંકા સમયમાં જ લોકોના સીનાઓમાંથી અને કિતાબોમાંથી કુર્આને કરીમ ઊઠાવી લેવામાં આવશે.''

(અલ હાવી : ૨ / ૩૨)

GMW 0 હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ), તેમનું સંપૂર્ણ જીવન, દુનિયામાં તેમનું ફરીથી ઊતરવું, દજ્જાલને કતલ કરવું વગેરે જાણવા માટે અમારી બીજી કિતાબ :''નુઝૂલે ઈસા વાંચો..

છેવટે જ્યારે અલ્લાહ તઆલાને કયામત કાયમ કરવી હશે તો એક એવી ખુશગવાર હવા ચાલશે, જે તમામ મુઅમિનોની રૂહોને કબ્ઝ કરી લેશે અને દુનિયામાં કોઈ ઈમાનવાળો બાકી ન રહેશે.

તે પછી બાકી રહેલા બદતરીન લોકો પર કયામત વાકેઅ થશે અને સૂર ફૂંકી દેવામાં આવશે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલ આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, ''અલ્લાહ તઆલા રેશમ જેવી મુલાયમ હવા ચલાવીને તમામ મુસલમાનોની રૂહ કબ્ઝ કરી લેશે, પછી બદતરીન લોકો પર કયામત કાયમ થશે.''

ChZT DCNL sZINPfGF VIT DCÀJ56 SFZGFDFVM

(૧) આપ (રદિ.) ધરતીને ન્યાય અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે, જેમ

કે તે પહેલા જુલમ અને જોરથી ભરેલી હતી. અર્થાત્ આપના વહીવટમાં જુલમ નહિ થશે.

(૨) આપ (રદિ.)નો ન્યાય અને ઈન્સાફ કોઈ પણ ભેદભાવ વગર બધાના માટે સામાન્ય હશે.

(૩) આપ ખિલાફતે રાશિદહની નૂરાની શૈલીની નમૂના રૂપ હુકૂમતની સ્થાપના કરશે.

(૪) આપ ઉમ્મતના દિલોની સફાઈ ફરમાવશે.

(૫) આપના દૌરમાં સમગ્ર ધરતી પર ઈસ્લામનું પ્રભુત્ત્વ પ્રાપ્ત થશે અને ઈસ્લામને સ્થિરતા મળશે.

(૬) તા'લીમ સાર્વજનિક કરશે.

(૭) લોકોને શિર્ક અને બિદઅતોથી પાક (મુક્ત) કરશે.

હઝરત ગંગોહી (રહ.) ફરમાવે છે કે, ''હઝરત મહદી (રદિ.) લોકોના દિલોની સફાઈ કરશે, તેમને ઈલ્મથી આભૂષિત કરશે, તેમને બિદઅતોની ગંદકીઓથી પાક કરશે અને તેમને કામિલ અને મુકમ્મલ (પૂર્ણ–પરિપૂર્ણ) કરશે. (અલ કવકબુદુર્રી : ૨/૫૭)

(૮) આપના જાહેર થવાના સાતમા વરસે દજ્જાલ નીકળશે અને આપ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના સંગાથમાં તેની સાથે લડાઈ કરશે.

(૯) આપના જમાનામાં ખળીમાં પડેલા અનાજના ઢગલાની જેમ માલ (વિપુલ પ્રમાણ)માં હશે.

(૧૦) આપના જમાનામાં મવેશી (દૂધ, માંસ, ઊન વગેરે માટે ઉપયોગી પશુઓ)ની વિપુલતા હશે.

(૧૧) આપના જમાનામાં આસમાન મુશળધાર વર્ષા વરસાવશે.

(૧૨) આપના જમાનામાં ધરતીમાંથી પુષ્કળ પાક પેદા થશે.

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

''મારી ઉમ્મતના આખરી જમાનામાં મહદી જાહેર થશે, અલ્લાહ તઆલા તેમને તૃપ્ત કરી દેશે. ધરતી પોતાની વનસ્પતિ ઉગાડશે. તેઓ સતત માલ વહેંચશે, મવેશી (દૂધ, માંસ, ઊન વગેરે માટે ઉપયોગી પશુઓ)ની વિપુલતા હશે અને (તે વખતે) ઉમ્મત ઈઝઝતના સ્થાન પર હશે. તેઓ સાત કે આઠ વરસ રહેશે.

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૬૦૧–હદીસ નંબર : ૮૬૭૩)

(૧૩) એટલા પ્રમાણમાં ખુશહાલી હશે કે જીવતાઓને તમન્ના થશે કે, કાશ ! પહેલાના લોકો જેઓ તંગહાલીમાં મરી ગયા તેઓ પણ જીવતા થાત અને આ ખુશહાલીના દશ્યને જોઈ લેત !

હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે કે, ''આસમાન પોતાનું એકે એક ટીપું પાણી વરસાવી દેશે અને જમીન પોતાનું સઘળું પાણી બહાર કાઢશે, અહીં સુધી કે (સુખ–સમૃદ્ધિના કારણે) જીવંત લોકો મુર્દાઓના ફરી જીવતા થવાની આરઝૂ કરશે.''

(મુસન્નફુ અબ્દિર્રઝઝાક : ૧૧/૩૭૩–હદીસ નંબર : ૨૦૭૭૦)

(૧૪) આપ (રદિ.) લોકોના દિલોને (પોતાની સખાવત વડે) બેનિયાઝી અને તવંગરીથી ભરી દેશે.

(૧૫) આપ બેહિસાબ (અગણ્ય) માલ વહેંચશે.

(૧૬) કા'બાના દરવાજાની આગળ એક ખજાનો જેને 'રિતાજુલ કા'બહ' કહે છે, તેને કાઢીને મુસલમાનોમાં વહેંચશે.

GW 0 'રિતાજુલ કા'બહ'ની બાબતમાં એક રિવાયત 'મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ'માં મવજૂદ છે, એ રિવાયતના વિશે મુફતી નિઝામુદીન શામઝઈ સાહબ (રહ.) નકલ ફરમાવે છે કે, તે સહીહ છે.

(અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૭૦)

તાઊસ (રહ.)થી રિવાયત છે, તેઓ ફરમાવે છે કે,

ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.)એ બયતુલ્લાહને અલ વિદાઅ કરી, પછી કહયું : ''ખુદાની કસમ ! મને નથી ખબર કે હું બયતુલ્લાહના ખજાના, તેના હથિયાર અને માલને એમ જ છોડી દઉં કે અલ્લાહ તઆલાના રસ્તામાં વહેંચી દઉં ?''

તો તેમનાથી હઝરત અલી (રદિ.)એ અરજ કરી : ''હે અમીરુલ મુઅમિનીન ! આપ એના ઝિમ્મેદાર નથી, એના ઝિમ્મેદાર તો અમારામાંથી એક કુરૈશી નવજવાન થશે, જે આખરી જમાનામાં તે માલ અલ્લાહ તઆલાના રસ્તામાં વહેંચશે.''

(અલ ફિતન : ૨૮૪–હદીસ નંબર : ૧૦૬૨)

(૧૭) આપ (હઝરત મહદી રદિ.) ગણ્યા વગર બન્ને ખોબા ભરી ભરીને લોકોને માલ આપશે.

(૧૮) ઉમ્મતે મુસ્લિમાને ગૌરવનું ઉચ્ચ સ્થાન હાસિલ થશે.

(૧૯) આપના જમાનાની ખુશહાલી અને આપની નમૂનારૂપ સખાવતને એક રિવાયતમાં આ રીતે બયાન કરવામાં આવી છે :

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.)થી રિવાયત છે, તેઓ ફરમાવે છે કે, હુઝૂર નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

''તમે ખુશ થઈ જાઓ, મહદી(ની બશારત)થી જે મારા ખાનદાનમાંથી હશે, જેનું પ્રાગટ્ય લોકાના મતભેદો અને ધરતીકંપોના દરમિયાન થશે, તે ધરતીને અદલ અને ઈન્સાફથી એવી જ રીતે ભરી દેશે, જેવી રીતે તે (ધરતી) જુલમ અને અત્યાચારથી ભરેલી હતી. આસમાન અને જમીનનો દરેક રહેનારો તેનાથી ખુશ થઈ જશે. તે ઈન્સાફથી માલને ઠીક ઠીક (યોગ્ય રીતે) વહેંચશે. અહીં સુધી કે તે પોતાના મુનાદી (એલાન કરનાર)ને હુકમ આપશે કે, તે એલાન કરે :

''શું કોઈને મારાથી કોઈ જરૂરત છે ?'' ત્યારે તેમની પાસે માત્ર એક જ આદમી આવીને કંઈક માંગશે. તેઓ (હઝરત મહદી રદિ.) કહેશે કે, ''ખજાનચીની પાસે જા, તે તને આપી દેશે.''

તો તે શખ્સ ખજાનચીની પાસે જશે અને કહેશે કે, ''મને મહદીએ આ લાભાર્થે મોકલ્યો છે કે તમે મને કંઈક માલ આપી દો.''

ખજાનચી કહેશે કે, ''તમે પોતે (ખજાનામાંથી જેટલો જોઈએ તેટલો) કાઢી લો !

તે શખ્સ ઉઠાવવાની શક્તિ કરતાં વધારે ભરી લેશે. તે પછી તેને કમ–ઓછો કરતો રહેશે અહીં સુધી કે તે એટલો થઈ જશે કે તેને ઉઠાવી શકે. પછી તે માલ લઈને શરમિંદા થઈ જશે અને (મનોમન) કહેશે :

''હું ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો અત્યંત લોભી શખ્સ છું કે, પૂરી ઉમ્મતને આ માલની તરફ બોલાવવામાં આવી અને મારા સિવાય બધાએ (એને) છોડી દીધો.''

ત્યારે તે એ માલને પરત કરવા ચાહશે તો ખજાનચી કહેશે કે,

''અમે આપેલી વસ્તુઓ પાછી લેતા નથી.'' પછી મહદી (રદિ.) છ, સાત, આઠ અથવા નવ વરસ રહેશે અને એ મુદત બાદ લોકોના માટે જીવંત રહેવામાં ભલાઈ રહેશે નહિ.

ChZT DCNL sZlNPfGF NFZGM GDGF~5 ;DFH

હઝરત મહદી (રદિ.)ના પ્રતાપી–ભાગ્યશાળી દૌરમાં અલ્લાહ તઆલાનો ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) પર ઘણો મોટો ફઝલ આ થશે કે, બધાં હઝરત મહદી (રદિ.)ને સર્વાનુમતે પોતાના સરદાર અને પેશવા સ્વીકારી લેશે અને કોઈને વિરોધ ન હશે અને આપસમાં એકતા અને પ્રેમનું એક અજીબ દષ્ટાંત સ્થાપિત થશે.

દીનાર બિન દીનાર કહે છે : હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં જાહેર થશે કે, લોકોની એક્તા તૂટી ગઈ હશે, તેઓ (હઝરત મહદી રદિ.) લોકોની ગમખ્વારી કરશે, કોઈને કોઈના પર અગ્રિમતા નહિ આપશે, મોત સુધી મામલો દુરુસ્ત ફરમાવતા રહેશે, તે પછી (ફરી પાછી) આખી દુનિયા ફિત્ના અને ફસાદથી ભરાઈ જશે.

(અલ ફિતન : ૨૫૪–હદીસ નંબર : ૯૯૫)

નવમું પ્રકરણ

કેટલાક મહત્ત્વના બનાવો

મુબારક હદીસોમાં કેટલાક ઘણાં જ મહત્ત્વના બનાવો વર્ણવેલા છે, જે કયામત પૂર્વે આખરી દૌરમાં બનશે; પરંતુ એ હદીસોમાં સ્પષ્ટતા નથી કે, એ બનાવો ક્યારે બનશે. અલબત્ત, બનાવો પર વિચાર કરવાથી તથા મુહદ્દિષીન હઝરાતે જે અંદાઝથી એનું વર્ણન કર્યું છે તે ઉપરાંત, હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે ભૂતપૂર્વ માનવંત બુઝુર્ગોથી જે વાતો નકલ થયેલી છે, તેનો અભ્યાસ કરવાથી આ અંદાજો થાય છે કે, એ બધા બનાવો હઝરત મહદી (રદિ.)થી નજીકના જમાનામાં બનશે. એ બનાવો નીચે પ્રમાણે છે :

s!f .ZFS4 .Ò%T VG| XFD 5Z ~DLVM VG| VHDLVM TZOYL ÝITAW

અબૂ નઝરહ (રહ.) ફરમાવે છે કે, અમે જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)ની પાસે હતા. તેમણે કહયું કે, ટૂંક સમયમાં ઈરાકવાળાઓની આ હાલત થઈ જશે કે તેમની પાસે એક કફીઝ (મુટ્ટી) અનાજ અને એક દિરહમ (ચાંદીનો સિક્કો) પણ નહિ આવી શકે. અમે કહયું કે, ''આ પ્રતિબંધ કોના તરફથી લગાવવામાં આવશે ?''

તેમણે ફરમાવ્યું :''અજમીઓ તરફથી.'' થોડા સમય પછી

ફરમાવ્યું : ''ટૂંક સમયમાં શામ (સિરિયા)વાળાઓની આ હાલત થઈ જશે કે તેમની પાસે દીનાર (સોનાનો સિક્કો) અને એક મુદ (તે જમાનાનું એક માપ) જેટલું અનાજ પણ નહિ પહોંચી શકશે.'' અમે કહયું : ''આ પ્રતિબંધ કોના તરફથી હશે?''

તેમણે ફરમાવ્યું : ''રૂમીઓના તરફથી.''

ફરી પાછા થોડો સમય ખામોશ રહયા, તે પછી ફરીથી આપ (રદિ.)એ કહયું કે, ''હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''મારી ઉમ્મતના આખરી દૌરમાં એક ખલીફા થશે, જેઓ મુટ્ઠી ભરી ભરીને માલ વહેંચશે અને ગણશે નહિ.''

રિવાયત કરનાર ફરમાવે છે કે, મેં અબૂ નઝરહ અને અબૂલ ઊલાથી પૂછયું કે, ''શું આપના ખ્યાલમાં તેઓ ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ છે ?'' તો તેમણે કહયું : ''નહીં.''

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૫–હદીસ નંબર : ૨૯૧૩)

અલ્લામા તકી ઉસ્માની સાહબ (દામત બરકાતુહુમ) 'તકમિલહ શર્હે મુસ્લિમ'માં કુર્તુબીના હવાલાથી લખે છે કે,

''ઉલમાની એક જમાઅતનો રુજહાન (અભિગમ) એ જ છે કે એના મિસ્દાક (અનુરૂપ) હઝરત મહદી (રદિ.)છે.''

(તકમિલહ ફત્હુલ મુલહિમ : ૬/૩૨૯)

sZf XFD sl;lZIFf 5Z .;F.VMGL R-F.

કેટલીક કિતાબોથી જાણવા મળે છે કે, શામ (સિરિયા) પર જે ઈસાઈઓની હુકૂમત થશે તે ખયબર સુધી ફેલાયેલી હશે.

s#f VFZAMGL ;bIF tIFZ YMOL CX VG TVM AIT, DS¡; sH~;,DfGL GÒS EUF YX

કોઈએ આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી પૂછયું કે, ''યા રસૂલલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! ત્યારે આરબ ક્યાં હશે ? તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ જવાબ આપ્યો કે, ''તેઓ થોડી સંખ્યામાં બયતુલ મુકદ્દસની પાસે ભેગા થશે.''

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૮–હદીસ નં : ૪૦૭૭)

s$f DNLGF DGjJZFG AZUATLYL KM0J

લોકો મદીના મુનવ્વરાને બેરગબતી (લાગણી વગર)થી છોડશે, જો સાંભળી લીધું કે ફલાણી જગાએ વાડી અને ખેતીની વિપુલતા અને સસ્તી કિંમત છે તો લોકો મદીના છોડીને ત્યાં ચાલ્યા જશે, જો કે મદીના તેમના માટે બેહતર હશે, પરંતુ જે લોકો મદીનાને છોડીને જશે તો અલ્લાહ તઆલા તેમનાથી બેહતર લોકોને ત્યાં આબાદ ફરમાવશે.

જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)થી મરફૂઅન રિવાયત છે કે,

''જે લોકો મદીનાને બેરગબતીથી છોડીને જશે, અલ્લાહ તઆલા તેમનાથી બેહતર લોકોને ત્યાં આબાદ ફરમાવશે, જ્યાં કીમતોમાં કમી અને ખાવા–પીવાની વિપુલતા વિશે સાંભળી લેશે, લોકો તે જગ્યાએ ચાલ્યા જશે, જો કે મદીના મુનવ્વરા તેમના માટે બેહતર છે, કાશ ! કે તેમને ખબર હોત.''

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૦૧–હદીસ નંબર : ૮૪૦)

s5f ;MGFGF 5CF0 ÔCZ YJF

ઈમામ મુસ્લિમ (રહ.)એ હઝરત ઉબય બિન કઅબ (રદિ.)થી

રિવાયત નકલ કરી છે કે, મેં રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને આ ફરમાવતા સાંભળ્યા કે,

''ટૂંક સમયમાં ફુરાત (યુફ્રેટીસ) નદીમાંથી એક સોનાનો પહાડ જાહેર થશે. જ્યારે લોકો તેના વિશે સાંભળશે તો તેને હાસિલ કરવાના માટે નીકળી પડશે. આ જોઈને તે પ્રદેશના રહેવાસીઓ કહેશે કે, ''જો અમે એમ જ છોડી દઈશું તો આ લોકો બધું સોનું લઈ જશે ! (એ પ્રદેશના લોકોના મના કરવા પર તેમની સાથે) એવી ભારે લડાઈ થશે કે તે (લડાઈ કરનારાઓ)માંથી નવ્વાણું ટકા (લોકો) કતલ થઈ જશે.'' (મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૧–હદીસ નંબર : ૨૮૯૫)

એને જ મળતી આવતી એક રિવાયત 'ઈબ્ને માજહ'માં હઝરત સવબાન (રદિ.)થી છે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''તમારા ખજાનાની પાસે ત્રણ માણસો જંગ કરશે અને તે ત્રણેયમાંથી દરેક ખલીફાનો પુત્ર હશે; પરંતુ એ ખજાનો તેઓમાંથી કોઈને પણ મળી શકશે નહિ. તે પછી પૂર્વના તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થશે અને તેઓ તમારી સાથે એવી ખતરનાક જંગ કરશે કે એનાથી પહેલાં કોઈ કોમ તમારી સાથે આવી ઉગ્રતાથી નહિ લડી હશે.''

હઝરત સવબાન (રદિ.) ફરમાવે છે કે, તે પછી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કોઈ વાત કહી જે મને યાદ ન રહી. પછી ફરમાવ્યું :

''જ્યારે તમે તેમને જુઓ તો તત્કાળ બયઅત કરી લો. ચાહે બરફ પર ઢસડાઈને આવવું પડે, કારણ કે તેઓ યકીનન્ અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી હશે.'' (ઈબ્ને માજહ : ૩૧૦)

'ફત્હુલ બારી'માં હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.)એ ફરમાવ્યું :

''જો મજકૂર હદીસમાં ખજાનાથી તે ખજાનો મુરાદ છે, જે સોનાના પહાડવાળી રિવાયતમાં છે, તો એ આ વાતની દલીલ છે કે એ બનાવો મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા વખતે બનશે.'' (ફત્હુલ બારી : ૧૩/૮૧)

s&f GO; hlSi IC s5lJ+ VFtDFfGM ST,

મુસન્નફે ઈબ્ને અબી શયબહની એક રિવાયતનો સારાંશ છે કે,

''એક નફસે ઝકિય્યહ (પવિત્ર આત્મા) અર્થાત્ એક જલીલુલ કદ્ર બુઝુર્ગની શહાદત બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે.''

(મુસન્નફે ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/૧૯૯–હદીસ નંબર : ૧૯૪૯૯)

s*f D; ,DFG VG G;FZFGL VSTF

''સુનને અબૂ દાવૂદ શરીફ''ની એક હદીસમાં વર્ણન છે કે, મુસલમાન રૂમીઓની સાથે મજબૂત સુલેહ (સંધી) કરશે, મુસલમાન અને રૂમીઓ બન્ને સહિયારું લશ્કર ટેકરા અને લીલોતરી જમીન પર પડાવ નાખશે, એક નસરાની (ઈસાઈ) સલીબ (CROSS) ઉઠાવીને કહેશે : ''સલીબ (CROSS)ની બોલબાલા થાવ !

એટલે આ વાત પર એક મુસલમાન ગુસ્સે થશે અને સલીબને તોડી નાખશે. ત્યાર પછી રૂમી ગદ્દારી કરશે અને મોટી જંગ માટે ભેગા થઈ જશે. (અબૂ દાવૂદ : ૨/૫૯૦– હદીસ નંબર : ૪૨૯૨)

GMW o આ રિવાયત ટૂંકમાં સહીહ મુસ્લિમમાં પણ છે.

s(f CHGF INJ;MDF BBFZ HU

એક રિવાયતથી જાણવા મળે છે કે, પવિત્ર ભૂમિ (મિના) પર

હજના દિવસોમાં ખૂંખાર જંગ થશે. અહીં સુધી કે જમરએ અકબહ (શયતાનને કાંકરી મારવાનો છેલ્લો સ્થંભ–થાંભલો) રક્ત રંજિત થઈ જશે.

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

''ઝૂ કઅદહના મહિનામાં કબીલાઓની જુથબંધી થઈ જશે, એ જ વરસે હાજીઓમાં લૂંટમારના બનાવો બનશે. મીનામાં એવી જબરદસ્ત જંગ છેડાઈ જશે કે મરનારાઓની સંખ્યા અગણ્ય–બેશુમાર હશે. લોહી એટલું પુષ્કળ વહેશે કે જમરએ અકબહ સુધી પહોંચી જશે ! (અલ ફિતન : ૨૬૭–હદીસ નંબર–૯૯૪)

s)f V|S AlÒ HUGF IJX cD:TNZS CFISDcGL IZJFI TM

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાવે છે કે, ટૂંક સમયમાં ફિત્નો થશે, તેમાં લોકો એવા અલગ થઈ જશે કે, જેવી રીતે સોનું ખાણમાંથી અલગ કરવામાં આવે છે. તમે અહલે શામ (સિરિયાના લોકો)ને બુરું–ભલું ન કહો, તેમના જાલિમોને બુરા કહો, કારણ કે તેમનામાં અબ્દાલ થશે. અલ્લાહ તઆલા શામ (સિરિયા)ના લોકો પર વર્ષા વરસાવશે, જે તેમને ડૂબાડી દેશે. તે (લોકો ડૂબી જવાના કારણે) એવા કમજોર થઈ જશે કે જો શિયાળ પણ તેમનાથી લડે તો તે લોકો પર વર્ચસ્વ મેળવી લે. પછી તે વખતે અલ્લાહ તઆલા હાશમી (અર્થાત્ મહદી)ને મોકલશે, જે નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની અવલાદમાંથી હશે.

તેમની સાથે ઓછામાં ઓછા બાર હજાર (૧૨,૦૦૦) અને વધારેમાં વધારે પંદર હજાર (૧૫,૦૦૦) સુધીનું લશ્કર હશે.

તેમના લશ્કરનું ચિહ્ન ''અમીત અમીત''નો શબ્દ હશે. તેમનું લશ્કર ત્રણ ઝંડાઓ નીચે લડશે. તેમના સામે મુકાબલા માટે (દુશ્મનોનું લશ્કર) સાત ઝંડાઓ નીચે હશે. દરેક ઝંડાવાળો વર્ચસ્વ (વિજય) મેળવવાની લાલચ ધરાવતો હશે. તેઓ લડશે અને હારી જશે. તે પછી અલ્લાહ તઆલા હાશમી અર્થાત્ મહદીને વિજય આપશે. પછી અલ્લાહ તઆલા લોકોને તેમની (ગુમાવેલી) ઉલ્ફત અને નેઅમત પરત કરશે. પછી લોકો દજ્જાલના જાહેર થવા સુધી એ જ ખુશહાલીમાં રહેશે.

(મુસ્તદરક હાકિમ : ૪/૫૯૬—હદીસ નંબર : ૮૬૫૮)

દસમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની કેટલીક સર્વ સમજી શકે તેવી નિશાનીઓ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જોહર થવા વિશે અધિકૃત અને બિન અધિકૃત બન્ને પ્રકારની નિશાનીઓ કિતાબોમાં મળે છે, તેમાંથી કેટલીક નિશાનીઓ તો એવી છે કે એક સામાન્ય આદમી પણ નિશાનીઓ જોઈને હઝરત મહદી (રદિ.)ની ઓળખ કરી શકે છે.

અમે અહીં માત્ર બે નિશાનીઓનું વર્ણન કરીએ છીએ :

s!f ;ZHGL ;FY SM. IGXFGLVM pNI

''મહદી (રદિ.) ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થશે, જ્યાં સુધી સૂરજની સાથે કોઈ નિશાની ઉદય નહિ પામે.''

(મુસન્નફુ અબ્દિર્રઝઝાક : ૧૧/૩૭૩–હદીસ નંબર : ૨૦૭૭૫)

આ રિવાયતને હઝરત મુફતી નિઝામુદીન શામઝઈ (રહ.)એ વિશ્વાસપાત્ર બતાવી છે. (અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૫૩)

''અલ ફિતનુ લિ નુઐમ ઈબ્ને હમ્માદ''માં પણ એવી જ એક રિવાયત મળે છે, જે સનદની રૂએ હસન છે.

''મહદી (રદિ.) ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થશે, જ્યાં સુધી સૂરજ

નિશાનીરૂપ ન ઊગે.'' (અલ ફિતન : ૨૬૦–હદીસ નંબર : ૯૫૯)

sZf BZF;FG VG SF/F hOF

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાના સમયના બનાવોમાં ખુરાસાનથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થવાના વિશે પણ ઘણી રિવાયતો વારિદ થયેલી છે, તેમાંથી માત્ર થોડી રિવાયતોને તેની ટૂંકી સિદ્ધાંતિક સમીક્ષા સહિત અહીં નકલ કરી દેવામાં આવે છે.

(૧) હઝરત અલી (રદિ.) થી રિવાયત છે કે,''જ્યારે સુફિયાનીનું લશ્કર નીકળીને કૂફા આવશે ત્યારે તે ખુરાસાનની તલબમાં લશ્કર મોકલશે અને ખુરાસાનવાળાઓ મહદી (રદિ.)ની તરફ જશે. અંતે તે સુફિયાનીનો ભેટો હાશમીઓના કાળા ઝંડાવાળા લશ્કર સાથે હશે, જેના આગળના ભાગમાં શુઅયબ બિન સાલિહ હશે. ત્યારે ત્યાં હાશમી અને સુફિયાનીના લશ્કરોમાં જંગ થશે. હાશમીનું લશ્કર વર્ચસ્વ મેળવશે અને સુફિયાનીનું લશ્કર ભાગી જશે.

''તે વખતે લોકો મહદી (રદિ.)ની તમન્ના કરશે અને તેમની તલાશ કરશે.''

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ અલા હામિશ મુસ્નદે અહમદ : ૬/૩૩, અલ ફિતન : ૨૧૮–હદીસ નંબરઃ ૮૬૮)

(૨) ''જ્યારે તમે ખુરાસાનની તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થતા જોઈ લો તો તેની તરફ ચાલ્યા જાઓ, એટલા માટે કે તેમાં અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી (રદિ.) હશે.''

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/ ૨૯, અકીદએ ઝુહૂરે મહદી (રદિ.) : ૬૫)

(૩) હઝરત સવબાન (રદિ.) ફરમાવે છે કે, નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

"તમારા ખજાના પાસે ત્રણ શખ્સ લડશે, તેમાંથી દરેક ખલીફાનો પુત્ર હશે. પરંતુ તે ખજાનો તે ત્રણેયમાંથી કોઈને પણ પ્રાપ્ત નહિ થાય. પછી પૂર્વ તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થશે, તેઓ તમારી સાથે એવી લડાઈ લડશે કે તેનાથી પહેલાં કોઈ કોમે તમારી સાથે એવી લડાઈ નહિ લડી હોય. ત્યાર પછી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કંઈ કહયું જે મને (રિવાયત કરનારને) યાદ રહી શકયું નહિ."

ત્યાર પછી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

"જયારે તમે તેને જુઓ તો તેનાથી બયઅત થઈ જાઓ, ભલેને તમારે બરફ પર ઢસડાઈને જ તેમની પાસે કેમ ન આવવું પડે. એટલા માટે કે તેઓ અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી (રદિ.) છે. "

(સુનને ઈબ્ને માજહ : ૩૧૦)

(૪) હઝરત સવબાન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું છે :

" જયારે તમે ખુરાસાન તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થતાં જુઓ તો તમે તેમની પાસે ચાલ્યા જાઓ, કારણ કે તેમનામાં અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી (રદિ.) હશે."

(મુસ્નદે અહમદ : ૫/૧૭૭–હદીસ નંબર : ૨૨૭૪૬)

આ બાબતમાં અબૂ દાવૂદ શરીફની એક રિવાયત છે, જેમાં ખુરાસાનના એક બાદશાહનું હઝરત મહદી (રદિ.)ની મદદના માટે આવવું આ પ્રમાણે વારિદ થયેલું છે.

(૫) હઝરત હિલાલ બિન અમ્ર (રદિ.)થી રિવાયત છે, તેમણે

ફરમાવ્યું કે, મેં હઝરત અલી (રદિ.)ને આ કહેતા સાંભળ્યા કે, હુઝૂર નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'' માવરાઉન્નહરથી એક શખ્સ નીકળશે, જેને અલ હારિસુ હિરાસ (અલ હારિસ બિન હારિસ) કહેવામાં આવશે. તેના લશ્કરની આગલી હરોળમાં એક શખ્સ હશે જેને મનસૂર કહેવામાં આવશે, તે આલે મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને એ જ રીતે આશ્રય અથવા પનાહ આપશે જેવી રીતે કુરૈશે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને પનાહ આપી હતી, દરેક મો'મિન પર તેની મદદ કરવી વાજિબ છે.''અથવા ફરમાવ્યું કે, ''દરેક મો'મિન પર તેનો હુકમ કબૂલ કરવો વાજિબ છે.''

(અબૂ દાવૂદ : ૩/ ૫૮૯–હદીસ નંબર :૪૨૯૦)

આ સિલસિલામાં શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ (રહ.) પોતાની કિતાબ 'અલામાતે કયામાત' પૃષ્ઠ : ૧૧ ઉપર ફરમાવે છે :

''જ્યારે આ ખબર અર્થાત્ હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાના સમાચાર ઈસ્લામી દુનિયામાં ફેલાઈ જશે તો ખુરાસાનથી એક શખ્સ, જેના લશ્કરની આગલી હરોળનો સેનાપતિ મનસૂર નામનો શખ્સ હશે, એક ઘણી મોટી ફૌજ લઈને આપની મદદ માટે રવાના થશે, જે રસ્તામાં ઘણા ઈસાઈઓ અને બદદીનોનો સફાયો કરી દેશે.''

અગિયારમું પ્રકરણ

કેટલીક મશહૂર અલામતોની ઈલ્મી સમીક્ષા અને તેની તરદીદ (ખંડન)

s!f ChZT DCNL sZlNPfGF ÔCZ YJF 5C,F ZDhFG, DAFZSDF ;ZH VG RFN UC6 0

હઝરત મહદી (રદિ.) ના જાહેર થવા વિશે જે વાતો મશહૂર છે, તેમાંથી એક આ પણ છે કે, જ્યારે આપ (રદિ.) જાહેર થનાર હશે, તેનાથી પહેલાંની રમઝાનુલ મુબારકમાં ચાંદ અને સૂરજને ગ્રહણ લાગશે અને એવો આશ્ચર્યચકિત મામલો આસમાન અને જમીનના સર્જન બાદ કદી બન્યો ન હશે.

હઝરત શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે :

''આ બનાવની નિશાની આ છે કે તેનાથી પહેલાં વીતેલા વરસે રમઝાન મહિનામાં ચાંદ–સૂરજને ગ્રહણ લાગી જશે.''

(અલામાતે કયામત : ૧૦)

આ વાત જે મશહૂર થઈ છે, તેની બુનિયાદ એક રિવાયત છે, જેના શબ્દો આ છે:

''બેશક, અમારા મહદી (રદિ.)ની બે એવી નિશાનીઓ છે, જે આસમાન અને જમીનના સર્જનકાળથી અત્યાર સુધી બની નથી.

(૧) રમઝાનની પહેલી રાતે ચાંદ ગ્રહણ થશે.

(૨) તે જ રમઝાનની મધ્યમાં સૂરજ ગ્રહણ જશે.

અને આ બન્ને નિશાનીઓ આસમાન અને જમીનના સર્જનથી અત્યાર સુધી જાહેર થઈ ન હશે.''

(સુનને દારે કુત્ની : ૨/૪૫–હદીસ નંબર : ૧૭૭૭, ૧/૧૮૮)

મજકૂર રિવાયતોની ઈલ્મી સમીક્ષા :

આ રિવાયત બાબત સૌથી પ્રથમ આ વાત સારી રીતે સમજી લેવી જોઈએ કે આ રિવાયત હદીસ શરીફ નથી, બલકે મુહમ્મદ બિન અલી (રહ.)નું કથન છે. જ્યાં સુધી કોઈ સ્પષ્ટ દલીલ ન હોય, ત્યાં સુધી એને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઈરશાદ ઠેરવવો એ ઘણો મોટો આરોપ છે, બલકે હદીસ શરીફ :

ઉપરાંત, મુહમ્મદ બિન અલી (રહ.)નું આ કથન સનદની રૂએ અત્યંત અસ્વીકાર્ય અને રદપાત્ર છે.

ccH Xb; DFZF lJX SM. CF, UF bJFA U,T AlFG SZX4 T 5MTFG 9SF6 HCgGDDF AGFJL ,XPcc અનુસાર પોતાનું ઠેકાણું પોતાના હાથે જહન્નમમાં બનાવી લેશે.''

ઉપરોક્ત રિવાયતને લગભગ અનુરૂપ એક રિવાયત શૈખ યૂસુફ અલ મકદિસી (રહ.)ની કિતાબ 'અકદુદુર્રે ફી અખબારિલ મુન્તઝર' અને શીઆઓની કિતાબ 'બશારતુલ અનામ લિ ઝુહૂરિલ મહદી અલયહિસ્સલામ લિલ કાઝિમી''માં પણ છે.

અલબત્ત, આ રિવાયતમાં છે કે,

''સૂરજગ્રહણ મધ્ય રમઝાનમાં અને ચંદ્રગ્રહણ આખરી રમઝાનમાં થશે અને આ બન્ને નિશાનીઓ હઝરત આદમ (અલૈ.)ને જમીન પર ઉતારવા બાદથી આ જ સુધી જાહેર થઈ નથી.''

; DLÙF 0

ઈલ્મે હદીસના નિયમો પ્રમાણે આ રિવાયત પણ સ્વીકારવા લાયક નથી. (ફિકહી જવાહિર, લેખક : મુફતી ઉમર ફારૂક લુહારવી : ૩)

ઉપરાંત, તાર્કિક રીતે પણ જોવામાં આવે તો ઈ. સ. ૧૮૦૧ થી ઈ.સ. ૧૯૦૦ સુધી (એક સદી)ન સમયગાળામાં સૂરજ અને ચાંદ બન્નેનું ગ્રહણ એક સાથે રમઝાનુલ મુબારકમાં પાંચ (૫) વખત થયું છે.

ઉપરાંત, એ જ સિલસિલામાં એક વાત આ પણ ધ્યાન પાત્ર છે કે, ઈ.સ. ૧૮૫૧ થી ઈ.સ. ૧૮૯૫ સુધીના માત્ર પિસ્તાળીસ (૪૫) વરસના ટૂંકા સમયગાળામાં રમઝાનુલ મુબારકમાં જ ત્રણ વાર ગ્રહણની ઘટના ઘટી છે.

તો અનુમાન કરો કે, એનાથી પહેલા તો કેટલીય વખત આ પ્રકારના બનાવો બન્યા હશે.

એટલે રિવાયતમાં જે વાત છે કે, જ્યારથી અલ્લાહ તઆલાએ જમીન અને આસમાનને પેદા ફરમાવ્યા છે, કદી એવો બનાવ બન્યો નથી, એ કેવી રીતે સાચું હોઈ શકે !

માલૂમ થયું કે, તાર્કિક રીતે પણ આ રિવાયત સ્વીકાર્ય નથી.

(નોટ : વિસ્તૃત વિગત માટે ઉપર લખેલા હવાલાનું લખાણ

વાંચવામાં આવે.)

sZf X ChZT DCNL sZINPfGF 5U8 YTL JBT VF;DFGYL SM. VJFH VFJX m

ખાસ હઝરત મહદી (રદિ.)ના વિષયમાં લખવામાં આવેલી ઘણી ઉર્દૂ અરબી કિતાબોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)નું જે વર્ણન છે તેમાં આપ (રદિ.)ના જાહેર થવાની એક નિશાની આ પણ વર્ણવેલી છે કે,

જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે ત્યારે આસમાનથી એક અવાજ આવશે.

''આ અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી છે, જેથી એમની તાબેદારી કરો !''

ઉપરાંત, આ વાત આમ લોકોના માટે ચર્ચાતી થઈ ગયેલી છે એટલે એની હેસિયત જાણ વી અત્યંત જરૂરી છે.

આ સિલસિલામાં હદીસની વિવિધ કિતાબોમાં જે રિવાયતો આવેલી છે તેમાંથી કેટલીક નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલ આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો : ''હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં જાહેર થશે કે તેમના માથા પર એક ફરિશ્તો હશે, જે આ નાદ આપશે, ''આ મહદી છે, જેથી એમનું અનુકરણ કરો.''

(મુસ્નદુસ્સામિય્યિન : ૨/૭૧–હદીસ નંબર : ૯૩૫)

(૨) એ જ પ્રમાણે ઈમામ ઈબ્ને અદી (રહ.)એ પણ પોતાની

કિતાબ ''અલ કામિલુ ફી દુઆઈર્રિજાલ''માં કંઈક વિવાદ સાથે હદીસ રિવાયત કરી છે કે, હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલ આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે,

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

''હઝરત મહદી (રદિ.) એ હાલતમાં જાહેર થશે કે તેમના માથા પર વાદળનો એક ટુકડો હશે, જેમાં એક ફરિશ્તો હશે, જે આ નાદ આપશે કે, ''આ મહદી છે, જેથી એમની પેરવી–અનુકરણ કરો.''

(અલ કામિલ : ૬/૫૧૫, ૫૧૬)

ઉપરોક્ત રિવાયતો મુહદ્દિસીનના નજદીક સનદની રૂએ કોઈ પણ પ્રકારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થવાના મહત્ત્વના બનાવની સૌથી મહત્ત્વની નિશાની માટે દલીલરૂપ બની શકતી નથી.

S8,LS ALÒ JFTM HGF D:TGN sVIWSTf CJF,F D/L XÉIF GYL

હઝરત મહદી (રદિ.)ના મુબારક વર્ણનમાં આપની સામે ઘણી વાતો આવી. કોશિશ આ રહી કે જેટલી વાતો કહેવામાં આવે તે સહીહ હદીસોની રોશનીમાં હોય. અલબત્ત, કેટલીક વાતો એવી છે જેની કોઈ સબળ સનદવાળી રિવાયત મને મળી શકી નથી અથવા કેટલીક વાતો એવી છે, જે અકાબિરના લખાણોમાં તો મવજૂદ છે; પરંતુ મને એ વાતોના અધિકૃત–પ્રમાણભૂત હવાલા મળી શક્યા નથી, એટલે એ વાતોને અલગ રીતે અહીં દર્શાવી દઉં છું.

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.) ચકમો આપીને (નજર ચુકાવીને) (મક્કા મુકર્રમાથી) મદીના મુનવ્વરહ ભાગી જશે.

(૨) હઝરત અલી (રદિ.)થી રિવાયત છે,

" મદીના મુનવ્વરાની તરફ એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે, તે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ખાનદાનવાળાઓમાંથી જેને જોશે તેને પકડી લેશે અને બની હાશિમની ઘણી સ્ત્રીઓ અને મર્દને કતલ કરી નાખશે ત્યારે મહદી અને મુબયઝ મદીના મુનવ્વરાથી મક્કા મુકર્રમહ તરફ ભાગી નીકળશે.

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/૩૩)

(૩) હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં નીકળશે કે તેમના મુબારક માથા પર એક વાદળ છાંયડો કરશે, તેમાંથી એક હાથ નીકળશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તરફ ઈશારો કરશે.

(૪) આસમાનથી અવાજ આવશે : "સાંભળો ! હક–સત્ય મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ખાનદાનવાળાઓમાં છે."

(૫) આપ (હઝરત મહદી રદિ.)નું જાહેર થવું મુહર્રમમાં આશુરાની રાતે ઈશા બાદ થશે.

(૬) હઝરત મહદી (રદિ.)ની પાસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના કુર્તા, તલવાર અને ઝંડો હશે. તેના ઉપર લખ્યું હશે : "અલ બય્અતુ લિલ્લાહ."

(૭) આપ (રદિ.)ના ખભામાં નબીએ પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની મુબારક નિશાની હશે.

(૮) આપ (રદિ.)ના માટે દરિયાઓ (મોટી નદી) એવી રીતે ફાટી જશે (અર્થાત્ પાણીના વચ્ચે રસ્તો બની જશે) જેવી રીતે બની ઈસ્રાઈલ માટે ફાટી ગયો હતો.

(૯) આપ (રદિ.) એક સૂકી ડાળી જમીનમાં લગાવશે તો તે

તત્કાળ પાંદડા અને ફળોવાળું (મોટું) વૃક્ષ બની જશે.

(૧૧) આપની પાસે એક તાબૂત (શબ પેટી) હશે જેને જોઈને મોટા ભાગના યહૂદીઓ ઈમાન લાવશે.

(૧૨) આપની ઝબાનમાં લુકનત હશે (બોલતી વખતે જીભ થોથવાતી હશે.) જેના કારણે વાત કરતી વખતે તંગ થઈને જાંઘ ઉપર જમણો હાથ મારશે.

બીજી પણ ઘણી વાતો આ વિષયમાં લખવામાં આવેલી કિતાબોમાં વાંચી; પરંતુ એની કોઈ સબળ સનદ નહિ મળવાના કારણે અને લંબાણ થઈ જવાના અંદેશાથી છોડી દેવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત રિવાયતોમાંથી કેટલીક ઝઈફ, કેટલીક મકતૂઅ અને કેટલીક મવઝૂઅ પણ છે; પરંતુ આ વાતો લોકોની ઝબાનો પર ચઢી ગઈ હોવાથી કેટલીક લખી દેવામાં આવી છે.

કશ્ફ અને ઈલ્હામ

હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે ઘણા અકાબિરોથી વિવિધ મુકાશફહ (આત્મ શક્તિ દ્વારા ગુપ્ત વાતોનું જ્ઞાન) નકલ થયેલા છે અને એ વિશેની ઘણી કિતાબોમાં એ દિવ્ય જ્ઞાનને ઘણા મહત્ત્વ સાથે અને વિશિષ્ટ રીતે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

કેટલાક લોકો તો એવા કશ્ફ અને ઈલ્હામને નકલ કરવામાં ઘણી બેકાળજીથી કામ લે છે અને પછી એ આમ જનતામાં મશહૂર થઈ જાય છે અને ધીરે ધીરે લોકો એવા દિવ્ય જ્ઞાનને અધિકૃત વાત સમજી લે છે.

નજીકના ભૂતકાળમાં આપણા અકાબિરોથી પણ કેટલાક કશ્ફો,

ભવિષ્યવાણીઓ અને કથનો નકલ થયેલાં છે, સાચે જ એ વાતો બુઝુર્ગોની છે કે નહીં, એની ચર્ચાથી અલગ રહીને અહીં માત્ર અમુક કશ્ફોની સમીક્ષા રજૂ કરું છું.

કેટલાક કશ્ફોની સમીક્ષા

હઝરત મહદી (રદિ.) કયા વરસમાં જાહેર થશે, એ બાબતમાં પહેલાં પણ કેટલાક અહલે કશ્ફને મુકાશફહ થયા હતા, જે વખત આવવા પર ગલત સાબિત થયા.

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યા'કૂબ નાનોત્વી (રહ.) પોતાના એક પત્ર (તારીખ : ૧૨ શવ્વાલ, ૧૨૯૪ હિ.) માં લખે છે :

''કેટલાક અહલે કશ્ફનું ગુમાન (અનુમાન) છે કે આવતી સદી (હિજરી)ની શરૂઆતમાં (હઝરત મહદી રદિ.) અને કયામતની નિશાનીઓ જાહેર થશે.

અને કેટલાકે એમ કહ્યું છે કે, એ જમાનો હજૂ દૂર છે. અલ્લાહ તઆલા (બેહતર) જાણનાર છે. એનાથી આગળની વાત કહેવી નકામી છે. જે અલ્લાહ તઆલા ચાહશે તે થશે.''

(મકતૂબાત વ બયાઝે યા'કૂબી : ૧૧૦)

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ યા'કૂબ સાહબ નાનોત્વી (રહમતુલ્લાહિ અલયહિ) પોતાના એક બીજા પત્ર (તારીખ : ૨૪, ઝુલહજજ ૧૨૯૯ હિ.)માં ખ્વાબની તા'બીર બયાન કરતાં લખે છે :

''ઈમામ મહદી (રદિ.)ની મુલાકાત (થાય તો) શું અજબ (વાત) છે ? નસીબ થાઓ, કારણ કે એની નિશાનીઓ ઘણી જાહેર છે અને મકશૂફે અવલિયાના મુતાબિક શું અજબ છે કે, આ સદી (હિજરી)ના

પહેલા અથવા બીજા વરસમાં જાહેર થઈ જાય. અલ્લાહ તઆલા જાણનાર છે. (મકતૂબાત વ બયાઝે યા'કૂબી : ૧૨૯)

ઉપરના પત્રોથી મા'લૂમ થાય છે કે હિજરી ૧૩૦૧ અથવા ૧૩૦૨'માં હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની વાત કેટલાક અહલે કશ્ફ દ્વારા કરવામાં આવી હતી, છતાં હજુ સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થયા નથી.

લોકો પર એ ભેદ અચાનક જાહેર થશે

અવલિયાએ કિરામના કશ્ફોનો વિશ્વાસ તે જ વખતે થઈ શકે છે, જ્યારે કે તે કુર્આને કરીમ, હદીસ, ઈજમાએ ઉમ્મત અને કિયાસે સહીહાના ખિલાફ ન હોય, અને આ મસ્અલો તમામ પુરોગામી અને અનુગામી બુઝુર્ગોમાં સર્વમાન્ય છે. જેમ કે હઝરત કાઝી સનાઉલ્લાહ પાનીપતી (રહ.)એ 'ઈર્શાદૂત્તાલિબીન' (કિતાબ)માં લખ્યું છે :

''હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા માટે કોઈ વરસ નક્કી કરવું કુર્આને કરીમ અને હદીસના સ્પષ્ટ ફરમાનોના વિરુદ્ધ છે.

આમ, કુર્આન અને હદીસનો તકાઝો આ છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવામાં અલ્લાહ તઆલા શાનુહુ તરફથી જ ગુપ્તતા રાખવામાં આવી છે. એક સમય આવશે કે લોકો પર અચાનક આ ભેદ જાહેર થશે, બલકે આ બાબતમાં એટલી ગુપ્તતા રાખવામાં આવી છે કે ખુદ હઝરત મહદી (રદિ.)ને પણ જાહેર થવા પહેલાં સુધી પોતાના મકામની જાણ ન હશે. (ફિકહી જવાહિર : ૮૪, ૮૫)

હઝરત મહદી (રદિ.)ના સાથીઓ

તે ખુશનસીબ મુસલમાન જેમને હઝરત મહદી (રદિ.)ના

સંગાથમાં વૈશ્વિક ઈમાની અભિયાનનો મોકો નસીબ થશે, તે હઝરાત વિશે પણ રિવાયતોમાં ઘણી નિશાનીઓ અને ખુશખબરીઓ આવી છે.

(૧) તેમના દિલ આપસમાં જોડી દીધેલા હશે. (અર્થાત્ આપસમાં એક્તા અને ચાહત હશે.)

(૨) હઝરત મહદી (રદિ.)ના સાથીઓ અલ્લાહ તઆલાની નજદીક મહબૂબ હશે અને અલ્લાહ તઆલા તેમની મગફિરત ફરમાવશે.

(૩) તેઓ અલ્લાહ તઆલાના સિવાય કોઈનાથી ડરશે નહિ.

(૪) શરૂઆતના સમયમાં જાહેરી શૌકત અન કુવ્વતના એ'તિબારથી હઝરત મહદી (રદિ.)ના સાથીઓ કમજોર હશે.

(૫) જે ત્રણસો તેર (૩૧૩) હઝરાત પ્રથમ તબક્કામાં આપના હાથ પર બયઅત કરશે તે ખૈરૂલ કુરૂન (સૌથી શ્રેષ્ઠ યુગ) બાદ સૌથી ઊંચા દરજ્જાના ઈમાનવાળા હશે.

(૬) હઝરત મહદી (રદિ.)ના સાથીઓ બાદમાં હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના સંગાથે યહૂદીઓથી આખરી લડાઈમાં શરીક થશે.

(૭) આપ (રદિ.)ના સાથીઓની એક ટુકડી દજ્જાલથી મુકાબલો કરશે.

(૮) કા'બા શરીફ તેમની પનાહગાહ (આશ્રય સ્થાન) હશે.

(૯) ન તેઓ કોઈનાથી વ્યાકુળ થશે અને ન તેઓ કોઈને જોઈને ખુશ થશે, અર્થાત્ તેઓ પોતાની ધૂનમાં લાગેલા હશે.

(૧૦) હઝરત મુહમ્મદ બિન હનફિય્યહ (રહ.)થી રિવાયત છે,

અમે હઝરત અલી (રદિ.)ની પાસે હતા, તો આપ (રદિ.) એ ફરમાવ્યું : સાંભળો ! તે પછી આપે પોતાના હાથ વડે સાતની ગણતરી બતાવી, પછી ફરમાવ્યું : "તેઓ હઝરત મહદી (રદિ.) આખરી જમાનામાં એવા સંજોગોમાં નીકળશે કે જો કોઈ 'અલ્લાહ–અલ્લાહ' કહેશે તો કતલ કરી દેવામાં આવતો હશે.

તે પછી અલ્લાહ તઆલા એક એવી કોમને જમા કરશે, જે વાદળોની જેમ આપસમાં સંલગ્ન થયેલા હશે. અલ્લાહ તઆલા તેમના દિલોને આપસમાં જોડી દેશે. તેઓ કોઈનાથી વ્યાકુળ નહિ થશે, ન કોઈ એવા શખ્સથી ખુશી મહસૂસ કરશે જે તેમના કામમાં શરીક થઈ જાય. અસહાબે બદ્રની સંખ્યા જેટલી સંખ્યામાં હશે. દરજ્જાઓમાં (ખયરુલ કુરૂન સિવાય) ન આગલા લોકો તેમનાથી વધેલા હશે અને ન પાછળના લોકો તેમના સુધી પહોંચશે અને તાલૂતના તે સાથીઓની સંખ્યા જેટલા હશે, જેમણે તેમની સાથે નહેર પાર કરી હતી. (મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૫૪)

S8,FS DCÀJGF DMSFVM 5Z ChZT DCNL sZINPfGF ;FYLVMGM CNL;MDF p<,B

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.) જે લશ્કર લઈને મદીના મુનવ્વરાથી મુલ્કે શામ રવાના થશે તે લશ્કરમાં શરીક થનારા (સાથીઓ) તે વખતે દુનિયાના સૌથી અફઝલ મુસલમાન હશે.

(૨) જે હઝરાત મુલ્કે શામમાં શહાદતનો જામ પીશે, તેઓ રિસાલતના દૌરના શહીદોના બાદ સૌથી અફઝલ શહીદ થશે.

(૩) શામની લડાઈઓમાં મુસલમાનોની ઓછી સંખ્યા અને

નસરાનીઓની વિપુલતાના કારણે જે મુસલમાનો ભાગી જશે, અલ્લાહ તઆલા તેમને કદી માફ નહિ કરશે.

(૪) કુસ્તુન્તુનિયહ (ઈસ્તમ્બુલ) ના વિજય વખતે આપનું જે લશ્કર હશે તેના વિશે હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે કે, " તેમનો અમીર ખૂબ જ સરસ અમીર હશે (અર્થાત્ હઝરત મહદી રદિ.) અને તે લશ્કર ઘણું જ મુબારક લશ્કર હશે.

(૫) કુસ્તુન્તુનિયાના વિજય બાદ દજ્જાલની અફવા ફેલાશે તો હઝરત મહદી (રદિ.) દમિશ્ક તરફ દજ્જાલની તપાસ કરવા માટે દસ સવારોની એક ટુકડી રવાના ફરમાવશે, તેઓ દુનિયામાં સૌથી અફઝલ લોકો હશે.

એક મહત્ત્વના સવાલનો જવાબ

શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરમાં આધુનિક વૈજ્ઞાનિક શોધો હશે કે તે પ્રાચીન કાળની પદ્ધતિ પ્રમાણે હશે ?

ઘણાં મુસલમાનોને આ મૂંઝવણ થાય છે કે શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરમાં જમાનો ફરી પાછો પોતાની પ્રાચીન પદ્ધતિ પર આવી જશે ? કે પછી આ તમામ વૈજ્ઞાનિક સંશોધનો આપ (રદિ.)ના જાહેર થવાના સમયે મૌજૂદ હશે ?

આ બાબતમાં ફકીહુલ અસ્ર મુફતી યૂસુફ સાહબ લુધ્યાનવી (રહ.)ને પૂછવામાં આવેલા સવાલ અને તેનો આપેલો જવાબ અહીં રજુ કરું છું.

; JF, 0 દૈનિક સમાચાર પત્ર 'જંગ'માં આપનો લેખ 'અલામાતે કયામત' વાંચ્યો. એમાં કોઈ શક નથી કે આપ દરેક મસ્અલાનો હલ સંતોષકારક રીતે અને કુર્આન અને હદીસના હવાલાથી આપતા રહો

છો. આ લેખ પણ આપની ઈલ્મિયત (વિદ્વતા) સ્પષ્ટ કરે છે; પરંતુ નીચેની બે વાતો સમજમાં નથી આવી :

(૧) પૂરો લેખ વાંચવાથી અંદાજો થાય છે કે હઝરત મહદી (રદિ.) અને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ની કાફિરો અને ઈસાઈઓ સાથે જ લડાઈઓ થશે. તેમાં ઘોડાઓ, તલવારો, તીર–કમાન વગેરેનો ઉપયોગ થશે, લશ્કર પ્રાચીન પદ્ધતિ પ્રમાણે જંગના મેદાનમાં સામ સામે થઈને લડશે.

આપે લખ્યું છે કે, ''હઝરત મહદી (રદિ.) કુસ્તુન્તુન્યહ (ઈસ્તમ્બુલ)થી નવ (૯) ઘોડેસવારોને દજ્જાલની તપાસ કરવા માટે શામ (સિરિયા) મોકલશે.'' શું તે જમાનામાં વિમાનો ન હશે ?

વળી, આ કે, ''હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) દજ્જાલને એક ભાલા વડે હલાક કરી દેશે અને યાજૂજ–માજૂજની કોમ પણ જ્યારે ફસાદ બરપા કરવા માટે આવશે તો તેમની પાસે તીર–કમાન હશે.

અર્થાત્ : તે સ્ટેનગન (STAND GUN), રાયફલ (RIFLE), પિસ્તોલ (PISTOL), વિનાશક બૉંબ (EXPLOSIVE BOMBS)નો જમાનો ન હશે. જમીન પર ઈન્સાનના અસ્તિત્ત્વમાં આવ્યા બાદથી વિજ્ઞાન બરાબર પ્રગતિ જ કરી રહયું છે અને કયામતના આવતાં સુધી તો એમાં ભારે નવાઈજનક પ્રગતિ થઈ ચૂકી હશે !

(૨) બીજી વાત એ છે કે આપે લખ્યું છે કે, હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)અલ્લાહ તઆલાના હુકમથી થોડાંક ખાસ આદમીઓ સાથે યાજૂજ–માજૂજની કોમથી બચવાના માટે કોહે તૂરના કિલ્લામાં પનાહ (આશ્રય) લેશે. અર્થાત્ દુનિયાના બાકી કરોડો ઈન્સાનોને જેઓ બધાં મુસલમાન થઈ ગયા હશે, તેમને

યાજૂજ–માજૂજના રહમ અને કરમ પર છોડી જશે ! આટલા (કરોડો) ઈન્સાન તો જાહેર છે કે, પેલા કિલ્લામાં પણ સમાઈ નહિ શકે.

(૩) મેં કોઈ કિતાબમાં આ દુઆ વાંચી હતી, જે હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ દજ્જાલના ફિત્નાઓથી બચવાના માટે મુસલમાનોને બતાવી હતી; પરંતુ મને યાદ નથી.

ઉપરની (બે) વાતોની સ્પષ્ટતા ઉપરાંત પેલી દુઆ પણ લખી દેશો તો મહેરબાની થશે.

HJFA 0 માનવ સંસ્કૃતિનું સ્વરૂપ (કાળક્રમે) બદલાતું રહે છે. માહિતી આપ–લે પદ્ધતિ (COMMUNICATION SYSTEM), યુદ્ધના શસ્ત્રો (WAR WEAPONS)નું જે આધુનિક પ્રગતિ પ્રાપ્ત સ્વરૂપ આજે આપણી સામે છે, આજથી દોઢ–બે સદી પહેલાં જો કોઈ શખ્સ એને બયાન કરતા તો લોકો તેને ગાંડો સમજી લેત !

હવે અલ્લાહ તઆલા જ બેહતર જાણે છે કે આ વૈજ્ઞાનિક પ્રગતિ એ જ ગતિથી આગળ વધતી રહેશે કે આત્મહત્યા કરીને માનવ સંસ્કૃતિને તીર–કમાન તરફ પાછી પરત લઈ જશે ?

જાહેર છે કે જો આ બીજી સૂરત પેશ આવે, જેનો ખતરો પ્રત્યેક પળે મોજૂદ છે અને જેનાથી વિજ્ઞાનીઓ પોતે પણ ધ્રુજી રહયા છે, તો પેલી પવિત્ર હદીસોમાં કોઈ વાંધો નથી રહેતો, જેમાં હઝરત મહદી (રદિ.)અને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના જમાનાનો નકશો પેશ કર્યો છે.

દજ્જાલના ફિત્નાથી બચાવ માટે

સૂરએ 'કહફ' જુમ્આના દિવસે પઢવાનો હુકમ છે, ઓછામાં

ઓછું એની પ્રથમ ૧૦ (દસ) અને છેલ્લી ૧૦ (દસ) આયતો તો દરેક મુસલમાને પઢતા રહેવું જોઈએ.

બીજી એક દુઆ હદીસ શરીફમાં આ સદુપદેશ કરવામાં આવ્યો છે :

ccV<,FCdD >gGL Vµh IAvS IDG VhFIA HCgGD4 J Vµh IAvS IDG VhFIA, SaZ4 J Vµh IAvS IDG IOtGIT, D;LCLÛßÔ,4 V<,FCdD .gGL Vµh IAvS IDG IOtGIT, DCIF J, DDFTP V<,FCdD .gGL Vµh IAvS IDG, DV;ID J, DUZDPcc

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ : ૧/૨૬૮, ૨૬૯)

GMW o કેટલાક લેખકોએ હઝરત મહદી (રદિ.)ની લડાઈઓ વિશે ઉલ્લેખિત જંગના શસ્ત્ર—સરંજામના નૂતન ભાવાર્થો પણ દર્શાવ્યા છે, જેનાથી માલૂમ થાય છે કે આપ (રદિ.) આધુનિક સંશોધનોનો પણ એમના વિજયોમાં ઉપયોગ કરશે. જો કે આ માત્ર અનુમાનો અને ધારણાઓ જ છે.

વલ્લાહુ અઅ્લમુ બિમા હુ—વ કાઈનુન અલબત્ત

NFZ, p,D SZFRLGF VWIÙ ChZT DOTL
DCdDNZOLV ;FCA p:DFGL sNFDT
AZSFTCDfGF .g8ZjIGF VXM

;JF, o Z;, SZLD s;<,<,FC V,IIC J ;<,DfGL EIJQI IJXGL AXFZTM VG VGL T,GFtDS 5IZI:YIT IJX DFUNXG OZDFJXM m

HJFA 0 આ બાબતમાં આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ જે આગોતરી ખબરો આપી છે તેની રૂએ જો જોવામાં આવે તો એવું માલૂમ થાય છે કે, વર્તમાનકાળની પૂરી સિયાસત–રાજકારણ અને ભૂગોળ અને સંજોગોમાં જે ફેરફારો ખૂબ જ ઝડપથી થયેલા દેખાય છે અને થઈ રહયા છે એ બધા તે દૌર તરફ દુનિયાને લઈ જઈ રહયો છે જે હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થતી વખતે પ્રત્યક્ષ થનારા છે અને આ સમગ્ર મેદાન (ક્ષેત્ર) તેના માટે તૈયાર થઈ રહયું છે.

રિવાયતથી આ વાત પણ સાબિત થાય છે કે, હઝરત મહદી (રદિ.)ના જમાનામાં મુસલમાનોમાં મતભેદ ટોચ પર પહોંચેલો હશે, તો મતભેદને તેઓ જ દૂર કરશે અને ફરી પાછી ઈસ્લામી ખિલાફત સ્થાપિત થશે, જેના સરદાર હઝરત મહદી (રદિ.) હશે. જાહેરી રીતે તે સમય હવે વધારે દૂર દેખાતો નથી.

;JF, 0 હઝરત મહદી (રદિ.) ના જાહેર થવાની લગોલગ દજ્જાલનું જાહેર થવું પણ (રિવાયતમાં) આવે છે ?

HJFA 0 તે આખી ઉમ્મતના માટે કસોટીનો સમય હશે. બસ, આટલી વાત છે કે ઈસ્લામની ઝિલ્લત (રુસવાઈ)નો સમય ન હશે, કારણ કે મુસલમાન એક અમીરના ઝંડા નીચે એક થઈ જશે અને હક–સત્ય હકીકત તેમના સામે ખુલી જશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ની વાતો સાચી હશે અને તેમના વિરુદ્ધ જે હશે તે અસત્ય હશે. એવી મુશ્કેલીઓનો તેમણે સામનો નહિ કરવો પડશે, જેવી મુશ્કેલીઓનો આજે આપણે સામનો કરી રહયા છીએ કે કઈ વાતને આપણે સાચી કહીએ અને કઈ વાતને ગલત કહીએ ?

જાનહાનિ ઘણી થશે, કુર્બાનીઓ ઘણી આપવામાં આવશે; પરંતુ કશ્મકશ (દ્વિધા, અસમંજસ) નહિ હશે, રુસવાઈ નહિ થશે, મુસલમાનની મોત થશે તો ઈઝઝતની મોત થશે.

(અલ બલાગ ઉર્દૂ માસિક, ભાગ : ૬, અંક : ૧૧ જાન્યુઆરી ૨૦૦૪ પાક.)

cVIdAIFSL ;ZhDLGDc ,BDF/FGF S8,FS VXM

આ વિષયમાં મુફતી મુહમ્મદરફીઅ સાહબ (દા.બ.)ની એક લેખમાળા 'અમ્બિયાકી સરઝમીનમેં' શીર્ષકથી 'અલ બલાગ' (ઉર્દૂ માસિક, પાકિસ્તાન)માં ક્રમશઃ પ્રગટ થઈ હતી. મજકૂર લેખમાળાના પાંચમાં હફતામાંથી અહી કેટલાક અંશો રજૂ કરવા અનિવાર્ય લાગે છે.

VCL sNIGIFfGL SIFDTGL S8,LS IGXFGLVM

ઉર્દૂન (JORDAN)માં જે જે ઐતિહાસિક સ્થળો પર જવાનું થયું, ઘણી જગ્યાએ ઈસ્રાઈલે (ISRAIEL) કબજે કરેલા સ્થળો પણ નજર આવ્યા, જે તેમણે મુસલમાનો પાસેથી છીનવી લીધાં છે. જાહેર છે કે એ આપણા દુષ્ટ કર્મોના ફળો છે. દિલ જે આપણા દુષ્ટ કર્મોથી પહેલાંથી જ જખ્મી છે તે આ દશ્યોને પોતાની આંખે જોઈ જોઈને હજુ વધારે આઘાત પર આઘાત ખાતું રહયું !

પરંતુ પૂરી દુનિયા જે ઝડપથી બદલાઈ રહી છે અને જે રીતે બદલાઈ રહી છે, ખાસ કરીને મધ્ય પૂર્વ (MIDDLE EAST)માં લગભગ સાઠ (૬૦) વરસથી જે ક્રાંતિઓ થઈ રહી છે, તેને જો આંહઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની બયાન ફરમાવેલી નિશાનીઓની રોશનીમાં જોવામાં આવે તો સ્પષ્ટ જણાય છે કે, દુનિયા હવે ઘણી ઝડપથી કયામતની તરફ ધસી રહી છે.

ઉર્દૂન (JORDAN) અને શામ (SYRIA)ની આ સફરમાં કદમ કદમ પર નજર આવતું રહયું હતું કે, એ ઈમામ મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાને અને દજ્જાલ સાથે તેમની થનારી જંગનું મેદાન તૈયાર થઈ રહયું છે અને એ જ જંગના દરમિયાન હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના નાઝિલ થવા બાદ તત્કાળ તેમના હાથ વડે દજ્જાલનું કતલ થવું અને સાથે જ યહૂદીઓના કત્લે આમનો જે બનાવ બનનાર છે, તેની તૈયારીમાં યહૂદીઓ પોતે, ભલે અજાણપણે જ આગળ છે !

ICNLVMGM ETSF/4 JTDFGSF/ VG EIJQISF/

આંહઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના દુનિયામાં તશરીફ લાવવાના ઘણાં વર્ષો પહેલા 'બુખ્તે નસર' બાદશાહે જયારે યહૂદીઓ પર આક્રમણ કર્યું તો તેઓ એકબીજાથી વિખૂટા થઈ જઈને આખી દુનિયામાં ઝિલ્લત–રુસવાઈ સાથે વેરવિખેર થઈ ગયા હતા. આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના તશરીફ લાવવાના લગભગ ૬૦ (સાઠ) વરસ પહેલાં સુધી તેમની (યહૂદીઓની) એ જ હાલત હતી ! *

હવે હજારો વરસ પછી તેમનું ખેંચાઈ–ખેંચાઈને પૂરી દુનિયામાંથી

---

*હઝરત મવલાના મુનાઝિર અહસન ગીલાની (રહ.)એ પોતાની મશહૂર કિતાબ ‘અંતિમ નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)’માં મજકૂર બનાવનું એવું રોમાંચક શબ્દ ચિત્ર દોરેલું છે, તેને અહીં નકલ કરવાની લાલચ રોકી શકતો નથી. –અનુવાદક

અનુસંધાન પેજ : ૧૫૬ ઉપર

''મિસરવાસીઓની ગુલામીમાં, સદીઓથી સબડતા બની ઈસ્રાઈલના અરણ્યવાસી સમુહોને જયારે અલ્લાહ તઆલાના પયગમ્બર હઝરત મૂસા (અલયહિસ્સલામ)એ આકાશી તખ્તીઓ સોંપી 'મુઆબ'ની ભૂમિમાં ઠરીઠામ કર્યા, તો સૌ કોઈ જાણે છે કે એ સમયે તેમનામાં હઝરત યા'કૂબ (અલયહિસ્સલામ)ના બાર (૧૨) ખાનદાનો શામિલ હતા, પરંતુ આ બાર (૧૨) ખાનદાનોમાંથી એક–બે નહિ, પણ પૂરા દસ (૧૦) ખાનદાનોને 'નેનવા'ના નમરૂદ (શહેનશાહ) 'સલમાનસર' અને તેના બેટા 'સરગૂન'એ શામરૂન શહેરથી હાંકી કાઢયા. તેઓ રહેંસાઈ ગયા, તેઓ તલવારને ઘાટ ઊતર્યા, તેઓ બાળી મૂકાયા, સ્ત્રીઓ અને પુરુષો, બચ્ચાંઓ અને વૃદ્ધાઓની તે લાખોની સંખ્યા ઉપરાંત, જે નિરાધારોને સાંકળોમાં જકડી, રસ્સીઓથી બાંધી, સરગૂને એશિયાના ઉત્તરી અને પૂર્વી પહાડી વિસ્તારમાં જંગલી જાનવરોની જેમ ભટકતા મૂકી દીધાં !

તે પછી બાબિલનો મશ્હૂર શહેનશાહ 'બુખ્તે નસર' આંધી બનીને ઊઠયો, વાદળની જેમ ચઢયો અને વીજળીની જેમ કડાકા સાથે તૂટયો, ઈસ્રાઈલના બાકી રહેલા બે કબીલાઓ ઉપર .....

કુર્આન શરીફની સૂરએ 'બની ઈસ્રાઈલ'માં યહૂદીઓની બરબાદીનું વર્ણન કરતાં કહેવાયું છે : cOÔ; IB,F,IÛIFZc (અને તેમના મુલકમાં શક્તિ–શાળી કોમો ઘૂસી પડી.)

એની તફસીરમાં યહૂદી અને બિન યહૂદી દરેક વર્ગના લેખકોનું કથન છે કે, બની ઈસ્રાઈલની આખીય કોમને, બાળકો અને ઓરતો સહિત કેદ કરી લીધી. હયકલે ખાન–એ ખુદાની તમામ ચીજો લૂંટી લીધી, સુલયમાન (અલયહિસ્સલામ)એ બંધાવેલી મુકદસ ઈમારતને ખોદાવી જમીનદોસ્ત કરી દીધી, શહેરનું રક્ષણ કરતી ગઢની રાંગને તોડી નાખી, દરેક જગ્યાએ આગ ચાંપી દીધી, દરેક ચીજને બાળીને રાખ બનાવી મૂકી, આ તો તેમના શહેર અને મુલકના હાલ થયા.

બની ઈસ્રાઈલની શી દુર્દશા થઈ ? આખીય કોમ બની ઈસ્રાઈલને ગિરફતાર કરીને બાબિલ રવાના કરી દેવાઈ. બુખ્તે નસર પોતાની સાથે યહૂદીઓના બાદશાહ સિદકિય્યહને પણ પકડી ગયો. બાબિલ પહોંચતા જ તેના દીકરાઓ,

અનુસંધાન પેજ : ૧૫૭ ઉપર

ફલસ્તીન (PALESTINE)માં આવીને, બીજા શબ્દોમાં પોતાની કતલગાહ (વધસ્થળ)માં આવીને જમા થઈ જવું, એ જ જાહેર કરે છે કે, એ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) અને તેમના લશ્કરનું કામ આસાન કરવામાં લાગેલા છે. નહિતર, હઝરત વાલિદ માજિદ (મુફતી મુહમ્મદશફીઅ સાહબ) રહમતુલ્લાહિ અલયહના શબ્દોમાં, હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) તેમને પૂરી દુનિયામાં ક્યાં ક્યાં તલાશ કરતા ફરતે ?

, Û XCZGÑ NZJFÔ o NßÔ, GL ST, UFC

એવું માલૂમ થાય છે કે યહૂદી દજ્જાલને પોતાનો (પેશવા) સરદાર માને છે અને અજીબ વાત એ છે કે, તેના આગમનના તે જ સ્થળ પર પ્રતિક્ષા કરે છે, જ્યાં પહોંચીને તેને (દજ્જાલને) કતલ કરવાનું આંહઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની ભવિષ્યવાણી મુજબ નિર્ધારિત થઈ ચૂકયું છે.

અમારા એક મેઝબાન હસન યૂસુફ જેમનો ઉલ્લેખ પહેલાં પણ કેટલીય વખત આવી ચૂક્યો છે, તેઓ અસલ રહેવાસી ફલસ્તીન (PALESTINE)ના છે, ત્યાંથી હિજરત કરીને લગભગ પચીસ–ત્રીસ વર્ષથી ઓમાન (OMAN)માં જ સ્થાયી થયેલા છે, તેમણે બતાવ્યું કે :

તેની આંખોની સામે રિબાવી–રિબાવીને કતલ કરી દેવાયા અને આ કરૂણ દશ્ય દેખાડીને યહૂદીઓના બાદશાહની આંખો ફોડી નખાઈ, જેથી એ હતભાગી બાદશાહ એ પછી ખુશીની કોઈ ચીજ ન જોઈ શકે. યહૂદીઓ જો કે જીવતા છોડી દેવાયા, પણ કેવી હાલતમાં ? સખત મહેનત અને સંકટોમાં દિવસો વિતાવતા, પોતાની ગત હાલતને યાદ કરીને આંસુઓ વહાવતા. ન ઈબાદત કરી શકતા હતા, ન કુરબાની કરી શકતા હતા અનેન રોઝહ રાખી શકતા હતા.

આજથી કેટલાય વરસો પહેલાં તેઓ તબ્લીગના સિલસિલામાં ફલસ્તીન ગયા તો ત્યાંના એક શહેર 'લુદ' પણ જવાનું થયું, જે બયતુલ મુકદ્દસ (JERUSALEM)થી નજીક છે. ત્યાં એક મોટો ગેટ (દરવાજો) જોયો, જે 'બાબે લુદ' (લુદનો દરવાજો) કહેવાય છે, તેના પર ઈસ્રાઈલી સત્તાધિશોએ લખ્યુ છે : cICGF IBZH DI, S: ; , FDPc

અર્થાત્ : સલામતીનો બાદશાહ અહીં જાહેર થશે.

હવે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની એક હદીસ જુઓ, જેમાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કયામતની નજીક હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ના નાઝિલ થવાની વિગતો ઈરશાદ ફરમાવી છે.

એ હદીસ ઉચ્ચ કક્ષાની સહીહ સનદોની સાથે આવી છે અને એને ત્રણ સહાબએ કિરામ (રદિ.) અને એક ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઈશહ સિદીકહ (રદિયલ્લાહુ અન્હા)એ રિવાયત કરી છે.

એમાં આંહઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો ઈર્શાદ છે,

''તે પછી ઈસા (અલયહિસ્સલામ) દજ્જાલને તલાશ કરશે, અહીં સુધી કે તેને ''બાબે લુદ'' (લુદના દરવાજા) પર પકડશે અને તેને કતલ કરી દેશે.''

(સહીહ મુસ્લિમ, અબૂ દાવૂદ, તિરમિઝી, ઈબ્ને માજહ અને મુસ્નદે અહમદ)

, ¡GM VITCFI;S SJM VG NßÔ, DF8GM DC ,

મારા એક બીજા મેઝબાન જનાબ અલી હસન અહમદ અલ

બયારી જેઓ ઈરબીદ (IRBID)ના પ્રખ્યાત વેપારી છે અને તબ્લીગી કામથી પણ જોડાયેલા છે, તેમજ અમારો ઓમાન (OMAN)થી ઈરબીદ (IRBID)નો સફર તેમની જ ગાડીમાં થયો હતો. તેમના વાલિદ પણ અસલ ફલસ્તીનના વતની હતા; બલકે ખાસ 'લુદ' શહેરના જ રહેનારા હતા. ઈ.સ. ૧૯૪૮માં હિજરત કરીને અહીં ઈરબીદ (IRBID) આવી ગયા હતા. અહીં જ ઈ.સ. ૧૯૫૧માં અલી હસન અહમદ અલ બયારી સાહબ પેદા થયા.

તેમણે આજે સફરથી વાપસી પર પોતાની આલીશાન હવેલીમાં ભોજનની વ્યવસ્થા કરી હતી, આ પુરલુત્ફ મજલિસમાં તેમણે પોતાનો આ બનાવ કહયો,

''હું ઈ. સ. ૧૯૮૦માં દસ (૧૦) દિવસ પોતાના પૂર્વજોના વતન ''લુદ''માં જઈને રહયો.''

તેમણે બતાવ્યું કે, ''ત્યાં લુદના દરવાજાના સ્થળ પર જ એક કૂવો છે, યહૂદી શહેરી વહીવટકર્તાઓએ એક સડક પસાર કરવા માટે તે કૂવાનો નાશ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો; પરંતુ બુલડોઝરો અને જાતજાતના મશીનો વડે પણ તે કૂવાનો નાશ કરી શકાયો નહિ. મજબૂર થઈને સડકને ત્યાંથી હટાવીને અન્ય સ્થળેથી કાઢવી પડી, ત્યાં હવે આ લખ્યુ હતું કે : ccVF VS VITCFI ;S :Y/ KPcc

એ જ અલી હસન બયારી સાહબે બતાવ્યું : તેમના એક મામાના દીકરા પણ, જે કયામતની નિશાનીઓની તપાસ અને શોધમાં ખાસ રસ ધરાવે છે, લુદ ગયા હતા. ત્યાં તેમણે એક મહેલ જોયો, જે ઈસ્રાઈલી સત્તાધીશોએ પોતાના ''મલિકુસ્સલામ'' (દજ્જાલ)ના માટે બનાવ્યો છે.

DF,FGF ZOLp¡LG ;FCAGM VG;Z6 5F+ VD,

આપણા દારુલ ઉલૂમ દેવબંદના સૌ પ્રથમ મુહતમિમ ChZT DF,FGF ZOLp¡LG ;FCA sZCPf જેઓ નકશબંદી ખાનદાનમાં અકાબિરમાંથી હતા, હિજરત ફરમાવીને મક્કા મુકર્રમહ આવ્યા, ત્યાં જ તેમની વફાત થઈ અને ત્યાં જ કબર પણ છે. તેમને આ હદીસની જાણ હતી કે, હુઝૂર નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ શયબીને બયતુલ્લાહની ચાવીઓ સોંપી છે (એટલે) મક્કામાં ભલેને તમામ ખાનદાન ઊજડી જાય, શયબીનું ખાનદાન કયામત સુધી બાકી રહેશે.

એટલે મૌલાના રફીઉદ્દીન સાહબને અજીબ તરકીબ સૂઝી કે, જો આ ખાનદાન કયામત સુધી બાકી રહેશે તો અનિવાર્ય રીતે હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાના જમાનામાં પણ મૌજૂદ રહેશે. જ્યારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે અને તેઓ કા'બતુલ્લાહની દિવાલથી ટેકો લગાવીને બેસીને મુસલમાનને બયઅત કરશે, ત્યારે કા'બતુલ્લાહની ચાવીઓ શયબીના હાથ (કબજા)માં હશે.

એટલે એ જ બાબતને નજર સમક્ષ રાખીને તેમણે એક હમાઈલ શરીફ (નાના કદનું પવિત્ર કુર્આન) અને એક તલવાર લીધી અને એક પત્ર હઝરત મહદી (રદિ.)ના નામે લખ્યો, એ પત્રનું લખાણ આ છે :

''ફકીર રફીઉદ્દીન દેવબંદી મક્કા મુઅઝ્ઝમામાં હાજર છે અને આપ જિહાદની તરતીબ કરી રહયા છો. એવા મુજાહિદો આપની સાથે છે, જેમને ગઝવએ બદ્રના મુજાહિદોવાળો સવાબ મળશે. એટલે રફીઉદ્દીનના તરફથી આ હમાઈલ તો આપના માટે હદિયો છે અને આ તલવાર કોઈ મુજાહિદને આપી દો કે તે મારા તરફથી જંગમાં

શરીક થઈ જાય અને મને પણ તે અજર મળી જાય.

આ ત્રણે ચીજો શયબીના ખાનદાનવાળાઓને સોંપી અને તેમને કહયું : ''તમારું ખાનદાન કયામત સુધી રહેશે, આ મહદી (રદિ.)ના માટે અમાનત છે. જયારે તમારો ઈન્તિકાલ થાય તો તમે પોતાના ઉત્તરાધિકારીને વસિય્યત કરી દેશો અને તેમને કહી દેશો કે, તેઓ પોતાના ઉત્તરાધિકારીને વસિય્યત કરે અને દરેક આ વસિય્યત કરતો જાય, અહીં સુધી કે આ અમાનત હઝરત મહદી (રદિ.) સુધી પહોંચી જાય.'' (ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ : ૨/૯૮)

ChZT VA CZZC sZINPfGL Jl;iIT pdDT DCdDINi IFGF GFD

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી મરફૂઅન રિવાયત છે :

❖ '' ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) નાઝિલ થશે,

❖ સલીબ (ક્રોસ)ને તોડી નાખશે,

❖ ભૂંડને કતલ કરી દેશે,

❖ જિઝયહ (રક્ષાવેરો) રદ ફરમાવી દેશે,

❖ અલ્લાહ તઆલા તેમના જમાનામાં દજ્જાલને હલાક ફરમાવશે,

❖ અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીનની બોલબાલા થશે.''

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું :

''શું તમે મને બિલકુલ વૃદ્ધ (થઈ ગયેલો) નથી જોતા ! મારી પાંસળીઓ વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે ભેગી થઈ જવાના નજીક છે ! મારી આ તમન્ના છે કે, મારી મોત ત્યાં સુધી ન આવે, જયાં સુધી હું આપ

(હઝરત ઈસા અલૈ.)થી મળી ન લઉં ! અને હું તેમને નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની હદીસો સંભળાવું અને આપ (અલૈ.) તેની તસ્દીક (અનુમોદન) કરે.

જો હું આપ (હઝરત ઈસા અલૈ.)ની મુલાકાતથી પહેલાં મરી જાઉં અને તમારી તેમનાથી મુલાકાત થઈ જાય તો, આપ (હઝરત ઈસા અલૈ.)ને મારા સલામ રજૂ કરશો.

(અસ્સુનન લિદ્દાનીઃ ૨૪૨–હદીસ નંબર : ૩૬૧)

lOtGFVMGF lUDF VS DVlDG SJL ZLT ZCJ Ô.V m

CNL; XZLO 0 હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : તે ફિત્નાઓ પહેલાં પહેલાં નેકીઓ કરી લો, જે અંધકારમય રાત્રિના જેમ અંધકારમય હશે (કે હક અને બાતિલ–જૂઠનો પત્તો નહિ જડે) સવારે એક શખ્સ મુઅમિન હશે તો સાંજે કાફિર બની જશે અને સાંજે મુઅમિન હશે તો સવારે કાફિર બની જશે, પોતાના દીનને દુનિયાના થોડાક માલ પર વેચી મારશે.

(મિશ્કાત શરીફ : ૨/૪૬૨, તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૨/૨૧૨)

:5Q8LSZ6 0 નેક કામોમાં જલદી કરો : આ હિદાયતનો ખુલાસો એ કે, આ પરિવર્તનભરી દુનિયાને કોઈ એક રુખ પર સ્થિરતા નથી અને સમયની પરિસ્થિતિનું ચઢાણ એક જ બાજુ નથી રહેતું, જો એવી પરિસ્થિતિઓ છે, જે અકીદહ અને આ'માલના રુખને દુરુસ્ત દિશા તરફ પ્રેરિત કરવામાં મદદરૂપ છે તો પછી એવી પરિસ્થિતિઓ પણ ઊભી થઈ શકે છે, જે ફિક્ર અને સિદ્ધાંતો, અકીદહ અને અમલની

સફર ઠીક રુખ પર જારી રાખવામાં જબ્બર રુકાવટ પેદા કરે અને આવી પરિસ્થિતિઓમાં ઓછા જ ઈન્સાનો હોય છે, જેમની સમજ અને ફિકર, દિલ અને દિમાગ તે પરિસ્થિતિઓથી પ્રભાવિ થવાથી સુરક્ષિત રહેવા પામે અને જેમના નેક કાર્યોમાં રુકાવટ પેદા ન થતી હોય. બસ, જે વ્યકિતને પણ અવસર ઉપલબ્ધ થાય તેણે સારા કામો અને નેક અમલોમાં જલદી કરવી જોઈએ અને જેટલા પ્રમાણમાં આ'માલ થઈ શકે તેને કરી લે, કેમ કે કોઈ નથી જાણતો કે આવનારો સમય કયા ફિત્નાઓ લઈને આવશે અને પછી નેક કામો અખત્યાર કરવાનો મોકો મળી શકશે કે કેમ ?

ફિત્ના કેટલી તેજી સાથે પ્રભાવિત કરશે, જેમ કે આદમી સવારે ઊઠશે તો ઈમાન (અર્થાત્ અસલ ઈમાન યા કમાલે ઈમાન)ની સાથે હશે, પરંતુ સવાર થતાં કુફ્રના અંધારામાં પહોંચી ગયો હશે.

(મઝાહિરે હક : ૬/૨૩૬)

અર્થાત્, ઘણી ઝડપથી ઈમાન નીકળી જવાનો અને કમજોર પડી જવાનો દૌર રહેશે. (નિહાયતુલ આલમ–ઉર્દૂ : ૧૯૩)

CNL ; XZLO 0 હઝરત હુઝયફહ (રદિ.) કહે છે કે, લોકો તો (વધુ) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી ભલાઈ અને નેકીના વિશે પૂછયા કરતા હતા અને હું આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી બદી અને બુરાઈના વિશે પૂછતો રહેતો. આ બીકથી કે કયાં હું ફિત્નામાં સપડાય ન જાઉં.

(મારો નિત્યક્રમ આ હતો કે હું હુઝૂર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી ગુનાહ અને બુરાઈઓના બારામાં પૂછતો હતો, જે આ દુનિયામાં જાહેર થઈ શકે છે અને જે ન કેવળ આખિરતની જિંદગી પર પ્રભાવિત થનારી હોય છે, તદુપરાંત, તેની

બુરી અસરો અને માધ્યમો મારા સુધી ન પહોંચી જાય એટલા માટે યુગના અહલે ઈલ્મથી બુરાઈઓથી વાકિફગાર થઈ તેનાથી બચવાની રીતે અપનાવવી એક બેહતરીન માર્ગ છે. તેનું ઉદાહરણ આ છે કે, બીમારીને દૂર કરવાના સિલસિલામાં પરેજીને લક્ષે રાખવી દવાના વપરાશ કરવાથી વધુ બેહતર. તદુપરાંત, કલિમ–એ–તવહીદમાં પણ આ જ સિદ્ધાંતની તરફ ઈશારો કે પ્રથમ અલ્લાહ તઆલા સિવાય પરાયાઓની અસ્વીકૃતિ કરવામાં આવી, ત્યાર પછી ઉલૂહિય્યત સાબિત કરવામાં આવી.

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે, (પોતાની ઉપરોકત આદત મુજબ) એક દિવસે મેં અરજ કરી : યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! અમે લોકો ઈસ્લામથી પહેલા જહાલત અને બુરાઈમાં ફસાયેલા હતા, પછી અલ્લાહ તઆલાએ આપના દિવ્ય પ્રચારકના માધ્યમે અમને હિદાયત અને ભલાઈ (અર્થાત, ઈસ્લામ)ની રોશની અતા ફરમાવી, જેના થકી કુફ્ર અને ગુમરાહીનું અંધારું દૂર થયું અને અમે ગુમરાહીઓ અને બુરાઈઓની જાળથી બહાર આવ્યા. તો શું આ હિદાયત અને ભલાઈ પછી બીજી કોઈ બુરાઈ અને ખરાબી પેશ આવનારી છે ? આકાએ નામદાર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : હા ! આ ભલાઈ પછી બુરાઈ પેશ આવનારી છે. મેં અરજ કરી : તો શું તે બુરાઈ પછી ફરી હિદાયત અને ભલાઈ પ્રગટ થશે કે જેના કારણે દીનો–શરીઅતની ફરી બોલબાલા થશે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : હા, પરંતુ તે બુરાઈ પછી જે ભલાઈ આવશે તો તેમાં ધૃણાજનક હશે. મેં અરજ કરી : તે ભલાઈની ઘૃણાજનક શું છે ? ઈરશાદ ફરમાવ્યો : મેં ઘૃણાજનકની જે વાત મૂકી તેનાથી મુરાદ આ છે કે, એવા લોકો પેદા

થશે જે મારા તરીકાઓ અને ચાલચલનના વિરુદ્ધ તરીકાઓ અને ચાલચલનને અપનાવશે, લોકો મારા બતાવેલા રસ્તા વિરુદ્ધ ચાલશે અને મારા ચરિત્ર અને શિષ્ટાચારના વિરુદ્ધ ચરિત્ર અને શિષ્ટાચાર અપનાવશે, તમે એમાં દીનદારને પણ જોશો અને બેદીનને પણ. મેં અરજ કરી : તે ભલાઈ પછી બીજી કોઈ બુરાઈ પેશ આવશે ? હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : હા ! એવા લોકો પેદા થશે, જેઓ દોઝખના દરવાજાઓ પર ઊભા રહીને મખ્લૂક–સૃષ્ટિને પોતાની બાજુ બોલાવશે. જે વ્યકિત તેની દા'વત સ્વીકારશે તેને દોઝખમાં ધકેલી મૂકાશે. (અર્થાત્ જે વ્યક્તિ તેના બહેકાવવામાં આવી તે ગુમરાહીઓમાં ફસાશે, જે દોઝખના અઝાબને વાજિબ કરનારી છે. તો તે દોઝખમાં નાખી દેવાશે.)

મેં અરજ કરી : આ વિશે ચોખવટ ફરમાવશો કે, તે કયા લોકો હશે ? શું તે મુસલમાન હશે યા કાફિર ? નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : તે આપણી કૌમ યા આપણી જાતિની અવલાદ અને આપણી મિલ્લતના લોકો હશે અને આપણી ભાષામાં વાતચીત કરશે. (અર્થાત્ તેઓ અરબી ભાષીય હશે.)અથવા આ મુરાદ છે કે, તેમની વાતચીત કુર્આનો–હદીસની સૂચિઓથી સુશોભિત અને શિખામણોથી શણગારેલી હશે અને બાહ્ય રીતે તેમની ઝબાન પર દીનો–મઝહબની વાતો હશે, પરંતુ તેઓના દિલ નેકી અને ભલાઈથી તદ્દન ખાલી હશે. મેં અરજ કરી : તો પછી મારા વિશે આપનો શું હુકમ છે ? અર્થાત જો હું તે લોકોના જમાનાને પામું તો તે સમયે મારે શું કરવું જોઈએ ? નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : કિતાબો–સુન્નત પર અમલ કરનારી જમાઅતને લાઝિમ પકડવી અને તેમના અમીરની ફરમાંબરદારી કરવી. એટલે કે, અહલે સુન્નત વલ જમાઅતનો રસ્તો અપનાવવો અને તેનો જે ઈમામ હોય તેની ફરમાંબરદારી કરવી. મેં

અરજ કરી : જો મુસલમાનોની કોઈ અખંડ જમાઅત જ ન હોય અને તેનો સર્વમાન્ય અમીર અને પેશવા ન હોય, બલકે મુસલમાન વિવિધ જમાઅતોમાં વહેંચાયેલા હોય અને અલગ અલગ અમીરો–અગ્રેસરોના પાછળ ચાલતા હોય તો આવી શકલમાં મારે શું કરવું જોઈએ ?

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : આવી પરિસ્થિતિમાં તમારે તે બધા ફિર્કાઓ અને જમાઅતોથી નજર ફેરવી એકાંતવાસો અપનાવવો. ભલેને એકાંતવાસા માટે તમારે ઝાડના મૂળમાં પનાહ લેવી પડે. (જંગલમાં સંતાવવું કેમ ન પડે ? અને તેના કારણે કઠિનથી કઠિન કષ્ટો પણ કેમ ન વેઠવા પડે ? અને તે જંગલમાં ઘાસચારો ખાવા પર સંતોષ મેળવવા સુધીની નોબત કેમ ન પહોંચે ? ત્યાં સુધી કે, આ જ એકાંતમાં મોત તમને પોતાની ગોદમાં લઈ લે.) (બુખારી શરીફ : ૨/૧૦૪૯–હદીસ ક્રમાંક : ૬૮૦૫)

(૧) ફિત્નાઓના દૌરમાં મુસલમાનોની સર્વમાન્ય જમાઅતની સાથે રહે.

(૨) ફિત્નાઓના દૌરમાં મુસલમાનોની સર્વમાન્ય–નિર્વિવાદ જમાઅત ન હોય તો એકાંતવાસો અપનાવવો બેહતર છે.

(૩) ચૂપ રહે એ પણ ફિત્નાઓથી છુટકારાનું માધ્યમ છે.

(૪) હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું : નજદીક છે કે, એવો જમાનો આવશે કે, એક મુસલમાનનો સારો માલ બકરીઓનું ટોળું હોય જેને લઈને તે પર્વતની ટોચ અને વરસાદી વાદીઓને ઢૂંઢી પોતાના દીનને ફિત્નાઓથી બચાવવા માટે નાસી છુટે.

કુર્આને કરીમમાં પણ કયામતને નજદીક બતાવવામાં આવી છે

અને હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પણ કયામત અને તેનાથી પહેલાના ફિત્નાઓને એવી રીતે વર્ણવતા હતા કે, જેમ કે આ બધું બિલકુલ નજીક જ થનારું છે. એટલા માટે કોઈ માણસ તેને દૂર સમજી સંતોષિત થઈને ન બેસી રહે અને નેક આ'માલમાં સુસ્તી ન કરે.

કાયદાકીય અને નિત્યક્રમ મુજબ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ઉકત હદીસમાં ફિત્નાના એવા યુગના નજદીક હોવાનું સૂચિત કર્યું છે કે, જયારે ખીચોખીચ વસતિઓની પરિસ્થિતિ એવી ખરાબ હશે કે, ત્યાંના રહેવાસીઓ માટે દીન પર કાયમ રહેવું અને અલ્લાહ તઆલા અને રસૂલના હુકમો મુજબ જીવન વિતાવવું લગભગ અશકય થઈ જશે. આવા સમયમાં તે મુઅમિન બંદો ઘણી જ ભલાઈમાં હશે જેની પાસે અમુક બકરીઓ હોય અને તેને લઈ પહાડોની શિખરો પર અથવા વરસાદી વાદીઓમાં જતો રહે. બકરીઓ અલ્લાહ તઆલાની ઉગાવેલી લીલોતરીથી અને એ બંદો બકરીઓના દૂધથી ગુજારો કરે અને એવી રીતે વસતિઓના ફિત્નાઓથી સુરક્ષિત રહે. (મઆરિફુલ હદીસ : ૮/૯૧)

તાત્પર્ય એ કે આવી પરિસ્થિતિઓમાં ફિત્નાઓથી યથાશકિત દૂર રહે, પરિસ્થિતિઓ ઉપર કેવળ ટીકા–ટિપ્પણી કરતો ન ફરે, બલકે અલ્લાહ તઆલા તરફ રુખ કરે.

જે જગાઓ પર ફિત્નાઓ ફેલાઈ રહયા છે, એવી જગ્યાના રહેવાસીએ પોતાનું ઈમાન બચાવવું મુશ્કેલ હોય છે. જો કે ઈમાનની બચાવવાની ચિંતા મુઅમિનની બુનિયાદી ઝિમ્મેદારી છે. એટલા માટે ફિત્નાઓની જગ્યાઓથી દૂર રહી આ'માલે ખૈરમાં ઊણપ ન આવવા દે. તદુપરાંત, ફિત્નાઓના સમયમાં મુસલમાનોના પણ બે ગૃપ અને બે પાર્ટી થઈ જશે અને દરેક ગૃપ એવું ઈચ્છતું હશે કે, આપ તે ગૃપના સભ્ય બની જાવ. આ એક મુશ્કેલ કામ હોય છે. એટલા માટે

આ પ્રકારની ગૃપબંધીથી સુરક્ષિતતાનો માર્ગ આ પણ છે કે, કંઈક દૂર ચાલ્યા જાવ.

એટલા માટે કોઈ પણ વ્યક્તિ ફિત્નાઓ બાજુ ડોકિયું પણ કાઢશે અથવા નજદીક જશે તો ફિત્નાઓમાં સપડાવવાનું જરૂર માધ્યમ બનશે. એટલે ફિત્નાઓની બુરાઈઓથી બચવા ખાતર આ સિવાય બીજો કોઈ જ માર્ગ નથી કે, તે ફિત્નાઓથી શકય રીતે જેટલું દૂર રહેવાતું હોય તેટલું દૂર જ રહો.

સૌથી બેહતર તરીકો એ છે કે, પોતાના દીની–દુન્યવી કામોમાં પરોવાયેલા રહો. બીજી કોઈ પણ જાતની પ્રવૃત્તિઓમાં દિલચસ્પી ન રાખો.

lOtGFVMGF NFZDF 5MTFGL ;WFZ6F VG NLGGL ;ZÙF SZM

(૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ તેમને ફરમાવ્યું : તે સમયે શું કરશો કે જ્યારે તમે પોતાને બેકાર લોકોના યુગમાં પામશો. તેમના વચન–કરાર અને અમાનતોમાં ભેળસેળ હશે અને પરસ્પર વિવાદ ધરાવતા હશે. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ પોતાના મુબારક હાથની આંગળીઓ આપસમાં દાખલ કરીને બતાવ્યું કે આમ થઈ જશે.

મેં અરજ કરી : આપ મને માર્ગદર્શન આપો કે હું તે સમયે શું કરું ? ફરમાવ્યું : તે સમયે તમારા પર લાઝિમ હશે કે, એવી ચીજને અપનાવો અને એના ઉપર અમલ કરો કે, જેને તમે (દીન અને વફાદારીની રોશનીમાં) હક જાણો અને તે વસ્તુથી બચવા અને નફરત કરતા રહો, જેને તમે અસત્ય અને બુરી જાણો. તદુપરાંત, પોતાના

કામ અને પોતાની ભલાઈથી મતલબ રાખો અને પોતાને આમ લોકોથી દૂર રાખો. (મિશ્કાત શરીફ : ૨/૪૬૩)

(૨) એક રિવાયતમાં છે : પોતાના મકાનમાં પડેલા રહો. (જરૂર વગર બહાર નીકળી આમતેમ ન જાવ.) પોતાની ઝબાનને કાબૂમાં રાખો. જે વસ્તુને હક જાણો તેને અપનાવો અને જેને (શરીઅત પર અમલ કરવાની સાથે) બુરી જાણો તેને છોડો. ફકત પોતાના કામમાં અને ભલાઈથી મતલબ રાખો અને આમ લોકોના વ્યવહારથી કોઈ સંબંધ ન રાખો. (મિશ્કાત શરીફ : ૨/૪૬૪)

:5Q8LSZ6 0 જ્યારે પૂરા માહોલમાં બુરાઈઓનો રિવાજ થઈ જાય છે અને તોફાની અને બદકાર લોકોની અસરોનું પ્રભુત્ત્વ થઈ જાય છે તો ઝબાનથી સારી વાત કાઢવી પણ એક પાપ બની જાય છે. એટલે તમે આવા સમયે લોકોના માહોલ અને વ્યવહારના વિશે બિલકુલ ખામોશી અખત્યાર કરવી. કોઈની બુરાઈ યા ભલાઈમાં પોતાની ઝબાન ન ખોલવી જોઈએ. કેમ કે તમારી વાતને બુરી માનનારા લોકો તમને તકલીફ અને દુઃખ ન પહોંચાડે.

પોતાની ભલાઈથી મતલબ રાખો અને ખુદને અવામથી દૂર રાખો : મતલબ આ છે કે, ફિત્નાભર્યા દૌરમાં સૌથી વધુ ખુદ પોતાના નફસની સુધારણા અને પોતાના દીન અને આચરણની હિફાઝતમાં મશગૂલ રહો અને બીજા લોકોની ફિકર–ચિંતામાં ન પડો. આ હુકમ એવા માહોલમાં અમ્ર બિલ મઅરૂફ અને નહી અનિલ મુન્કરના કર્તવ્ય પર અમલ ન કરવાના એક દરજામાં ઈજાઝતરૂપે છે. જ્યારે બદમાશ અને બદચલન લોકોની ભરમાર અને તેઓની શિરજોરી હોય અને નેક, સારા લોકોની તાકાત બહુ ઓછી હોય.

GM8 0 ''ફિત્નાઓના યુગમાં એક મુઅમિને કેવી રીતે રહેવું જોઈએ ? અને ફિત્નાઓના દૌરમાં પોતાની સુધારણા અને દીનની

સુરક્ષા કરો.'' હેડિંગો હેઠળનું મૂળ લખાણ લેખકની ઉર્દૂ કિતાબની વધારા સહિત ચોથી આવૃત્તિનો ગુજરાતી અનુવાદ ટૂંકમાં રજૂ કર્યો છે.

vDCdDN ; .N VFKMNL

NVF

અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ માટે હાથ ઉઠાવું છું કે :

❖ ''તે પોતાના ફઝલો–કરમથી આ લખાણને કબૂલ ફરમાવે,

❖ પોતાના તે નેક બંદા (હઝરત મહદી રદિ.)ના સહીહ પરિચયને આમ થવાનું માધ્યમ બનાવે, અને એ નેક બંદાના જાહેર થવાને ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ માટે ઈઝઝતનું માધ્યમ બનાવે,

❖ અને આપણને બધાને તેમના સંગાથમાં અલ્લાહ તઆલાના કલિમાને બુલંદ કરવા માટે કબૂલ ફરમાવે, આમીન !

ZaAGF TSaA, IDgGF .gGvS VgT: ;DLp, V,LD4 JTA V,IGF IF DJ,FGF >gGvS VgT¿jJFAZCLD J ;<,<,FC TVF,F V,F BIIZ BI<SCL ;Ii INGF DCdDINJ J VFI,CL J ;CIACL J V,F DG TIAVCD IA.C;FIGG .,F IJIDÛLG4 (આમીન) !

ફકત, (બંદા) મહમૂદ સુલયમાન હાફિઝજી (બારડોલી)

હાલ ઉતારો : મક્કકતુલ મુકર્રમહ

T DAFZS HUFV S HGL VF;5F; T GS ANFGF ÔCZ YJFGL AXFZT CNL; XZLODF JFIZN Y. KP

સમાપ્ત

હઝરત ઈમામ મહદી (રદિ.)

કયારે ? કયાં ? કેવી રીતે ?

જાહેર થશે.

સંપાદક
મુફતી મહમૂદ મૌલાના સુલેમાન હાફેઝ બારડોલી
મુદર્રિસ જામિઅહ ઈસ્લામિયહ ડાભેલ –
સીમલક

અનુવાદક જનાબ અબ્દુલકાદિર
ફાતીવાલા સાહેબ (વલસાડ)

પ્રકાશક
જામિઅહ દારુલ એહસાન, બારડોલી–નવાપુર

કાશન નં.–૧૪

કિતાબનું નામ :

હઝરત મહદી (રદિ.)કયારે ? કયાં ? કેવી રીતે ? જાહેર થશે.

સંપાદક :

મુફતી મહમૂદ મૌલાના સુલેમાન હાફેઝ બારડોલી.
મુદર્રિસ જામિઅહ ઈસ્લામિયહ ડાભેલ – સીમલક

અનુવાદક :

જનાબ અબ્દુલકાદિર ફાતીવાલા સાહેબ
(વલસાડ)

પ્રકાશક :

જામિઅહ દારુલ એહસાન, બારડોલી
જામિઅહ દારુલ એહસાન, નવાપૂર

ગુજરાતી આવૃતિ :

બી વાર, નવેમ્બર–૨૦૦૮

પ્રત : ૧૦૦૦

મળવાનું ઠેકાણુ :

જામિઅહ દારુલ એહસાન, બારડોલી.
જામિઅહ દારુલ એહસાન, નવાપૂર.
જામિઅહ ઈસ્લામીયહ ડાભેલ–સીમલક.
બળી મસ્જદ મોમનાવાડ,સલાબતપુરા–સુરત.

નોંધ :– આ કિતાબ ગુજરાતી, ઉર્દુ અને હિન્દીમાં પણ છપાવવામાં આવી છે. અને ટુક સમયમાં અંગ્ર માં અને ફ્રેન્ચ ભાષામાં પણ આવી જશે.

અનુક્રમણિકા

પહેલું પ્રકરણ

કયામત અને કયામતની નિશાનીઓ

બીજું પ્રકરણ

ખિલાફત

પાંચમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના હાલાત

છઠ્ઠું પ્રકરણ

લકબની સાથે " ઈમામ " અને
"અલયહિસ્સલામ" શબ્દો ના વધારાની હકીકત

સાતમું પ્રકરણ

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)અને તે વખતના હાલાત

(૨) શામ (સિરિયા) પર ઈસાઈઓની ચડાઈ

(૩) અરબોની સંખ્યા ત્યારે થોડી હશે અને તેઓ બયતુલ મુકદ્દસ (યરૂશલેમ)ની ન ક ભેગા થશે.

(૪) મદીના મુનવ્વરાને બેરગબતીથી છોડવું.

(૫) સોનાના પહાડ જાહેર થવા.

(૬) નફસે ઝકિય્યહ (પવિત્ર આત્મા) નો કત્લ.

(૭) મુસલમાન અને નસારાની એકતા .

(૮) હજના દિવસોમાં ખૂનખાર જંગ.

(૯) એક બી જંગના વિષે 'મુસ્તદરક હાકિમ' ની રિવાયતો વાંચો.

દસમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની કેટલીક સર્વ સમ શકે તેવી નિશાનીઓ

(૧) સૂરજની સાથે કોઈ નિશાનીઓનો ઉદય

(૨) ખુરાસાન અને કાળા ઝંડા

અગિયારમું પ્રકરણ

કેટલીક મશહૂર અલામતોની ઈલ્મી સમીક્ષા અને તેની તરદીદ (ખંડન)

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પહેલા રમઝાનુલ મુબારકમાં સૂરજ અને ચાંદ ગ્રહણ :

(૨) શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહુર વખતે આસમાનથી કોઈ આવજ આવશે?

– કેટલીક બી વાતો જેના મુસ્તનદ (અધિકૃત) હવાલા મળી શકયા નથી

– કશ્ફ અને ઈલ્હામ

– કશ્ફ અને ઈલ્હામની શરઈ હેશ્યિત

પ્રકાશકીય

الحمدلله و كفى و سلام على عباده الذين اصطفى

અલ્લાહના અપાર એહસાન અને ફઝલથી મુજ નાચીઝની નાનકડી ઉર્દૂ કિતાબ 'ઝુહૂરે મહદી, કબ ? કહાં ? કિસ તરહ ?' ને લોકોમાં બહોળી લોકપ્રિયતા મળી, અને એક જ વરસમાં એના બે એડીશન પ્રકાશિત થયાં.

ગુજરાતને અનુલક્ષીને ઘણા લોકોએ મારાથી માંગણી કરી કે એનો ગુજરાતી અનુવાદ કરવામાં આવે, જેથી ગુજરાતી મુસ્લિમવર્ગ પણ હઝરત મહદી (રદિ.) વિશેના અકીદા બાબત સાચી હકીકતથી વાકેફ થાય, અને ખોટી માહિતી તેમજ ખોટા અકીદાઓથી દૂર રહે.

ઉપરોકત જરૂરતને અનુલક્ષીને ગુજરાતી અનુવાદ માટે જનાબ અબ્દુલ કાદિર ફાતીવાલા સાહેબ દા.બ.ને વિનંતી કરી, જે તેમણે સહર્ષ સ્વીકારી અને ઘણી જ સુંદર રીતે, સરળ ભાષામાં ગુજરાતી અનુવાદ કરી આપ્યો. અલ્લાહ તઆલા એમની અને એમના સહયોગી જનાબ મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ મુન્શી ફલાહી સા.ની ખિદમત અને મહેનત કબૂલ ફરમાવે અને દારૈનમાં બેહતરીન બદલો ઈનાયત ફરમાવે. આમીન.

અનુવાદ પછી બીજો તબકકો યોગ્ય ટાઈપીંગ, સેટિંગ અને પ્રુફરીડીંગનો હતો, આ માટે મુરબ્બી જનાબ હઝરત મવલાના મુફતી અહમદ દેવલ્વી સાહેબ દા.બ.ને મેં દરખાસ્ત કરી, એમના થકી જામિઅહ જંબુસરથી ગુજરાતી, ઉર્દૂ કિતાબોના પ્રકાશનનો સુંદર સિલસિલો જારી છે, અને એ માટે સઘળી વ્યવસ્થા એમણે જામિઅહમાં જ ઉપલબ્ધ કરી લીધી છે. હઝરત મુફતી સાહેબે વિશાળ હ્રદયે મારી દરખાસ્ત કબૂલ ફરમાવી અને કિતાબના ટાઈપીંગ, સેટીંગ અને પ્રુફરીડીંગની વ્યવસ્થા કરવા ઉપરાંત છપામણી માટે યોગ્ય પ્રેસની વ્યવસ્થા પણ કરી આપી. અલ્લાહ તઆલા એમની અને એમના કાર્યકર્તાઓની સેવાઓને કબૂલ ફરમાવે, અને જામિઅહને ખુબ તરકકીથી નવાઝે. આમીન.

મહમૂદ મૌલાના સુલેમાન બારડોલી.

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

મુબારક શબ્દો

ઉસ્તાદે મુહતરમ હઝરત મુફતી અબ્બાસ બિસ્મીલ્લાહસાહબ(દા.બ.)
ઉસ્તાદે હદીસ અને નાયબ મુફતી જામિઅહ,ડાભેલ
અને

શૈખુલ હદીસ જામેઅતુલ કીરાઅત કપ્લેથા

حامداً ومصلياً ومسلما કયામત ની મોટી નિશાનીઓ પૈકી હઝરત ઈમામ મહદી (રદિ.)નું દુન્યામાં જાહેર થવું પણ બતાવ્વામાં આવ્યું છે. આજના ોપેગંડા ના યુગમાં હઝરત મહદી (રદિ.) ના વિશે બીન પાયેદાર વાતો વહેતી કરવામાં આવી છે. અને બીન આધારભૂત દલીલો ધ્વારા સાહિત્ય તૈયાર કરી ઉમ્મત ને ગેર માર્ગે દોરવાની ચેષ્ટા કરવામાં આવી છે. તે જોતા જામિઅહ ઈસ્લામીઅહ તઅલીમુદ્દીન ડાભેલ–સીમલકના ઉસ્તાદ અઝીઝમ મુફતી મહમુદ બારડોલવી સાહબે આધારભૂત હદીસે પાક ના ગ્રંથો અને હદીસે પાકની શર્હો અને મોઅતબર અકાબેરીન ની સચોટ તહકીકોને સામે રાખી જે માહિતી આ કિતાબ "હઝરત મહદી (રદિ.) કયારે, કયાં, કેવી રીતે જાહેર થશે ?" માં એકત્ર કરી ઉમ્મતને સહીહ માર્ગદર્શન આપવાની કામ્યાબ કોશીશ કરી છે. એ બદલ મવસુફને મુબારક બાદી આપું છું અને દુઆ કરૂં છું કે અલ્લાહ તઆલા આ મેહનતને કબુલ ફરમાવે અને ઉમ્મતને ફાયદો પહોંચાડે. અને આ કારના વધુ થી વધુ સહીહ માર્ગદર્શન ની તવફીક અતા ફરમાવે.

મૂળ આ કિતાબ ઉર્દુમાં સંપાદન કરવામાં આવી હતી. ત્યાર પછી મુસ્લિમ સાહિત્યકારોમાં આજે જેઓ મોખરૂં સ્થાન ધરાવે છે એવા જનાબ અ. કાદીર ફાતીવાલા સાહબ (ખલીફહ હઝ. મવ. અ. રહીમ જયપુરી રહ.) પણ વધુ મુબારક બાદીના મુસ્તહીક છે જેમણે ગુજરાતી ભાષી મુસ્લિમો માટે ગુજરાતી અનુવાદ કરી ફાયદો ઉઠાવ્વા મોકળુ મેદાન કર્યુ છે. ફકત

લી. અબ્બાસ દાઉદ બિસ્મીલ્લાહ

તા. ૧૨–૧૧–૨૦૦૮

—: અર્પણ :—

અલ્લાહની ઝાત હકીકી તરબીયત કરનાર છે. તેની હમ્દ (તઅરીફ) નો હક આપણે અદા કરી શકતા નથી. દુરૂદ–સલામ તે મુરબ્બી ઈન્સાન હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર જેઓ અલ્લાહ તઆલા તરફથી તરબીયતનો બેહતરીન નીઝામ લઈને તશરીફ લાવ્યા.

અલ્લાહના ફઝલથી વુજુદમાં આવેલી અને મકબુલ થયેલી આ કિતાબ.

ભારતની જંગે આઝાદીના ગુમનામ સીપાહી–હઝરત શેખુલ ઈસ્લામ મદની રહ. ના ખાદીમે ખાસ–જેઓ ઝીંદગી કુરઆન ની ખીદમતમાં ગુઝારી રહયા છે–ભલાઈનો હુકમ–બુરાઈથી રોકવાની ખાસ ફીકર ધરાવે છે. અને તરબીયતનો ખાસ અંદાઝવાળા

વાલીદે મુહતરમ

જેઓની તરબીયત ના અંદાઝની મકબુલીયતની બારગાહે નુબુવ્વત થી ખ્વાબમાં બશારત છે. અને પોતાની અવલાદની ઈસ્લામી તરબીયત માટે અનથક મહેનત કરનાર

મરહુમા વાલીદહ

ની સેવામાં અર્પણ.

ઓ અલ્લાહ એ બન્નેવના ઉપર દુન્યા અને આખિરતમાં રહમ ફરમાવ.

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

મુબારક અભિપ્રાય

હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપુરી (દા.બ.)

સદર મુફતી, ઉસ્તાદે હદીસ જામિઅહ,ડાભેલ

કયામત કયારે આવશે ? તેનો સાચો સમય અલ્લાહ તઆલા સિવાય કોઈને ખબર નથી. હદીસે જિબ્રઈલ અલયહિસ્સલામમાં છે કે :

નબીયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમથી હઝરત જિબ્રઈલ અલયહિસ્સલામે પૂછયું કે,

‘‘કયામત કયારે આવશે ?

તો એના જવાબમાં હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ફરમાવ્યું,

‘‘કયામત વિશે જેને પૂછવામાં આવી રહયું છે તે પૂછનાર કરતાં વધુ જાણતો નથી.

અર્થાત : મને પણ આપની જેમ કયામતના સાચા સમયની ખબર નથી.

અલબત્ત કુર્આન અને હદીષમાં કયામતની કેટલીક અલામતો અને નિશાનીઓ બતાવવામાં આવી છે, જેને ઉલમાએ ‘અલામાતે સુગરા (નાની નિશાનીઓ) અને ‘અલામાતે કુબરા (મોટી નિશાનીઓ) એમ બે ભાગોમાં વહેંચી છે.

‘અલામાતે કુબરા (મોટી નિશાનીઓ)માં સૌથી પહેલી નિશાની (હઝરત) ઈમામ મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું બતાવવામાં આવે છે.

આમ તો અરબી ભાષામાં ‘મહદી હિદાયત પામેલ

વ્યકિતને કહે છે. આ અર્થના લિહાઝથી ઘણા મહદી થઈ ચુકયા છે અને થશે. પરંતુ કયામતની અલામતના તૌર પર જે મહદીના જાહેર થવાને બતાવવામાં આવ્યું છે તે એક વિશિષ્ટ વ્યકિત છે. જેની ઘણી વિગતો વિવિધ હદીસોમાં વારિદ થઈ છે.

હદીસ શરીફમાં ઉલ્લેખિત આ હઝરત મહદી (રદિ.)ના વ્યકિત્વ વિશે (વિદ્વાનો) જૂના જમાનાથી લખતા આવ્યા છે અને જેમ જેમ કયામત ન ક થતી જાય છે અને મુસલમાનો આખી દુનિયામાં વિવિધ કસોટીઓ અને મુસીબતોમાં શિકાર થતા જાય છે, તેમ કુદરતી રીતે તેમનામાં આ મહદીના આગમનની તલબ (ઝંખના) વધતી જાય છે.

મુસલમાનોની એ જ આંતરિક કૈફિયતો અને લાગણીઓને નઝર સમક્ષ રાખીને ઘણા લોકો અપેક્ષિત મહદીના આગમન અને જાહેર થવાના સિલસિલામાં ઢંગધડા વગરની વાતો પણ ફેલાવતા રહે છે. આવા સંજોગોમાં જરૂરી હતું કે લોકોને મહદી (રદિ.) વિશે વિશ્ચવસનીય રિવાયતોથી આગાહ કરવામાં આવે.

જેથી અઝીઝમ મુકર્રમ મૌલાના મુફતી મહમૂદ બારડોલવી સાહબ સલ્લમહૂ (ઉસ્તાદ, જામિઅહ ઈસ્લામિયહ – ડાભેલ)એ હદીસ અને હદીસની શરહો (વિવરણો) ઉપરાંત આ વિષયમાં અગાઉ લખાયેલી કિતાબોને ઉથલાવીને એક લેખ તૈયાર કર્યો છે. જે ઈન્શાઅલ્લાહ ફાયદાકારક અને માર્ગદર્શક સાબિત થવાની ઉમ્મીદ છે.

અલ્લાહતબારક વ તઆલા અઝીઝ મૌસૂફની આ કોશિશને હુસ્ને કુબૂલ અતા ફરમાવે. આમીન. યા રબ્બલ આલમીન.

અહમદ ખાનપૂરી.

૬,ઝીલ કઅદહ, ૧૪૨૭ હિજરીસન

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

આરંભિક વાતો

કયામતનું આવવું એક યકીની વાત છે, પરંતુ એ બનાવ બનવાની કોઈ નકકી તારીખ બંદાઓને બતાવવામાં નથી આવી. અલબત્ત એની ખાસ ખાસ અલામતો (નિશાનીઓ) કુર્આન અને હદીસમાં સ્પષ્ટ રીતે બયાન કરવામાં આવી છે.

એ જ અલામતોમાંથી ઘણી મોટી અલામત હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું છે. ઉમ્મતે મુસ્લિમહ આજકાલ જે પરિસ્થિતિમાં ઘેરાયેલી છે, તેને નઝર સમક્ષ રાખીને કેટલાયે મુસલમાન હઝરત મહદી(રદિ.)ના જાહેર થવાની રાહ જોઈ રહયા છે.

અલ્લામા સિફારીની(રહ.) ફરમાવે છે :

‘‘કયામતની મોટી અર્થાત સૌથી ન કની અને પ્રાથમિક નિશાનીઓમાં અલ–ઈમામુલ મુકતદા, ખાતિમુલ અઈમ્મહ મુહમ્મદ મહદીનું જાહેર થવું છે.

(લવામિઉલ અનવારિલ બહિય્યહ)

સારાંશ કે મહદીનું જાહેર થવું એક એવી હકીકત છે કે તેના ઈન્કારનું કોઈ કારણ નથી.

લગભગ પાંચ વરસ પહેલાં માદરે ઈલ્મી જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા લીમુદ્દીન ડાભેલ–સિમલકના ટ્રસ્ટીમંડળના સભ્યો દ્વારા જામિઅહમાં ‘શોઅબએ રદ્દે ફર્કે બાતિલહ (જૂઠા ફિર્કાઓનો પ્રતિકાર વિભાગ) બદલાયેલું નામ : ‘શોઅબએ તહફફુઝે શરીઅત સ્થાપવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.

મજકૂર વિભાગ તરફથી આ બંદાના ઝિમ્મે ‘ઇહતિસાબે કાદયાનિયત (કાદયાનિયતની સમીક્ષા અને સમાલોચના) વિષય આવ્યો. મિરઝા કાદયાનીના દાવાઓમાંથી

એક દાવો (પોતે) મહદી અને મસીહ હોવાનો પણ છે. એના આ દાવા વિશે દૌરએ હદીસ શરીફના તલ્બા (વિદ્યાર્થીઓ)ને દલીલબધ્ધ એને વિસ્તૃત એક લેખ લખાવીને જયારે મે અંતે લખાવ્યું કે મિરઝા કાદયાની, મહદી અને મસીહ તો કયાં ? એક શરીફ ઈન્સાન પણ નથી હોઈ શકતો. ઉપરાંત હઝરત મહદી અને મસીહના વિશે જે વાતો હદીસોમાં આવી છે, તેમાંની કોઈ પણ વાત મિરઝા કાદયાનીમાં કોઈ રીતે પણ જોવામાં આવતી નથી. તો સાથે જ દિલમાં આ વાત પણ આવી કે હઝરત મહદી (રદિ.) વિશેની વાતોને અલગ રીતે એકત્રિત કરીને ઉમ્મતે મુસ્લિમહની સામે રજૂ કરવામાં આવે. એટલે એ જ હેતુથી કોશિશ કરવામાં આવી કે સાચી અને મજબૂત વાતોને એકત્રિત કરવામાં આવે અને કમઝોર વાતોની તરફ પણ નિર્દેશ કરી દેવામાં આવે.

હઝરત મહદી વિશે ઘણી વાતો આપણા તબકામાં પણ ગલત મશહૂર છે, જેમ કે :

તેમના જાહેર થતી વખતે આસમાનથી નિદા કરવામાં આવશે.

હઝરત મહદીના જાહેર થવાથી પહેલાં રમઝાનમાં ગ્રહણ થશે વગેરે.

આ પ્રકારની બાબતો વિશે પણ યોગ્ય સ્પષ્ટીકરણની કોશિશ કરવામાં આવી છે.

જે જે કિતાબોથી લાભ લેવામાં આવ્યો, તે દરેકને હવાલા સહિત લખી દેવામાં આવી છે. આ વિષયની હદીસો બાબત કેટલાક હઝરાતનું કહેવું છે કે :

“ મહદી વિશે જે સ્પષ્ટ હદીસો છે તે સહીહ નથી અને જે સહીહ છે તે સ્પષ્ટ નથી.

આ બાબત ‘આલમી મજલિસે તહફફુઝ ખત્મે

નુબુવ્વત ના એક સક્રીય સભ્ય મૌલાના અબ્દુર્રહમાન બાવા મદઝિલ્લુહુલ આલીએ લંડનમાં હઝરત મુફતી નિઝામુદીન શામઝઈ શહીદ(રહ.)ની લખેલી કિતાબ ‘અકીદએ ઝૂહૂરે મહદી અહાદીસ કી રોશનીમે બંદાને ભેટ આપી. હઝરત મુફતી શામઝઈ મર્હુમે આ વિષય વિશે લગભગ ૫૦(પચાસ) હદીસો આ કિતાબમાં એકત્ર કરી છે અને દરેકે દરેક હદીસના દરેક રાવી (રિવાયત કરનાર) વિશે ખૂબ જ વિગતવાર અને વિસ્તૃત વર્ણન કર્યુ છે, જેનાથી ઉપર ટાંકેલા વાકયનું બેહકીકત હોવું સ્પષ્ટ થઈ જાય છે.

આ કિતાબની ભરપૂર તારીફ આલમે ઈસ્લામ (ઈસ્લામી જગત)ના નામવર સંશોધક, આલિમે દીન હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉસ્માની મદઝિલ્લુહુલ આલીએ તેમના (ઉર્દૂ મેગેઝીન) ‘અલ બલાગ માસિકના તે લેખમાં પણ કરી છે, જે મુફતી શામઝઈ સાહબની શહાદત પર તેમણે લખ્યો હતો.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ હદીસોના સિલસિલામાં બંદાએ આ કિતાબથી ભરપૂર લાભ ઉઠાવ્યો છે અને બી જે હદીસની કિતાબો અને મુહદ્દિસીન હઝરાતના લખાણોથી ફાયદો ઉઠાવ્યો છે તે હવાલા સહિત લખી દીધું છે.

જયારે આ હસ્તપ્રત તૈયાર થઈ તો મારા મુશફિક (માયાળુ) બુઝુર્ગ હઝરત મૌલાન અબૂબક્ર સાહબ ગાઝીપુરી અને હઝરત મૌલાના અબ્દુલ અલીમ સાહબ ફારૂકી (અલ્લાહ તઆલા એ બંને બુઝુર્ગોની ઉંમરમાં બરકત અતા ફરમાવે)એ એને જોઈ અને કેટલાક ઉપયોગી સૂચનો કર્યા.

ઉપરાંત મુફતી રશીદ અહમદ સાહબ ફરીદી મદઝિલ્લુહુલ આલી અને શૈખુલ હદીસ મૌલાના મુજતબા સાહબ લુલાત અને વિદ્વાન શૈખ તલ્હા મન્યાર મકકી અને

બિરાદરે મુકર્રમ મુફતી અસ્અદ ખાનપુરીએ એને જોઈ સુધારા અને ઈસ્લાહ ફરમાવી.

ઉપરાંત મારા મુરશિદે ષાની, (દ્વિતીય પીર) મુશફિક અને મુરબ્બી હઝરત મૌલાના મુફતી અહમદ ખાનપુરી સાહબ દામત બરકાતુહુમએ એને વાંચી અને એના વિશે બરકતવંત કલિમાત લખાવ્યા.

આ કિતાબની તૈયારીમાં અઝીઝે મુહતરમ મૌલવી, હાફિઝ, કારી અલહાજ ફારૂક બમ્બવી (અલ્લાહ તઆલા તેમને દીનની ખિદમતના માટે કબૂલ ફરમાવે)એ દરેક રીતે ઘણી મહેનત કરી. જઝાહુલ્લાહુ ફીદારયન. અલ્લાહ તઆલા આ તમામ હઝરાતને જઝાએ ખૈર અતા ફરમાવે.(આમીન)

અંતમાં આ વિષય સંબંધી હદીસો અને હદીસની કિતાબોનું એક કોષ્ટક પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે, જેથી આ વિષય પર વધારે સંશોધનમાં આસાની રહે.

છેવટે હું સર્વ વાચકોથી અદબપૂર્વક વિનંતી કરું છું કે મારી ઈલ્મી કમઝોરી અને ભાષાથી જાણકારીની કમીના કારણે ચોકકસ આ કિતાબમાં પુષ્કળ ખામીઓ રહી ગઈ હશે. ઉમ્મીદ છે કે તેની મને જાણ ફરમાવશે કે જેથી બી આવૃત્તિમાં સુધારો થઈ શકે.

અલ્લાહતઆલા મારી બદનિય્યતી અને બદઅમલીના શર(બુરાઈ) થી સુરક્ષિત રાખે અને આ કિતાબને કુબૂલિય્યતના બહુમાનથી માલામાલ ફરમાવે. (આમીન)

મહમૂદ બિન મૌલાના સુલયમાન હાફિઝ બારડોલી.

જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા લીમુદ્દીન,

ડાભેલ–સીમલક (ગુજરાત)

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

પહેલું પ્રકરણ

કયામત અને કયામતની નિશાનીઓ

કયામતનું આવવું એક યકીની વાત છે, દુનિયાના મોટા ભાગના લોકો કોઈ ન કોઈ સ્વરૂપે કયામતની વાતને માને છે અને સ્વીકારે છે. આપણે મુસલમાનોના માટે કયામતનું આવવું બુનિયાદી અકીદાઓમાંથી એક અતિ મહત્વનો અકીદો છે.

અલબત્ત આ કયામત કયારે આવશે તેનો ચોક્કસ સમય તો અલ્લાહ તઆલા જ જાણે છે.

સૂરએ લુકમાનમાં બારી તઆલા ઈર્શાદ ફરમાવે છે :

إن الله عنده علم الساعة۔ (لقمان : ٣٤)

અર્થાત : બેશક, કયામતની જાણ તો અલ્લાહ તઆલાને જ છે.

(સૂરએ લુકમાન : ૩૪)

બી જગ્યાએ સૂરએ "અઅરાફ"માં ઈર્શાદ છે :

يسئلونك عن الساعة أيان مرساها قل إنما علمها عند ربى لا يجلها لوقتها إلا هو۔ (اعراف : ١٨٧)

અર્થાત : આ લોકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને કયામત વિશે પૂછે છે કે , તે કયારે થશે ? તો આપ ફરમાવી દો : એની ખબર તો માત્ર મારા રબ (પરવરદિગાર) ને છે. જયારે કયામતનો સમય આવશે તો અલ્લાહ જ તેને સ્પષ્ટ કરી દેશે. *(સૂરએ અ'રાફ : ૧૮૭)*

કયામતના આગમન અને ઝુહૂર (જાહેર થવા) વિશે મક્કાના કુરૈશે કદી આપ સલ્લલલાહુ અલયહિ વ સલ્લમને રિશ્તેદારી (સગાઈ સંબંધ)નો વાસ્તો આપીને,

કદી એને આપની નુબુવ્વતનો મેઅયાર (માપદંડ) બનાવીને પૂછયું કે,

જો આપ ખરેખર નબી છો તો બતાવતા કેમ નથી કે કયામત કયા વરસે

અને કઈ તારીખે આવશે ?

પરંતુ દરેક વખતે એ જ જવાબ મળ્યો કે,

એની જાણ તો માત્ર મારા રબ (પરવરદિગાર)ને જ છે, કોઈ નબી કે ફરિશ્તાને પણ એની ખબર આપવામાં આવી નથી.

આ વાતની સ્પષ્ટતા કરતાં મુફસ્સિર ઈબ્ને કસીર રહ. લખે છે,

"કયામતની જાણ ન આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને છે અને ન મખ્લૂકમાંથી બીજા કોઈને પણ. એની જાણ અલ્લાહ તઆલાને છે અને તે જ એના ચોક્કસ સમયને જાણે છે. (તફસીર ઈબ્ને કષીર : ૪/૪૨૫)

કુર્આને કરીમમાં આટલી સ્પષ્ટ રીતે હકીકત બતાવી દેવામાં આવી હોવા છતાં ઘણા લોકો આ વાતની તલાશમાં રહે છે કે કયામત કયારે આવશે ?

અને ઈસરાઈલિયાત (બિન આધારભૂત રિવાયતો) તથા અન્ય કથનોને મેળવીને દુનિયાની એકંદર ઉંમર અને એનાથી કયામતના સમયની તલાશ અને ગણતરી કરવાની નિષ્ફળ કોશિષ કરતા રહે છે.

એ સર્વ નકામું અને વ્યર્થ કામ છે. ખુદ બારી તઆલા એવા લોકોને ચેતવણી આપતા આગળ ઈર્શાદ ફરમાવે છે :

لاتأتيكم الا بغتة

અર્થાત : તે (કયામત) તમારા પર એકાએક આવી પડશે (એવી રીતે આવી પડશે કે કોઈને એના આવવાનો વહેમ અને ગુમાન પણ ન થશે.)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિ. બયાન ફરમાવે છે કે : રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

"કયામત ત્યાં સુધી નહી આવશે જયાં સુધી સૂરજ પશ્ચિમ દિશામાંથી ઉદય નહી પામે. જયારે સૂરજ પશ્ચિમ દિશામાંથી ઉદય પામશે અને લોકો તેને જોઈ લેશે ત્યારે બધા લોકો ઈમાન લઈ આવશે, પરંતુ એ તે સમય હશે જયારે કોઈનું ઈમાન લાવવું સ્વીકાર્ય ન હશે.

કયામત એ રીતે અચાનક આવી જશે કે બે આદમી આપસમાં કપડાંના (ખરીદ–વેચાણનો) સોદો કરી રહ્યા હશે, પછી ન તો તેની ખરીદી કરવા પામશે અને ન કપડાંને લપેટી શકશે.

કયામત એ રીતે અચાનક આવી જશે કે આદમી પોતાના પશુઓનું દૂધ

લઈને આવી રહ્યો હશે પણ એને પી નહી શકે.

કયામત એ રીતે એકદમ આવી પડશે કે એક શખ્સ પાણી માટે હોઝની સફાઈ કરી રહ્યો હશે, પરંતુ તેનો ઉપયોગ પણ કરી નહિ શકશે.

કયામત એવી રીતે તત્કાળ આવી પહોંચશે કે એક શખ્સે ખાવાના માટે લુકમો ઉઠાવેલો હશે અને તેને ખાય પણ નહી શકે.

(સહીહ બુખારી : ૨/૯૬૩)

એનો સારાંશ આ નિકળ્યો કે :

કયામત કયારે આવશે એનો ચોક્કસ ઈલ્મ માત્ર અને માત્ર બારી તઆલાની પાસે છે.

અલબત્ત કયામતની પુષ્કળ નિશાનીઓ આપણને અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના સાદિક અને મસ્દૂક (સત્યવાદી) રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ દ્વારા બતાવી છે.

આ વાત પર આપણું ઈમાન છે કે અલ્લાહ તઆલાની વાતો ચોક્કસ અને અટલ છે અને જે વાત પણ અલ્લાહ તઆલા તરફથી આપણને બતાવવામાં આવી તે થઈને જ રહેશે.

વિશ્વનું આ કારખાનું (તંત્ર) અલ્લાહ તઆલાના હુકમના તાબે છે. એટલા માટે કયામત પહેલા પેશ આવનારા તે સંજોગો જેનું વર્ણન આપણને કુર્આન અને હદીષમાં મળે છે, તેના જ પ્રમાણે દુનિયામાં ફેરફાર અને પરિવર્તન થતા રહેશે.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

لا تبديل لكلمات الله۔ (يونس:٦٤)

અર્થાત : અલ્લાહની વાતો બદલાતી નથી. (સૂરએ યૂનુસ : ૬૪)

- એટલે કયામતની જે નિશાનીઓનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું તેનું ઘટવું એક ફરજિયાત (અનિવાર્ય) બાબત છે.
- એમાંની ઘણી અલામતો (નિશાનીઓ)તો અત્યાર સુધી આ દુનિયામાં ઘટી ગઈ છે.
- કેટલીક ઘટી રહી છે.
- અને પુષ્કળ અલામતો પોત પોતાના સમયે જાહેર થતી રહેશે.

નોધ : કયામતની અલામતો (નિશાનીઓ)ની માહિતી મેળવવા માટે...

(૧) હદીષની કિતાબોમાં વિશિષ્ટ રીતે "كتـاب الفتن و أشراط الساعة " નામના અબવાબ (પ્રકરણો) મોજૂદ છે.

(૨) ઉપરાંત અરબી ભાષામાં અલ્લામા ઈબ્ને કસીરની "અન્નિહાયહ" હવાલા અને હાશિયહ સહિત છપાઈ ચુકી છે.

(૩) એ જ પ્રમાણે સય્યિદ અહમદની "અલ ઈશાઅહ લિ અશરાતિસ્સાઅહ"નો ઉર્દૂ અનુવાદ 'અસરે હાજિર હદીસે નબવી કી રોશનીમેં' પ્રકાશિત થયેલો છે. જેનું ગુજરાતી સંકલન સુધારા વધારા સાથે "ફિત્નાઓ અને કયામતના" નામથી જામિઅહ જંબુસરથી પ્રકાશિત થઈ ચુકયું છે.

(૪) અને શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી રહ.ની કિતાબ "અલામાતે કયામત" નો ગુજરાતી અનુવાદ 'કિયામતની નિશાનીઓ' નામથી પ્રગટ થયેલો છે.

ઉપરોકત કિતાબોનું વાચન અને અવલોકન કરવું જોઈએ.

કયામતની નિશાનીઓના બે પ્રકારો

કયામતની જે નિશાનીઓ કુર્આન અને હદીષમાં વર્ણવવામાં આવી છે તે બે પ્રકારની છે.

(૧)**અલામાતે સુગરા**–નાની નિશાનીઓ અથવા અલામાતે બઈદહ (દૂરની અર્થાત લાંબા સમયાંતરની નિશાનીઓ પણ કહી શકાય છે. એ નિશાનીઓ કયામતથી પહેલા વુજૂદ (અસ્તિત્વ)માં આવશે, પરંતુ એ જરૂરી નથી કે તેના પછી કયામત જલ્દી જ આવી જાય.

(૨)**અલામાતે કુબરા**–અર્થાત મોટી મોટી નિશાનીઓ. એને અલામાતે કરીબહ (કયામતથી નિકટની નિશાનીઓ) પણ કહી શકાય છે.

આ નિશાનીઓ દુનિયાના સામાન્ય નિયમથી (ઘટનાક્રમ) વિરુદ્ધ કયામતના ન કતર જમાનામાં જાહેર થશે, એ નિશાનીઓને જોઈને આ વાત સ્પષ્ટ થઈ જશે કે હવે કયામત દૂર નથી.

(ફત્હુલ બારી : ૧૧/૪૨૮ના આધારે)

બીજો પ્રકાર અર્થાત અલામાતે કુબરા (મોટી નિશાનીઓ)માંથી એક

ઘણી મોટી નિશાની હઝરત મહદી રદિ.નું જાહેર થવું છે.

હઝરત મહેદી રદિ.ના કારનામાઓ

હઝરત મહદી રદિ.નું જાહેર થવું એક અનિવાર્ય અને યકીની બાબત છે.

આપ રદિ.નું આગમન મુસ્લિમ ઉમ્મતના ઉત્થાન અને તરક્કીનું નિમિત્ત બનશે.

આપ રદિ.ના આગમન બાદ :

દીનની હિફાઝત (સુરક્ષા)

દીનની ઈશાઅત (પ્રચાર અને પ્રસાર)

દીનની તજદીદ (નવ નિર્માણ)

દીનનો ઈહયા (નવ વન) વગેરે

તે સૌથી મહત્વના કારનામા, જેને મુસ્લિમ ઉમ્મતમાં પહેલાંથી જ અંજામ આપવામાં આવતા રહ્યા હતા, પરંતુ જમાનાના સંજોગાના કારણે તેમાં શિથિલતા આવી ગઈ હતી, તેને હઝરત મહદી રદિ. દૂર કરીને સર્વદિશામાં આગળ વધારવાની કામ્યાબ કોશિષ કરશે.

દીનની હિફાઝત

આ દુનિયાને બનાવવાનો મકસદ (હેતુ)

ખાલિક (સર્જનહાર)ને ઓળખવું, અને

ખાલિક (સર્જનહાર)ની ઈચ્છાનુસાર અમલ કરવું, અને

એના મારફતે બંને જહાનની સઆદત (સૌભાગ્ય) હાસિલ કરવું છે.

આ મહાન મકસદ માટે બારી સુબ્હાનહુ વ તઆલાએ વિવિધ અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામને આ દુનિયામાં મોકલ્યા, દરેક નબીએ પોત પોતાના જમાનામાં અલ્લાહ તઆલાનો પૈગામ તેના બંદાઓ સુધી પહોંચાડી દીધો, અને પોતાની ઝિમ્મેદારીઓને અદા કરીને દુનિયાથી તશરીફ લઈ ગયા.

પહેલાં અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામને મખ્સૂસ જમાના (ખાસ સમય) અને મખ્સૂસ ઈલાકા (ખાસ પ્રદેશ)ના માટે શરીઅતો આપવામાં આવતી હતી.

અને સૌથી છેલ્લે અલ્લાહ તઆલાએ હઝરત ખાતમુલ અંબિયા મુહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મોકલ્યા.

બારી તઆલાએ જે દીન સાથે પોતાના આખરી નબીને મોકલ્યા તે દીનને કયામત સુધીના માટે :

એક જામેઅ (સર્વગ્રાહી) દસ્તૂર (બંધારણ)

પરિપૂર્ણ વન ધારા (કાનૂન) અને

કદી મન્સૂખ (રદ) ન થઈ શકે તેવો દીન ઠેરવવામાં આવ્યો.

કુર્આને કરીમ ખુદા તઆલાનો આખરી પેગામ હોવાથી તેની અબ્દીય્યત (સનાતનતા) અને આફાકિય્યત (વિશ્વ વ્યાપકતા)નો તકાઝો પણ એ જ છે કે તેનો એકે એક અક્ષર સુરક્ષિત રહે કે જેથી કયામત સુધી આવનારા તમામ જિન્નાત અને ઈન્સાન તેનાથી રોશની હાસિલ કરી શકે. એટલે એની સુરક્ષાની જવાબદારી પણ ખુદ અલ્લાહ તઆલાએ લઈ લીધી.

અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલા ફરમાવે છે :

''અમે પોતે કુર્આન ઉતાર્યુ છે અને અમે પોતે એના રક્ષક છીએ.

(સૂરએ હિજર : ૯)

કુર્આન માત્ર શબ્દોનું નામ નથી, બલકે શબ્દો અને અર્થ બન્નેના સમન્વયથી બનેલું નામ છે. એટલે જેવી રીતે કુર્આનના શબ્દોની સુરક્ષાનો વાયદો અને જવાબદારી અલ્લાહ તઆલાએ લીધી તે જ રીતે કુર્આનના અર્થ અને વિષયોની સુરક્ષા તથા દરેક રીતના ફેરફારથી સુરક્ષિત રાખવાની જવાબદારી પણ એમાં આવી જાય છે. અને એમાં પણ ઈલ્મી અને અમલી બંને પ્રકારની સુરક્ષા શામિલ છે. અર્થાત જે રીતે કુર્આનનું સહીહ ઈલ્મ સુરક્ષિત રહેશે. અને માત્ર કુર્આને કરીમની ખુસુસિયાત (વિશિષ્ટતા) છે બી આસમાની કિતાબોની સુરક્ષાની જવાબદારી જે તે અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ અને તેમની ઉમ્મતને સોંપવામાં આવી હતી.

બારી તઆલાનો ઈર્શાદ છે :

તૌરાતની સુરક્ષાના તેમને ઝિમ્મેદાર બનાવવામાં આવ્યા અને તેઓ ખબરગીરી (દેખરેખ રાખવા માટે) મુકર્રર હતા. (સૂરએ માઈદહ : ૪૪)

તો જયાં સુધી અહબાર (યહૂદી ઉલમા)એ પોતાની ઝિમ્મેદારીનો

અહેસાસ કર્યો ત્યાં સુધી તૌરાત અને ઈન્‍લ સુરક્ષિત રહ્યા. અને આ કિતાબો જયારે દુનિયાના પૂજારીઓના હાથમાં આવી તો ફેરફાર પામીને વેડફાઈ ગઈ.

એનો સારાંશ આ છે કે કુર્આને કરીમના શબ્દો અને અર્થો અને સુચિતાર્થો સીધા અલ્લાહ તઆલાની હિફાઝત (સુરક્ષા)માં છે તે :

ન કોઈના મિટાવવાની મિટનારા

ન કોઈના દબાવવાથી દબાનારા

ન કોઈના વાંધા વચકાથી નિરર્થક થનારા, અને

ન જ કોઈના રોકવાથી તેની દઅવત રોકાવાની છે.

બારી તઆલાના ફઝલથી આ ઉમ્મતમાં દરેક જમાનામાં એક મોટો સમૂહ મોજૂદ હોય છે, જે પોતે શરીઅત પર અમલ કરતો હોય છે. અને દીને મતીનનું સાક્ષાત સ્વરૂપ ધારણ કરીને દરેક જમાનામાં તેની સુરક્ષા અને પ્રચાર તથા પ્રસારનું સૌથી મહત્વનું કામ અંજામ આપે છે.

હદીસ શરીફમાં ઈર્શાદ છે :

''મારી ઉમ્મતમાં એક એવી જમાઅત બાકી રહેશે જે ખુદાએ પાકના અહકામ સાચવે, કોઈ તેનો સાથ ન આપે અથવા કોઈ તેમનો વિરોધ કરે, તેમને તેની કોઈ પરવા ન થશે. એવી હકપરસ્ત (સત્ય ચાહક) જમાઅત એવી જ શાનની સાથે કયામત સુધી જાહેર થતી રહેશે. (સહીહ મુસ્લિમ : ૨/૧૪૩)

એક બી રિવાયતમાં છે :

કયામત આવતા સુધી મારી ઉમ્મતમાં એક સમૂહ સત્યતનો સહાયક રહેશે, કોઈનું અપમાન એમને અવરોધશે નહીં. (સુનને તિર્મિઝી : ૨/૪૩)

ગરજ કે આ ઉમ્મતની એક જમાઅત હંમેશા હકને બુલંદ કરવા માટે પ્રવૃત્તિશીલ રહેશે, અને એ જમાઅતના પોતાના દોરના એક અમીર હઝરત મહદી રદિ. હશે.

કયામત કયા લોકો પર આવશે તે વિશે બે પ્રકારની (વિરોધાભાસી) હદીસોનું નિરાકરણ

ઉપરની બન્ને રિવાયતોથી માલૂમ થાય છે કે અલ્લાહ તઆલાના નેક બંદાઓની એક જમાઅત કયામત સુધી અસ્તિત્વમાં રહેશે. અને અલ્લાહ

તઆલાના કલિમાને બુલંદ કરવાના મહાન મકસદમાં મશ્ગૂલ રહેશે. જયારે કે સહીહ મુસ્લિમની રિવાયતો :

''લા તકુમુસ્સાઅત હત્તા લા યુકા લ ફિલ અરદિ અલ્લાહ અલ્લાહ''

અર્થાત : કયામત ત્યાં સુધી નહી આવશે જયાં સુધી ધરતી પર અલ્લાહનું નામ લેવામાં આવે.

''લા તકુમુસ્સાઅતુ અલા અ–હ–દિન યકૂલ : અલ્લાહ અલ્લાહ''

(મુસ્લિમ : ૧/૮૩)

અર્થાત :– કોઈ એવા માણસ ઉપર કયામત નહી જે અલ્લાહ અલ્લાહ કહેતો હોય.

અને ઈબ્ને માજાની રિવાયત :

''વલા તકુમુસ્સાઅતુ ઈલ્લા અલા શિરારિન્નાસ''
(ઈબ્ને માજાઃ ૩૦૨)

અર્થાત :– કયામત બદતરીન લોકો પર જ આવશે.

આ હદીષથી માલૂમ થાય છે કે કયામત બદતરીન લોકો પર કાયમ થશે, તે જમાનામાં નેક લોકોનું વુજૂદ (અસ્તિત્વ) પણ ન હશે.

બન્ને પ્રકારની રિવાયતોથી જાહેરી રીતે જે વિરોધાભાસ માલૂમ પડે છે તેનો ઉકેલ આ છે કે :

પહેલી રિવાયતમાં :

''ઈલા યવમિલ કિયામહ'' કયામત સુધી

''હત્તા તકુમુસ્સાઅતુ'' કયામત આવતા સુધી

જેવા શબ્દોથી કયામતે કુબ્રા (મોટી કયામત) મુરાદ નથી બલકે કયામતની એક મોટી અલામત (નિશાની) મુરાદ છે. અર્થાત હઝરત ઈસા અલૈહિસ્સલામનું (આસમાનથી ધરતી ઉપર) ઉતરવું.

એનાથી માલૂમ થયું કે :

– હઝરત ઈસા અલૈ.ના (ધરતી પર) ઉતરવા સુધી એ જમાઅત બરાબર ધરતી પર સ્થાયી રહેશે.

– તે પછી ધીરે ધીરે અહલે હક લોકો આ દુનિયાથી વિદાય થઈ જશે અને બદતરીત લોકો પર કયામત કાયમ થશે.

વધારે વિગતો માટે વાંચો : "નવાદિરુલ ફિકહ : ૧/૧૩૨,૧૩૩"

બીજું પ્રકરણ

ખિલાફત

સઈદ બિન જમ્હાન રદિ. સફીનહ (રદિ.)થી રિવાયત કરે છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું :

"મારી ઉમ્મતમાં ખિલાફત ૩૦ વર્ષ સુધી રહેશે, તેના પછી સલ્તનત થઈ જશે."

તે પછી સફીનહ (રદિ.)એ મને કહ્યું કે,

"આપ હઝરત અબૂ બકર રદિ.ની ખિલાફતની ગણતરી કરો. પછી હઝરત ઉમર રદિ. અને હઝરત ઉષ્માન (રદિ.) અને હઝરત અલી રદિ.ની ખિલાફતની ગણતરી કરો."

અને (ગણતરી) કરી તો તે ૩૦ વર્ષ જ થયા. પછી મેં સફીનહ રદિ.થી કહ્યું કે,

"બની ઉમય્યહ એવો દા'વો કરે છે કે (મજકૂર) ખિલાફત તેમના (ખાનદાન) માં જ છે."

તો સફીનહ (રદિ.)એ કહ્યું કે,

"બની ઝુરકા જૂઠા છે, તેઓ તો બદતરીન બાદશાહોમાંથી હતા."

(તિર્મિઝી : ૨/૪૬)

ફકીહુલ અસ્ર હઝરત મૌલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.)આ હદીસની બાબતમાં લખે છે કે :

"તે પસંદીદહ ખિલાફત તે લોકોની (કાયમ કરેલી) હશે જેમણે પોતાના આ'માલના ઝરિયાથી ઈસ્લામની તસ્દીક કરી અને સુન્નતે નબવી સલ.ને

મજબૂતીથી પકડી લીધી. (હવાશી કવકબુદુરી : ૨/૫૫, હવાશી, તિર્મિઝી : ૨/૪૬, મજમઉબિહારિલ અનવાર : ૨/૯૩)

એ જ પ્રમાણે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ રદિ.ની રિવાયતમાં આવ્યું છે કે : આપ સલ.એ ખબર આપી છે કે :

– કેટલાક જમાના સુધી નુબુવ્વત અને રહમત રહેશે.

– તે પછી ખિલાફત અને રહમત રહેશે.

કેટલીક રિવાયતોમાં ..

'ખિલાફત અલા મિન્હાજિન નુબુવ્વહ' (નબવી પ્રણાલી પ્રમાણેની ખિલાફત) શબ્દો પણ આવ્યા છે.

(અલ મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૨૦, હદીસ નં.૮૪૫૯)

સય્યિદના હઝરત મુહમ્મદ સલ. અલ્લાહ તઆલાના આખરી નબી અને રસૂલ છે. આપના પછી કોઈ નવા રસૂલ અને નબી આવનાર નથી.

આપ સલ.એ પોતાની પવિત્ર ઝિંદગીમાં જ પોતાની બિઅસત (દુનિયામાં આગમન)ના મકસદો

અર્થાત :

– તિલાવતે આયાત

– તઝકિયએ નુફૂસ (લોકોની આંતરિક શુદ્ધિ)

– કિતાબ (કુર્આન)ની તા'લીમ અને હિકમતની રોશનીમાં એક સર્વગ્રાહી દીન અને સાલેહ (સદાચાર) સમાજ ઈન્સાનિયત સમક્ષ રજૂ કર્યો.

– સાથે સાથે જ અલ્લાહની મર મુજબ અદલ અને ઈન્સાફવાળી એક નમૂનારૂપ, આદર્શ હુકૂમત પણ સ્થાપી.

– આપ સલ.ની બાકમાલ શખ્સિયત ઈમામતે સુગરા (નાની ઈમામત અર્થાત નમાઝની ઈમામત) અને ઈમામતે કુબરા (મોટી ઈમામત અર્થાત હુકૂમત) બન્નેની ભેગી હતી.

– આપ સલ. એ વહીની રોશનીમાં જે રાજય વ્યવસ્થા સ્થાપિત કરી તેનો નમૂનો દુનિયાના ઈતિહાસમાં મળી શકે તેમ નથી.

– આપ સલ.ના બાદપણ આ રાજય વ્યવસ્થા (નિઝામે હુકૂમત)

કેટલાક અરસા સુધી દુનિયામાં બાકી રહી. જેને આપણે ''ખિલાફત'' કહીએ છીએ, અને ખિલાફતના પદના ઝિમ્મેદારને 'ખલીફા' કહીએ છીએ.

– એટલે હકીકતમાં ખિલાફત તે જ નિઝામ (રાજય વ્યવસ્થા)ને કહીશું જે સંપૂર્ણપણે નુબુવ્વત અને રિસાલતની તા'લીમાત (સૂચનાઓ) અનુસાર હોય. અને નબવી નિઝામની તમામ ખૂબીઓ તેમાં મોજૂદ હોય. અને તે નિઝામ રિસાલતના તર્ઝ (શૈલી, પ્રણાલી) પર ચાલતો હોય.

ખિલાફતની વ્યાખ્યા

ખિલાફતની વ્યાખ્યા કરતાં હઝરત શાહ વલિયુલ્લાહ મુહદ્દીસ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે કે :

ખિલાફતે આમ્મહ એટલે :

– ઉલૂમે દીનીય્યહની ઈશાઅત (પ્રચાર અને પ્રસાર) અર્થાત : કુર્આન અને હદીસની તા'લીમ, વઅઝ અને નસીહતને) વંત રાખવું.

– અરકાને ઈસ્લામ (પાંચ વખતની નમાઝ,જુમ્અહ,બન્ને ઈદોની જમાઅતનો પ્રબંધ અને ઈમામત કરવી, ઝકાત વસૂલ કરવું, મસરફ (હકદારો)માં ખર્ચ કરવું, આમિલ(ઝકાત–ઉશ્ર વસૂલ કરનાર વહીવટદાર)ની નિમણુંક, ચાંદની ગવાહી અને તેના બાદ રમઝાન અને બન્ને ઈદોનો હુકમ, હજની વ્યવસ્થા વગેરે..) પર અમલ કરવો કરાવવો.

– જિહાદ અને તેને અનુસંગત વિભાગોની સ્થાપના કરવી.

– કાઝી (ન્યાયાધિશ) પદની ફરજો બજાવવી.

– હુદૂદ (ગુનાહો માટે શરઈ સઝા) ગુનેગારો પર લાગુ કરવી.

– અત્યાચારો દૂર કરવા.

– ભલાઈનો હુકમ કરવો અને બુરાઈઓ રોકવાનો પ્રબંધ કરવો.

આ બધા કામોને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના નાયબ (પ્રતિનિધિ) તરીકે અમલી રીતે અંજામ આપવાને ખિલાફત કહેવામાં આવે છે.

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૧૯)

ખિલાફતની બાબતમાં ઈમામે અહલે સુન્નત મૌલાના અબ્દુશ્શકૂર

સાહેબ લખનવી (રહ.) ફરમાવે છે :

ખિલાફતનો અર્થ જાનશીની છે.

જે શખ્સ કોઈની જગા (હોદ્દા, પદ) પર બેસી જાય, અર્થાત તેનો નાયબ (પ્રતિનિધિ) બનીને કામ કરે, તે એનો ખલીફા કહેવાશે.

શરીઅતની પરિભાષામાં ખિલાફત એટલે બાદશાહી સ્વરૂપની એ નયાબત (પ્રતિનિધિત્વ) જે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દીનને કાયમ રાખવા માટે અને દીનના અહકામ નાફિઝ (લાગુ) કરવા માટે હોય. *(તોહફએ ખિલાફત : ૭૮)*

માલૂમ થયું કે ખિલાફત માટે બાદશાહત જરૂરી છે, એવી બાદશાહત જેમાં રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની નયાબત (પ્રતિનિધિત્વ)ની સલાહિયત (પાત્રતા) હોય.

ખિલાફતનું મહત્વ

ખિલાફત અને ખલીફાનું બાકી રહેવું આ ઉમ્મતના માટે અત્યંત મહત્વની અને જરૂરી બાબત હતી, જેના મહત્વનો અંદાઝો એનાથી લગાવી શકાય છે કે હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના વિસાલ (વફાત) બાદ દફનમાં જે મોડું થયું તે ખલીફા નકકી કરવાના કારણે થયું.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના વાણી અને વર્તનના સ્પષ્ટ ઈશારાઓની રોશનીમાં સહાબા (રદિ.)ના ઈજમાઅ (સર્વસંમતિ)થી હઝરત અબૂબક્ર સિદીક (રદિ.)પ્રથમ ખલીફા નકકી કરવામાં આવ્યા, ત્યાર પછી કફન – દફનનો મુબારક અમલ અંજામ આપવામાં આવ્યો.

આ વિશે હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) ફરમાવે છે :

" સહાબા રિદવાનુલ્લાહિ અલયહિમ અજમઈનનું ધ્યાન આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દફનથી પહેલાં ખલીફા નકકી કરવા તરફ કેન્દ્રિત થયું, જેનાથી માલૂમ થયું કે જો સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને શરીઅતના તરફથી ખલીફા મુકર્રર કરવાની ફરઝિયત (અને તેમાં મોડું કરવાની મનાઈ) માલૂમ ન હોત તો તેઓ હરગિઝ ખલીફા મુકર્રર કરવાને આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દફન પર અગ્રતા ન આપત.

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૨૧)

શાહ સાહબ (રહ.) વિશેષ ફરમાવે છે કે :

'' મુસલમાનોએ પોતાના માટે એવા ખલીફાનું મુકર્રર કરવું જે ખિલાફતની શરતોનો જામેઅ (સર્વગ્રાહી) હોય, ફર્ઝે કિફાયહ છે અને કયામત સુધી (ફર્ઝ) રહેશે.

(ઈઝાલતુ ખિફાઅ : ૧/૧૯)

ખલીફા

ખલીફા

– નબીનો સાચો જાનશીન હોય છે.

– નબવી ઉલૂમ અને નબવી સિફાતથી આભૂષિત હોય છે.

– કુર્આન અને હદીસના ઉલૂમમાં તેને પરિપૂર્ણ સૂઝ–બૂઝ હોય છે.

– નબવી સુન્નતોનો સંપૂર્ણ પાબંદ હોય છે, અને

– નબીની જેમ તેનું દિલ ઇન્સાનિયતની ખૈરખ્વાહી (શુભેચ્છા, ભલાઈ)ની ભાવનાથી છલકતું હોય છે.

ખલીફા માટે જરૂરી છે કે

– મુસલમાન હોય,

– મર્દ (પુરૂષ હોય)

– આકિલ (બુદ્ધિશાળી) હોય,

– બાલિગ (પુખ્તવયનો) હોય,

– આદિલ (ન્યાયી) હોય,

– આઝાદ (સ્વતંત્ર) હોય,

– મુતકલ્લિમ (વાકછટા ધરાવનાર) હોય,

– સમીઅ (પ્રજાની વાતોને સાંભળનાર) હોય,

– બસીર (પ્રજાની પરિસ્થિતિ પર નજર રાખનાર હોય,

– અને ઈજતિહાદની સલાહિયત પણ તેનામાં હોય,

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ)

ખિલાફતે રાશિદહ

૧. હઝરત અબૂબક્ર સિદીક (રદિ.)ની ખિલાફત

નબીયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના વિસાલ (ઈન્તેકાલ) બાદ હઝરત અબૂબક્ર સિદીક (રદિ.)એ ખૂબ જ નાઝૂક વખતમાં તમામ મુહાજિરો અને અન્સારની સર્વસંમતિથી ખિલાફતનો મન્સબ (હોદો) સંભાળીને ઉમ્મતની રહબરી ફરમાવી.

આપની ખિલાફતની કુલ મુદત ૨ (બે) વરસ, ૩ (ત્રણ) મહીના અને ૧૩ (તેર) દિવસ છે.

૨. હઝરત ઉમર (રદિ.)ની ખિલાફત

હઝરત અબૂબક્ર સિદીક (રદિ.)એ પોતાના પછી હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ખલીફા મુકર્રર ફરમાવી દીધા.

આપની ખિલાફતની મુદત ૧૦ (દસ) વરસ અને લગભગ ૬ (છ) મહીના છે.

૩ . હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)ની ખિલાફત

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને જયારે અબૂ લૂઅલૂઅ નામના મજૂસી ગુલામે ફજરની નમાઝમાં ઘાયલ કરી દીધા તો એમણે ,

– હઝરત ઉસ્માન,

– હઝરત અલી,

– હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ,

– હઝરત તલ્હા,

– હઝરત ઝુબૈર,

– હઝરત સઅદ બિન અબી વકકાસ (રદિયલ્લાહુ અન્હુમ)

આ ૬ (છ) હઝરાતને ખિલાફત બાબત મશ્વરહ માટે નકકી ફરમાવ્યા.

તેમણે મશ્વરહથી હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)ને ખલીફા મુકર્રર કર્યા.

આપની ખિલાફતની મુદત લગભગ ૧૨ (બાર) વરસ છે.

૪. હઝરત અલી (રદિ.)ની ખિલાફત

જયારે હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)ને બાગીઓ (બળવાખોરો)એ શહીદ કરી દીધા તો મુહાજિરીન અને અન્સારના આગ્રહથી હઝરત અલી (રદિ.) ખલીફા થયા.

આપની ખિલાફતની મુદત ૪ (ચાર) વરસ, ૯ (નવ) મહીના છે.

અંબિયાએ કિરામ અલયહિમુસ્સલામ પછી સર્વોત્તમ કાર્યકર્તાઓ

આ ચારેવ હઝરાત (રદિ.)ની ખિલાફત ઐન (હૂબહૂ) નબવી તર્ઝ (શૈલી) પર રહી, અને હકીકી ખિલાફતની બધી શરતો તેઓમાં મોજૂદ હતી.

ખિલાફતનો મકસદ પરિપૂર્ણ રીતે તેમનાથી અદા થયો.

એ જ મુબારક દૌરને આપણે '' ખિલાફતે રાશિદહ '' ના મુબારક નામથી ઉલ્લેખ કરીએ છીએ.

એ જ ખિલાફતના ચારેય ખલીફાઓને આપણે '' ખુલફાએ રાશિદીન '' ના નામથી યાદ કરીએ છીએ.

એમણે ખિલાફતનો સહીહ હક અદા કરીને તે નમૂના રૂપ હુકૂમત કાયમ ફરમાવી અને એવા કારનામાઓ અંજામ આપ્યા જેની જોડ અંબિયાએ કિરામ (અલયહિમુસ્સલામ)ના કારનામાઓ સિવાય માનવજાતના ઈતિહાસમાં મળતી નથી.

૫. હઝરત હસન (રદિ.)ની ખિલાફત

હઝરત અલી (રદિ.)ની શહાદત બાદ હઝરાતે સહાબા (રદિ.) અને તાબેઈન (રહ.)ની એક મોટી જમાઅતે હઝરત હસન બિન અલી (રદિ.)ને ખલીફા બનાવ્યા.

હઝરત હસન (રદિ.)એ ૬ (છ) મહીના સુધી ખિલાફતનો મન્સબ (હોદ્દો, પદ) સંભાળ્યો, અને ૬ (છ) મહીના પૂરા થઈ ગયા તો આપે આ

પ્રમાણે ફરમાવીને મન્સબ છોડી દીધો કે,

નબીયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું હતું કે,

" ખિલાફત મારા બાદ ત્રીસ વરસ રહેશે. "

અને ત્રીસ વરસ પૂરા થવામાં ૬ (છ) મહીના બાકી હતા, તે પૂરા થઈ ગયા.

જાણે હઝરત હસન (રદિ.)ની ખિલાફત હઝરત અલી (રદિ.)ની ખિલાફતની પૂર્તિ અને પરિપૂર્ણતા હતી.

ઉલમાએ ફરમાવ્યું છે કે,

" આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પછી ત્રીસ વરસની ખિલાફતમાં ચાર ખલીફાઓ અને હઝરત હસન (રદિ.)ની હુકૂમતના દિવસો સિવાય કોઈ ઝમાનો ન હતો.

એટલે હઝરત હસન (રદિ.) સ્પષ્ટ રીતે આખરી ખલીફા છે.

(તારીખુલ ખુલફા : ૧૩૧)

ત્રીસ વરસ પછી ખિલાફત પર બાદશાહતનો રંગ ચઢવાનો શરૂ થયો

ગરઝ આ રીતે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના ફરમાન મુતાબિક ' નુબુવ્વતની રીત પ્રમાણે ખિલાફત 'ના ત્રીસ વરસ પૂરા થયા.

'સુનને અબૂદાવુદ' ખુલફાનું પ્રકરણ, પેજ ૬૩૮, હદીસ નંબર ૪૬૪૮ની રિવાયતનું વિવરણ કરતાં મૌલાના મુહમ્મદ મન્ઝૂર નુઅમાની (રહ.) લખે છે કે,

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની વફાત પછી બરાબર ત્રીસમાં વરસે હઝરત અલી મુર્તઝા (રદિ.)ની શહાદત થઈ, આપના પછી આપના મોટા સાહબઝાદા હઝરત હસન આપના જાનશીન અને ખલીફા થયા, પરંતુ તેમણે થોડા જ મહીના બાદ મુસલમાનોની ખાનાજંગી (ગૃહયુદ્ધ) ખત્મ કરવા માટે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની એક ભવિષ્યવાણીના મુતાબિક હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)થી સુલહ કરી લીધી અને તેમના હકમાં ખિલાફત છોડી દીધી.

હઝરત હસન (રદિ.)ની ખિલાફતના આ થોડા મહીના શામિલ કરી લેવામાં આવે તો પૂરા ત્રીસ વરસ થઈ જાય છે. એટલે

'ખિલાફત અલા મિન્હાજિન્નુબુવ્વત'

(નબવી પ્રણાલી પ્રમાણેની ખિલાફત) અને

' ખિલાફતે રાશિદહ ' અથવા હદીસમાં જેને

' ખિલાફતુન્નુબુવ્વહ ' કહેવામાં આવી છે,

તે આ ત્રીસ વરસ સુધી રહી.

તે પછી તૌર તરીકા (રીતભાત)માં ફેરફારનો અમલ શરૂ થઈ ગયો અને ધીરે ધીરે **'ખિલાફત અલા મિન્હાજિન્નુબુવ્વત'** ના સ્થાને બાદશાહતનો રંગ આવી ગયો.

આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની બી ભવિષ્યવાણીઓની જેમ આ હદીસ પણ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો મુઅજિઝહ અને આપની નુબુવ્વતની દલીલ છે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની વફાત બાદ જે કંઈ થનાર હતું, એને જાણવાનો કોઈ જાહેરી ઝરિયો ન હતો, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે તેની અગાઉથી જાણ કરી અને તે જ પ્રમાણે થયું. જાહેર છે કે આપને એની જાણ અલ્લાહ તઆલાની વહી દ્વારા જ થઈ હતી.

(મઆ. હદીસ: ૭ / ૨૪૪)

ખિલાફતે રાશિદહ બાદ બીજા દરજ્જાની ખિલાફત

ખિલાફતે રાશિદહ બાદ એક બીજા (એના કરતા ઉતરતા) દરજાની ખિલાફત શરૂ થઈ, જેને મુલૂકિયત અને બાદશાહત પણ કહેવામાં આવે છે.

એની શરૂઆત બની ઉમય્યહના ખલીફાઓથી થઈ, અને બની અબ્બાસથી આગળ વધી, અને અંતે તુર્કી ખિલાફતે ઉસ્માનિયહ પર એક મોટા કાવતરાના કારણે ઈસ્વી સન ૧૯૨૧માં એનો અંત આવ્યો.

આ બીજા દરજાની ખિલાફતના દોરમાં નબવી તૌર – તરીકા

(૧) 'દારુલ હરબ' તે મુલ્ક જયાં ઈસ્લામ શત્રુઓની હુકૂમત હોય, મુસલમાનોને મઝહબી ફરાઈઝ અદા કરવાથી રોકવામાં આવે.

(રીતભાત) પર એવો ચુસ્ત અમલ નહી થઈ શકયો જે ખુલફાએ રાશિદીનના દોરમાં થયો, અને ખિલાફત તેમજ અમારતના ઝિમ્મેદારો તરફથી ઘણીયે વાતો શરઈ ષ્ટિબિંદુથી વિરુદ્ધ જોવા મળી. અને હુકૂમતના વ્યવસ્થાતંત્રમાં ઘણી કમઝોરીઓ પણ જાહેર થઈ.

એ છતાં એ બીજા દરજજાની ખિલાફતને આપણે 'ખિલાફતે ઈસ્લામિયહ' નામથી યાદ કરીએ છીએ.

– આ દોરમાં પણ ઈસ્લામી મુલ્કો 'દારુલ હરબ'(૧)માં તબદીય થયા ન હતા. – એક દીની નિઝામ (વ્યવસ્થા તંત્ર) ચાલી રહયું હતું, જે સામૂહિક હેસિયતથી ઈસ્લામના હકમાં હતું, અને દુશ્મન આજની જેમ મુસલમાનો પર સરળતાથી આક્રમણ કરી શકતા ન હતા.

– દીન અને શરીઅતની હિફાઝત અને ઈસ્લામી વિશ્વનું રક્ષણ અને વિસ્તાર થઈ રહયો હતો.

એટલે આજે જયારે એ ખિલાફત પણ બાકી નથી તો આપણે મુસલમાનોને ઘણી તીવ્રતાની સાથે એના મહત્વનો એહસાસ થઈ રહયો છે.

એ જ ખૂબીઓને નજર સમક્ષ રાખીને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે લોકોને મજકૂર સમયના ખલીફાઓ વિષે પણ (હુકૂમતના કામોમાં) તેમના આદેશો માનવા અને ફરમાંબરદારી કરવાની તાકીદ ફરમાવી, જેથી આ તંત્ર કોઈ રીતે વિખેરાવા ન પામે.

અને એ જ તાકીદોને નજર સમક્ષ રાખીને

– સહાબા (રદિ.) અને

– તાબિઈન (રહ.) અને

– અલ્લાહના વલીઓ (રહ.)એ

પાછળના ઝમાનામાં પોતાના મેઅયાર (ધોરણ, કક્ષા, સ્ટાર્ન્ડડ)થી ઉતરીને તે પાછળના અમીરોના હાથ ઉપર ઉમૂરે હુકૂમતમાં બયઅત કરી અને તેમનાથી બગાવત ન કરી.

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) ફરમાવે છે કે,

" કોઈ સુલતાનની હુકૂમત પર મુસલમાનોના સર્વસંમત થઈ જવા બાદ

તે સુલતાનથી બગાવત કરવું હરામ છે. ચાહે તે સુલતાન ખિલાફતની શરતોનો જામેઅ ન હોય. પરંતુ જો તેનાથી સ્પષ્ટ કુફ્ર જાહેર થાય તો એનાથી બગાવત કરવામાં આવે.

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૨૮)

બી જગ્યાએ લખે છે કે,

" ઈસ્લામની ભલાઈઓ વિશે ખલીફા જે પણ હુકમ ફરમાવે અને (ઉપરાંત તેનો જે હુકમ) શરીઅતના ખિલાફ ન હોય તેનું પાલન કરવું મુસલમાન ઉપર લાઝિમ છે. ભલે ખલીફા ન્યાયી હોય કે ઝાલિમ."

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧ / ૨૮)

મુસ્લિમ ઉમ્મતના પાંચ દૌર

હઝરત હુઝયફહ બિન યમાન (રદિ.) કહે છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું છે કે,

મુસ્લિમ ઉમ્મતના પાંચ દૌર નીચે પ્રમાણે હશે :

૧

નુબુવ્વત અને રહમતનો દૌર

" તમારા દીનની શરૂઆત નુબુવ્વત અને રહમતથી થઈ છે, જયાં સુધી અલ્લાહ ચાહશે એ તમારા દરમિયાન મોજૂદ રહેશે, તે પછી અલ્લાહ તઆલા એને ઉઠાવી લેશે.

નોંધ : ૬૩ વરસ દુન્યામાં રહીને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હિજરી સન ૧૧ માં રબીઉલ અવ્વલ મહીનામાં દુન્યાથી તશરીફ લઈ ગયા.

૨

'ખિલાફત અલા મિન્હાજિન્નુબુવ્વત' (ખિલાફતે રાશિદહનો દૌર)

" તે પછી ખિલાફત અલા મિન્હાજિન્નુબુવ્વત (ખિલાફતે રાશિદહ) કાયમ થશે, એ પણ અલ્લાહ તઆલા જયાં સુધી ચાહશે રહેશે, તે પછી

અલ્લાહ તઆલા એને પણ ઉઠાવી લેશે. "

નોંધ : આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની વફાત બાદ ૩૦ (ત્રીસ) વરસ ખિલાફતે રાશિદહ રહી.

૩

મુલૂકિયત (બાદશાહત)નો દૌર

" તે પછી સખ્ત અને મજબૂત મુલૂકિયત (બાદશાહત)નો દૌર આવશે, અલ્લાહ તઆલા જયાં સુધી ચાહશે તે રહેશે, તે પછી તેને પણ અલ્લાહ તઆલા ઉઠાવી લેશે."

નોંધ : હિજરી સન ૪૧ થી મુલૂકિયત (બાદશાહત) શરૂ થઈ ગઈ અને હિજરી સન ૧૩૩૮માં ખતમ થઈ ગઈ.

૪

ઝાલિમ તાનાશાહીનો દૌર

" તે પછી ઝાલિમ તાનાશાહી સ્થાપિત થશે, અલ્લાહ તઆલા તેને પણ ખતમ ફરમાવી દેશે.

નોંધ : હિજરી સન ૧૩૩૮ માં ખિલાફત ખતમ થવા બાદ હવે ચોથા પ્રકારની સલ્તનત અને તાનાશાહીનો દૌર છે.

૫

ખિલાફતે રાશિદહનો બીજો દૌર

" અને અંતમાં ફરી પાછી ખિલાફતે રાશિદહ પરત આવશે, જે બિલ્કુલ સહીહ નુબુવ્વતના તરીકા પ્રમાણે હશે, અને ઈસ્લામ તેની ગરદન જમીન પર નાંખી દેશે.(અર્થાત : ઈસ્લામને ધરતી પર સ્થિરતા હાસિલ થશે.) આ ખિલાફત દોરથી

– જમીન અને આસમાનવાલા ખૂશ થશે.

– વરસાદ થશે અને ધરતીમાંથી પણ પુષ્કળ વનસ્પતિ અને બરકતો નીકળશે."

નોંધ : આ હદીસ શરીફમાં આખરી ઝમાનામાં ફરી પાછી જે

'ખિલાફત અલા મિન્હાજિન્નુબુવ્વત' (ખિલાફતે રાશિદહ) સ્થાપિત થવાની બશારત આવી છે તે પણ હઝરત મહદી (રદિ.)ના જમાના વિશે બશારત છે.
(મુસ્નદે અહમદ : ૧૮૩૬૬/બયહકી – દલાઈલુન્નુબુવ્વત)

બાર ખલીફા

હદીસ શરીફમાં છે કે,

જાબિર બિન સમુરહ (રદિ.)એ કહયું :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું,

" મારા પછી બાર ખલીફા થશે."

રિવાયત કરનાર કહે છે કે,

તે પછી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે કંઈક ફરમાવ્યું, જેને હું સમ શકયો નહિં, તો મેં મારી બાજુમાં બેઠેલા શખ્સને પૂછયું.

તો તેણે કહયું કે,

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

" બધા ખલીફાઓ કુરેશમાંથી હશે."
(તિરમિઝી, ૨/૪૬, હદીસ નં : ૨૨૨૩, અબૂ દાવુદ ૨ / ૫૮૮)

બી એક હદીસમાં છે :

" મારા પછી કોઈ નબી નથી, હા, ખલીફાઓ થશે, જેની સંખ્યા ઘણી હશે. "

નોંધ :

આ બાર હઝરાતને લોકભાષામાં ખલીફા કહી શકીએ છીએ, એટલે ખલીફા શબ્દ અહીંયા બાદશાહ અને હુકૂમતના વરિષ્ઠ ઝિમ્મેદારના અર્થમાં છે.

આ હદીસ શરીફનું વિવિધ પ્રકારે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે. એમાં સૌથી યોગ્ય વાત આ છે કે,

આ બાર ખલીફાઓનું આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના બાદ સતત થવું જરૂરી નથી. બલકે જુદા જુદા સમયે કયામત સુધી એ સંખ્યા પૂરી થશે.

બઝલુલ મજહૂદના લેખક ફરમાવે છે કે,

કેટલાકે કહયું છે કે,

મજકૂર ખલીફાઓથી મુરાદ તે લોકો છે જેઓ ખુલફાએ રાશિદીનની સીરતના અનુસરણ કરનારા હશે, તેઓમાં અંતિમ હઝરત મહદી (રદિ.) હશે. *(બઝલુલ મજહૂદ : ૫ / ૧૦૧)*

હઝરત મવલાના ખલીલ અહમદ સહારનપૂરી (રહ.)એ ઉપરોકત કથથને જ તરહ (અગ્રતા) આપી છે. ઈમામ સુયૂતી (રહ.) અને શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.)એ પણ એને જ પસંદ ફરમાવ્યું છે.

અલબત્ત આ વાત યકીની છે કે એ બાર ખલીફાઓમાં આખરી ખલીફા હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

એટલે ઈમામ અબૂદાવુદ (રહ.)એ બાર ખલીફાઓવાળી હદીસને 'કિતાબુલ મહદી' માં ઉલ્લેખ કરીને એ વાત તરફ ઈશારો કર્યો છે કે તે બારમાં ખલીફા હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

નોંધ : હદીસ શરીફનું ઉપર જે વિવરણ રજૂ કરવામાં આવ્યું તેના ઉપરાંત એક કોલ આ પણ છે કે,

બાર ખલીફાથી મુરાદ બની ઉમય્યહના તે અમીરો છે, જેઓ અમીર મુઆવિયહ (રદિ.) બાદ સલ્તનતના માલિક થયા.

———

જાણે હદીસનો મતલબ આ છે કે એ બાર ખલીફાઓ સુધી ઈસ્લામની કુવ્વત અને શૌકત (સત્તા, પ્રતિષ્ઠા) હુકૂમત તરીકે બરકરાર રહેશે અને તેમના જમાનામાં સલ્તનતને ઈસ્તિકામત (દઢ્તા) મળશે.

બાર ખલીફાના નામો

એ બાર હઝરાતના નામો નીચે પ્રમાણે છે,

(૧) યઝીદ બિન મુઆવિયહ.

(૨) મુઆવિયહ બિન યઝીદ

(૩) અબ્દુલ મલિક

(૪) વલીદ

(૫) સુલયમાન

(૬) ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ

(૭) યઝદિ બિન અબ્દુલ મલિક

(૮) હિશામ

(૯) વલીદ બિન યઝીદ

(૧૦) યઝીદ બિન વલીદ બિન અબ્દુલ મલિક

(૧૧) ઈબ્રાહીમ બિન વલીદ

(૧૨) મરવાન બિન મુહમ્મદ

– એટલે બની ઉમય્યહમાં આ બાર ખલીફા થયા.

– એમના પછી સલ્તનત બની ઉમય્યહથી નીકળીને બની અબ્બાસમાં ચાલી ગઈ.

– આ બાબતમાં એક કોલ આ પણ છે કે,

એનાથી મુરાદ તે બાર ખલીફા છે જે હઝરત મહદી (રદિ.)ના બાદ થશે.

જેમાંથી પાંચ હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી થશે, અને પાંચ હઝરત હુસૈન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી.

એ બધાં (દસ ખલીફા) પછી ફરી પાછા એક બુઝુર્ગ હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી ખલીફા થશે. અને તેમના બાદ તેમના સાહબઝાદા ખલીફા થશે. આ રીતે બાર ખલીફા થશે. અને દરેક હક પર હશે.
(મજમઉ બિહારિલ અનવાર : ૧ / ૮૨, ૮૩)

– એક કોલ આ છે કે

હઝરાત ખુલફાએ રાશિદીન (રદિ.) એટલે કે,

(૧) હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.)

(૨) હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.)

(૩) હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)

(૪) હઝરત અલી (રદિ.)

ઉપરાંત

(૫) હઝરત હસન (રદિ.)

(૬) હઝરત મુઆવિયહ (રદિ.)

(૭) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર (રદિ.) અને

(૮) હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.)

આ આઠ થયા. તે પછી :

(૯) હઝરત મહદી અબ્બાસી (રહ.) અને

(૧૦) હઝરત તાહિર (રહ.) જેઓ ખુબ ન્યાયી હતા.

અને બાકી રહેલા (નં : ૧૧ અને નં : ૧૨) થી જે મુરાદ છે તેમનો હજુ ઈન્તેજાર છે.

મઝકૂર બે માંથી એક હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

(તારીખુલ ખુલફા : ૧૨)

<u>નોંધ :</u>

આ મોકા પર સૌથી મહત્વની વાત આ છે કે ,

– એ બાર ખલીફાઓ માસૂમ (નિર્દોષ) ન હશે. અને

– નુબુવ્વત અથવા એનાથી ઉચ્ચતર કોઈ દરજા પર નહિં હશે. અને

– તેમના માટે ઈમામત (ખિલાફત) કોઈ ખાસ ઈમ્તિયાઝી વસ્ફ (ગુણ વિશેષ)ની સાથે નહિ હશે.

– શીયાઓને ત્યાં જે હઝરાતને ઈશ્નાઅશર (બાર) ઈમામ કહેવામાં આવે છે, તેના વિશે મુફતી યૂસુફ સાહબ લુધિયાનવી (રહ.) ફરમાવે છે :

" અહલે સુન્નત પણ તેમને પોતાના મુકતદા (ઈમામ) માને છે, પરંતુ બે ફર્કની સાથે :

(૧) શીયા તે અકાબિરને અંબિયાએ કિરામની જેમ

– નિર્દોષ અને ભૂલ–ગુનાહ રહિત معصوم عن الخطاء

– ફરજિયાત આજ્ઞાપાલનપાત્ર مفرض الطاعة

– અલ્લાહ તરફથી નિયુકત مامور من الله

સમજે છે.

અહલે સુન્નત હઝરાતની માન્યતા અનુસાર આવો અકીદો માત્ર

અંબિયાએ કિરામ વિશે રાખી શકાય છે.

(૨) શીયાઓ જે મસાઈલ અકાબિર તરફ મન્સૂબ (નિસ્બત) કરે છે તે સહીહ નથી અને એ રિવાયતોને નકલ કરનારાઓ ભરોસા લાયક (વિશ્વાસ પાત્ર) નથી. (અલ મહદી વલ મસીહ : ૨૨)

ત્રીજું પ્રકરણ

તજદીદે દીન અને મુજદિદ

(દીનનું નવનિર્માણ અને નવનિર્માતા)

અબૂ અલ્કમહ(રહ.) અબુ હુરૈરહ (રદિ.)થી નકલ કરે છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ફરમાવ્યું :

" બેશક અલ્લાહ તઆલા આ ઉમ્મત માટે દરેક સદી પર એવા શખ્સને મોકલશે જે આ ઉમ્મતના દીની મુઆમલાઓને અઝસરે નવ (નવેસરથી) કાયમ અને મજબૂત કરશે." *(મુસ્તદરક : ૪/૫૬૮, હદીષ નં: ૮૫૯૩)*

દીને ઈસ્લામની કયામત સુધી હિફાઝત (સુરક્ષા)નો અલ્લાહ તઆલાના તરફથી એક ગેબી નિઝામ (અગોચર વ્યવસ્થા તંત્ર) છે, જે આ ઉમ્મત માટે બારી તઆલા તરફથી એક વિશિષ્ટ નેઅમત છે, પરંતુ શૈતાની કુવ્વતો દરેક દૌરમાં આ દીને હનીફમાં ફેરફાર કરતી રહે છે.

ફેરફારની શરૂઆત :

– ઈફરાત વ તફરીત (મૂળ વાતમાં વધારો ઘટાડો કરવો)

– તશદ્દુદ (દુરાગ્રહ–અત્યાચાર)

– ગુલૂ (અતિરેક) ની બુનિયાદ પર થાય છે.

મધ્યમ માર્ગથી હટીને પોતાની મનેચ્છાઓ પ્રમાણે દીનની તશરીહ (વિવરણ) કરવી અને ગલત દષ્ટિબિન્દુ તથા નાસ્તિકતા (બેદીની)ને દીન કહેવું એવા વબાઈ (સાર્વત્રિક) રોગો છે જે ઉમ્મતને અસલ દીનથી મહરૂમ (વંચિત) કરવાના ઝરિયા બની જાય છે.

અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલાએ આ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર ખાસ કૃપા ફરમાવીને એ પ્રકારના ફેરફાર અને નાસ્તિકતા (બેદીની)થી આ દીને મતીન (ઈસ્લામ)ને પાક રાખવા માટે દરેક દૌરમાં દીનના મુજદ્દિદ (નવનિર્માતા) નો એક મુબારક સિલસિલો (શૃંખલા) જારી ફરમાવ્યો.

તજદીદ (નવનિર્માણ)

'તજદીદે દીન' (દીનના નવનિર્માણ)ની તશરીહ (વિવરણ) ફરમાવતા ફકીહુલ ઉમ્મ્ત સય્યિદી હઝરત મુફતી મહમૂદ હસન ગંગોહી (રહ.) લખે છે :

" શરીઅતના જે અહકામ સમયના વીતવાના કારણે :

– (લોકોની) ઉદાસીનતાના શિકાર થઈ ગયા હોય,

– મનેચ્છાઓ તથા નફસ અને શયતાનની કોશિશોના કારણે (લોકોએ) ત્ય દીધાં હોય,

તેને :

– ઉજાગર કરવા ,

– તેના તરફ (લોકોનું) ધ્યાન દોરવું ,

– તેને અમલી પોશાક પહેરાવવાના પ્રયાસો કરવા,

વગેરેને તજદીદે દીન (દીનનું નવનિર્માણ) કહે છે.

(ફતાવા મહમૂદિય્યહ : ૧૫ / ૧૨૯)

મુજદ્દિદના ગુણો

મુજદ્દિદની સિફતો નીચે પ્રમાણે છે :

– તેઓ ઈલ્મ અને અમલમાં રસૂલના સાચા જાનશીન હોય છે.

– તેમને અલ્લાહ તરફથી નબીની જેમ પુર કશિશ શખ્સિયત (આકર્ષક વ્યકિતત્વ) મળે છે.

– નસલ, ખાનદાન, અખ્લાક, આદતો દરેક લિહાઝથી તેમના તરફ લોકોના દિલ આકર્ષાય છે.

– પોતાની ઈમાની ફિરાસત (પારદર્શિતા) વડે ઉમ્મતની અસલ બીમારીઓની તપાસ કરીને કુર્આન અને હદીષની રોશનીમાં તેનો ઈલાજ કરવા માટે એક સર્વગ્રાહી અમલી આયોજન કરે છે, અને તે પછી તેને અમલી પોશાક પહેરાવે છે.

– બિદઅતો અને રસ્મોની હકીકત જાહેર કરે છે.

– અકીદાઓ,

– ઈબાદતો,

– સમાજ વ્યવસ્થા,

– મુઆમલાત,

– વ્યવહાર

– વાણિજય,

– અખ્લાકિયાત,

– રાજકારણ,

ગરઝ કે દરેક વિભાગમાં ઈમાની રૂહ ફૂંકે છે.

– હક વાતોને બુલંદ કરવામાં કોઈથી દબાતા કે પ્રભાવિત થતા નથી.

– અલ્લાહના તરફથી લોકોમાં તેમની ફરમાંબરદારી અને મુહબ્બતની ભાવના પૈદા થાય છે.

– દીનનું દર્દ ધરાવનાર વ્યકિતઓ તેમની ફરતે ભેગી થઈ જાય છે.

તેમને હઝરાતે અંબિયા અલયહિમુસ્સલામની જેમ :

– વિરોધીઓનો સામનો કરવો પડે છે,

– દુ:ખો અને કષ્ટો ભોગવવા પડે છે.

પરંતુ તેઓ દીનને બુલંદ કરવાના માટે :

– સબ્ર અને ઈસ્તિકામત (અડગતા),

– નિખાલસતા અને યકીનના સાક્ષાત સ્વરૂપ હોય છે,

– ગેબી મદદની બરકતથી મુસીબતોના વાદળો ધીમેધીમે વીખેરાય જાય છે અને દુનિયામાં તેમનો સિકકો ચાલવા લાગે છે.

– મુજદ્દિદ વ્યકિતગત રીતે :

– ઉલૂમ અને મઆરિફમાં પરિપૂર્ણ સૂઝ–સમજ ધરાવનારા હોય છે.

– દીન અને સુન્નતની ઊંડી બસીરત તેમનામાં હોય છે.

– તે ઈલ્મને ફેલાવે છે, ઈલ્મવાળાઓની ઈઝઝત કરે છે,

– તકવા અને સલાહ (સદાચાર)ની પરિપૂર્ણ સિફતો તેમનામાં હોય છે.

હઝરત મહદી (રદિ.) આ ઉમ્મતના આખરી મુજદ્દિદ હશે.

અલ્લાહ તઆલા ઉપર દર્શાવેલી સિફતો ધરાવનાર પોતાના એક બંદાને અથવા એ સિફતોવાળા બંદાઓની જમાઅતને :

– દરેક સદીની શરૂઆતમાં અથવા

– દરેક દૌરમાં અથવા

– દરેક કરન (યુગ)માં

આ ઉમ્મતમાં પૈદા ફરમાવતા રહેશે.

એ જ મુજદ્દિદોની મુબારક સાંકળની આખરી કડી હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

ન કના ભૂતકાળના મુજદ્દિદ અને ફકીહ હઝરત (મૌલાના રશીદ અહમદ) ગંગોહી (રહ.) ફરમાવે છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) આ ઉમ્મતના આખરી મુજદ્દિદ હશે."
(કવકબુદુર્રી : ૨ / ૫૭)

નોંધ : – મુજદ્દિદને સ્વંય ઈલ્હામ અને અલામતો દ્વારા (તાર્કિક તરીકાથી) તેના મુજદ્દિદ હોવાની જાણ થાય છે, પરંતુ એ વહીના દરજામાં નથી.

– એમ તો મુજદ્દિદને તેના વિશિષ્ટ કારનામાઓના ઝરિયાથી ઓળખી લેવામાં આવે છે. *(ફતાવા મહમૂદિય્યહ : ૧૩/૪૦૩ નો ખુલાસો)*

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની તાકીદ

મુબારક હદીષોમાં હઝરત મહદી રદિ. ના આગમનને ઘણી જ તાકીદથી

બયાન કરવામા આવ્યું છે.

એક હદીસમાં ઈર્શાદ છે :

" જો દુનિયાનો (કયામતનો) એક દિવસ પણ બાકી રહી જાય, તો અલ્લાહ તઆલા તે દિવસને એટલો લાંબો કરી દેશે કે તેમાં એક શખ્સ મારાથી (અથવા એવું ફરમાવ્યું કે) મારા અહલે બયત (ઘરવાળાઓ)માંથી એ રીતે ઉતારશે કે તેનું નામ મારા નામને મળતું હશે, અને તેમના વાલિદ (પિતા)નું નામ મારા વાલિદના નામને મળતું હશે."

ફત્રની રિવાયતમાં એટલો વધારો છે કે :

" તે અદલ અને ઈન્સાફથી ઘરતીને એ જ રીતે ભરી દેશે જેવી રીતે તે ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરાઈ ગઈ હતી." *(અબુ દાવૂદ : ૨/ ૫૮૮)*

એક જગાએ ઈર્શાદ છે :

" જો દુનિયાનો માત્ર એક દિવસ પણ બાકી રહી ગયો હશે તો અલ્લાહ તઆલા તે દિવસને લાંબો કરી દેશે અહીં સુધી કે (એક શખ્સ) વાલી (માલિક) થઈ જશે. " *(તિરમિઝી : ૨/ ૪૭)*

એક જગાએ ઈર્શાદ છે :

" દુનિયા ત્યાં સુધી ફના નહીં થશે જયાં સુધી મારા ઘરાનામાંથી એક એવો શખ્સ અરબની સરઝમીનનો માલિક ન થઈ જાય જેનું નામ મારા નામ જેવું હશે. " *(તિરમિઝી : ૨/૪૭)*

ઉપરની રિવાતયમાં : " અરબની સરઝમીનનો માલિક" શબ્દ છે તેની સ્પષ્ટતા આ છે કે :

– અરબની સરઝમીન ઈસ્લામનું મરકઝ (કેન્દ્ર) અને રાજધાની છે, એટલે તેના માલિક થવાથી સમગ્ર ધરતી (દુનિયા)ના માલિક થવું મુરાદ છે.

– ઉપરાંત અરબના લોકો અશરફુન્નાસ (સર્વ શ્રેષ્ઠ માનવો) છે : એટલે અરબોના સરદાર થવાથી જાણે તમામ લોકો (સમગ્ર વિશ્વની પ્રજા)ના સરદાર થવું મુરાદ છે.

– મૌલાના મુહંમદ મંઝૂર નુઅમાની (રહ.) લખે છે કે :

" એ પણ કહી શકાય છે કે હુકૂમત શરૂઆતમાં અરબમાં સ્થાપિત થશે,

તે પછી આખી દુનિયામાં.

અથવા આ કે હુકૂમતનું અસલ મરકઝ (કેન્દ્ર) અરબસ્તાન હશે. "
(મઆરિફુલ હદીષ: ૮/૧૭૦)

– એક જગાએ એ જ વાતને આ રીતે બયાન કરવામાં આવી છે :

" દિવસ અને રાત ત્યાં સુધી ફના નહિ થાય જયાં સુધી મારા ઘરાનામાંથી એક એવો શખ્સ માલિક ન થઈ જાય જેનું નામ મારા નામ જેવું હશે. તે ધરતીને એ જ રીતે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે જેવી રીતે તે (ધરતી) ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરાયેલી હતી." *(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : હદીષ : ૮૭૧૩)*

– કયામત ત્યાં સુધી કાયમ નહીં થશે જયાં સુધી ધરતીનો પટ ઝુલ્મ, સિતમ અને સરકશી (નાફરમાની) થી ભરાય ન જાય. તે પછી મારા અહલે બયત (ઘરવાળાઓ) માંથી એક શખ્સ જાહેર થશે જે તેને (ધરતીને) એ જ પ્રમાણે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે, જેવી રીતે તે (ધરતી) ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરેલી હતી." *(મુસ્તદરક: હદીષ : ૮૬૬૯)*

બન્ને રિવાયતોનો સારાંશ આ છે કે :

રાત અને દિવસની પરંપરા ત્યાં સુધી બંધ નહિ થાય અથવા કયામત ત્યાં સુધી નથી આવી શકતી જયાં સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર ન થઈ જાય.

આ રિવાયતોનો ખુલાસો (ટૂંકસાર) આ છે કે :

હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું બિલ્કુલ યકીની અને નકકર હકીકત છે અને (હઝરત) મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પર ઈમાન રાખવું વાજિબ છે, જેવું કે આગળ આવશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ના દસ્તે હક પર બયઅતની તાકીદ

ઈન્સાન માટે જરૂરી છે કે તે દરેક ખૈર અને નેકીના કામાં શકિત અનુસાર મદદ કરે.

ઉપરાંત પવિત્ર શરીઅતની તાલિમ પ્રમાણે જો કોઈ :

– મુસ્લિહ (સુધારક)

– મુજદ્દિદ (નવનિર્માતા) અને

– દાઈ ઈલલ હક (હકના તરફ બોલાવનાર) ખડો થઈ જાય તો :

– તેની મદદ કરવી,

– તેના માટે માર્ગ સમતળ કરવો,

– તેના રસ્તામાં રુકાવટ નહિ બનવું,

આપણી ઈમાની, અખ્લાકી ફરજ છે.

આમ છતાં જયારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે તો તેમની મદદ કરવાની અને તેમના હાથ પર બયઅત કરવાની હદીસોમાં ઘણી વિશેષ તાકીદ આવી છે.

હઝરત નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ એને તાકીદના અંદાઝમાં આ રીતે બયાન ફરમાવી કે :

" જેને એ સમય મળે (અર્થાત જેને હઝરત મહદી (રદિ.) નો જમાનો મળે) તો તે તેમની પાસે આવે, ભલેને બરફ પર ઘસડાઈને આવવું પડે."

હદીષ શરીફમાં છે :

" હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે : અમે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)ની ખિદમતે અકદસમાં હાજર હતા. અચાનક બની હાશિમના કેટલાક નવયુવાન બાળકો (સંતાનો) આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) પાસે આવ્યા.

જયારે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે તેમને જોયા તો આપની આંખો આંસુઓથી ભીની થઈ ગઈ અને (ચહેરાનો) રંગ બદલાઈ ગયો

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે મેં અરઝ કરી,

" અમે આપના ચહેરા પર ગમના ચિન્હો જોઈ રહયા છીએ, જે અમારા માટે વેદનાનું નિમિત્ત છે"

તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે

" અમે અહલે બયઅતને અલ્લાહે ખુસૂસિય્યત બખ્શી છે, અમારા માટે દુનિયાના કરતાં આખિરતને પસંદ ફરમાવી છે, મારા અહલે બયઅતને મારા બાદ મોટી મુસીબતો, દુઃખો તથા ધુત્કારનો સામનો કરવો પડશે. અહીં સુધી કે પૂર્વ તરફથી એક કોમ પ્રગટ થશે જેમની સાથે કાળા ઝંડા હશે. મારા અહલે બયત તેમનાથી ખૈર (ભલાઈ) માંગશે પરંતુ તેમને નહિ આપવામાં આવશે. ત્યારે તેઓ કિતાલ (લડાઈ) કરશે અને તેઓ મદદ તથા સફળતા મેળવશે, તે પછી તેમને તેમની ઈચ્છિત ચીઝો આપવામાં આવશે પરંતુ તેઓ એને કબૂલ

નહિ કરશે અહીં સુધી કે તેઓ મારા અહલે બયતમાંથી એક માણસને આપશે. અને પછી તે માણસ ધરતીના પટને એ જ પ્રમાણે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે, જેવી રીતે તે (દુનિયા) ઝુલ્મથી ભરેલી હતી. માટે જે કોઈ તેમનો સમય પામે તે તેમની પાસે પહોંચી જાય, ભલેને બરફ પર ઢસડાયને જ કેમ ન જવું પડે. (ઈબ્ને માજહ પેજ ૩૦૯, હદીષ : ૪૦૮૨)

આ મુબારક શબ્દોથી અંદાઝો થાય છે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે તેમનો (હઝરત મહદી રદિ.નો) સાથ આપવા અને તેમના હાથ પર બયઅત થવાની કેટલી તાકીદ ફરમાવી છે.

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

''હઝરત મહદી (રદિ.)ની ખિલાફતનો વખત આવશે તો ખલીફાથી સંબંધિત વાતોમાં આપની ઈત્તિબાઅ વાજિબ હશે.'' *(ઈઝાલતુલ ખિફા :૧/૨૬)*

ચોથું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની હદીષો

(૧) એ વિશેની હદીસોની વિપુલતા

હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) ફરમાવે છે કે :

'' ઝુહૂરે મહદી (હઝરત મહદી રદિ.ના જાહેર થવા)ની હદીસો મુતવાતિર(૧) કહી શકાય એટલી બધી છે.

નોંધ :

શૈખ બરઝન્ (રહ.) અને અલ્લામા સુયૂતી (રહ.)ના મતે તવાતૂરે મઅનવી મુરાદ છે.

કાઝી શવકાની (રહ.) પોતાની કિતાબ ''અલ ફતહુર્રબ્બાની''માં લખે છે:

'' અમે જેટલા પ્રમાણમાં રિવાયતો ઝિક્ર કરી છે તે તવાતુર સુધી પહોંચી ચુકી છે, જેવું કે જાણકારોથી છુપું નથી''

(બહવાલા: તુહફતુલ અહવઝી : ૬/૪૦૨)

એ જ પ્રકારની વાત શર્હે અકીદતુલ સિફારીનીમાં પણ છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર (જાહેર થવાની) હદીષો એટલા વિપુલ પ્રમાણમાં આવી થઈ છે કે 'તવાતુરે મઅનવી' સુધી પહોંચી ચુકી છે."

(શર્હે અકીદતુલ સિફ્ફારીની : ૨/૮૦)

શાહ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) 'અશિઅતુલ લમ્આત' માં લખે છે કે,

" આ પ્રકરણ (ઝૂહૂરે મહદી)માં પુષ્કળ રિવાયતો મોજૂદ છે, જે તવાતુરથી બિલ્કુલ ન ક છે." *(અશિઅતુલ લમ્આત : ૪/ ૩૩૮)*

(૧) મુતવાતિર અને તવાતુર એટલે કે કોઈ હદીસને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી સાંભળનાર અને ત્યાર પછીના પણ સાંભળનાર અને વર્ણવનાર દરેક તબકકાના લોકો એટલી મોટી સંખ્યામાં હોય કે તેઓનું આ વાત વર્ણવવા બાબતે જૂઠી રીતે એક મત થવું અસંભવ સમજવામાં આવે.

(૨) ઝૂહૂરે મહદી રદિ.ની હદીષોની મકબૂલિય્યત

પૂરી મુસ્લિમ ઉમ્મતે એ મુબારક હદીષોને હદીસ સમ સ્વીકારી છે જેમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂરનું બયાન છે.

અલ્લામા મનાવી (રહ.)જામિઅ સગીરની શર્હ 'ફયઝૂલ કદીર'માં ફરમાવે છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) ના વિશે હદીષો પુષ્કળ વારિદ થઈ છે : અહીં સુધી કે લોકોએ એને અલગ કિતાબોમાં ઝિક્ર્ કરી છે. "

(ફયઝુલ કદીર : ૬/૨૭૯)

(૩) હઝરત મહદી (રદિ.)ના નામનું સ્પષ્ટીકરણ

લગભગ ૯૦ (નેવું) કરતા વધારે મરફૂઅ હદીષો માંથી ૩૦ (ત્રીસ) હદીષોમાં સ્પષ્ટ રીતે હઝરત મહદી (રદિ.)નું નામ છે અને આસારે સહાબા તથા અકવાલે તાબિઈન એના ઉપરાંત છે.

નોંધ :

કેટલીક હદીષોમાં જો કે નામનો ઉલ્લેખ નથી, છતાં મુહદ્દિસોને ત્યાં આ

① મરફૂઅ હદીષ: જે હદીષની નિસ્બત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સુધી પહોંચે તેને મરફૂઅ હદીષ કહેવાંમાં આવે છે.

કાયદો તો મશહૂર છે કે જો એક જ બનાવ વિશે આવેલી જુદી જુદી હદીષોમાં કેટલીક મુજમલ (સંક્ષિપ્ત) અને કેટલીક મુફસ્સલ (વિસ્તૃત, સવિગત) હોય તો મુજમલને અર્થ અને ભાવાર્થમાં મુફસ્સલ પ્રમાણે જ અનુમાન કરવામાં આવે છે.

(૪) ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)ની હદીષોના રિવાયત કરનારાઓ

લગભગ ૨૫ (પચ્ચીસ) હઝરાતે સહાબાએ કિરામ રિદવાનુલ્લાહિ અલયહિમ અજમઈન અને તાબિઈન (રહ.)થી હઝરત મહદી (રદિ.)ના વિશે હદીષો રિવાયત થયેલી છે. જેમાં :

હિઝરત ઉસ્માન (રદિ.) હિઝરત અલી (રદિ.)
હિઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) હિઝરત તલ્હા (રદિ.)
હિઝરત અનસ (રદિ.) હિઝરત અબૂ સઈદ ખૂદરી (રદિ.)
હિઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)
હિઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.)
હિઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)
હિઝરત અબ્દુર્રેહમાન બિન ઔફ (રદિ.)..જેવા જલીલુલ કદ્ર હઝરાતે સહાબા શામિલ છે.

અને ઉમ્મહાતેલ મુમિનીન (રદિ.) (આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમની પુનીત પત્નિઓ) માંથી :

હિઝરત ઉમ્મે સલ્મહ (રદિ.) અને
હિઝરત ઉમ્મે હબીબહ (રદિ.) પણ છે.

(૫) સિહાહ સિત્તહમાં હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે હદીષોઃ

સિહાહે સિત્તહ (હદીષના છ પ્રમાણભૂત ગ્રંથો)ના સંકલનકર્તાઓમાંથી :
ઈમામ તિરમિઝી,
ઈમામ અબૂદાવુદ અને
ઈમામ ઈબ્ને માજહ (રહ.)એ એમની કિતાબોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ના શીર્ષકથી અલગ પ્રકરણો બાંધી એ વિશેની હદીષો ભેગી કરી છે.

નોંધ : – ઈબ્ને માજહમાં જો કે કેટલીક હદીષો મવઝુઅ (મનઘડત)

પણ છે, અને અલ્લામા અબ્દુર્રશીદ નુઅમાની (રહ.) એ " ما تمس إليه الحاجة لمن يطالع ابن ماجه' માં એ તમામ મવઝુઅ (મનઘડત) હદીષોને પાના નંબર ૩૮ ઉપર એકત્ર કરી દીધી છે, અને મહદી (રદિ.) વાળી હદીષો તેમાં શામિલ નથી.

– અલબત્ત, ઈબ્ને માજહની રિવાયત : " લા મહદી ઈલ્લા ઈસા " વાળી રિવાયત વિષે કંઈક વિવાદ છે, જેને મેં અલગ રીતે વર્ણન કર્યુ છે, જે આગળ આવશે. (સંપાદક)

(૬) હદીષની બી કિતાબોમાં હઝરત મહદી (રદિ.) વિશે હદીષો :

એ ઉપરાંતઃ

– ઈમામ અહમદ (રહ.)

– ઈમામ અબી શયબહ (રહ.)

– તબરાની (રહ.)

– ઈમામ બઝઝાઝ (રહ.)

– હાકિમ (રહ.)

– અબૂ યઅલા મૂસલી (રહ.)

– ઈમામ અબ્દુર્રઝઝાક બિન હમ્માદ (બુખારી ના શયખ) (રહ.)

– હાફિઝ નુરૂદ્દિન અલી બિન અબીબક્ર (રહ.) અને

અલ્લામહ અલાઉદ્દીન અલી અલ મુત્તકી (રહ.)એ 'કન્ઝુલ ઉમ્માલ'માં હઝરત મહદી (રદિ.)નું વર્ણન કર્યુ છે.

નોંધ :– હાફિઝ ઈબ્ને તયમિયહ " મિન્હાજુસ્સુન્નહ" માં અને હાફિઝ ઝહબી (રહ.) " મુખ્તસર મિન્હાજુસ્સુન્નહ" માં લખે છે કે :

" જે હદીષોથી હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર (જાહેર થવા) પર દલીલો કરવામાં આવી છે તે સહીહ છે. અહમદ, અબૂ દાવુદ અને તિરમિઝી (રહ.) એ એને રિવાયત કરી છે. " (તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૩૭૮)

(૭) સહીહયનમાં ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)નો તઝકેરહ

હઝરત મહદી (રદિ.)નો તઝકેરહ સહીહયન (બુખારી અને મુસ્લિમ) માં પણ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ સાથે મોજૂદ છે.

પહેલી હદીષ :

" તે વખતે તમારો શું હાલ હશે જયારે ઈસા બિન

મરયમ (અલૈહિસ્સલામ) તમારા દરમિયાન ઉતરશે, એવી હાલતમાં કે તમારો ઈમામ તમારામાંથી જ હશે. (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ.) "

(સહીહ બુખારી : ૧ / ૪૯૦)

૭

"તમારો ઈમામ તમારામાંથી જ હશે" વિશે અલ્લામા ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) લખે છે :

આ ઈમામથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે જે આ જ ઉમ્મતમાંથી હશે અને ઈસા અલયહિસ્સલામ (એક નમાઝમાં) તેમના મુકતદી થશે.

(ફત્હુલ બારી : ૬/૬૧૧)

–

અલ્લામા બદરુદ્દીન અયની (રહ.)એ પણ "ઉમ્દતુલ કારી શર્હે બુખારી" ૧૬/૪૦ ઉપર એ જ મતલબ બયાન કર્યો છે.

૬

આના જેવી જ એક બી રિવાયત હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) મારફતે મુસ્લિમ શરીફમાં છે. જેમાં આવેલ " અમીર " શબ્દ વિશે મુસ્લિમ શરીફની શર્હ કરનાર અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.) ફરમાવે છે કે :

" અમીર " થી મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જ છે જે મુસલમાનોના ઈમામ હશે. " (ફત્હુલ મુલ્હિમ : ૧/૩૦૩)

૨

અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહંમદ બિન ખલ્ફહ અલવશતાતી માલિકી (રહ.) એ લખેલ મુસ્લિમ શરીફની શર્હ " ઈકમાલુ ઈકમાલિલ મુઅલિમ" માં એનું જ સમર્થન કર્યુ છે.

અને અબુ અબ્દુલ્લાહ મુહંમદ બિન મુહંમદ બિન યુસૂફ અસ્સનૂસી અલ હસની (રહ.) એ પોતાની શર્હ " મુકમ્મિલુ ઈકમાલિલ ઈકમાલ" માં એનું જ સમર્થન કર્યુ છે.

૨

મુસન્નફ અબ્દુર્રઝ્ઝાકની એક મકતૂઅ રિવાયતથી પણ એ વાતની તાઈદ થાય છે કે " તમારો ઈમામ તમારામાંથી જ હશે." થી મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જ છે.

" ઈબ્ને સીરીન (રહ.) નો ખ્યાલ એ હતો કે તેઓ હઝરત મહદી (રદિ.) જ છે. જેમના પાછળ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) નમાઝ પઢશે."
(મુસન્નફ અબ્દુર્રઝ્ઝાક : ૧૧/૩૯૯)
શ્ર

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) ફરમાવે છે :

"તમારામાંથી"નો મતલબ એ છે કે તમારા મુસલમાનોમાંથી યા મુરાદ આ છે કે તેઓ કુરેશી હશે, બહરહાલ મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

અલ્લામા અનવર શાહ કશ્મીરી (રહ.) આ હદીષની શર્હમાં ફરમાવે છે :

" તમારો ઈમામ" થી એ જ માની શકાય કે અહીં મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જ છે. *(ફયઝુલ બારી : ૪/૪૫)*

આગળ લખે છે :

" મુસ્લિમ શરીફના કેટલાક રિવાયત કરનારાઓથી ભૂલ થઈ છે. તેમણે આ સ્થાને ઈસા અલયહિસ્સલામ ને મુરાદ લીધા છે. અને મતન (મૂળ અરબી ઈબારત) માં وامّکم منکم ના શબ્દો વર્ણવ્યા છે. એ સૂરતમાં મુરાદ એ થશે કે , તેઓ જો કે બની ઈસરાઈલથી સંબંધ ધરાવતા હશે (તમારી કોમ માંથી નહિ) છતાં તેઓ તમારી શરીઅતના જ પેરવીકાર (અનુસરણ કરનારા) હશે. પરંતુ મારા મતે તો (આ અર્થઘટનોના બદલે) બુખારીનો શબ્દ " وإمامکم منکم" (અને તમારામાનો જ ઈમામ હશે) ના શબ્દો જ છે અને મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જ છે. કારણ કે ઈબ્ને માજહની રિવાયત એનું જ સમર્થન કરે છે."

બી હદીષ :

"તમારા ખલીફાઓમાંથી એક ખલીફા એવા હશે જેઓ ગણ્યા વગર ખોબા ભરી ભરીને માલ વહેંચશે."

(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૩૯૫)

ત્રી હદીષ :

" આખર જમાનામાં એક ખલીફા થશે જે ગણ્યા વગર માલ વહેંચશે."

(મુસ્લિમ: ૨/૩૯૫)

મૌલાના બદરે આલમ મીરઠી (રહ.) લખે છે કે :

આ બાબત લોકોએ સ્પષ્ટ રીતે સમ લેવી જોઈએ કે સહીહ મુસ્લિમની હદીષોથી આ વાત સાબિત છે કે :

– આખરી જમાનામાં મુસલમાનોનો એક ખલીફા થશે, જેના જમાનામાં અસામાન્ય બરકતો જાહેર થશે.

– તે હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)થી પહેલા પેદા થશે.

– દજજાલ તેના જમાનામાં જાહેર થશે, પરંતુ તેનો કત્લ (વધ) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) ના મુબારક હાથ વડે થશે.

– હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) જયારે આસમાનથી તશરીફ લાવશે તો ખલીફા નમાઝના માટે મુસલ્લા પર આવી ચૂકયો હશે. હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામને જોઈને તે મુસલ્લો છોડીને પાછળ હટશે, પરંતુ હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ તેમને ફરમાવશે :

" તમે મુસલ્લા પર જઈ ચુકયા છો એટલા માટે હવે ઈમામત પણ આપનો જ હક છે. અને એ આ ઉમ્મતની બુઝુર્ગી છે."

એટલે એ નમાઝ તો આપ તેમની જ ઈકિતદામાં અદા ફરમાવશે.

– આ તમામ સિફતો તે સહીહ હદીષોથી સાબિત છે જેમાં મુહદિસોને કોઈ કલામ (વાંધો) નથી.

– હવે ચર્ચા તો માત્ર એટલી વાતમાં છે કે એ ખલીફા શું હઝરત મહદી (રદિ.) છે કે કોઈ ઔર બીજા ખલીફા ?

બીજા (કક્ષા) નંબરની હદીષોમાં આ સ્પષ્ટતા મોજૂદ છે કે એ ખલીફા હઝરત મહદી (રદિ.) હશે.

– અમારા મતે સહીહ મુસ્લિમની હદીષોમાં જયારે ખલીફાનો ઉલ્લેખ

આવી ચૂકયો છે અને બીજા નંબર (કક્ષા–દરજા)ની હદીષોમાં જયારે એ જ વિગતો આ જ નામ સાથે મજકૂર છે તો તેને પણ સહીહ મુસ્લિમની હદીસોના હુકમમાં સમજવી જોઈએ એટલા માટે હવે જો એવું કહી દેવામાં આવે કે હઝરત મહદી (રદિ.)ની સાબિતી ખૂદ સહીહ મુસ્લિમમાં મોજૂદ છે તો એની ગુંજાઈશ છે.

દાખલા તરીકે ....

૧

સહીહ મુસ્લિમમાં મોજૂદ છે કે ઈસા (અલૈ.) જયારે ઉતરશે ત્યારે મુસલમાનોનો એક અમીર ઈમામતના માટે મુસલ્લા પર આવી ચૂકયો હશે.

તો હવે જે હદીષોમાં ઈમામતની આ વિગત સાથે એ ખલીફાનું નામ હઝરત મહદી (રદિ.) બતાવવામાં આવ્યું છે તો યકીનન તે મોઘમ (અવ્યકત) ખલીફાનું જ નામ છે.

–

સહીહ મુસ્લિમમાં છે કે આખર જમાનામાં એક ખલીફા થશે જે બેહિસાબ (અઢળક) માલ વહેંચશે.

હવે બી હદીષોથી સાબિત થાય છે કે માલની આ બક્ષિસ અને ભેટ હઝરત મહદી (રદિ.)ના જમાનામાં થશે, તો સહીહ મુસ્લિમની આ હદીષની મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.)ને ઠેરવવા બિલકુલ યોગ્ય ગણાશે.

૬

એ જ પ્રમાણે જંગના જે બનાવો સહીહ મુસ્લિમમાં અસ્પષ્ટ અને મોઘમ રીતે ઝિક્ર્ કરવામાં આવ્યા છે, જો બી હદીષોમાં તે જ બનાવો હજરત મહદી (રદિ.) ના જમાનામાં સાબિત થાય છે તો એ કહેવું બિલકુલ તાર્કિક રીતે યોગ્ય હશે કે સહીહ મુસ્લિમમાં જંગના જે બનાવો વર્ણવેલા છે તે હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરના બનાવો છે.

૨

લગભગ આ જ કારણોસર મુહદ્દિસોએ કેટલીક મુબ્હમ (મોઘમ) હદીષોને હઝરત મહદી (રદિ.)ના જ વિશે સમ છે, અને એ જ બાબ (પ્રકરણ)માં તેમનું વર્ણન કર્યુ છે.

જેમ કે ઈમામ અબૂ દાવુદ (રહ.) એ બાર ખલીફાઓની હદીષને હઝરત મહદી (રદિ.)ના પ્રકરણમાં ટાંકીને એ તરફ ઈશારો કર્યો છે કે તે બારમાં ખલીફા એ જ હઝરત મહદી (રદિ.) છે.

(તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૪/૩૭૮,૩૭૯)

ચોથી હદીસ

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" મારી ઉમ્મની એક જમાઅત કયામત સુધી હક પર કાયમ રહેશે, ઈસા બિન મરયમ ઉતરશે ત્યારે તેમનો અમીર હઝરત ઈસા (અલૈ.)ને કહેશે કે :

" તમે અમને નમાઝ પઢાવો "

તો ઈસા (અલૈ.) કહેશે કે નહી તમારામાંથી એક માણસ બીજાઓનો અમીર છે, એ અલ્લાહ તઆલાનો આ ઉમ્મતના માટે ફઝલ છે. " *(મુસ્લિમ : ૧/૮૭)*

આ હદીષમાં પણ મુસલમાનોના અમીરથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે, જેમ કે શૈખુલ ઈસ્લામ અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.)એ ફત્હુલ મુલહિમ (૧/૩૦૩)માં લખ્યું છે કે :

" મુસલમાનોના મજકૂર ઈમામ મહદી (રદિ.) છે."

અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.)ના આ લખાણથી માલૂમ થાય છે કે આ વિષયને લગતી તે તમામ હદીષો જેમાં "અમીર" અથવા "ખલીફા" નો શબ્દ મોઘમ મઝકૂર છે તેનાથી મુરાદ મહદી (રદિ.) છે."

(અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૬૨)

ઉપરાંત મહદી (રદિ.) વિશે એક રિવાયત મુસ્લિમ શરીફ કિતાબુલ ફિતન : ૨ /૩૮૮ હદીષ નંબર ૨૮૮૪ ઉપર મોજૂદ છે, જેનું વર્ણન આગળ આવશે.

નોંધ :

ભૂતકાળના અને વર્તમાન કાળના કેટલાક લેખકોએ ઝુહૂરે મહદીના અકીદાનો માત્ર એટલા કારણે ઈન્કાર કરી દીધો કે હઝરત મહદી (રદિ.)નો

તઝકેરહ (ઉલ્લેખ) સહીહયન (બુખારી અને મુસ્લિમ)માં મળતો નથી.

ઉમ્મીદ છે કે ઉપર કરલી સ્પષ્ટતાઓ અને દલીલો પછી એ શંકા બાકી નહિ રહેશે.

કુર્આને કરીમમાં છે :

" જેને પોતાના પરવરદિગાર તરફથી નસીહત પહોંચ્યા પછી તે (ગલત માન્યતાથી) અટકી ગયો, તો જે કંઈ (આ નસીહત) પહેલાં થઈ ચુકયું તે તેનું જ છે. " *(સૂરએ બકરહ : ૨૭૫)*

હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.)

બે અલગ અલગ વ્યકિતઓ છે.

હઝરત અનસ બિન માલિક રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો :

" મામલો સખત થતો જશે,
દુનિયા પડતી તરફ ધકેલાતી રહેશે,
લોકો કંજુસ બનતા જશે અને
કયામત બદતરીન લોકો પર જ કાયમ થશે,
અને મહદી ઈસા બિન મરયમ સિવાય કોઈ નથી. "

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૨, મુસ્નદે જામિઅ : હદીષ નં : ૧૬૦૦)

આ હદીષથી જાહેર રીતે આ સાબિત થાય છે કે મહદી (રદિ.) એ જ

કથિત હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ જ છે, એમના સિવાય કોઈ બી અલગ વ્યકિત મહદી (રદિ.) હોવાની હેસિયતથી આવનાર નથી. જયારે કે બી હદીષોથી પૂરવાર છે કે હઝરત મહદી રદિ. અને હઝરત ઈસા (અલૈ) બન્નેવ અલગ અલગ વ્યકિતઓ છે માટે આ હદીષ અને તેના મતલબ વિશે ઉલમાએ બે પ્રકારે ખુલાસા કર્યા છે :

(૧) આ રિવાયત વિવાદાસ્પદ (متكلم فيه) છે.

(૨) આ રિવાયત તેના જાહેરી (અર્થ) પ્રમાણે નથી, પરંતુ એનો સુચિતાર્થ (મર્મ) મુરાદ છે.

પ્રથમ ઉકેલ અને તેનું સ્પષ્ટીકરણ

હાફિઝ ઝહબી (રહ.) ''મીઝાનુલ એઅતિદાલ'' માં મુહંમદ બિન ખાલિદ અલ જનદીની ઓળખ આપતા આ હદીષ વિષે ફરમાવે છે કે એમણે વર્ણવેલી હદીષ :

لا مهدى إلا عيسى بن مريم .

''ઈસા બિન મરયમ સિવાય કોઈ મહદી નથી.''

ખબરે મુન્કર એટલે કે અસ્વીકાર્ય વાત છે. ''

(મીઝાનુલ એઅતિદાલ : ૩/૫ર)

એના વિવિધ કારણોમાંથી એક કારણ આ છે કે આ રિવયાતમાં મુહમ્મદ બિન ખાલિદ અલ જનદી જેના પર આ રિવાયતનો આધાર પણ છે અને આ હદીષ વર્ણન કરવામાં તેઓ એકલા જ છે, તેઓ ઘણા વિવાદાસ્પદ છે.

એમના વિષે હાફિઝ ઝહબી (રહ.) લખે છે :

અલ અઝદી એને મુન્કરૂલ હદીષ કહે છે

અને અબ્દુલ્લાહ અલ હાકિમ એને 'મજહૂલ' (અજ્ઞાત) કહે છે.

(મીઝાનુલ એઅતિદાલ : ૩/૫ર)

મુહંમદ બિન ખાલિદ અલ જનદીના વિષે હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) નકલ કરે છે,

આબરી (રહ.) ફરમાવે છે કે '' મુહંમદ બિન ખાલિદ'' મુહદિસીન માંહે અજાણ વ્યકિત છે.

અને આગળ લખે છે :

બયહકી (રહ.) કહે છે કે અબુ અબ્દુલ્લાહ હાફિઝના કહેવા પ્રમાણે "મુહંમદ બિન ખાલિદ" મજહૂલ (અજ્ઞાત) છે. *(તહઝીબુત્તહઝીબ : ૯/૧૪૪)*

હાફિઝ જલાલુદ્દિન સુયૂતી (રહ.)એ ઈબ્ને માજહની આ રિવાયત નીચે પોતાના હાશિયહ " મિસ્બાહુલ ઝજાજહ" માં ઘણી વિસ્તૃત ચર્ચા કરી છે, એટલે આ મોકા પર એનો પણ ટૂંકો સારાંશ લખવો યોગ્ય લાગે છે.

અલ્લામાહ (રહ.)એ પોતાની ખાસ સંશોધન દૃષ્ટિ અને ચિંતનશીલ પારદર્શિતા સાથે મજકૂર હદીષ બાબત, ઉપરાંત હદીષના બે વિવાદાસ્પદ (مختلف فيه) રાવીઓ : યૂનુસ બિન અબ્દુલ અઅલા(રહ.) અને મુહંમદ બિન ખાલિદ અલ જનદી (રહ.) બાબત સ્વીકાર્ય કે અસ્વીકાર્ય હોવા અને તેમના વિશે વાંધા – વચકા અને તેના ખુલાસાઓની સમીક્ષા કરી છે. ઉપરાંત એ બાબતમાં અબુલ હસન અલી બિન મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ અલ વાસ્તી (રહ.)ના એક ખ્વાબનો ઉલ્લેખ પણ કર્યો છે જેમાં તેમણે ઈમામ શાફિઈ (રહ.)ને જોયા હતા, તેઓ કહી રહયા હતા કે :

" યૂનુસ બિન અબ્દુલ અઅલાએ તેમના તરફ આ હદીષની બાબતમાં જૂઠાણું (અસત્ય) મન્સૂબ કર્યું"

અને એનો તે જવાબ પણ નકલ કર્યો જે ઈબ્ને કષીર (રહ.)એ ઝિક્ર કર્યો. *(મિસ્બાહુલ ઝુજાજહ : ૩૦૦)*

" નિબરાસ " ના લેખક પણ ફરમાવે છે :

" આ હદીષ સહીહ નથી. " (નિબરાસ : ૩૧૫)

" મિનહાજુસ્સુન્નહ" માં છે. :

" ઈસા બિન મરયમ સિવાય બીજા કોઈ મહદી નથી" એ હદીસ ઝઈફ છે એટલે એ બી રિવાયતોનો મુકાબલો નથી કરી શકતી. *(મિસ્બાહુલ ઝુજાજહ : ૫૬૨)*

અલ્લામા સુગાની (રહ.) તો આ રિવાયતને મવઝૂઅ લખે છે .
(અલફવાઈદુલ મજમૂઅહ : શવકાની ૧૯૫) (તઝકિરતુલ મવઝુઆત: ૨૨૩)

__બીજો ઉકેલ અને તેનું સ્પષ્ટીકરણ__

'મિસ્બાહુઝ ઝુજાજહ' ના લેખક આ હદીષનું સ્પષ્ટીકરણ કરતાં લખે છે :

" જાહેરી રીતે જોવામાં આવે તો આ હદીષ તે હદીષોની વિરૂદ્ધ છે જે હઝરત ઈસાના સિવાય કોઈ બીજા મહદીની સાબિતીમાં વારિદ થઈ છે, પરંતુ ચિંતન – મનન કરવામાં આવે તો બન્ને તરફની રિવાયતોમાં કોઈ વિરોધ નથી, બલ્કે મજકૂર રિવાયતોનો ભાવાર્થ આ થશે કે :

'મહદી' લકબના કામિલ તરીન મિસ્દાક (પરિપૂર્ણ સ્વરૂપ) હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ છે અને હઝરત ઈસા (અલ.)નું મહદી હોવું બીજા કોઈના મહદી હોવાથી વિરૂદ્ધ નથી. " *(મિસ્બાહુલ ઝુજાજહ : ૩૦૦)*

આનાથી પણ સ્પષ્ટ થયું કે આ રિવાયત મહદી (રદિ.) અને હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના એક જ હોવા બાબતની દલીલ નથી બની શકતી.

ઉપરાંત હદીષોના મતલબની ષ્ટિએ પણ આ બાબત સહીહ નથી કારણ કે આપણી સામે વિવિધ રિવાયતો એવી છે જેમાં સુસ્પષ્ટ રીતે હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.)ના અલગ અલગ હોવાના ઉલ્લેખ છે.

હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્ને અલગ હોવાનો સુસ્પષ્ટ ઉલ્લેખ ધરાવતી હદીષો

(૧) " તે ઉમ્મત હરગિઝ હલાક નથી થઈ શકતી જેની શરૂઆત હું છું , અંત ઈસા બિન મરયમ છે અને દરમિયાન મહદી છે. "

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૬૬, હદીષ : ૩૮૬૭૧)

(૨) " તે શખ્સ અમારામાંથી હશે જેના પાછળ ઈસા બિન મરયમ નમાઝ પઢશે. "

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૬૬, હદીષ : ૩૮૬૭૨)

(૩) " હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે, તેઓ ફરમાવે છે કે : હઝરત ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) હઝરત મહદી (રદિ.) પછી ઉતરશે, અને હઝરત ઈસા અલૈ. તેમના પાછળ (એક) નમાઝ અદા કરશે."

(અલ ફિતન, નુઐમ બિન હમ્માદ પુષ્ઠ : ૨૬૪,

હદીષ: ૧૦૪૨, હાવી : ૨/૭૮)

(૪) " મારી ઉમ્મતની એક જમાઅત હંમેશા હકના માટે મુકાબલો કરતી રહેશે, અહીં સુધી કે ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) હઝરત મહદી (રદિ.) ની હાજરીમાં ફજરના ઉદય વખતે બયતુલ મુકદ્દસ (યરૂસલમ – વભચગકબીભો) માં ઉતરશે, તેમનાથી દરખાસ્ત કરવામાં આવશે કે આપ અમને નમાઝ પઢાવો તેઓ ફરમાવશે,
" આ ઉમ્મત આપસમાં એક – બીજા માટે અમીર છે "

(સુનન અબૂ અમ્ર અદ્દાની પૃષ્ઠ : ૨૪૦, હદીષ : ૬૭૬, હાવી : ૨/૮૩)

મુસ્લિમ શરીફની હદીસમાં પણ લગભગ આ જ શબ્દો છે.

(૫) " હઝરત મહદી (રદિ.) ઈસા (અલૈ.) ને સંબોધીને અરજ કરશે કે, આપ, લોકોને નમાઝ પઢાવી દો
ત્યારે ઈસા (અલૈ.)બિન મરયમ આસમાનથી ઉતરી ચુકયા હશે, એવી હાલતમાં કે બાલોમાંથી પાણી ટપકી રહયું હશે.
હઝરત ઈસા (અલૈ.) ફરમાવશે,
" આપના જ માટે ઈકામત કહેવામાં આવી છે. "
(અર્થાત : આપ જ નમાઝ પઢાવો.)
એટલે તેઓ (હઝરત ઈસા) મારી ઔલાદમાંથી એક શખ્સ (હઝરત મહદી રદિ.)ની ઈકતિદામાં (આ) નમાઝ અદા કરશે."

(સુનન અબૂ અમ્ર અદ્દાની : પૃષ્ઠ : ૨૦૨ – ૨૦૯, હદીષ નં : ૫૯૬)

(૬) "હઝરત જાબિર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :
રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે, ઈસા (અલૈ.) બિન મરયમ (આસમાનથી) ઉતરશે, ત્યારે મુસલમાનોના અમીર હઝરત મહદી (રદિ.) (તેમને) કહેશે કે :
" આપ અમને નમાઝ પઢાવી દો "
તેઓ ફરમાવશે કે,
" તમારામાંથી જ એક અન્યોનો અમીર છે, અને એ અલ્લાહ

તઆલા તરફથી આ ઉમ્મતનું સન્માન છે."

(સુયૂતી ફીલ હાવી : ૨/ ૬૪)

(૭) ઈબ્ને સીરીન (રહ.) ફરમાવે છે કે :

" મહદી (રદિ.) આ જ ઉમ્મતના ફર્દ (શખ્સ) છે અને તેઓ જ ઈસા (અલૈ.) ની ઈમામત ફરમાવશે."

(ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫ / ૧૯૮, હદીષ : ૧૯૪૯૫,
કઝા ફીલ હાવી : ૨ / ૬૫)

(૮) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે ,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે અમને ખુત્બો આપ્યો અને (એ ખુત્બામાં) દજજાલની વાત કરી અને ફરમાવ્યું :

" ત્યારે મદીના મુનવ્વરહ પોતાની ગંદકીને એવી જ રીતે કાઢીને બહાર કરી દેશે જેવી રીતે ભઠઠી લોખંડની ગંદકી (કાટ)ને દૂર કરી દે છે. અને તે દિવસ " છુટકારાનો દિવસ " કહેવાશે "

ઉમ્મે શરીકે પૂછયું કે,

" હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ત્યારે અરબ (લોકો) કયાં હશે ? "

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ફરમાવ્યું ,

" તેઓ ત્યારે ઓછા હશે, અને તેઓ બયતુલ મુકદ્દસમાં હશે અને તેમના ઈમામ " મહદી" નામના એક નેક શખ્સ હશે.

તેમના ઈમામ તેમને ફજરની નમાઝ પઢાવવા માટે આગળ વધશે, તે જ દરમિયાન તેમની વચ્ચે ઈસા બિન મરયમ ઉતરશે.

એ ઈમામ (આપની મોટાઈ) સ્વીકારીને નત મસ્તકે ઉલટા પગે પાછળ હટશે, જેથી હઝરત ઈસા (અલૈ.) આગળ વધીને ઈમામત ફરમાવે.

તો હઝરત ઈસા (અલૈ.) તેમના ખભા પર હાથ મૂકીને ફરમાવશે કે,

" ઈકામત આપના જ માટે કહેવામાં આવી છે "

પછી મુસલમાનોના ઈમામ (મહદી રદિ.) નમાઝ પઢાવશે. "

(ઈબ્ને માજહ : હદીષ નંબર : ૪૦૭૭ , કઝા ફીલ હાવી : ૨/૬૫)

ઉપર લખેલી હદીષોનો સારાંશ

ઉપરની તમામ રિવાયતોની રોશનીમાં આ વાત ખાતરીપૂર્વક માલૂમ થઈ જાય છે કે હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્ને અલગ અલગ વ્યકિતઓ છે. ઉપરાંત સહીહયન (બુખારી અને મુસ્લિમ)ની હદીષોમાં અનેક સ્થળોએ હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નૂઝુલ (ઉતરાણ) વખતે મુસલમાનોના એક ઈમામ યા અમીરની હાજરીનો ઉલ્લેખ મોજૂદ છે.

અને જયાં બી રિવાયતોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ની વિગત મોજૂદ છે. ત્યાં આ વાત પર કોઈ એક ઝઈફ રિવાયત પણ નથી મળતી કે આ ઈમામ યા અમીરથી મુરાદ હઝરત મહદી (રદિ.) નથી.

એટલે આ વાત સુસ્પષ્ટ થઈ ગઈ કે હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બે અલગ અલગ વ્યકિતઓ છે : ન કે એક જ વ્યકિતના બે અલગ અલગ નામો.

ઈબ્ને માજહની રિવાયતનું સ્પષ્ટીકરણ

ઈબ્ને માજહની રિવાયત કે,

'ઈસા (અલૈ.) સિવાય બીજા કોઈ મહદી નથી'

ને કોઈ દરજામાં માની લેવામાં આવે તો પણ તેનું સ્પષ્ટીકરણ નીચે પ્રમાણે છે :

(૧)

હઝરત ઈસા (અલૈ)ને મહદી કહેવામાનો મતલબ એ છે કે તેઓ 'અઅઝમુલ મહદી' (મહાન મહદી) છે, કારણ કે અરબી ભાષા પ્રમાણે દરેક હિદાયત મેળવેલ શખ્સ અને હિદાયત તરફ રહનુમાઈ (માર્ગદર્શન) કરનારને મહદી કહી શકાય છે.

ઈમામ સુયૂતી (રહ.)એ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)નું કથન નકલ કર્યુ છે કે :

" અલ મહદી المهدى નો લકબ એવો જ છે જેવી રીતે કોઈ નેક આદમીને " رجل صالح " કહેવામાં આવે."

આ પ્રમાણે મહદી વિશેષણ વિવિધ શખ્સોને લગાડી શકાય છે.

(અલ હાવી લિલ ફતાવા લિલ ઈમામ અલ સુયૂતી : ૨/ ૭૮,
નુએમ બિન હમ્માદ : ૨૬૩ : હદીષ નંબર : ૧૦૩૭)

જાહેર છે કે આ શાબ્દિક અર્થ પ્રમાણે આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) પછીથી આજ સુધી એવા ઘણા શખ્સો જોવામાં આવતા રહયા છે જેમના પર 'મહદી' શબ્દ બોલી શકાય છે.

ખુદ નબીયે કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ પણ હઝરાતે ખુલફાએ રાશિદીન રિદવાનુલ્લાહિ અલયહિમ માટે " અલ – મહદીય્યિન" શબ્દ ઉપયોગ ફરમાવ્યો છે.

એ જ મુબારક સિલસિલામાં હઝરત ઈસા (અલૈ.)ને સૌથી ઊંચા દરજાના હકીકી મહદી કહેવામાં આવ્યા છે.

એ જ વાતની તરફ ઈશારો કરતાં ઈબ્નુલ કય્યિમ (રહ.) લખે છે,

" હઝરત ઈસા (અલૈ.) આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)ના મુબારક ઝમાનાથી કયામત સુધીના અરસામાં સૌથી ઉચ્ચતમ મરતબાવાળા મહદી છે........ એટલે મહદી નામના માણસ ભલે કોઈ બી વ્યકિત હોય, છતાં એ કહેવું યોગ્ય હશે કે હકીકતમાં ઈસા (અલ.)ના સિવાય કોઈ મહદી નથી. "

(અલ મનાર અલ મુનીફ : પૃષ્ઠ : ૧૪૮)

– જેમ " الحج العرفة" (હજ તો અરફહમાં થોભવાનું નામ છે) કહેવામાં આવે છે, એનાથી મુરાદ એ નથી કે માત્ર ''વુકૂફે અરફહ'' (અરફહમાં રોકાવું) જ હજ છે, બલ્કે તે હજનું એક મહત્વનું કાર્ય છે.

– અથવા જેવી રીતે " દજ્જાલ" શબ્દ એના શાબ્દિક અર્થ પ્રમાણે દજ્જાલ જેવી સિફતવાળા ઘણાં લોકો માટે બોલવામાં આવે છે. અલબત્ત એનો હકીકી અને પરિપૂર્ણ અર્થ તે મોટા દજ્જાલ ને લાગુ પડે છે જે હઝરત મહદી (રદિ.) અને હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના જમાનામાં જાહેર થશે.

(૨)

એક અર્થઘટન આ પણ કરી શકાય છે કે :

એવા મહદી જેઓ કામિલ અને ગુનાહોથી માસૂમ હોય તે હઝરત ઈસા (અલૈ.) છે .

ઈબ્નુલ કય્યિમ (રહ.) લખે છે :

" ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.)ને કામિલ તરીન અને માસૂમ માનીને મહદી કહેવું બિલકુલ સહીહ છે. *(તઝકિરહ : પૃષ્ઠ : ૭૦૧ , હાવી : ૨/ ૮૬)*

– શૈખ બરઝન્ (રહ.) પણ એ જ ફરમાવે છે કે :

સંપૂર્ણ માસૂમ મહદી ઈસા બિન મરયમ અલયહિસ્સલામ જ છે. "

(અલ ઈશાઅહ : ૧૪૩)

(૩)

ઈમામ સુયૂતી (રહ.) એ વલીદ બિન મુસ્લિમ (રહ.)થી એક હદીષ નકલ કરી છે જેનાથી આ અર્થઘટનનું સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ થઈ જાય છે.

વલીદ બિન મુસ્લિમ ફરમાવે છે કે :

મેં એક એવા શખ્સથી સાંભળ્યું જે કેટલાક લોકોને હદીષનો દર્સ આપી રહયો હતો.

તે કહી રહયો હતો કે,

" મહદી ત્રણ છે :

– એક 'મહદીએ ખૈર' અને તે ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) છે.

– બીજા 'મહદીએ દમ' છે, જેમના મુબારક હાથે ખુન ખરાબા (રકતપાત) અટકી જશે, અને

– ત્રીજા 'મહદીએ દીન' અર્થાત્ ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) છે, જેમના ઉપર તેમની સમગ્ર ઉમ્મત તે ઝમાનામાં ઈમાન લાવશે.

અને હઝરત કઅબ (રદિ.)થી પણ આ રિવાયત ઝિક્ર કરી છે કે મેહદીયે મુન્તઝર (જેમની રાહ જોવામાં આવે છે) અને જેમનું નામ મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ છે, તે સુફયાનીના બાદ જાહેર થશે."

(અલ ઉર્ફુલ વરદી ફી અખ્બારિલ મહદી : ૩૫,
અલ હાવી : ૨/૭૮, અલફિતન,

નુએમ બિન હમ્માદ : પૃ: ૨૫૩ હદીષ નંબર ૯૮૮)

(૪)

એક અર્થઘટન આ છે કે :

ઈબ્ને માજહની હદીષમાં વાત ટુંકાવીને કહેવામાં આવી છે, પૂરા શબ્દો સહિત હદીષની વાત આમ છે :

لا قول للمهدی الا بمشورة عیسی علیه السلام

" હઝરત મહદી (રદિ.) પોતાની દરેક વાતમાં હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામથી મશ્વરહ લેશે." *(અલ ઈશાઅહ : ૧૪૩)*

ઉપરના સ્પષ્ટીકરણોનો સારાંશ

ઉપર લખેલા જવાબો (સ્પષ્ટીકરણો) તે તમામ રિવાયતોના અર્થઘટનમાં રજુ કરી શકાય છે જેનાથી હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્ને વ્યકિતઓ એક જ હોવાનો ભ્રમ થાય છે.

" મુસ્નદે બઝઝાર" ની એક રિવાયત જે હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી રિવાયત થયેલી છે, તેનાથી પણ આ જ ભાવાર્થ નીકળે છે.

" તમારામાંથી જે વતા રહેશે (તે આ જોશે કે) મહદી અર્થાત ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) હિદાયત મેળવેલ ઈમામ અને ન્યાયી હાકિમ બનીને જાહેર થશે." *(આરિઝતુલ અહવઝી, ઈબ્નુલ અરબી : ૯/૭૭)*

સારાંશ આ થયો કે હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) જુદી વ્યકિતઓ છે. એટલે જે લોકો વાસ્તવિકતાથી વિપરીત હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્નેને એક જ માને છે અને પરિણામે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઈન્કાર કરે છે તેઓ ગુમરાહી પર છે.

ખાસ કરીને કાદિયાની ફિરકો જેણે હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) બન્નેને પ્રથમ તો એક જ વ્યકિત માન્યા અને તે પછી મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદિયાની (અલયહિ મિનલ્લાહિ મા યસ્તહિક)ને જ મહદી કહી દીધો, તેઓ યકીનન હકના માર્ગથી દૂર ઘણા દૂર ગુમરાહી ના જંગલોમાં ભટકે છે:

ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُوراً فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ (سورة نور، ٤٠)

ભાવાર્થ : એક ઉપર એક અંધારાઓ જ અંધારાઓ છે (એવી હાલતમાં અગર કોઈ પોતાનો હાથ કાઢે (અને તેને જોવા ચાહે) તો તેનું દેખાવું સંભવિત જ નથી અને જેને અલ્લાહ (હિદાયતનો) પ્રકાશ નહિ આપે તેના માટે કયાંય પ્રકાશ નથી.

સાચી વાત તો આ છે કે હઝરત મહદીયે મુન્તઝર (જેમના જાહેર થવાનો ઈન્તેઝાર છે) (અને જેમનું નામ) મુહંમદ બિન અબ્દુલ્લાહ (હશે) તથા હઝરત ઈસા (અલૈ.) વિશે જેટલા પ્રમાણમાં અલામતો (નિશાનીઓ) હદીષોમાં આવી છે, તેમાંથી કોઈપણ અલામત કોઈ રીતે પણ મિરઝા કાદિયાનીમાં હરગિઝ હરગિઝ જોવામાં આવતી નથી

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)નો અકીદો

(૧)

– " ઝુહૂરે મહદી (હઝરત મહદી રદિયલ્લાહુ અન્હુના જાહેર થવા) નો અકીદો દરેક મુસલમાનના માટે લાઝિમ અને વાજિબ છે. "
(નિબરાસ : ૩૦૫)

– એ જ પ્રમાણે " શર્હે અકીદતુલ સિફારીની'માં પણ ઉલ્લેખ છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર (જાહેર થવા) પર ઈમાન લાવવું વાજિબ છે. આ વાત અહલે ઈલ્મ હઝરાત (ઉલમાએ કિરામ)ને ત્યાં સાબિત પણ છે અને અહલે સુન્નત વ જમાઅતના અકાઈદ (અકીદાઓ)ની કિતાબોમાં પણ લખેલી છે. "

– ઉપરાંત અલ્લામા મુહમ્મદ બિન સુલયમાન અલ હલબી (રહ.) પણ લખે છે કે :

" તુ જાણી લે કે ઈસા અલયહિસ્સલામના નુઝૂલ (ઉતરાણ) અને એ જ પ્રમાણે હઝરત મહદી (રદિ.)ના ખૂરૂજ (જાહેર થવા) પર ઈમાન લાવવું વાજિબ છે." *(નુખબતુલ લઆલી શર્હે બદઉલ અમાલી : ૭૧)*

– હઝરત શાહ વલીયુલ્લા સાહબ મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) ફરમાવે છે :

" હઝરત મહદી (રદિ.)નો કયામત ન ક ઝુહૂર યકીની વાત છે અને હઝરત મહદી (રદિ.) અલ્લાહ અને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમની નઝરમાં હાકિમે બરહક થશે અને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે તેમના ખલીફા થવાની ભવિષ્યવાણી ફરમાવી દીધી છે. "

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.) (આગળ) ફરમાવે છે કે :

"હઝરત મહદી (રદિ.)ની ખિલાફતનો સમય આવશે તો આપની ઈત્તિબાઅ તે ઉમૂર (બાબતો)માં વાજિબ થશે જે ખલીફાને લગતી છે."

(ઈઝાલતુલ ખિફાઅ : ૧/૨૬)

(૨)

ઝુહૂરે મહદી (હઝરત મહદી રદિ.)ના જાહેર થવાનો અકીદો અહલે સુન્નત વ જમાઅતના મુસલ્લમા (સર્વમાન્ય) અકાઈદમાંથી છે.

મૌલાના બદરે આલમ સાહબ મીરઠી (રહ.)એ " તર્જુમાનુસ્સુન્નહ" માં નકલ કર્યુ છે કે :

" અકીદહ સફારીની (કિતાબ)ની શર્હ (વિવરણ) લખનારે હઝરતે મહદી (રદિ.)ના આગમનની હદીસો બાબત તવાતુરની વાત લખી છે. અને એને અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના અકાઈદમાં ગણ્યો છે.

તેઓ લખે છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.)ના ખૂરૂજ (જાહેર થવા)ની રિવાયતો એટલી બધી છે કે તેમાં મઅનવી તવાતુર કહી શકાય છે અને આ વાત અહલે સુન્નતના ઉલમાના દરમિયાન એટલા દરજે મશહૂર છે કે તેને અહલે સુન્નતનો એક અકીદો ગણવામાં આવ્યો છે.

—અબૂ નઈમ, —અબૂ દાઉદ, —તિરમિઝી, —નસાઈ.... વગેરેએ સહાબા (રદિ.) અને તાબિઈન (રહ.)થી આ બાબતમાં વિવિધ રિવાયતો નકલ કરી છે. જે બધી રિવાયતોના સંગ્રહથી હઝરત મહદી (રદિ.)ના આગમનનું ચોકકસ યકીન હાસિલ થઈ જાય છે.

એટલે હઝરત મહદી (રદિ.)ની તશરીફ આવરી (આગમન) પર ઉલમાના બયાન પ્રમાણે અને અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના અકાઈદ પ્રમાણે

યકીન કરવું જરૂરી છે." *(તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : પૃષ્ઠ : ૩૭૭)*

(૩)

હદીષોમાં આવેલ વર્ણનો અને વિગતોથી આપ (રદિ.)ના ઝુહૂર (જાહેર થવા)નું ચોકકસ યકીન હાસિલ થાય છે.

(૪)

મુફતી નિઝામુદ્દીન શામઝઈ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

" ઈલ્મે હદીષથી સંબંધ ધરાવનાર જાણે છે કે મુહદ્દિસો પોતાની કિતાબોમાં જે પ્રકરણો બનાવે છે તે તેમની નઝરમાં હદીષોથી સાબિત હોય છે, ખાસ કરીને જયારે જે તે પ્રકરણમાં એ વિશેની હદીષ નકલ કર્યા બાદ તેઓ એના પર ખામોશ રહે છે.

આ નિયમ પ્રમાણે હવે આ વાત નિશંક રીતે કહી શકાય છે કે જે મુહદ્દિસોએ ઝુહૂરે મહદીની હદીષોને પોતાની કિતાબોમાં નકલ કરી છે (જેનો ઉલ્લેખ " ઝુહૂર મહદીની હદીષો' શીર્ષકથી આવી ગયો છે) અને તે હદીષો પર પ્રકરણો પણ બનાવ્યા છે તો એ દલીલ છે કે મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર થશે અને તેઓ કયામતની નિશાનીઓમાંથી એક નિશાની હશે, એમ તેઓ અકીદો ધરાવે છે. *(અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૭૩)*

(૫)

હઝરત નબીયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના મુબારક દૌરથી લઈને આજ સુધી દરેક દૌરમાં સલફ (પુરોગામી બુઝુર્ગો) અને ખલફ (અનુગામી બુઝુર્ગો)એ તથા તફસીર કર્તાઓ અને મુતકલ્લિમીન (ઈલ્મે કલામ – ઈલ્મે અકાઈદના વિદ્વાનો) તથા જમ્હૂર ઉલમાએ ઉમ્મતે સંપૂર્ણ યકીન સાથે પોતાની કિતાબો અને પોતાના કથનોમાં ઝુહૂરે મહદીને ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ રીતે બયાન કર્યું છે.

આ બાબતમાં અબ્દુર્રહમાન મુબારકપુરી (રહ.) લખે છે :

" દરેક જમાનામાં તમામ અહલે ઈસ્લામ (મુસલમાનો)ના નઝદીક આ

વાત મશહૂર રહી છે કે અહલે બયત (હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના ખાનદાન)માંથી આખરી જમાનામાં એક શખ્સ જરૂર જાહેર થશે......... અને તેનું નામ મહદી હશે.'' *(તુહફતુલ અહવઝી : ૬/ ૪૦૧)*

સારાંશ આ છે કે લગભગ પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમહ તવાતુરની સાથે આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ની તશરીફ આવરી (આગમન)અને આપના ઝુહૂર (જાહેર થવા)ને માને છે.

(૬)

ઉલમાએ અકાઈદે ઝુહૂરે મહદી (મહદીના જાહેર થવા)ને હક (સાચું) કહયું છે.

હઝરત મુફતી કિફાયતુલ્લાહ સાહબ ફરમાવે છે કે :

'' કયામતથી પહેલા :

– દજજાલનું નીકળવું

–હઝરત મસીહ (અલૈ.)

–હઝરત મહદી (અલૈ.)નું તશરીફ લાવવું, અને

–જે ચીઝોની ખબર સહીહ અને દલીલ પાત્ર હદીષોથી સાબિત થઈ છે, તેમનું બનવું હકક (સાચું) છે. *(જવાહિરુલ ઈમાનઃ ૮)*

હઝરત મવલાના મુહમ્મદ ઈદ્રીસ કાંધલવી (રહ.) 'અકાઈદે ઈસ્લામ'માં લખે છે કે :

'' અહલે સુન્નત વલ જમાઅતનો અકીદો છે કે હઝરત મહદીનો ઝુહૂર (જાહેર થવું) આખિર જમાનામાં હક અને સત્ય છે અને તેના પર એઅતિકાદ રાખવું જરૂરી છે. એટલા માટે કે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર મુતવાતિર હદીષો અને ઈજમાએ ઉમ્મત (સર્વ સંમતિ)થી સાબિત છે. જો કે એની કેટલીક વિગતો ખબરે વાહિદથી સાબિત છે. સહાબા રદિ. અને તાબિઈન (રહ.)ના જમાનાથી લઈ અત્યાર સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) ના ઝુહૂર (જાહેર થવા)ને પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં દરેક તબકાના મુસલમાન ઉલમા અને સુલહા (નેક લોકો) અને અવામ તેમજ ખવાસ, દરેક જમાના અને યુગમાં નકલ કરતા

આવ્યા છે." (અકાઈદે ઈસ્લામ : ૧/૬૪)

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)નો ઈન્કાર કરનાર વિશે શરઈ હુકમ

હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર (જાહેર થવું) તમામ અહલે સુન્નતનો માન્ય અકીદો છે એટલે એનો ઈન્કાર નથી કરી શકાતો, એટલે જે શખ્સ એનો ઈન્કાર કરે તેના વિશે સય્યિદી વ સનદી ફકીહુલ ઉમ્મત હઝરત મુફતી મહમૂદ હસન ગંગોહી (રહ.)નો ફતવો વાંચો.

સવાલ : –

શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂરનો અકીદો કુર્આન અને હદીષની રૂએ ઝરૂરિય્યાતે દીનમાંથી છે.?

જો કોઈ હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂરને સ્વીકારતો ન હોય તો તેના માટે શરઅ શરીફ નો શું હુકમ છે ?

જવાબ : –

حامدا ومصليا و مسلما

અબૂદાવુદ શરીફમાં ખલીફતુલ્લાહ અલ મહદીની વિગતો ,

– તેમની અલામતો (નિશાનીઓ),

– તેમના હાથ પર બયઅત,

– તેમના કારનામા, વગેરે બાબતો જણાવવામાં આવ્યા છે.

જે શખ્સ તે (ઈમામ મહદી)ના ઝુહૂર (જાહેર થવા)ને માનતો નથી, તે એ હદીષોને માનતો નથી. તેની ઈસ્લાહ કરવામાં આવે, જેથી તે સિરાતે મુસ્તકીમ (સાચા માર્ગ) પર આવી જાય.

(ફતાવા મહમૂદિય્યહ : ૧ / ૧૧૧)

————————————

આ વિશે હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ અબ્દુલ હક હકકાની (રહ.) લખે છે,

" અહલે સુન્નતના અકાઈદમાંથી આ તો છે કે આખિર જમાનામાં હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થઈને કાફિરોને મગ્લૂબ (તાબે) કરશે અને

ઈસ્લામને કવી (બળવાન) કરશે. બાકી જે વિગતો જણાવવામાં આવી છે તે ખબરે આહાદથી સાબિત કરવામાં આવી છે, તેમાં પણ કયાંક કેટલીક હદીષોના ટુકડાઓને મેળવીનો કયાસથી એક વાત કાઢવામાં આવી છે, આવી વાતો પર યકીન નહિ કરવાથી માણસ ઈસ્લામથી નીકળતો નથી.

આ વાત પણ નિશ્ચિત કે આ બાબતમાં જેટલી હદીસો મુખ્બિરે સાદિક (સાચી ખબર આપનાર) અર્થાત હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે આપી છે, –ભલે તે આપણા સુધી ગમે તે ઝરિયાથી પહોંચી હોય અને તેને સમજવામાં પણ આપણાથી ગલતી થઈ હોય છતાં – તે બધી ખબરો બરહક – સાચી છે, અને તે પ્રમાણે જરૂર થઈને રહેશે.

આ જ વાત કયામતની બી નિશાનીઓ બાબત ધ્યાનમાં રહે.

(અકાઈદે ઈસ્લામ : બાબ : ૩ ફસ્લ : ૨ પૃષ્ઠ : ૧૮૫)

હઝરાતે સહાબા રદિ.ની ચિંતા અને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના તરફથી અ બ બશારત

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાવે છે કે :

અમને ડર થયો કે આપણા નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના બાદ દુર્ઘટનાઓ વધશે, માટે ,

અમે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને એ વિશે પૂછયું તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ફરમાવ્યું,

" મારી ઉમ્મતમાં મહદી જાહેર થશે જે પાંચ યા સાત યા નવ સુધી વંત રહેશે."

(હદીષના એક રાવી ઝૈદ રદિ.થી સંખ્યામાં શક પેદા થયો છે.)

ઝૈદ (રદિ.) ફરમાવે છે કે ,

" અમે અરજ કરી કે આ સંખ્યા કઈ ચીઝની છે ? "

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે, " વરસોની"

આપે ફરમાવ્યુ કે

" તેમની પાસે એક શખ્સ આવીને કહેશે કે : મહદી મને આપો, મહદી

મને આપો."

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો,

" પછી તે તેને તેના કપડામાં (એટલા બધા દીનાર અને દિરહમ)ખોબો ભરીને આપશે કે તે ઉઠાવી પણ નહીં શકે. *(તિરમિઝી : ૨/ ૪૮)*

મશહૂર મુહદ્દિષ અને ફકીહ હઝરત મવલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) આ હદીષ શરીફની રોશનીમાં ફરમાવે છે કે :

" જયારે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ની સામે પ્રથમ ત્રણ જમાનાઓ ખૈર પર થવાની બશારત આપી તો હઝરાતે સહાબા (રદિ.) સમ ગયા કે ફિત્ના અને દુર્ઘટનાઓ (દુઃખદ બનાવો) તેના પછી સામે આવશે અને ખૈરૂલ કુરૂન (ખૈરના ત્રણ યુગો) બાદ એવો જમાનો આવશે કે દરેક આવનારો દિવસ ઉમ્મતના માટે વીતેલા દિવસ કરતા બદતર સાબિત થશે."

આ વાતથી હઝરાતે સહાબા(રદિ.)ને નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમની મહબૂબ ઉમ્મતના ભવિષ્ય માટે ચિંતા થઈ કે આ ઉમ્મત દુનિયાદારીમાં મશ્ગૂલ હોય અને અચાનક મોત આવી જાય તો તેમની શી હાલત થશે ?

ઉપરાંત આ શર (બુરાઈ) અને ફસાદ તથા ગુમરાહીના દૌરમાં ઉમ્મતે મુસ્લિમહને ગફલતની ઊંઘમાથી કોણ જગાડશે ?

હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ની આ ચિંતા દૂર કરવા માટે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઝુહૂરે મહદી (હઝરત મહદીના જાહેર થવા)ની ખુશ ખબરી આપી કે જેથી તેમને સંતોષ થઈ જાય કે આ ખતરનાક જમાનામાં પણ હાદીઓ (હિદાયત અને નસીહત કરનારાઓ) જાહેર થશે.

અને હાદીઓનું જાહેર થવું આ વાતની સ્પષ્ટ દલીલ છે કે એવા ફિત્નાના દૌરમાં પણ ખૈરનું તત્વ મોજૂદ હશે અને દીની તા'લીમ અને સુન્નતની ઈશાઅત (પ્રચાર અને પ્રસાર)નો સિલસિલો ચાલુ રહેશે."

(કવકબુદ્દુર્રી : ૨ / ૫૭)

ઉપરાંત હઝરત મહદી (રદિ.)ના ધરતી પર રહેવા વિશે હદીષમાં વારિદ

આ ત્રણે સંખ્યા : પાંચ , સાત અને નવ ના દરમિયાન અર્થમેળના સ્વરૂપ વિશે આગળ લખે છે :

"– પ્રથમ લશ્કરની તૈયારીમાં પાંચ વરસ લાગશે,

–પછી બે વરસ કાફિરો સાથે જંગ થશે,

–પછી આખરી બે વરસ આપ વંત રહીને હુકૂમત કરશે.

આ રીતે હદીષના શબ્દોમાં જરાપણ વિરોધાભાસ નથી રહેતો અને પાંચ, સાત, નવ એ રાવીનો શક નહીં કહેવાય. બલ્કે, અલગ અલગ રિવાયતો ગણાશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)નો દીની, દુન્યવી અને ઉખ્રવી (આખિરતનો) મકામ

(૧)

હદીષ શરીફમાં ઈર્શાદ છે :

" તે કોમ કેવી રીતે હલાક થઈ શકે છે ?

– જેની શરૂઆત હું છું (અર્થાત હઝરત મુહંમદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)

– જેના દરમિયાન મહદી (રદિ.)છે. અને

– જેના આખરી દૌરમાં હઝરત ઈસા (અલૈ.) તશરીફ લાવશે."

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૬૬,હદીષ નંબર ૩૮૬૭૧)

(૨)

આપ (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ.) આખરી ખલીફએ રાશિદ થશે.

(૩)

આપ (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ.) આખરી મુજદ્દિદ થશે.

(૪)

આપ (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ.) વિલાયતના સર્વોચ્ચ મકામ પર બિરાજમાન થશે.

(૫)

હદીષ શરીફમાં એક જગાએ આપ (રદિ.)ને જન્નતના સરદારોમાંથી એક સરદાર બતાવવામાં આવ્યા છે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" અમે અબ્દુલ મુત્તલિબની ઔલાદ જન્નતના સરદાર થઈશું.

અર્થાત:

– આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

–હમઝહ,

–અલી,

–જઅફર,

–હસન,

–હુસયન, અને –મહદી રદિયલ્લાહુ અન્હુમ

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૦)

આ રિવાયત ઈબ્ને માજહની મવઝુઆતમાં શામેલ નથી. ઉપરાંત એના મુતાબિઆત અને શવાહીદ મોજૂદ છે.

(૬)

અલ્લાહ તઆલા તરફથી આપ (રદિ.)ને ઘણી મોટી રૂહાની શકિત

આપવામાં આવી હશે.

(૭)

ખુલફાએ રાશિદીન બાદ આપનો જ રુત્બો છે.

આ બાબતમાં મૌલાના મુહમ્મદ ઈદ્રીસ સાહબ કાંધલવી (રહ.) લખે છે:

'' અને ઈમામ મહદી (રદિ.) ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ.)ના આખરી ખલીફએ રાશિદ છે, જેમનો રુત્બો જમ્હૂર ઉલમાની નઝદીક અબૂબક્ર અને ઉમર (રદિ.) અને ખુલફાએ રાશિદીન પછી છે.''

(નુઝૂલે ઈસા વ ઝુહુરે મહદી : ૩૫)

(૮)

આસમાન અને જમીનવાળા બધા આપ (રદિ.)થી ખુશ હશે.

(૯)

હઝરત ઈસા (અલૈ.) નુઝૂલ બાદ (આસમાનથી ઉતરવા બાદ) પહેલી નમાઝ આપની ઈકતિદામાં અદા ફરમાવશે અને એ આ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) માટે તકરીમ (ઈકરામ, સન્માન) છે (કે આ ઉમ્મતના બા કમાલ વ્યકિતઓ તે છે જેમના પાછળ નબી નમાઝ અદા કરે.)

(૧૦)

—આપ (હઝરત મહદી રદિ.) ન તો રસૂલ હશે ન તો નબી હશે,

—ન આપ (રદિ.) પર વહી નાઝિલ થશે,

—ન આપ નુબુવ્વતનો દાવો કરશે, અને

—ન કોઈ આપ (રદિ.)ને નબી સમ ને ઈમાન લાવશે.

માલૂમ થયું કે જે શખ્સ મહદી હોવાની સાથે સાથે નુબુવ્વતનો દાવો કરે તે જૂઠો છે.

(એ જ પ્રમાણે જે લોકોએ આજ સુધી પોતાના વિશે મહદી હોવાના દાવા કર્યા તેઓ પણ જૂઠા છે.)

(૧૧)

હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નુઝૂલ (આસમાનથી ઉતરવા) સુધી હઝરત મહદી (રદિ.) મુસલમાનોના ખલીફા અને હાકિમ હશે.

(૧૨)

હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નુઝૂલ (આસમાનથી ઉતરવા) બાદ અમીરના સ્થાને હશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) વઝીરના સ્થાને હશે અને બન્ને આપસમાં સલાહ – મશ્વરાથી કામ કરશે.

——————

આ બાબતમાં મુફતી યૂસુફ સાહબ લુધિયાનવી (રહ.) ફરમાવે છે :

" હઝરત ઈસા (અલૈ.)નું આસમાનથી ઉતરવું ખલીફાની હૈસિયતથી હશે, અને તેમની આ હૈસિયત અહલે ઈસ્લામના મુઅતકિદાત (અકીદાઓ)માં શામેલ છે. જયારે તેઓ નાઝિલ થશે (આસમાનથી ઉતરશે) તો હઝરત મહદી અલયહિસ્સલામ ઉમૂરે ખિલાફત (ખિલાફતના કામો) તેમને સોંપીને પોતે તેમના સલાહકારોમાં શામિલ થઈ જશે, અને તમામ અહલે ઈસ્લામ (મુસલમાનો) તેમના તાબેદાર હશે,

માટે :

–ન કોઈ દાવાની જરૂરત હશે,

–ન રસ્મી ચુંટણી અથવા પસંદગીની જરૂરત હશે."

(અલ મહદી વ અલ મસીહ : ૨૧)

ઝુહૂરના સમય સુધી હઝરત મહદી (રદિ.)ની ગુપ્તતા

હદીષોના અભ્યાસથી આ વાતનો અંદાઝો થાય છે કે :

હઝરત મહદી (રદિ.)નું જાહેર થવું એક નિર્ધારિત સમય સુધી ગુપ્ત રાખવામાં આવશે.

જયારે ઝુહૂર (જાહેર થવા)નો સમય થશે ત્યારે અલ્લાહ તરફથી અચાનક લોકો પર રાઝ (રહસ્ય) જાહેર થઈ જશે.

અ બ વાત આ છે કે ઝુહૂરથી પહેલાં સુધી ખૂદ હઝરત મહદી (રદિ.) પણ પોતાના મકામથી અપરિચિત (અજાણ) હશે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો :

અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં તેમને આ સલાહિય્યત (પાત્રતા) અર્પણ કરી દેશે."

(ઈબ્ને માઝહ : ૨/ ૩૧૦, મુસ્નદે અહમદ : ૧/ ૧૦૬)

————————

આ હદીષની શર્હ (વિવરણ)માં શયખ અબ્દુલ ગની દહેલ્વી (રહ.) ફરમાવે છે,

" અલ્લાહ તઆલા એક જ રાતમાં અચાનક તેમને અમારત (હુકૂમત) અને ખિલાફતની આ સલાહિય્યત અર્પણ કરી દેશે."

(ઈન્જાહુલ હાજતિ અલા હામિશ ઈબ્ને માજહ)

————————

અલ્લામા ઈબ્ને કષીર(રહ.) આ હદીષની શર્હ (વિવરણ)માં ફરમાવે છે,

"અલ્લાહ તઆલા પોતાના ખુસૂસી ફઝલ અને તૌફીકથી સરફરાઝ ફરમાવીને પ્રથમ તેમને (હકીકતનો) ઈલ્હામ (અંતઃપ્રેરણા) કરશે અને તે મકામથી પરિચિત કરશે જેનાથી તેઓ પહેલા નાવાકિફ (અજાણ) હતા."

(અન્નિહાયહ ફીલ ફિતન્ વલ મલાહિમ : ૧ / ૩૧)

————————

આપના કમાલાત અને ખૂબીઓ ઝુહૂર (જાહેર થવાના) સમય સુધી ગુપ્ત અને છુપાં હશે એટલે ઝુહૂરના સમય પહેલાં કોઈ આપને ઓળખી નહિ શકશે.

અને જયારે ઝુહૂરનો નિર્ધારિત સમય આવી પહોંચશે તો બારી તઆલા એક જ રાતમાં પોતાની કુદરતે કામિલાથી તેમનામાં અમારત (હુકૂમત)ની તમામ સલાહિય્યતો પૈદા ફરમાવી દેશે, જેના કારણે તેમનું મહદી હોવું એવું સાફ અને સુસ્પષ્ટ થઈ જશે કે એક અદના (મામૂલી) શખ્સ પણ આસાનીથી

આપના વ્યકિતત્વને ઓળખી લેશે.

મુસીબતો અને સંકટોની વિપુલતાના કારણે આપનું ઝુહૂર (જાહરે થવું) સૌને મહબૂબ અને પ્યારું લાગશે.

————————

હઝરત મૌલાના બદરે આલમ મીરઠી મુહાજિરે મદની (રહ.) લખે છે ,

" એક ઊંડી – ગહન હકીકત એનાથી હલ થઈ જાય છે, તે આ છે કે,

અહીં કેટલાક કમજોર ઈમાનવાળાઓના દિલોમાં આ સવાલ પેદા થઈ શકે છે કે :

જયારે હઝરત મહદી (રદિ.) આવી સુસ્પષ્ટ ખ્યાતિ અને ઓળખ ધરાવે છે તો તેમનો પરિચય અવામ અને ખવાસમાં કેવી રીતે છુપો રહી શકે છે ?

એટલે મુસીબતો, સંકટો અને દુઃખના સમયમાં તેમના ઝુહૂર (જાહેર થવા)નો ઈન્તિઝાર યોગ્ય (તાર્કિક) માલૂમ નથી થતો,

પરંતુ આ શબ્દો :

" બારી તઆલા એક જ રાતમાં પોતાની કુદરતે કામિલાથી તેમનામાં અમારત (હુકૂમત)ની તમામ સલાહિય્યતો પૈદા ફરમાવી દેશે."

થી મજકૂર (શંકાઓનો) હલ મળી જાય છે કે એ સિફતો ભલેને કેટલાયે શખ્શોમાં કેમ ન હોય, પરંતુ તેમના આ બાતિની તસર્રુફાત અને રૂહાનિયત, અલ્લાહની મશીયત (ઈચ્છા) અનુસાર ઓઝલ (ગુપ્ત, છુપી) રાખવામાં આવશે, અહીં સુધી કે જયારે તેમના ઝુહૂર (જાહેર થવા)નો સમય આવશે તો એક જ રાતની અંદર અંદર તેમની આંતરિક ખુસૂસિય્યાત (ખૂબીઓ) લોકો સામે આવી જશે.

જાણે એ પણ એક કુદરતનો કરિશ્મો હશે કે તેમના ઝુહૂરના વખત પહેલાં કોઈ શખ્સ તેમને ઓળખી નહિ શકશે અને જયારે સમય આવશે તો કુદરતે ઈલાહિય્યહ એક જ રાતમાં તે તમામ સલાહિય્યતો તેમનામાં પેદા કરી દેશે જેમના પછી તેમનું મહદી હોવું એક આંધળા માટે પણ સ્પષ્ટ થઈ જશે.

જુઓ, દજજાલનું નીકળવું સહીહ હદીષોથી સાબિત છે, પરંતુ એ

સાબિત થયેલી હકીકત, તેના (દજજાલના) નીકળવાથી પહેલા કેટલી ગુપ્ત છે.

અને જયારે કે આ દાસ્તાન પણ ફિત્નાના દૌરની છે, તો હવે હઝરત મહદીના ઝુહૂર અને દજજાલના વુજૂદમાં ઈન્કિશાફ (ચોખવટ)ની માંગણી કરવી, અથવા એની ચર્ચા (વાદ વિવાદ)માં પડવું એ પોતે જ એક અલગ ફિત્નો છે."

(તર્જુમાનુસ્સુન્નહ : ૪/૪૦૪, ૪૦૫)

હઝરત મહદી રદિ.નો ઝુહૂર કયારે થશે ?

હદીષોમાં ઘણી જ તાકીદ સાથે હઝરત મહદી (રદિ.)ની તશરીફ આવરી (આગમન) અને ત્યાર પછી ઉમ્મતે મુસ્લિમહના ઉરૂજ (ઉત્થાન)અને તરકકી (પ્રગતિ, ઉત્કર્ષ) ની યકીની ખબરો આપવામાં આવી છે. પરંતુ સાથે જ :

–કયા સમયે ,

–કયા વરસે ,

–કયા મહિને ,

આપનો ઝુહૂર થશે તે નિર્ધારિત કરવામાં નથી આવ્યું.

હા, હદીષોથી જે જમાનામાં આપનો ઝુહૂર થનારો છે તે સમયના ઉમ્મતે મુસ્લિમહના અહેવાલનો કાફી હદ સુધી અંદાઝો થઈ શકે છે. જેનાથી આ જાણવા મળે છે કે હવે ઝુહૂરનો જમાનો ન ક છે.

ઝુહૂરના જમાના ન ક ઉમ્મતના સામાન્ય સંજોગો

(૧)

ઝમીન (અર્થાત દુનિયા) ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરાઈ ગઈ હશે.

(૨)

ઝુલ્મ (અત્યાચાર) એટલો વ્યાપક અને વિપૂલ હશે કે પનાહની જગા નહિ મળતી હશે.

એ બાબતની એક રિવાયત હાકિમ (રહ.) એ ઝિક્ર કરી છે :

અબુ સઈદ ખુદરી (રદિ.) કહે છે :

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

" મારી ઉમ્મત પર તેમના હાકિમો (રાજકર્તાઓ) તરફથી ઘણી સખત મુસીબતો આવશે, અહીં સુધી કે તેમના પર ઝમીન તંગ થઈ જશે, તે પછી અલ્લાહ તઆલા મારા ખાનદાનમાંથી એક શખ્સને મોકલશે, તે જમીન (દુનિયા)ને અદલ અને ઈન્સાફથી એવી જ ભરી દેશે જેવી રીતે તે ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરાઈ ચુકી હતી." (મુસ્તદરક લિલ હાકિમ)

(૩)

લોકો એક બીજા પર થુંકતા હશે.

અલી (રદિ.) કહે છે :

" મહદી ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થાય જયાં સુધી તમે લોકો એક બીજા પર થુંકવા ન લાગી જાઓ." *(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/ ૩૩)*

હઝરત મુફતી નિઝામુદ્દીન શામઝઈ (રહ.)ની તહકીક (સંશોધન) પ્રમાણે આ હદીષ વિશ્વાસપાત્ર નથી. *(અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : ૭૦)*

(૪)

અલ્લાહનું નામ લેવું શિરચ્છેદ કરવા લાયક અપરાધ હશે.
(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/૫૫૪)

(૫)

ઉમ્મત પર ઘણી જ આઝમાઈશ (કસોટી) થશે.

(૬)

લોકોમાં ઈખ્તિલાફ (વિરોધ, મતભેદ) અને ઝલઝલાઓ (ધરતીકંપો) (અર્થાત્ : પરેશાન કરનારા હાલાત) હશે.

(૭)

દીન (ઈસ્લામ) પર ઝવાલ (પડતી, અધઃપતન) આવશે.

(૮)

ફિત્નાઓની ભરમાર થશે.

(૯)

હાલાત (પરિસ્થિતિ, સંજોગો) એવા થશે કે મુસલમાન માયૂસી (નિરાશા)થી કહેશે કે,

" હવે શું મહદી આવશે ?"

અર્થાત મહદીની તશરીફ આવરી (આગમન) બાબતમાં લોકો નિરાશ થઈ જશે.

ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કહે છે :

" મહદી એવી નિરાશાના વાતાવરણમાં જાહેર થશે કે લોકો કહેવા લાગશે કે :

" મહદીનું વુજૂદ (અસ્તિત્વ) જ નથી "

(અલ હાવી : ૨/ ૭૬)

(૧૦)

દુનિયા પર શૈતાની કુવ્વતોનો ગલ્બો (વર્ચસ્વ) થશે.

(૧૧)

મુસલમાનોના દિલોમાં પણ વાંકાંપણું પેદા થઈ રહયું હશે.

(૧૨)

દીન અને શરીઅતનું દુનિયામાં કોઈ મહત્વ ન હશે.

(૧૩)

હરામને હલાલ સમજવામાં આવશે.

(૧૪)

મઅરૂફ (ભલાઈ)ને મુન્કર, (બુરાઈ) અને મુન્કર (બુરાઈ)ને મઅરૂફ (ભલાઈ) સમજવામાં આવશે.

————————

આ દોરમાં ઉમ્મત પર આવનારા હાલાતનો અંદાજો એક હદીષ શરીફથી લગાવી શકાય છે :

ષવબાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ કહે છે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ફરમાવ્યું હતું કે :

" એક જમાનો આવશે કે (ગૈર) કોમો તમારા પર ચઢાઈ કરવા માટે એક બીજાને એ રીતે આમંત્રણ આપશે જેવી રીતે દસ્તરખાન પર ખાનારાઓને આમંત્રણ આપવામાં આવે છે."

(અને ખાનારા બધી બાજુથી દસ્તરખ્વાનને ઘેરી લે છે, એ જ રીતે કાફિરોની આ જમાઅતો મુસલમાનોને ઘેરી લેશે.)

સહાબા (રદિ.)એ અરજ કરી કે

" હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

શું ત્યારે અમારી સંખ્યા ઓછી હશે?"

ફરમાવ્યું,

" નહી બલકે ત્યારે તમે મોટી સંખ્યામાં હશો પરંતુ (દીની એ'તિબારથી) તમે પુરના પાણીના ઉપરના કીચડ અને ગંદકી (કાંપ)ની જેમ હશો, અને દુશ્મનોના દિલોથી તમારો રોફ (ધાક) નીકળી જશે અને તમે 'વહન'ના શિકાર થઈ જશો."

પૂછવામાં આવ્યું કે,

" હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

વહન શી ચીઝ છે ? "

ફરમાવ્યું,

"દુનિયાથી મુહબ્બત અને મોતથી નફરત."

(અબુ દાઉદ : ૨/૫૯૦ , હદીષ નંબર : ૪૨૯૭)

પાંચમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના હાલાત

નામ અને નસબ

– આપનું મુબારક નામ મુહંમદ હશે.

– આપના વાલિદનું નામ અબ્દુલ્લાહ હશે.

– આપનો ખાનદાની સંબંધ અહલે બયત અર્થાત બનૂ હાશિમથી હશે.

– આપ પોતાના વાલિદ તરફથી હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમની સાહબઝાદી હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ના બેટા હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી હશે.

– આપ વાલિદા (માતા) તરફથી હઝરત હુસૈન (રદિ.) શહીદે કરબલાની ઔલાદમાંથી હશે અર્થાત હુસૈની સય્યિદ હશે.

અસલમાં આ બાબતમાં રિવાયતો મુખ્તલિફ (ભિન્ન ભિન્ન) છે.

– કેટલાકમાં આપનું હસની હોવું જણાવ્યું છે.

– કેટલાકમાં આપનું હુસૈની હોવું જણાવ્યું છે.

(૧)

ઈમામ અબૂ દાવુદ (રહ.)એ પોતાની "સુનન" માં એક અન્ય વિષય બાબત ચર્ચા દરમ્યાન આ રિવાયત ઝિક્ર કરી છે.

હઝરત અલી (રદિ.)એ પોતાના બેટા હસન (રદિ.)ની તરફ જોઈને આ પ્રમાણે ફરમાવ્યુ કે :

" મારો આ બેટો સરદાર છે, જેમ કે સ્વંય નબીયે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે તેને 'સય્યિદ' (સરદાર)ના લકબથી નવાઝયા, એની નસલ (વંશ)થી એક શખ્સ પૈદા થશે જેનું નામ તમારા નબીના નામ જેવું હશે."

(અબૂ દાઉદ : ૨/ ૫૮૯ ,હદીષ નંબર : ૪૨૯૦)

(૨)

હઝરત હુસૈન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી એક શખ્સ પૂર્વ દિશા તરફથી જાહેર થશે, ધારી લો કે જો પહાડ પણ તેના રસ્તામાં રૂકાવટ બને તો તે તેને તોડી ફોડીને તેમાંથી પોતાનો રસ્તો બનાવી લેશે."

(અખ્બ્ર–જહૂ અલ હાકિમ વ ઈબ્ને અસાકિર વ કમા ફીલ હાવી : ૨/ ૬૬)

આ બન્ને રિવાયતોનો ખુલાસો અને વિરોધાભાસ બાબત 'निबरास'ના લેખક લખે છે :

આ બાબતે લોકોમાં ઈખ્તિલાફ છે કે હઝરત મહદી (રદિ.) કોની

ઔલાદમાંથી હશે?

– હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી થશે ? કે

– હઝરત હુસયન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી ?

જો કે રાજેહ કોલ તો એ જ છે કે આપ હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી થશે. કારણ કે આ કોલના સમર્થનમાં હઝરત અલી (રદિ.)ની એક રિવાયત પણ છે જેને અબૂ દાવુદ (રહ.)એ નકલ કરી છે.

કેટલાક હઝરાતે બંને અકવાલમાં આ રીતે અર્થમેળ કર્યો છે કે :

– આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ના વાલિદ હઝરત હસન (રદિ.)ના ખાનદાનમાંથી હશે અને

– આપની વાલિદહ હઝરત હુસયન (રદિ.)ના ખાનદાનમાંથી હશે.
(નિબરાસ : ૩૧૬)

એક નુકતહ (રહસ્ય) :

ઈબ્નુલ કય્યિમ અલ જવઝી (રહ.) લખે છે :

"હઝરત મહદી (રદિ.)નું હઝરત હસન (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી હોવામાં એક લતીફ નુકતહ (સૂક્ષ્મ વાત, રહસ્ય) આ છે કે, હઝરત હસન (રદિ.) અલ્લાહ તઆલાની ખુશનુદી માટે ખિલાફત છોડનાર બંદા છે. પરિણામે અલ્લાહ તઆલાએ તેમની ઔલાદમાં એક એવા શખ્સનું જાહેર થવું નિર્ધારિત કરી દીધું જે સાચી ખિલાફત સ્થાપશે. તે ખિલાફત એવા ઈન્સાફવાળી હશે જેમાં આખી દુનિયા શામિલ હશે.

અને એ તો દસ્તૂરે ખુદાવંદી (ખુદાઈ કાનૂન) છે કે જે શખ્સ અલ્લાહના માટે કોઈ ચીઝનો ત્યાગ કરે તો અલ્લાહ તઆલા ખૂદ તેને અથવા તેની ઔલાદમાંથી કોઈને એના કરતાં બહેતર (ચઢિયાતી) ચીઝ અર્પણ કરે છે.
(અલમનાર અલમુનીફ : ૧૫૧ , ફયઝુલ કદીર : ૬/૨૭૯)

નોંધ (૧)

કેટલીક રિવાયતોથી માલૂમ થાય છે કે હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત અબ્બાસ (રદિ.)ની ઔલાદમાંથી હશે

એક હદીષમાં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે દુઆ ફરમાવી છે કે :

" હે અલ્લાહ અબ્બાસ અને એમની ઔલાદની મગફિરત ફરમાવી દે "

તે પછી ફરમાવ્યું કે,

" હે ચાચા શું તમે નથી જાણતા કે મહદી આપની ઔલાદમાંથી હશે જે તૌફીક મેળવેલ, રઝામંદ અને રઝાયાફતા હશે."

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/૩૧)

આ રિવાયતમાં મુહમ્મદ બિન ઝકરિયાહ અલ ગલ્લાબી નામના રાવી જોવામાં આવે છે, જેઓ વિશ્વાસપાત્ર નથી. અહીં સુધી કે કેટલાકે તેમના વિશે " બનાવટી હદીષકર્તા " લખ્યું છે. *(અલ મુગ્ની લિઝઝહબી : ૨ / ૩૦૦)*

અને જો આ રિવાયતને સ્વીકારી પણ લેવામાં આવે તો શકય છે કે હઝરત અબ્બાસ (રદિ.)ની તરફ નિસ્બત એટલા માટે કરવામાં આવી છે કે આપ ત્યારે પોતાના ખાનદાનમાં એકલા બુઝુર્ગ હતા, અને ખાનદાનના બુઝુર્ગો અને ઝિમ્મેદારોની તરફ બાળકોને મન્સૂબ કરવું એક સામાન્ય વાત છે.

નોંધ (૨) :

કેટલીક કિતાબોમાં આપની વાલિદા (માતા)નું નામ (આમિનાહ) લખ્યું છે, પરંતુ કોઈ પ્રમાણભૂત હવાલાથી અમને એ વાત મળી શકી નથી.

લકબ

- આપનો જાણીતો લકબ " મહદી " હશે.
- " મહદી " નો અર્થ છે : " હિદાયત યાફતા" (જેને બારી તઆલાના તરફથી હકની હિદાયત મળી હોય અને તે શખ્સ બીજાઓના માટે હિદાયતનો ઝરિયો બને.)
- શાબ્દિક રીતે દરેક નેક માણસને, હિદાયત મેળવનાર, સિરાતે મુસ્તકીમ (સીધા અને સહીહ રસ્તા પર) ચાલનારને " મહદી" કહી શકાય છે, પરંતુ અહલે સુન્નત વલ જમાઅતની પરિભાષામાં (જે હકીકતમાં શરઈ પરિભાષા છે તેમાં) જયારે 'મહદી' શબ્દ બોલવામાં આવે છે તો તેનાથી તે શરીફ ઝાત (વ્યકિત) મુરાદ હોય છે જેમની તશરીફ આવરી (આગમન)ની બશારત (ખૂશ ખબરી)

કયામતની ન ક હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નુઝૂલ (આસમાનથી ઉતરવા) પહેલાં મુતવાતિર અહાદીસમાં આપવામાં આવી છે.

– તેઓ નિરાશાજનક સંજોગોમાં નવી આશાઓ બનીને તશરીફ લાવશે અને આ ઉમ્મત માટે આલમી (વૈશ્વિક) સરબુલંદીનો ઝરિયો સાબિત થશે.

– તેમની ખાસ અલામતો અને પરિચયની વિગતો સહીહ સનદની સાથે સહીહ હદીષોમાં વર્ણવેલી છે અને એ અલામતોનો ઈન્તિબાક (અનુબંધ) મજકૂર ખાસ મહદી સિવાય કોઈ બીજા પર થઈ જ નથી શકતો.

છટ્ઠું પ્રકરણ

લકબની સાથે " ઈમામ " અને "અલયહિસ્સલામ" શબ્દોના વધારાની હકીકત

" ઈમામ " શબ્દનો ઉપયોગ :

હઝરત મહદી (રદિ.)ના નામની સાથે કેટલાક લોકો " ઈમામ" શબ્દનો

ઉપયોગ કરે છે અને આપણા કેટલાક ઉલમાએ સચોટ અને મજબૂત દલીલોની સાથે એને યોગ્ય ઠેરવ્યું છે, છતાં એનો ઉપયોગ બિલકુલ નહિ કરવો જ યોગ્ય છે.

– ન તો આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ના હકમાં પરિભાષા બનાવીને એ શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે, અને

– ન જ શાબ્દિક રીતે એનો ઉપયોગ દુરૂસ્ત છે.

કારણ કે '' ઈમામ '' શબ્દનો ઉપયોગ કરવાથી એક શીયાપંથી ષ્ટિબિંદુના પ્રચારની શંકા થાય છે ,

તે ષ્ટિ બિંદુ આ છે કે :

શીયા લોકો જે બાર વ્યકિતઓની ઈસ્મત (નબીઓ જેવી પ્રવિત્રતા)ને માને છે તેમને '' ઈમામ '' કહે છે. એટલે હઝરત મહદી (રદિ.)ની સાથે ''ઈમામ '' શબ્દના ઉપયોગ કરવામાં શીઆ લોકોના ઉપયોગની ષ્ટિએ સામ્યતા થશે.

અને શાબ્દિક અર્થની રૂએ પણ હઝરત મહદી (રદિ.)ના માટે એ શબ્દનો ઉપયોગ નહિ કરવામાં આવે કારણ કે હઝરાતે ખુલ્ફાએ રાશિદિન (રદિ.) મર્તબામાં તેમના કરતાં પણ મોટા હોવા છતાં તેમના માટે આ શબ્દનો ઉપયોગ કરવાનો રિવાજ નથી.

નોંધ :– તેમ છતાં હઝરત મેહદીના નામ સાથે ઈમામ શબ્દ વાપરી શકાય છે. કારણ કે હદીસ શરીફમાં ઈમામ શબ્દ વાપરવામાં આવ્યો છે.

'અલયહિસ્સલામ' શબ્દનો ઉપયોગ :

એ જ પ્રમાણે કેટલાક લોકો આપ (હઝરત મહદી રદિ.)ના લકબની સાથે 'અલયહિસ્સલામ' શબ્દ બોલે છે, જો કે ઉર્ફ (લોક ભાષા)માં અલયહિસ્સલામ શબ્દનો હઝરાતે અમ્બિયા અને મલાઈકહ (ફરિશતા)ના માટે જ ઉપયોગ થાય છે.

હઝરત મહદી રદિ :

– ન તો નબી છે , અને

– ન ફરિશતા છે.

એટલે અલયહિસ્સલામ શબ્દ તેમના માટે નહિ વાપરવો જોઈએ, બલકે

" રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ " કહેવું મુનાસિબ (યોગ્ય) છે.

ઉસ્તાઝે મુહતરમ હઝરત મુફતી સઈદ અહમદ સાહબ પાલનપૂરી દામત બરકાતુહુમ " હુજજતુલ્લાહિલ બાલિગહ"ની પોતાની અજોડ શરહ "રહમતુલ્લાહિ વાસિઅહ"માં લખે છે :

ચેતવણી :

હઝરાતે હસનૈન રદિયલ્લાહુ અન્હુમાના મુબારક નામોના સાથે "ઈમામ" શબ્દનો ઉપયોગ કરવા માટે હઝરત શાહ (વલીયુલ્લાહ) સાહબ (મુહદ્દિષ દહેલ્વી) રહિમહુલ્લાહે ખુત્બાતે જુમ્આના બીજા ખુત્બામાં પણ મનાઈ ફરમાવી છે, કારણ કે તેમની ઈમામતનો અકીદો શીયા લોકોનો છે અને શાબ્દિક અર્થમાં ઉપયોગ કરવાની પરવાનગીની શકયતા એટલા માટે દુરૂસ્ત નથી કે ખુલ્ફાએ રાશિદીન (રદિ.)ના નામોની સાથે આ શબ્દનો ઉપયોગ નથી કર્યો, જો કે તેઓ વધારે હકદાર હતા.

આ જ પ્રમાણે ઘણા લેખકોની કલમમાંથી ઉપરોકત બુઝુર્ગોના નામની સાથે 'અલયહિસ્સલામ' નીકળી જાય છે, જે અહલે સુન્નતની નઝદીક કોઈ પણ રીતે દુરૂસ્ત નથી કારણ કે ઈમામોની નુબુવ્વત અને ઈસ્મત (પવિત્રતા તથા નિર્દોષતા)નો અકીદો શીયા લોકોનો છે. "

(રહમતુલ્લાહિલ વાસિઅહ : ૧/૮૫)

———————————

'અલયહિસ્સલામ' શબ્દના ઉપયોગ વિશે લગભગ એ જ વાત મૌલાના ખૈર મુહમ્મદ જાલન્ધરી સાહેબે એક સવાલના જવાબમાં ફતવા રૂપે લખી છે:

" ગરઝ 'ઈમામ મહદી અલયહિસ્સલામ' નો લકબ જે લોકોમાં મશ્હુર થઈ ગયો છે તે શીયાોઓની અસરોનું પરિણામ હોઈ શકે છે અથવા બેખબરી (અજાણતા)માં મુહબ્બત અને અકીદતને કારણે એવી વાતો જબાન અને કલમથી નીકળી જાય છે, માટે એનાથી સાવધ રહેવું ઘણું જ જરૂરી છે.

(ખૈરૂલ ફતાવા : ૧ / ૧૪૮)

'રદિયલ્લાહુ અન્હુ' શબ્દનો ઉપયોગ સહીહ છે

રહી વાત આ કે હઝરત મહદીને 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ' કહેવું કેવી રીતે

સહીહ હોઈ શકે છે ?

એનું કારણ આ છે કે :

આપ લગભગ બે વરસ સુધી હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામની સુહબત મેળવશે.

આ ઉપરાંત રિવાયતોમાં હઝરત મહદી વિશે :

"આસમાન અને જમીનના લોકો તેમનાથી રાઝી થશે" શબ્દો આવેલા છે. *(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૧૪/૨૭૦ હદીષ નંબર ૩૮૫૯૬)*

એ લિહાઝથી ઝુહૂર બાદ 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ'ના પાકીઝા કલિમાત (શબ્દો) ની સાથે હઝરત મહદી (રદિ.)નો તઝકીરહ (ઉલ્લેખ) જાઈઝ થશે.

નોંધ :

હદીષોમાં હઝરત મહદી (રદિ.) માટે વિપુલ પ્રમાણમાં ઈમામ શબ્દનો ઉપયોગ થયો છે, એ જ કારણે અનેક ઉલમા હઝરત મહદી માટે " ઈમામ" શબ્દનો ઉપયોગ કરતા આવ્યા છે. અલબત્ત એટલા માટે કે ઈમામતનો અકીદો શીયા લોકોનો બુનિયાદી અને મહત્વનો અકીદો છે, તેથી આપણા માટે એ જ મુનાસિબ છે કે આપણે આ શબ્દના ઉપયોગથી બચીએ.

وللناس فيما يعشقون مذاهب

સારાંશ આ નીકળ્યો કે :

આપનો મુનાસિબ લકબ :

હઝરત મહદી 'રદિયલ્લાહુ અન્હુ' છે.

હઝરત મહદી (રદિ.)નું વતન

એક હદીષમાં છે :

– એક ખલીફાના મોત વખતે ઈખ્તિલાફ (મતભેદ) થશે.

– ત્યારે મદીનાવાળાઓમાંથી એક શખ્સ મકકા તરફ ભાગી જશે.

– લોકો તેમની પાસે આવીને તેને ઈમામતના માટે કાઢશે, જો કે તે એને પસંદ કરતો ન હશે.

– પછી તે લોકો હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમની વચ્ચે તેનાથી

બયઅત કરશે. (અબૂ દાવુદ : ૨ / ૫૮૯)

– આપ (હઝરત મહદી રદિ.)નું મૂળ વતન અને જન્મ સ્થળ મદીના મુનવ્વરહ છે અને ઝુહૂર (જાહેર થવા)નું સ્થળ મકકા મુકર્રમહ છે.

– આપ બયતુલ મુકદ્દસ (મુલ્કે શામ) તરફ દીનને બુલંદ કરવા માટે હિજરત ફરમાવશે.

– મુલ્લા અલી કારી (રહ.) " શર્હે ફિકહે અકબર" માં લખે છે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) પ્રથમ હરમૈન શરીફૈન (પવિત્ર મકકા અને મદીના)માં જાહેર થશે પછી બયતુલ મુકદ્દસ (વભચગકબીભો) તશરીફ લઈ જશે." (શર્હે ફિકહે અકબર : ૧૩૬)

શકલ અને સૂરત (મુખાકૃતિ અને દેખાવ)

આપની શકલ અને સૂરત વિશે હઝત શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે કે :

– આપનું કદ અને બાંધો કંઈક લાંબો હશે.

– બદન ચુસ્ત હશે.

– રંગ ખુલેલો, નિખરેલો હશે.

– ચહેરો પૈગમ્બરે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના ચહેરાની સાથે સામ્યતા ધરાવતો હશે.

– ઉપરાંત આપના અખ્લાક પયગમ્બરે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના અખ્લાક સાથે સંપૂર્ણરીતે સામ્યતા ધરાવતા હશે.

(અલામતે કિયામત :૧૦)

હદીષોમાં આપના નામ અને નસબ સાથે શકલ અને સૂરતને પણ ટૂંકમાં દર્શાવવામાં આવ્યાં છે, જેથી આપના વ્યકિતત્વની ઓળખમાં કોઈ શંકા ન રહે.

એ બાબતમાં અબૂ દાવુદ શરીફની રિવાયતના શબ્દો આ છે :

" મહદી મારી અવલાદમાંથી છે. તે વિશાળ કપાળ અને બુલંદ તથા બારીક નાકવાળો છે."

(અબૂ દાવુદ : ૨ / ૫૮૮)

આ હદીષમાં આંખોથી નજર આવાનારી હઝરત મહદી (રદિ.)ની બે શારીરિક નિશાનીઓનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

– એક આ કે તેઓ રોશન અને વિશાળ પેશાની (કપાળ) વાળા હશે.

– બીજું આ કે તેઓ બુલંદ નાકવાળા હશે.

આ બન્ને ચીઝોને ઈન્સાનની ખૂબસૂરતી અને હુસ્ન – જમાલ (સૌંદર્ય)માં ખાસ દખલ હોય છે એટલા જ માટે ખાસ રીતે એનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

એ જ કારણ છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના પવિત્ર દેખાવમાં પણ એ બન્ને ચીઝોનો ઉલ્લેખ આવે છે.
(શમાઈલે તિરમિઝી : ૨)

આ બે નિશાનીઓ દર્શાવવાનો મતલબ એ સમજવો જોઈએ કે આપ હસીન અને જમીલ (ખૂબસૂરત અને રૂપાળા) પણ હશે પરંતુ તેમની અસલ નિશાની અને ઓળખ તેમનું આ કારનામુ હશે કે દુનિયામાંથી ઝુલ્મ અને અત્યાચાર નષ્ટ થઈ જશે અને આપણી આ દુનિયા અદલ અને ઈન્સાફની દુનિયા બની જશે. *(મઆરિફૂલ હદીષ : ૮ / ૧૭૧)*

એવી જ એક રિવાયત 'મુસ્તદરક લિલ હાકિમ' માં પણ છે,

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ફરમાવ્યું :

" – મહદી રદી. અહલે બયઅતમાંથી હશે.

– સીધા, બારીક નાકવાળા (હશે.),

– ખુલી (વિશાળ) પેશાની (કપાળ) વાળા હશે.

– તે જમીન (ધરતી અર્થાત દુનિયા)ને એ જ પ્રમાણે અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે જેવી રીતે તે ઝુલ્મ અને સિતમથી ભરેલી હતી.

– તેઓ આટલા (વરસ) વંત રહેશે." (આ ફરમાવ્યા બાદ)

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે (પાંચેવ આંગળીઓ પહોળી કરીને) ડાબા હાથને ખોલી દીધો અને જમણા હાથની બે આંગળીઓ (શહાદતની આંગળી અને અંગૂઠા)ને ખોલી દીધા અને બાકીની ત્રણ આંગળીઓ બંધ રાખી. (એટલે કે સાત આંગળીઓ ખોલી દીધી.)

____

કેટલીક રિવાયતોમાં બી એક વધારે શારીરિક સિફત આ પ્રમાણે વર્ણવવામાં આવી છે.

" હઝરત મહદી ગંદુમી રંગ (ઘઉં વર્ણા) ચહેરા અને બદનવાળા કુરૈશના નવજવાન હશે." *(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/૩૪)*

હદીસ શરીફના ઉપરોકત લખાણોમાં આપની ત્રણ શારીરિક સિફતોનો ઉલ્લેખ છે, પરંતુ વિષેશ ઓળખ તો આ જ છે કે :

આપને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સાથે સીરત (ચરિત્ર્ય)માં મુશાબહત (સામ્યતા) હશે.

હા, આ વાતથી ઈન્કાર નથી કે :

– ઈલ્મ અને અમલ,

– રૂહાની અને અખ્લાકી કમાલાત (ખૂબીઓ)

સાથે સાથે આપની સુંદર શકલ અને સૂરત આપના તરફ લોકોના આકર્ષણનો ઝરિયો થશે.

____

એટલે અબૂ દાવુદ (રહ.)એ હઝરત ઉમ્મે સલમહ (રદિ.)ની રિવાયતની નીચે લખ્યું કે :

"મહદી (રદિ.) અખ્લાકમાં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સાથે મુશાબિહ (સમરૂપ, સામ્યતા ધરાવનાર) હશે પરંતુ શકલ અને સૂરતમાં નહીં." *(અબૂ દાવુદ : ૨ / ૫૮૯ , હદીષ નંબર ૪૨૯૦)*

" બઝલુલ મજહૂદ" ના લેખક ફરમાવે છે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) પોતાના બુલંદ અખ્લાકમાં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સાથે મુશાબિહ (સમરૂપ, સામ્યતા ધરાવનાર) હશે, પરંતુ શકલ અને સૂરત (દેખાવ)માં મુશાબેહ (સામ્યતા ધરાવતા) ન હશે."
(બઝલુલ મજહૂદ : ૫ / ૧૦૩)

એનાથી એક વાત આ પણ જાહેર થાય છે કે હઝરત મહદી (રદિ.)ના અખ્લાક જયારે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના અખ્લાકે

તપ્યિબહથી મુશાબહત (સામ્યતા) ધરાવતા હશે તો આ અખ્લાકી મુશાબહત આપના પરિચય (ઓળખ)ના માટે ઘણી મોટી અલામત (નિશાની) સાબિત થશે.

ઉપરાંત આ પણ માલૂમ થયું કે એ જરૂરી નથી કે તેઓ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમથી શારીરિક રીતે સંપૂર્ણ સામ્યતા ધરાવતા હોય.

સાતમું પ્રકરણ

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)અને તે વખતના હાલાત

હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર કેવી રીતે થશે ?

હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર (જાહેર થવા)નો સમય આપણે નિર્ધારિત કરી શકતા નથી, અલબત્ત ઘણી હદીષોમાં હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર બાબત જે વર્ણન આવ્યું છે, એનો સારાંશ આ છે કે :

– એક ખલીફાનો ઈન્તિકાલ થશે અને મુસલમાનોમાં અમારત (ખિલાફત) બાબતે મતભેદ થશે, કે કોને અમીર બનાવવામાં આવે ?

– મદીનાવાળાઓમાંથી એક બાકમાલ શખ્સ (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ. જેઓ હજુ લોકોમાં પરિચિત ન હશે) મકકા મુકર્રમા તરફ ચાલ્યા જશે.

એમને એ અંદેશો હશે કે લોકો મને ખલીફા બનાવશે અને તેઓ પોતે આ મન્સબ (પદ, હોદ્દો) કબૂલ કરવું પસંદ ફરમાવતા ન હશે.

– તેઓ પોતાને છુપાવવાની કોશિશ કરશે, પરંતુ મકકાના લોકો આપની સુંદર અને બાકમાલ શખ્સિયતને ઓળખી લેશે અને તેમની (હઝરત મહદી રદિ.)ની અનિચ્છા છતાં હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમ દરમિયાન તેમના હાથ પર અમારત (ખિલાફત)ની બયઅત કરવાનું શરૂ કરશે.

– બિલકુલ શરૂઆતમાં જે લોકો હઝરત મહદી (રદિ.)ના બરકવંત હાથ પર બયઅતનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરશે તેમની સંખ્યા અસ્હાબે બદરિય્યિન અને અસ્હાબે તાલૂતની જેમ ૩૧૩ (ત્રણસો તેર) હશે.

(ગઝવએ બદરના મોકા પર મશ્હૂર કોલ પ્રમાણે ૩૧૩ સહાબા (રદિ.) હતા. અને હઝરત તાલૂતની સાથે તેમની હિદાયત (સૂચના) પર અમલ કરીને જાલૂતના મુકાબલાના માટે આગળ વધનારા પણ ૩૧૩ (ત્રણસો તેર) હતા.)

– તે પછી જેમ જેમ ખબર ફેલાશે, મુખ્લિસીન વિવિધ જમાઅતોમાં પહોંચીને આપની ફરતે ભેગા થતા રહેશે.

– પૂર્વ(દિશા) તરફથી એક જમાઅત આવશે અને હઝરત મહદી

(રદિ.) નું સમર્થન કરીને હુકૂમતની સ્થાપનામાં મદદ કરશે.

આ અંગેની રિવાયતો :

આ અંગેની રિવાયતો નીચે પ્રમાણે છે :

(૧)

" પૂર્વ દિશામાંથી લોકો આવશે અને સલ્તનતની સ્થાપનામાં હઝરત મહદી (રદિ.)ની મદદ કરશે." *(ઈબ્ને માજહ, ૪૦૮૮)*

મઝકૂર હદીષના તમામ રાવીઓ પર વિસ્તૃત સમીક્ષા કરતાં હઝરત મુફતી નિઝામુદ્દીન શામઝઈ (રહ.) ફરમાવે છે, આ હદીષ પણ વિશ્વાસપાત્ર છે કારણકે કોઈએ એને બનાવટી નથી કહી,

ઈરાક, શામ (સિરિયા), યમનના અબ્દાલ પણ આવશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)ના હાથ પર બયઅત કરશે.

પ્રાથમિક તબકકામાં હઝરત મહદી (રદિ.)નું લશ્કર અસબાબ (શસ્ત્ર–સરંજામ)ની રૂએ કમઝોર હશે પરંતુ બારી તઆલાની મદદ અને સહાય તેમની સાથે હશે, જેની બરકતથી આપ આગળ વધતા ચાલ્યા જશે.

(૨)

એક હદીષમાં છે :

– એક ખલીફાના મોત વખતે મતભેદ થશે.

– ત્યારે એક શખ્સ મદીના મુનવ્વરહથી નીકળશે, મકકા મુકર્રમા ચાલ્યો જશે.

– લોકો તેને જબરદસ્તીથી તેના ઘરથી (બહાર) કાઢીને હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમના દરમિયાન તેનાથી બયઅત થશે.

– શામ (સીરિયા) તરફથી તેના મુકાબલામાં એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે. જયારે તે લશ્કર બયદાઅ નામી સ્થળે હશે ત્યારે તેને (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે.

– પછી તેમની પાસે ઈરાકની ટુકડીઓ અને શામના અબ્દાલ હઝરાત તશરીફ લાશે અને તેમનાથી બયઅત લેશે.

– તે ખઝાનાઓને કાઢશે અને માલ વહેંચશે અને ઈસ્લામને જમીન (દુનિયા)માં સ્થિરતા પ્રાપ્ત થશે.

– અને તે એ જ હાલતમાં સાત યા નવ વરસ રહેશે.

(મુસન્નફ અબ્દુર્રઝ્ઝાક : ૧૧/ ૩૭૧ હદીષ : ૪૦૭૬૯, અબુદાઉદ હદીષ નંબર : ૪૨૮૬)

મુસ્લિમ શરીફની એક હદીષમાં છે :

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ફરમાવ્યું કે ..

" બખુદા (ખુદાની કસમ)

એક લશ્કર આ ઘર (બયતુલ્લાહ) પર ચઢાઈનો ઈરાદો કરશે, અહીં સુધી કે જયારે તે (લશ્કર) બયદાઅ (નામના) સ્થળે હશે ત્યારે તેનો દરમિયાની ભાગ (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે.

તે લશ્કરનો આગળનો ભાગ પાછળના ભાગને પોકરશે, તે પછી તેમને પણ ધસાવી દેવામાં આવશે."

ત્યારે (આ) ખબર પહોંચાડનાર શખ્સના સિવાય કોઈ વતો નહિ બચશે." *(મુસ્લિમ : ૨/ ૩૮૮, હદીષ નં : ૨૮૮૩)*

(૪)

મુસ્લિમ શરીફની એક બી હદીષશરીફમાં છે કે :

" ટૂંકમાં બયતુલ્લાહમાં એક કોમ પનાહ લેશે, તેની પાસે ન પ્રતિકાર શકિત હશે, ન સંખ્યાબળ, ન તૈયારી, તેમના પર લશ્કર ચઢાઈ કરશે, અહીં સુધી કે જયારે તે લશ્કર બયદાઅ (નામના સ્થળે) હશે તો તેને (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે."

યૂસુફ બિન માહિક (રાવી) ફરમાવે છે કે :

" ત્યારે શામ (સીરિયા) ના લોકો મકકા તરફ કૂચ કરી રહયા હશે."

(મુસ્લિમ : ૨/૩૮૮)

'સુફિયાની'નું નીકળવું અને હઝરત મહદી (રદિ.)ની પ્રથમ દેખીતી કરામત

– 'સુફિયા'ની નો બનાવ હઝરત મહદી (રદિ.)ના બનાવોમાં ઘણો જ મહત્વનો છે.

– 'સુફિયાની' ખાલિદ બિન યઝીદ બિન અબૂ સુફિયાનની ઔલાદમાંથી હશે એટલા માટે તેને સુફિયાની કહે છે.

– તેનું નામ 'ઉર્વહ' બતાવવામાં આવ્યું છે.

– તે કુરૈશ ખાનદાનથી સંબંધ ધરાવનાર શખ્સ હશે.

– તેનું મોસાળ (માતાનું પિયેર) બનૂ કલબ કબીલો હશે, એટલે બનૂ કલબના લોકો તેના મિત્રો હશે.

– 'સૂફિયાની'નો સંબંધ મુલ્કે શામ (સિરીયા)માં દમિશ્ક (મબોબકહગક) ના રણ વિસ્તાર સાથે હશે.

– તેનો હુકમ શામ (સીરિયા), અને મિસર (ઈ પ્ત) ના ફરતે ચાલશે.

– તે ઘણો જ ઝાલિમ અને અત્યાચારી, ત્રાસવાદી શખ્સ હશે.

– તે લોકોનો કત્લે આમ કરશે. ખાસ કરીને સાદાત (સય્યિદો) તેના નિશાના (લક્ષ્ય) હશે.

– તે ઓરતોના પેટ ચીરશે, બાળકોને કતલ કરશે.

– કયસ કબીલાના લોકો તેના મુકાબલા માટે ભેગા થશે તો તે તેમને બધાને કત્લ કરી દેશે.

<u>સુફિયાની વિશે રિવાયતો</u>

આ સિલસિલાની રિવાયતો નીચે પ્રમાણે છે :

(૧)

હઝરત અબૂહૂરૈરહ (રદિ.) કહે છે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું ..

" એક શખ્સ દમિશ્ક (મબોબકગહગક) થી નીકળશે

– તેને સુફિયાની કહેવામાં આવશે.

– તેના સહયોગીઓની અધિક સંખ્યા બનુ કલબ કબીલામાંથી હશે.

– તે લોકોને કત્લ કરતો ફરશે, અહીં સુધી કે ઓરતોના પેટ ચીરશે

અને બાળકોને કત્લ કરશે.

– કયસ કબીલાના લોકો સુફિયાનીના લશ્કરના મુકાબલા માટે ભેગા થઈ જશે, તો તે તેમનો પણ સંહાર કરશે, અહીં સુધી કે તેમનાંમાથી કોઈ પણ વતો નહિ બચશે.

– તે પછી મારા અહલે બયતમાંથી એક શખ્સ (અર્થાત મહદી રદિ.) 'હર્હ' સ્થળે સામે આવશે.

–જયારે સુફિયાનીને તેની ખબર પહોંચશે તો તે તેના મુકાબલાના માટે પોતાની એક ફોજ મોકલશે.

– જયારે તે બયદાઅ (નામના) સ્થળે પહોંચશે તો ધરતી તેને ગળી જશે.

– તેમનામાંથી ખબર પહોંચાડનાર (એક વ્યકિત) સિવાય કોઈ નહિ બચશે'' *(મુસ્તદરક : હદીષ નં : ૮૫૫૬)*

<u>*સારાંશ :*</u>

– એ ઝાલિમ અને નિર્દય શખ્સ સુફિયાનીને જયારે હઝરત મહદી (રદિ.)ના સામે આવવાની જાણ થશે તો તે તત્કાળ તેનું એક લશ્કર હઝરત મહદી (રદિ.)ના મુકાબલાના માટે મોકલશે.

– તે લશ્કર મકકા મુકર્રમા (પર ચઢાઈ કરવાના) ઈરાદે આગળ વધશે અને બયદહ નામના સ્થળે પહોંચીને પડાવ નાંખશે.

– બયદાઅ, ઝુલ હુલયફહ સામે મકકા તરફ એક સૂકું વૃક્ષ વિહિન મેદાન છે.

– ત્યાં અચાનક લશ્કરનો મધ્યભાગ ધરતીમાં ધસી જશે અગ્ર ભાગના લોકો પાછળના ભાગના લોકોને આ બનાવની ખબર કરશે કે કયાંક તેઓ પણ આ મુસીબતના શિકાર ન થઈ જાય, પરંતુ તેઓ રક્ષણના કોઈ પણ પગલાં લે તે પહેલા તે બન્નેને (અર્થાત આગળ અને પાછળ વાળાઓને) પણ ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવશે. માત્ર એક આદમી મુશ્કિલથી બચી શકશે જે બીજાઓને આ ઘટનાની જાણ કરશે.

– આવા મોટા લશ્કરને ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવવું, હઝરત મહદી

(રદિ.)ના માટે અલ્લાહની મદદ અને આપ (રદિ.)ની એક અ બ કરામત હશે જેનાથી દૂર દૂર સુધી આપની ખ્યાતી થશે.

(૨)

હઝરત આઈશા (રદિ.) કહે છે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

" નવાઈની વાત છે કે મારી ઉમ્મતના થોડા લોકો કુરૈશના એક શખ્સ સાથે જંગ માટે બયતુલ્લાહનું રૂખ કરશે. જેમણે બયતુલ્લાહમાં પનાહ લીધી હશે. (તેમનો સંહાર કરવાનો તેમનો ઈરાદો હશે.)

અહીં સુધી કે જયારે તે લશ્કર બયદાઅ નામના સ્થળે પહોંચશે તો તેને ધરતીમાં ધસાવી દેવામાં આવશે."

અમે અરજ કરી કે,

" હે અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) રસ્તા પર તો કુસૂરવાર અને બેકુસૂર (નિર્દોષ) દરેક પ્રકારના લોકો હોય છે ?"

તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) એ ફરમાવ્યું કે,

" હાં તે (જમીનમાં) ધસી જનારાઓમાં :

—રઝામંદ,

—મજબૂર અને

— રાહગુઝર (વટેમાર્ગુ, મુસાફર)

દરેક પ્રકારના લોકો હશે,

પછી અલ્લાહ તઆલા તેમને તેમની નિય્યતો મુતાબિક કયામતમાં ફરી પાછા ઉઠાવશે."

(મુસ્લિમ કિતાબુલ ફિતન ૨: ૩૮૮ હદીષ નંબર : ૨૮૮૪)

ફાઈદહ :

જયારે સુફિયાનીને તેના લશ્કર વિશે ધરતીમાં ધસી જવાની જાણ થશે તો તે પોતે લશ્કર લઈને મકકા મુકર્રમા તરફ જશે અને મકકા મુકર્રમા પર ચઢાઈ કરશે.

મુસલમાનો ત્યારે હઝરત મહદી (રદિ.)ના નેતૃત્વ હેઠળ અસબાબ

(શસ્ત્ર–સરંજામ)ના લિહાઝથી ઘણા જ કમજોર હશે. જાણે કે 'બદર' જેવું શ્ય હશે, પરંતુ અલ્લાહ તઆલાની મદદ આવશે અને સુફિયાનીના લશ્કરનો કારમો પરાજય થશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)નું લશ્કર વર્ચસ્વ મેળવી લેશે.

(૩)

આ બાબતમાં અબૂદાવુદ શરીફમાં હઝરત ઉમ્મે સલમહ (રદિ.)થી એક રિવાયત આ પ્રમાણે છે :

હઝરત ઉમ્મે સલમહ (રદિ.) આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે :

" એક ખલીફાની વફાત ટાણે મતભેદ થશે,

– ત્યારે મદીના વાસીઓથીમાંથી એક શખ્સ ભાગીને મકકા મુકર્રમહ ચાલ્યો જશે.

– ત્યારે મકકાવાસીઓ તેની પાસે આવશે અને તેમને પરાણે કાઢશે.

– પછી તેઓ હજરે અસ્વદ અને મકામે ઈબ્રાહીમના દરમિયાન તેમનાથી બયઅત કરશે.

– પછી મુલ્કે શામ (સીરીયા)થી તેમના તરફ એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે.

– તે લશ્કરને બયદાઅ નામના સ્થળે (ધરતીમાં) ધસાવી દેવામાં આવશે, જે મકકા મુકર્રમા અને મદીના મુનવ્વરહ દરમિયાન આવેલું છે.

– જયારે તે (ચમત્કારિક બનાવ) જોશે તો શામ (સીરિયા)ના અબ્દાલ અને ઈરાકના નેકલોકો લોકોની જમાઅતો તેમની પાસે આવી આવીને બયઅત કરશે.

– પછી કુરૈશનો એક શખ્સ જાહેર થશે, તેના મામા બનુ કલબ કબીલાના હશે અને હઝરત મહદી (રદિ.)ના મુકાબલાના માટે લશ્કરી ચઢાઈ કરશે.

– તેમનું (હઝરત મહદી રદિ.)નું લશ્કર તે (સુફિયાની)ના લશ્કર પર વર્ચસ્વ મેળવશે, તે બનુ કલબ કબીલાનું લશ્કર હશે.

– જે શખ્સ કલબ કબીલાની ગનીમતમાં હાજર નહિ થયો તેના માટે નુકશાન છે.

– પછી હઝરત મહદી (રદિ.) માલ વહેંચશે અને લોકોમાં નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની શરીઅત પ્રમાણે અહકામ લાગું ફરમાવશે.

– અને ઈસ્લામ પોતાની ગરદન ઝમીન પર નાંખી દેશે (અર્થાત ઈસ્લામને જમીન પર (દુનિયામાં) સ્થિરતા પ્રાપ્ત થશે.)

– અને તેઓ સાત વરસ સુધી રહેશે.

– પછી હઝરત મહદી (રદિ.) વફાત પામશે. અને મુસલમાન તેમની જનાઝાની નમાઝ પઢશે.

(અબૂ દાવુદ : ૨/ ૫૮૯ કિતાબુલ મહદી)

નોંધ :

આ રિવાયતમાં એક રાવી અજ્ઞાત છે, પરંતુ બી રીતે તેમની ઓળખ થઈ ગઈ છે કે તેઓ અબ્દુલ્લાહ બિન હારિષ છે.

માલે ગનીમતની વહેંચણી :

સૂફિયાની અને કલબ કબીલાની હાર પછી હઝરત મહદી (રદિ.) પ્રાપ્ત થયેલી ગનીમત વહેંચશે, એની વહેંચણીમાં નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)ની સુન્નત પર અમલ કરશે અને માલ લેનારાઓને ખોબા ભરી ભરીને જેટલું ઉઠાવીને લઈ જઈ શકે તેટલું આપશે.

હદીષ શરીફ માં આ યુધ્ધમાં પ્રાપ્ત થયેલા માલે ગનીમતનું પણ મોટું મહત્વ બતાવવામાં આવ્યું છે. એનો સારાંશ આ છે કે :

" જે લોકો કલબની ગનીમતમાં શરીક થયા (ભલે એક ઈકાલના બરાબર જ તેને મળ્યું હોય) તેઓ બધા સઆદતમંદ (ભાગ્યશાળી) સમજવામાં આવશે અને જે આ ગનીમતમાં શરીક નહિં થયા તેમને મહરૂમ માનવામાં આવશે.

(મુસ્તદરકિલ હાકિમ : હદીષ નં : ૮૩૨૯)

જાણે સુફિયાનીના લશ્કરથી મુકાબલો કરવાની અહલે હકને હદીષ શરીફમાં તરગીબ (પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન) આપવામાં આવ્યું છે.

માલે ગનીમત ઉપરાંત કલબ કબીલાની ઓરતોને બાંદીઓ બનાવવામાં

આવશે.

બાંદીઓની એટલી વિપૂલતા હશે કે તે દમિશ્કની શાહરાહ (રાજમાર્ગ) પર વેચાશે.

તેમાંથી એક ઓરત (બાંદી) માત્ર પિંડલી તૂટેલી હોવાના કારણે વાપસ કરવામાં આવશે.

મુલ્કે શામની ફતેહ :

- હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર (જાહેર થવા) બાદ સુફિયાની લશ્કરને ધરતીમાં ધસાવી દેવાથી આપની પ્રખ્યાતી અને લોકપ્રિયતા આમ (સામાન્ય) થઈ જશે.
- અહલે હક વિવિધ પ્રદેશોમાંથી સમૂહના સમૂહ ભેગા થઈને આપની ખિદમતમાં હાજર થશે.
- આપ મકકા મુકર્રમાથી મદીના મુનવ્વરહ તશરીફ લાવશે.
- રોઝએ અકદસ પર હાજરી બાદ આપ મુલ્કે શામ તરફ રવાના થશે.
- મુલ્કે શામમાં તે વખતે રૂમીઓ (ચફોબદક) ની સત્તા હશે.

મજકૂર જંગ અને ફતેહની વિસ્તૃત વિગતો દર્શાવતી એક હદીષ

હઝરત મહદી (રદિ.)ની સરદારીમાં થનારી જંગો અને બીજા અહેવાલ માટે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)ની એક વિસ્તૃત રિવાયતનું વર્ણન કરવું યોગ્ય માલૂમ પડે છે.

એ હદીષ ને :

- નઈમ બિન હમ્માદ (રહ.)એ 'અલ ફિતન' માં લખી છે,
- તેમના જ હવાલાથી અલ્લામાં સુયૂતી (રહ.) એ 'જામિઅ કબીર'માં લખી છે અને
- સય્યિદ બરઝન્ (રહ.) એ ' અલ ઈશાઅહ'માં ઝિક્ર કરી છે.

એ રિવાયતથી આ પ્રકરણના બનાવોના ક્રમ પર કાફી રોશની પડે છે. ઉપરાંત એના અધિકતર અંશોની તાઈદ (સમર્થન) સિહાહ (હદીષના ૬ પ્રમાણભૂત ગ્રંથો)માં સ્પષ્ટ રીતે મળે છે.

હદીષ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

" મુસલમાનો અને રૂમીઓ (ચફોબદક) (ઈસાઈઓ) વચ્ચે સુલેહ (સંધી) થશે.

– તે પછી મુસલમાનો રૂમીઓ સાથે મળીને પ્રથમ એક વખત રૂમીઓના કોઈ દુશ્મન સાથે જંગ કરશે.

– તેમાં તેમની ફતેહ (ત) થશે અને દુશ્મન પાસેથી મળેલો માલે ગનીમત બન્ને (મુસલમાનો અને રૂમી ઈસાઈઓ) આપસમાં વહેંચી લેશે.

– તે પછી ફરી પાછા એ રૂમી લોકો મુસલમાનો સાથે મળીને ફારસ (ઈરાન) સાથે જંગ કરશે.

– તેઓ (રૂમીઓ અને મુસલમાનો) તેમના (ફારસના) લશ્કરી લોકોને કત્લ કરી દેશે અને તેમની ઔલાદને કેદ કરી લેશે.

– રૂમીઓ મુસલમાનોને કહેશે કે :

" જેવી રીતે પ્રથમ (જંગ) વખતે અમે માલે ગનીમત વહેંચીને તમને આપી દીધો હતો તે જ પ્રમાણે આ વખત તમે પણ માલ અને કેદી બધાને સરખા પ્રમાણમાં વહેંચીને અમને આપી દો

– અહલે ઈસ્લામ (મુસલમાનો) પ્રાપ્ત થયેલો માલ અને મુશ્રિક કેદીઓની વહેંચણી તો કરશે (પરંતુ જે મુસલમાન કેદી તેમની પાસે હશે તેને વહેંચશે નહિ.)

રૂમીઓ કહેશે કે :

" મુસલમાન કેદીઓની પણ વહેંચણી કરવામાં આવે."

– મુસલમાનો (આ માંગણીનો) ઈન્કાર કરશે.

– રૂમીઓ કહેશે,

" આ કરાર (સંધીની શરતો)ના ખિલાફ વાત છે."

– રૂમીઓ કુસ્તુન્તુનિય્યહ (કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ)ના બાદશાહ પાસે જઈને ફરિયાદ કરશે કે ,

" અરબોએ અમારી સાથે દગાબાઝી કરી છે,(તમે અમારી મદદ કરો) અમે તો મુસલમાનો કરતાં માલમતા, લશ્કરી તાકાત કુવ્વતમાં ઘણા વધારે (ચઢિયાતા) છીએ."

કુસ્તુન્તુન્યહ નો બાદશાહ કહેશે કે ,

" હું મુસલમાનો સાથે વચન ભંગ નથી કરી શકતો, તેઓ લાંબા સમયથી આપણા ઉપર ગાલિબ (પ્રભાવી) રહયા છે."

– છેવટે રૂમીઓ સાહિબે રૂમિય્યહ (રૂમી શહેનશાહ) પાસે આ શિકાયત લઈને જશે.

– તે રૂમી શહેનશાહ ૮૦ (ઍંસી) ઝંડાઓ પર સમાવિષ્ટ એક મોટું લશ્કર સમુદ્ર માર્ગે તેમની સાથે મોકલશે.

– તેના દરેક ઝંડાની નીચે ૧૨૦૦૦ (બાર હઝાર) સિપાહી (સૈનિકો) હશે. (અર્થાત સૈનિકોની કુલ સંખ્યા ૯૬૦૦૦૦ (નવ લાખ સાઠ હઝાર) હશે.

– તે લશ્કરને તેનો સરસેનાપતિ મુલ્કે શામ (સિરિયા)ના કિનારે પહોંચીને વહાણો સળગાવી દેવાનો હુકમ કરશે કે જેથી લશ્કર પોતાના જાનની બાઝી લગાવીને જંગ કરે.

– લશ્કર તેના હુકમનું પાલન કરશે.

– રૂમી ઈસાઈ દમિશ્ક (દમાસ્કસ) અને મુઅતિક પહાડ સિવાય શામ (સિરિયા)નો તમામ મુલ્ક તી લેશે અને બયતુલ મુકદ્દસ યરૂશલમ (વભચગકબીભો) ને બરબાદ કરી નાખશે.

———————————

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.)ના એક સવાલના જવાબમાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે :

" ત્યારે દમિશ્કમાં મુસલમાનોની ઘણી મોટી સંખ્યા હશે."

– મુઅતિક મુલ્કે શામના હિમ્સ નામના સ્થળની નહેરની પાસે એક પહાડનું નામ છે.

– તે જગાનો નકશો કંઈક આ પ્રમાણે છે,

[મુસલમાનોના બાળકો મુઅતિક (પહાડ) ઉપર હશે.

[મુસલમાન 'નહરે અરનિત' પર (હશે) અને

[મુશ્રિકો નહરે અરનિતની પાછળની બાજુએ હશે.

– તેઓ સવાર – સાંજ આપસમાં જંગ કરશે.

– જયારે કુસ્તુન્તુનિય્યહનો બાદશાહ આ નકશો જોશે તો તે 'કિન્નસ્રીન' ની પાસે ૬૦૦૦૦૦ (છ લાખ)નું લશ્કર જમીન માર્ગે રવાના કરશે.

– મુસલમાનો પાસે યમનીઓનું એક લશ્કર આવીને જોડાશે, તેની સંખ્યા ૭૦૦૦૦ (સિત્તેર હઝાર) હશે.

– અને યમનીઓ સાથે કબીલએ 'હિમ્યર' ના ૪૦૦૦૦ (ચાલીસ હઝાર) લોકો આવીને જોડાશે, અલ્લાહ તઆલાએ ઈમાનના ઝરિયાથી તેમના દિલોને આપસમાં જોડી દીધાં હશે.

– એ લોકો બયતુલ મુકદ્દસ પહોંચીને રૂમીઓ સાથે જંગ કરશે. છેવટે તેમને હરાવીને વેરણ – છેરણ કરી દેશે તેઓ કિન્નસ્રીન પાસે પહોંચશે.

– આઝાદ થયેલા ગુલામોનું એક લશ્કર (ફારસ અર્થાત ઈરાન તરફથી) અરબની મદદ માટે આવશે અને કહેશે કે :

" હે અરબ તમે તઅસ્સુબ (પક્ષપાત, ભેદભાવ, કોમવાદ)ની વાત છોડી દો, જયાં સુધી તમે આપસમાં એક નહિ થઈ જાઓ, (ત્યાં સુધી) અમે તમારા બન્ને માંથી કોઈની મદદ નહિ કરીશું.

– કદી અરબ, કદી યમન, અને કદી આ ગુલામોનું લશ્કર કાફિરો સાથે લડશે.

– મુસલમાનો ઈસાઈઓને દૂર ઘાટીઓ તરફ કાઢીને બહાર કરી દેશે.

– મુસલમાનો કોઈ નહેરની પાસે ભેગા થઈને એકબીજાની ખબરગીરીમાં પ્રવૃત થશે.

– કાફિરો નહેર રફિયહ પાસે ભેગા થશે. એ નહેરને નહેર અસ્વદ પણ કહેવામાં આવે છે.

– અને તે પછી મુસલમાનોની મુશ્રિકો સાથે જંગ થશે. પરંતુ અલ્લાહ

તઆલા મુસલમાનોના બન્ને લશ્કરોથી ફતેહ અને સફળતા છીનવીને તેમના પર સબ્રની તવફીક આપશે.

– ત્રીજા ભાગના મુસલમાનો શહીદ થઈ જશે.

– ત્રીજા ભાગના ભાગી જશે.

– અને ત્રીજા ભાગના મુસલમાનો બાકી રહી જશે.

– એ લશ્કરના શહીદોમાંથી દરેક શહીદ ગઝવએ બદરના ૧૦ (દસ) શહીદોના સવાબના દરજા પર હશે.

– બદરનો એક શહીદ ૭૦ (સિત્તેર) લોકોની શફાઅત કરશે, અને આખિર જમાનાના આ શહીદોમાંથી દરેક શહીદને ૭૦૦ (સાતસો) વ્યકિતઓની શફાઅતની ઈજાઝત હશે.

– લશ્કરનો જે ત્રીજો ભાગ ભાગી ગયો હતો તે પણ ત્રણ હિસ્સામાં વહેંચાઈ જશે.

ત્રીજો ભાગ મુર્તદ થઈને (ઈસ્લામ છોડી) રૂમીઓ સાથે મળી જશે.

તેઓ કહેશે કે :

" જો અલ્લાહને આ દીન (ઈસ્લામ)ની જરૂરત હોય તો પોતે એનું રક્ષણ કરી લે."

એ લોકો હિરાઅ, તન્નુખ, તય અને સલીહ નામના સ્થળોના અરબ રહેવાસીઓ હશે.

– ત્રીજો ભાગ ગામડાના લોકોનો હશે, તેઓ એવું કહેતા પોતાના ગામોની તરફ રવાના થઈ જશે કે :

" અમારા બાપ – દાદાઓની ધરતી જ અમારા માટે બહેતર છે. રૂમી કદી અમારા સુધી પહોંચવા નહિ પામશે."

– અને ત્રીજો ભાગ આ પ્રમાણે કહેશે કે :

" દરેક ચીઝ પર તેના નામની અસરો હોય છે, એટલા જ માટે આ મુલ્કે શામ પણ પોતાના નામની જ જેમ મનહૂસ છે. અમને ઈરાક, યમન અને હિજાઝ લઈ ચાલો, ત્યાં રૂમીઓથી કોઈ અંદેશો (ભય) નહિ રહેશે."

– હવે બાકી રહેલો ત્રીજો ભાગ આપસમાં કહેશે કે " ખરેખર હવે

અસબિયત (પક્ષપાત, ભેદભાવ, કોમવાદ) છોડીને બધા એક થઈ જાઓ અને બધા મળીને દુશ્મનથી જંગ કરો, આ અસબિયત આપણી કામિયાબીમાં રૂકાવટ છે."

– હવે તેઓ આ નિર્ધાર સાથે લડશે કે હવે અમારે પણ અમારા શહીદ ભાઈઓ પાસે જઈને મળવું છે.

– જયારે રૂમી લશ્કર મુસલમાનોની આ અલ્પ સંખ્યાને જોશે કે :

– ત્રીજા ભાગના તો મરી ગયા,

– ત્રીજા ભાગના અમારા મિત્રો બની ગયા,

– હવે માત્ર ત્રીજા ભાગના જ બાકી રહી ગયા છે,

તો એક શખ્સ સલીબ (ઈસાઈનું ધાર્મિક પ્રતિક : ક્રોસ) વાળો ઝંડો લઈને ઉભો થશે અને કહેશે કે :

" સલીબની બોલબાલા થાઓ "

એટલે એક મુસલમાન બન્ને સફોની વચ્ચે ઝંડો લઈને નારો લગાવશે કે:

" અલ્લાહના અનસારનો ગલ્બો થાઓ "

– રૂમીઓના ઉપરોકત કલિમહ (સૂત્ર) પર અલ્લાહ તઆલાને ગુસ્સો આવશે અને તે મુસલમાનોની ૬00000 (છલાખ) ફરિશતાઓથી મદદ કરશે.

– ૧00000 (એક લાખ) હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) સાથે હશે.

– ૨00000 (બે લાખ) હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) સાથે હશે અને

– ૩00000 (ત્રણ લાખ) હઝરત ઈસરાફિલ (અલૈ.) સાથે હશે.

અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોની મદદ ફરમાવશે અને કાફિરો પર પોતાનો કહેર (અઝાબ) ના નાઝિલ કરશે.

– કાફિરો બુરી રીતે માર્યા જશે અને જેઓ બચી જશે તેઓ બેહદ રૂસ્વાઈ સાથે હારી જશે.

– તે પછી મુસલમાનો મુલ્કે રૂમમાં દાખલ થઈને ઉમૂરિય્યહ (નામના) સ્થળ સુધી પહોંચી જશે.

– ઉમૂરિય્યહની સરહદ પર ઘણા લોકો જમા થઈ જશે મુસલમાન તેમને

જોઈને ખૂબ જ નવાઈ પામશે આ રૂમી કેટલી મોટી સંખ્યામાં ધરાવે છે.

– કેટલાયને અમે કત્લ કરી નાખ્યા,

– કેટલાયને અમે હરાવીને ભગાવી દીધા,

અને છતાં આ પરિસ્થિતિ છે કે હજુ સમગ્ર, ઉમૂરિય્યહ અને તેની આસપાસના વિસ્તારમાં એમની મોટી સંખ્યા છે

– ત્યાંના લોકો જિઝયહ (રક્ષણવેરો) અદા કરવાની શર્ત પર મુસલમાનોથી અમન તલબ કરશે.

મુસલમાન તેમની આ રજૂઆત પર રઝામંદ થઈને તમામ રૂમીઓને અમાન આપશે.

– તે પછી આસપાસના રૂમી આ અફવાહ ઉડાવશે કે દજજાલ મુસલમાનોના આબાઈ (બાપ–દાદા)ના વતન પહોંચી ચુકયો છે.

– એ ખબર બિલકુલ બેઅસલ (બનાવટી) હશે."

————————————

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ)એ ત્યારે મોજૂદ રહેનારાઓને નસીહત કરી છે કે ,

" તેઓ રૂમથી હાસિલ થયેલી ગનીમત હરગિઝ જવા ન દે, તે તેમને તેમની તે પછીની જંગોમાં કામ આવશે,"

————————————

– ખૈર, મુસલમાન તે તરફ દોડવા માંડશે, બાદમાં તેમને ખબર થશે કે એ ખબર ગલત હતી.

– આ તરફ બાકી રહેલા મુસલમાનો પર રૂમીઓ તુટી પડશે અને તેમને જડમૂળમાંથી ઉખેડી નાખશે, અહીં સુધી કે રૂમમાં અરબના સ્ત્રી–પુરૂષમાંથી કોઈ નહિ બચશે, રૂમીઓ મુસલમાનોની પૂરી નસલને કત્લ કરી નાખશે.

– ત્યાં મુસલમાનોને જેવી આ ખબર પહોંચશે, તેઓ ગઝબનાક થઈને

પાછા તેમની સાથે લડાઈ કરશે.

– હવે આ વખતે મુસલમાન ઈસાઈઓના લડવૈયા લોકોને કત્લ કરી દેશે અને તેમની આલ ઔલાદને કેદ કરી લેશે. બધો માલ–સામાન ભેગો કરી લેશે.

– જે શહેર અથવા કિલ્લા આગળથી તેઓ પસાર થશે, ત્રણ દિવસની અંદર અંદર અલ્લાહ તઆલા તેમને કામિયાબ કરી દેશે.

– જયારે મુસલમાનો સમુદ્ર પાસે પહોંચશે તો તે પણ છલકાઈ જશે, આ પરિસ્થિતિ જોઈને નસારા (ઈસાઈ) કહેશે કે ,

" સલીબ (ઈસાઈઓનું ધાર્મિક પ્રતિક અર્થાત ક્રોસ)ની બરકતથી સમુદ્રની સપાટી અમારા બચાવ માટે છલકાઈ ગઈ અને મસીહ (વભકગક) અમારો મદદગાર છે."

– જયારે સવાર થશે તો તેઓ જોશે કે સમુદ્ર સૂકાઈ ગયો છે.

– સમુદ્ર કુસ્તુન્તુન્યા (કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ)થી પોતાનું રૂખ ફેરવી લેશે. (તેઓ) તત્કાળ તેમાં પોતાના તંબુઓ લગાવી દેશે.

– આ તરફ મુસલમાન જુમ્આની રાતે કુફ્રના આ શહેરને ઘેરી લેશે અને સવાર સુધી :

'અલ્હમ્દુલિલ્લાહ', 'અલ્લાહુ અકબર', 'લાઈલા–હ ઈલ્લલ્લાહ',નો ઝિક્ર કરતાં રહેશે.

ન કોઈ શખ્સ સુશે અને બેસશે

– જયારે સવાર થશે તો તમામ મુસલમાન ભેગા મળીને એક સાથે એક વખત **'અલ્લાહુ અકબર'** નો નારો લગાવશે, તે જ વખતે શહેરનો એક તરફનો ભાગ તૂટી પડશે.

– એનાથી નવાઈ પામીને રૂમીઓ કહેશે,

" પહેલા તો અમારી જંગ અરબો સાથે હતી, હવે તો ખૂદ પરવરદિગારે આલમની સાથે જ સીધી જંગ કરવી પડે છે અલ્લાહ તઆલાએ મુસલમાનોના માટે અમારું પૂરું શહેર તબાહ – બરબાદ કરી દીધું

– તે પછી મુસલમાનો કંઈ થોભશે અને માલે ગનીમતનું સોનું ઢાલોમાં

ભરી ભરીને વહેંચાશે અને તેમની આલ ઔલાદને પણ વહેંચવામાં આવશે.

– (ઔરતો એટલી મોટી સંખ્યામાં હશે કે) એક એક શખ્સના હિસ્સામાં ૩૦૦ – ૩૦૦ (ત્રણસો ત્રણસો) ઓરતો આવશે.

– એક નિર્ધારિત મુદત સુધી મુસલમાન એ ગનીમતથી ફાયદો મેળવશે.

– તે પછી ખરેખર દજજાલ નીકળી આવશે અને કુસ્તુન્તુનિય્યહ (યકતબોખગી) અલ્લાહના એવા નેક બંદાઓના હાથે ફતેહ થશે જેઓ ઝિંદા અને સલામત રહેશે.

ન બીમાર પડશે, અને ન કોઈ બીમારી તેમને સતાવશે.

અહીં સુધી કે ઈસા (અલૈ.) ઉતરશે અને તેમની સાથે રહી આ જમાઅત દજજાલ (અને તેના યહૂદી લશ્કર) સાથે જંગમાં શરીક થશે.

(અલ ફિતન લિ નુઅયમ : ૩૨૩ હદીષ નંબર ૧૨૪૫, જામિઉલ કબીર લિલ સુયૂતી ૧૫ / ૨૩૮, હદીસ નંબર : ૧૩૫૧૫)

__કેટલાક સ્થળના નામોની જોડણી અને ઉચ્ચારનો તફાવત__

રિવાયતમાં વારિદ થયેલા કેટલાક શબ્દોમાં મતભેદ છે તેની તહકીક નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) (મુઅતિક) “مُعتِق”

એક પહાડનું નામ છે.

(મુઅજમુલ બુલ્દાન લિલ હમવી : ૮/૨૮૬)

કેટલીક રિવાયતોમાં (મુઅનિક) مُعنِق છે.

(અલ ફિતન લિ નુઅયમ)

અને કેટલીક રિવાયતોમાં : (મુઅબિક) مُعبِق છે.

(૨) કેટલીક રિવાયતોમાં (અલ અરનિત) الأَرنط છે.

(અલ ફિતન લિ નુઐમ)

અને કેટલીક રિવાયતોમાં الأَريط (અલ અરીત) છે.

અલ જામિઈલ કબીર : ૧૫ / ૨૩૮ અને કઝા ફીલ કામુસ)

(૩) عمّورية (અમ્મુરિય્યહ) મુલ્કે રૂમનું એક શહેર

(મુઅજમુલ બુલ્દાન : ૬/૩૫૫)

__ફરિશ્તાઓની સંખ્યામાં મતભેદ__

આ જંગમા આસમાની મદદ તરીકે ઉતરનારા ફરિશ્તાઓની સંખ્યામાં

પણ ઘણો મતભેદ છે.

— અલ ફિતન અને અલ ઈશાઅહની રિવાયતોમાં હઝરત જિબ્રઈલ હઝરત મીકાઈલ અને હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.) ત્રણેનો ઉલ્લેખ છે.

— અલ જામિઈલ કબીર માં માત્ર હઝરત જિબ્રઈલ અને હઝરત મીકાઈલ (અલૈ.)નો જ ઉલ્લેખ મળે છે.

— ઉપરાંત કેટલીક રિવાયતોમાં ૩૦૦૦૦૦ (ત્રણ લાખ) અને કેટલીક રિવાયતોમાં ૬૦૦૦૦૦ (છ લાખ)ની સંખ્યા દર્શાવેલી છે.

તંબીહ (ચેતવણી) :

શકય છે કે આ રિવાયતની કેટલીક વાતો નવાઈજનક લાગે, એટલે એટલું યાદ રહે કે :

આ રિવાયતની સનદ મશહૂર મુતકલ્લિમ ફીહ (વિવાદાસ્પદ) રાવીઓ :

— ઈબ્ને લહીઅહ,

— હારિસ અઅ્વર અને

— મુહમ્મદ બિન સાબિતના કારણે ઝઈફ ઠેરવવામાં આવી છે, અલબત્ત આ વાતનો પણ લિહાઝ કરવામાં આવે કે,

આ રિવાયતની મોટા ભાગની વાતો સહીહ હદીષોથી સાબિત છે જેવું કે પહેલા બયાન થઈ ગયું છે

————————————

સહીહ મુસ્લિમની એક રિવાયત

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે :

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું :

" કયામત ત્યાં સુધી કાયમ નહિ થશે જયાં સુધી રૂમી (ઈસાઈઓ)એ અઅમાક યા દાબિક (હલ્બ અને અન્ટાકિય્યહ)ના ન ક મુલ્કે શામના બે શહેરમાં પડાવ ન નાખી દીધો હોય.

— તે પછી આ રૂમીઓથી મુકાબલા માટે મદીના મુનવ્વરહથી એક લશ્કર રવાના થશે, જે ત્યારે ધરતીના પટ ઉપર રહેનારા તમામ મુસલમાનોથી અફઝલ હશે.

– તો જયારે તેઓ સફ બસ્તહ (કતાર બંધ) થઈ જશે ત્યારે રૂમીઓ કહેશે કે " તમે (મુસલમાન) અમારા અને અમારા કેદીઓની વચમાંથી ખસીને અમને તેમની સાથે કિતાલ (લડાઈ રકતપાત) કરવાા દો

ત્યારે મુસલમાન કહેશે કે,

" (એ અશકય છે) ખુદાની કસમ અમે તમારા અને અમારા ભાઈઓની વચમાંથી હરગિઝ નહિ ખસીસું"

– ત્યારે તેઓ આપસમાં લડી પડશે.

– મુસલમાનોના લશ્કરનો :

ત્રીજો ભાગ ભાગી જશે, અલ્લાહતઆલા એ ભાગનારાઓને પણ માફ નહિ ફરમાવશે,.

ત્રીજો ભાગ શહીદ થઈ જશે . જેની ગણના અલ્લાહ તઆલાને ત્યા ં (કયામતમાં) અફઝલતરીન શહીદોમાં થશે.

બાકીનો ત્રીજો ભાગ વિજેતા થશે. (અલ્લાહના તરફથી તેમના પર આ મોટી નેઅમત હશે કે) એ વિજેતાઓ કદી કોઈ ફિતના અને બલામાં ફસાશે નહિ.

– એ લોકો કુસ્તુન્તુનિય્યાહને તી લેશે.

– હજુ તો એ લોકો ઝયતુનના ઝાડો પર પોતાની તલવારો લટકાવી ગનીમતનો માલ વહેંચી જ રહયા હશે કે અચાનક એક શયતાન ચીસ પાડશે કે, " દજજાલ તમારી ગેર હાજરીમાં તમારા ઘરો પર જઈ પહોંચ્યો છે."

(આ એક જૂઠી ખબર હશે)

– એ લોકો (બધું છોડીને) નીકળી પડશે.

– જયારે તેઓ શામ (સિરિયા) પહોચશે ત્યારે દજજાલ નીકળી ચૂકયો હશે.

– આ લોકો જંગની તૈયારીના માટે સફબંધી કરી રહયા હશે, ત્યારે નમાજનો સમય થઈ જશે.

– ત્યારે ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) આસમાનથી ઉતરશે પછી તેમની ઈમામત ફરમાવશે.

– અલ્લાહનો દુશ્મન (દજજાલ) તેમને જોઈને એવો જ પીગળવા લાગશે જેવી રીતે પાણીમાં નમક (મીઠું) પીગળે છે.

– જો આપ (હઝરત ઈસા અલૈ.) તેને ધારી લો કે એમ જ છોડી દેત તો તે પોતે જ પીગળીને હલાક થઈ જાત. પરંતુ અલ્લાહ તઆલા તેને ઈસા (અલૈ.)ના હાથે કતલ કરશે.

– તે પછી ઈસા (અલૈ.) લોકોને તેનું ખૂન પોતાના નેઝા (ભાલા)માં દેખાડશે.

(મુસ્લિમ કિતાબુલ ફિતન : ૨/૩૯૨ હદીષ : ૨૮૯૭)

મુસલમાનો અને રૂમીઓ વચ્ચે સુલેહ (કરાર) ભંગ અને લડાઈનું કારણ

ઉપર આવી ગયેલી ' નુઐમ ની રિવાયત અને ' મુસ્લિમ ની રિવાયતમાં મુસલમાન અને રૂમી ઈસાઈઓની વચ્ચે થયેલ સુલેહ (સંધી) ના ભંગ થવાના અને લડાઈ થવાના બે કારણો હોય શકે છે.

એક તો જે હદીસના શબ્દોથી જ માલૂમ પડે છે કે ' ઈસાઈઓ મુસલમાનોને કહેશે કે તમે મુસલમાનો અમારા કેદ કરેલા માણસો આડેથી હટી જાઓ, એટલે કે અમારા ભાઈઓ અમને સોંપી દો. મુસલમાનોનું જવાબમાં એમ કહેવું કે અમે અમારા ભાઈઓ (ઈસ્લામ સ્વીકાર કરી ચૂકેલ તમારા માણસો)ને નહી આપીએ, દર્શાવે છે કે આ બાબત લડાઈનું નિમિત્ત છે.

બીજું કારણ એ હોઈ શકે કે ભૂતકાળમાં ઈસ્લામી લશ્કર અને રૂમી લશ્કરે બન્ને મળીને ફારસ (ઈરાન) પર જે સફળ ચઢાઈ કરી હતી, તેના ગનીમતના માલની વહેંચણીમાં કેદીઓના બારામાં મતભેદ થઈ જશે, કારણ કે ફારસ (ઈરાન)ના કેદીઓમાં કેટલાક મુસલમાન કેદી પણ હશે, જે યા તો જંગ બાદ ઈમાન લાવ્યા હશે યા પ્રથમથી જ મુસલમાન હશે અને મુલ્કી રાજ

---

(૧) તકિયા કલામઃ વાતચીત દરમિયાન કેટલાક ચોકકસ અસંબંધ શબ્દોને વારંવાર બોલતા રહેવાની કેટલાકને આદત હોય છે. વારંવાર બોલાતા એ શબ્દોને ' તકિયા કલામ ' કહે છે.

નિતિની દષ્ટિએ ઈચ્છા ન હોવા છતાં આ જંગમાં શરીક થવું પડયું હશે.

સહીહ મુસ્લિમની બી રિવાયત

મુલ્કે શામના વિજયની બાબતમાં મશહૂર સહાબીએ રસૂલ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ (રદી.)થી જે વિગતો સહીહ મુસ્લિમમાં નકલ થયેલી છે તે નીચે પ્રમાણે છે :

હઝરત યુસ્ર બિન જાબિર ફરમાવે છે કે : એક વખતે કૂફામાં ઘણી જ સુર્ખ આંધી ચાલી. એક શખ્સે જેનો તકિયા કલામ(૧) આ હતો : جائت الساعة (કયામત આવી ગઈ ?) તે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ (રદિ.)ની પાસે આવીને પૂછવા લાગ્યોઃ " કયામત આવી ગઈ ?

એટલે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ(રદિ.) એ ફરમાવ્યું,

" કયામત ત્યારે કાયમ થશે જયારે કે :

– મીરાસ(વારસા) વહેંચણી થંભી જશે, અને

– માલે ગનીમતથી કોઈ ખૂશી ન થશે.

તે પછી હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ (રદિ.)એ પોતાના હાથો વડે શામ (સિરિયા) તરફ ઈશારો કર્યો અને ફરમાવ્યું કે, " મુસલમાનોથી કિતાલ (લડાઈ) માટે દુશ્મન ભેગા થશે અને મુસલમાનો તે દુશ્મનોથી કિતાલ (લડાઈ) માટે ભેગા થશે.

રાવી (રિવાયત કરનાર) ફરમાવે છે કે, મેં પૂછયું કે,

" શું (દુશ્મનથી) આપની મુરાદ રૂમી (નસારા) છે ?

તો ઈબ્ને મસ્ઊદ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું કે, " હા અને ફરમાવ્યું કે,

" આ કિતાલ(લડાઈ) વખતે શરૂઆતમાં સખ્ત પરાજય થશે. ત્યારે મુસલમાનો લશ્કરની એક ટુકડીને આ શરતે આગળ મોકલશે કે તેઓ શહીદ થઈ જાય અથવા વિજેતા થઈને જ પાછા આવે.

તેઓ લડાઈ કરતા રહેશે અહીં સુધી કે તેમના દરમિયાન રાત અવરોધ બનશે અને બંને લશ્કર વિજય કે પરાજય વગર પાછા આવશે અને આ ટુકડી શહીદ થઈ જશે.

મુસલમાન ફરીથી લશ્કરની એક ટુકડીને આ શરતે આગળ મોકલશે

કે તેઓ યા તો શહીદ થઈ જાય અથવા વિજય મેળવીને પાછા આવે.

તેઓ રાત થવા સુધી જંગ કરતા રહેશે. અને બન્ને લશ્કર વિજય કે પરાજય વગર પાછા આવશે. અને એ ટુકડી પણ શહીદ થઈ જશે.

મુસલમાન (ત્રી વખત) એ જ શરતે લશ્કરની એક ટુકડીને આગળ મોકલશે કે તેઓ શહીદ થઈ જાય અથવા વિજય મેળવીને જ પાછા આવે. તેઓ સાંજ સુધી લડતા રહેશે અને વિજય કે પરાજય વગર એ લશ્કરપાછું આવી જશે અને એ ટુકડી પણ શહીદ થઈ જશે.

ફરી જયારે ચોથો દિવસ આવશે ત્યારે બાકી રહેલા મુસલમાનો દુશ્મનોનો સામનો કરશે ત્યારે અલ્લાહ તઆલા પેલા દુશ્મનોને પરાજય આપશે કારણકે આ એક એવી જંગ હશે કે એ રીતની જંગ કદી પણ થશે નહી અથવા (ઈબ્ને મસ્ઊદ રદિ.એ એમ ફરમાવ્યું કે): એવી જંગ કદી પણ ન થઈ હશે અહીં સુધી કે એક પક્ષી કત્લ થયેલાઓ (મૃતકો) પરથી પસાર થશે અને તે તેમને પાર કરવાથી પહેલાં જ મરી જશે

તે વખતે એક ખાનદાનના લોકો જયારે પોતાની ગણતરી કરશે તો માત્ર એક ટકો વતા રહેલા પામશે (અર્થાત ૯૯ ટકા મરી જશે) તો ભલા તેઓ કયા માલે ગનીમતથી ખૂશ થાય અથવા કયા વારસાની વહેંચણી કરે ? .... *('મુસ્લિમ ૨/૩૯૨, હદીષ નં. ૨૮૯૯)*

તંબીહ (ચેતવણી):

જો કે ત્યારે મુલ્કે શામ (સિરિયા)ના અધિકતર પ્રદેશોમાં રૂમીઓની હુકૂમત હશે, પરંતુ કેટલીક જગાઓ પર (કદાચિત દમિશ્ક અને તેના ફરતેના વિસ્તારમાં) મુસલમાનોની હુકૂમત સ્થાપિત હશે અને તે મુસલમાનોની પાસે કેટલાક રૂમી કેદી પણ હશે.

ઈસાઈ સૈનિકોની સંખ્યા

રિવાયતોમાં છે કે :

શામ (સિરિયા)માં જે ઈસાઈ ફોજ હશે તે ૭૦ (સિત્તેર) ઝંડાઓ નીચે હશે. દરેક ઝંડાની નીચે ૧૨૦૦૦ (બાર હજાર) સૈનિકો હશે. કુલ ૮૪૦૦૦૦

(૧) મરફૂઅ :જે હદીસની નિસ્બત રસૂલુલ્લાહ (સલ.) સુધી પહોંચે તેને ' મરફૂઅ ' હદીસ કહે છે.

(આઠ લાખ ચાલીસ હજાર)નું લશ્કર હશે.

આ એક હિસાબ છે બી રિવાયતોમાં બી સંખ્યા પણ છે.

અવફ બિન માલિક (રદિ.)ની બે રિવાયતો

ઈસાઈ સૈનિકોની સંખ્યા વિશે અવફ બિન માલિક (રદિ.) ની રિવાયતો વાંચો :

(૧)

હઝરત અવફ બિન માલિક (રદિ.)થી એક લાંબી મરફૂઅ હદીસના(૧) ઝિમનમાં રિવાયત છે કે : કયામતથી પહેલાં ઘટનારી એક અલામત આ છે કે,

– તમારા અને રૂમીઓના વચ્ચે સુલેહ (સંધી) થશે.

– પછી તેઓ સુલેહ ભંગ કરીને તમારી તરફ ૮૦ (એંસી) ઝંડા હેઠળ કૂચ કરશે.

– દરેક ઝંડાના તાબામાં ૧૨૦૦૦ (બાર હજાર) સિપાહી હશે.

('બુખારી ૧/૪૫૧)

(૨)

– તમારા અને રૂમીઓના વચ્ચે સુલેહ થશે.

– તેઓ તમારી તરફ ૮૦ (એંસી) ઝંડાઓ નીચે કૂચ કરશે.

– દરેક ઝંડાના તાબામાં ૧૨૦૦૦ (બાર હજાર) સિપાહી હશે.

– ત્યારે મુસલમાનોનો પડાવ 'ગવતહ નામના સ્થળે હશે, જે દમિશ્કમાં આવેલું છે.

('અહમદ હસ્બે તરતીબ અલ ફત્હ અર્રબ્બાની ૨૪/૨૪,૨૫)

ઉપરની બન્ને રિવાયતોથી રૂમી (ઈસાઈ) લશ્કરની સંખ્યા ૯૬૦૦૦૦ (નવ લાખ સાઠ હજાર) જાણવા મળે છે.

મુલ્કે શામની ફતેહ(વિજય) બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) ઈસાઈઓના મરકઝ(કેન્દ્ર) અને બહુમતી વિસ્તાર રોમ, ઈટાલી વગેરેને ફતેહ કરવા માટે રવાના થશે.

કુસ્તુન્તુનિયહની ફતેહ

અલ્લામા ઈબ્ને જરીર તબરી (રહ.) પોતાની માયએ નાઝ (ગૌરવપાત્ર) તફસીરમાં આયતે કરીમા :

ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيه اسمه و سعى فى خرابها أولئك ما كان لهم أن يدخلوها إلا خائفين لهم فى الدنيا خزى ....

(સૂરએ 'બ–ક–રહ : ૧૧૪)

ભાવાર્થ :

અને તે માણસથી વધુ ઝુલ્મી બીજો કોણ હશે ? જે અલ્લાહની મસ્જિદોમાં તેનું નામ લેવાથી અટકાવે અને તે (મસ્જિદો)ને વેરાન કરવાનો પ્રયત્ન કરે. એ લોકોને હક નથી કે કદી તેમાં નીડરપણે પ્રવેશ કરે, એવા લોકો માટે દુનિયામાં રુસ્વાઈ છે તેમ આખિરતમાં પણ તેમનાા માટે મહાન શિક્ષા છે.

ઉપરોકત આયતની તફસીરમાં ફરમાવે છે કે આ આયતે કરીમામાં મુરાદ તે રૂમીઓ છે જેમણે બયતુલ મુકદ્દસને વેરાન કર્યું.

' لهم فى الدنيا خزى (અર્થાત: એવા લોકો માટે દુનિયામાં રુસ્વાઈ છે.) ની તફસીર કરતા ફરમાવે છે :

" એનાથી હઝરત મહદી (રદિ.)નું કુસ્તુન્તુનિયહ (ઈસ્તમ્બુલ)ને ફતેહ કરવું અને રૂમીઓને કતલ કરવું મુરાદ છે.

('તફસીરે તબરી ૧/૫૪૮)

– હઝરત મહદી (રદિ.) યુરોપ વગેરેને ફતેહ કરવા બાદ કુસ્તુન્તુનિયહ તરફ ધ્યાન આપશે.

– અનુમાન એવું છે કે કુસ્તુન્તુનિયહ પર ઈસાઈઓનો અત્યાચારી કબજો હશે.

– કુસ્તુન્તુનિયહ એક ટાપુ જેવું શહેર છે. હદીસોથી એ અંદાજો થાય છે કે હઝરત મહદી (રદિ.)ના તશરીફ લઈ જવાના સમયે કુસ્તુન્તુનિયહની ચારેય તરફ ફસીલો (શહેરની ફરતે દીવાલો–કોટ) હશે.

સહીહ મુસ્લિમ શરીફની હદીસ

કુસ્તુન્તુનિયાની ફતેહ વિષે ' સહીહ મુસ્લિમ શરીફ કિતાબુલ

ફિતનમાં જે મુબારક હદીસ વારિદ છે તે નીચે પ્રમાણે છે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે હઝરાતે સહાબા (રદિ.)થી ફરમાવ્યું કે :

" શું તમે તે શહેરના વિષે કંઈ જાણો છો જેની એક બાજુ ખુશ્કી (ભૂમિ) માં અને બી બાજુ સમુદ્ર છે ?

સહાબા (રદિ.)એ કહયું કે, " , હાં.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમએ ફરમાવ્યું,

" કયામત ત્યાં સુધી નહિ આવશે જયાં સુધી બનુ ઈસ્હાક યા બનુ ઈસ્માઈલના ૭૦૦૦૦ (સિત્તેર હઝાર) મુસલમાન એના પર ચઢાઈ નહિ કરે.

તે પછી જયારે મુસલમાનો તે શહેર પર પહોંચશે અને ત્યાં પડાવ નાખશે તો ન હથિયારથી લડાઈ કરશે અને ન તીર ચલાવશે.

મુસલમાનો કેવળ ' **લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર** નો નારો લગાવશે,

એ નારાની બરકતથી શહેરની એક ફસીલ (કોટની દીવાલ) જમીન પર ઢળી પડશે.

સવર બિન યઝીદ (નામના) રિવાયતકર્તા કહે છે કે : " મારી યાદદાશ્ત પ્રમાણે એ સમુદ્ર તરફની (ફસીલ) વિષે છે.

" તે પછી મુસલમાન ફરીથી બી વખત ' **લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર** નો નારો બુલંદ કરશે તો મુસલમાનોના માટે રસ્તો ખુલી જશે અને તેઓ શહેરમાં વિજેતા થઈને દાખલ થશે. ફતેહ બાદ તેઓ ગનીમતનો માલ વહેંચતા હશે તો શયતાન આવાઝ લગાવશે કે દજજાલ જાહેર થઈ ચુકયો છે. આ ખબર સાંભળીને મુસલમાન બધું છોડીને (રક્ષણ કરવાના ઈરાદાથી) પોતાના ઘરે પાછા ફરશે.

('મુસ્લિમ ૨/૩૯૬, હદીસ નં.૨૯૨૦)

ફાઈદહ:

આ રિવાયતમાં આવેલ શબ્દો " મિન બની ઈસ્હાક ...... ના વિષે

કેટલાક મુહદ્દિસીનનો મત આ છે કે અસલમાં અહીં : " બની ઈસ્માઈલ..... મુરાદ છે, જો કે મુસ્લિમ શરીફની તમામ પ્રતોમાં 'બની ઈસ્હાક જ લખાયેલ છે.

અલ્લામા નવવી(રહ.) લખે છે :

" મિન બની ઈસ્હાક શબ્દ જ મુસ્લિમની તમામ પ્રતોમાં લખાયેલ છે, અલબત્ત મશહૂર અને આધારભૂત વાત આ છે કે મુરાદ : " બની ઈસ્માઈલ હોય, કારણ કે એ જ અર્થ પર હદીષની દલાલત(સમર્થન) પણ છે અને સિયાક હદીસના શબ્દોનો હેતુ પણ એ જ છે, કારણ કે તેઓથી મુરાદ અરબ છે અને 'શહેર'થી મુરાદ કુસ્તુન્તુનિયહ છે.

(નવવી અલા હામિશ મુસ્લિમ : ૨/૩૯૬)

આ બાબતમાં એવું અર્થઘટન પણ રજૂ કરી શકાય છેઃ બની ઈસ્માઈલ માટે બની ઈસ્હાકનો શબ્દ લાવવાનું કારણ આ હોઈ શકે છે કે હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.) બની ઈસ્માઈલના ચાચા છે અને عم الرجل صنو أبيه(ચાચા પણ બાપનો દરજો રાખે છે,) અનુસાર ચાચાની તરફ નિસ્બત દુરૂસ્ત છે.

– અને જો હદીસને એના જાહેરી અર્થ પર જ રાખે તો બની ઈસ્હાકથી મુરાદ તે વ્યકિતઓ હશે જેઓ તે જમાનામાં મુસલમાન થઈને મહદી (રદિ.)ના લશ્કરમાં શામિલ થઈ ગયા હશે, જેવું કે અગાઉની રિવાયતોથી માલૂમ થઈ ગયું છે.

– રિવાયતોથી માલૂમ થાય છે કે :

દજ્જાલના નીકળવાની અફવાહની તપાસ મોટા પાયે કરવામાં આવશે. અહીં સુધી કે હઝરત મહદી (રદિ.) એક જમાઅતને આ કામના માટે મુકર્રર ફરમાવશે.

હદીષમાં છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) ૧૦ (દસ) સવારોની એક ટુકડી આ ખબરની તપાસના માટે આગળ મોકલશે.

('મુસ્લિમ ૨/૩૯૨, હદીસ નં. ૨૮૯૯)

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

" હું એ ટુકડીના સવારોના નામ, તેમના બાપના નામ, તેમના

ઘોડાઓના રંગ સુધ્ધાં જાણું છું. તેઓ ત્યારે ધરતીના પટ ઉપર સૌથી બહેતર લોકો હશે. તપાસ કરતાં જાણવાં મળશે કે એ ખબર સાચી ન હતી, પરંતુ જયારે હઝરત મહદી (રદિ.) પોતાના લશ્કર સાથે મુલ્કે શામ પહોંચશે તો દજ્જાલ હકીકતમાં નીકળી ચુકયો હશે.

('મુસ્લિમ ૨/૩૯૨, હદીસ નં.૨૮૯૯)

નોંધ:

એ જ વિજયો દરમ્યાન હઝરત મહદી (રદિ.) ' كنيسة الذهب (કનીસતુઝઝહબ– અબ્ત્ર'બ્ઘ 'ત્ત્થ) તશરીફ લઈ જશે. અહીં તે અઝીમ (મહાન) ખઝાનો સુરક્ષિત છે જે રૂમનો કયસર(સમ્રાટ) બની ઈસરાઈલથી બયતુલ મુકદ્દસ (જેરૂસ્લેમ) ફતેહ કરીને હાંસીલ કર્યા હતા, જેને રૂમનો કયસર(સમ્રાટ) ૧૭૦૦૦૦ (એક લાખ સિત્તેર હજાર) ગાડીઓ પર લાદીને લઈ ગયો હતો.

હઝરત મહદી (રદિ.) તે જ ખઝાનાઓને ૧૭૦૦૦૦ (એક લાખ સિત્તેર હજાર)વહાણોમાં લાદીને બયતુલ મુકદ્દસ (જેરૂસ્લેમ) લાવશે, અને તે જ જગાએ અલ્લાહ તઆલા અવ્વલીન અને આખરીનને જમા ફરમાવશે.

(વિસ્તૃત વિગતો માટે વાંચો)

'અત્તઝકેરતુલ કુર્તબી પૃ. ૬૫૩,

'તફસીરે કુર્તબી ૧૦/૨૨૨

આઠમું પ્રકરણ

હઝરત ઈસા (અલૈ.)નું ઉતરવું અને હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત

કયામતની નિશાનીઓમાંથી અત્યંત મહત્વ ધરાવનારી એક નિશાની હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામનું નાઝિલ થવું પણ છે. આ એક એવું લાંબું અને મહતવનું પ્રકરણ છે કે જયાં મુહદ્દિસો(રહ.)એ પોતાની કિતાબોમાં એના અલગ પ્રકરણો બનાવ્યા છે ત્યાં જ બીજા વિદ્વાનો અને પૂર્વીય ભાષાઓના જ્ઞાતા યુરોપિયનોએ પણ આ વિષયમાં પોતાની કલમ ઉઠાવી છે.

અહીં હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામના નુઝૂલ (ઉતરવાના) ચોકકસ સમયના કેટલાક મહત્વના બનાવો ખુબ જ ટૂંકમાં ક્રમ પ્રમાણે નકલ કરી દેવા યોગ્ય લાગે છે જેથી ઈસા અલયહિસ્સલામના જમાનામાં થનારા હઝરત મહદી (રદિ.)ના રોશન કારનામાઓ અને આપના મકામ તથા મરતબાનો સહીહ ખ્યાલ અને તેનો નકશો આધારભૂત રિવાયતો અને વિશ્વસનીય ઐતિહાસિક વર્ણનોની રોશનીમાં આપણી સામે આવી શકે.

દજ્જાલ કયાં જાહેર થશે ?

– દજ્જાલ પહેલી વખત શામ (સીરીયા) અને ઈરાક દરમ્યાન જાહેર થશે, પરંતુ ત્યારે તેનું જાહેર થવું લોકોમાં વધારે મશહૂર નહિ થશે.

– તે પછી ફરી પાછો તે ઈસ્બહાનના એક સ્થળ યહૂદિય્યહથી જાહેર થશે અને ત્યાં પહોંચીને તેની ખ્યાતી અને સંખ્યાબળમાં વધારો થશે, તે ચારેવ તરફ ફિત્નો પેદા કરશે.

– દજ્જાલના જાહેર થવાના સ્થાન બાબતમાં હદીસોમાં વિવિધ સ્થળોનું વર્ણન મળે છે.

– શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટી,

– ખુરાસાન,

– હવઝ અને કિરમાન અને

– ઈસ્બહાનનું વર્ણન આવે છે.

– સહીહ મુસ્લિમની રિવાયતમાં શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટીનું વર્ણન છે.

"દજ્જાલ શામ અને ઈરાકની મધ્ય ઘાટીથી જાહેર થશે.

('મુસ્લિમ ૨/૪૦૧, હદીસ નં.૨૯૩૮)

– "અલ ફત્હુર્રબ્બાની માં હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિયલ્લાહુ અન્હુ)ની એક રિવાયતમાં ખુરાસાનનો ઉલ્લેખ છે.

"દજ્જાલ પૂર્વમાં ખુરાસાનથી જાહેર થશે.

('અલ ફત્હુર્રબ્બાની ૨૪/૭૨)

☆ 'અલ ફત્હુર્રબ્બાની માં હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) થી ઈસ્બહાનનો ઉલ્લેખ આવ્યો છે.

"દજ્જાલ ઈસ્બહાનના સ્થળ યહૂદિય્યહથી જાહેર થશે.

('અલ ફત્હુર્રબ્બાની ૨૪/૭૩)

☆ 'અલ ફત્હુર્રબ્બાની માં જ હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) થી હવઝ અને કિરમાનનો ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે મળે છે.

"દજ્જાલ હવઝ અને કિરમાનમાં ઉતરશે.

('અલ ફત્હુર્રબ્બાની ૨૪/૭૩)

ઉપરની રિવાયતોમાંથી પહેલી ત્રણ રિવાયતો સહીહ છે, અલબત્ત ચોથી રિવાયતમાં રાવી (રિવાયત કરનાર) ઈબ્ને ઈસ્હાક મુદલ્લિસ હોવાથી કમજોર જણાય છે.

રિવાયતોના મતભેદનું સમાધાન :

હવે રિવાયતોમાં મતભેદનું સમાધાન આ રીતે શકય છે,

☆ દજ્જાલ સૌથી પ્રથમ ઈરાક અને શામ (સિરિયા)ની મધ્ય ઘાટીમાં પગટ થશે, પરંતુ ત્યારે તે પ્રખ્યાત નહિ થશે કારણ કે તેના સહાયકો અને મદદગારોની મોટી જમાઅત યહૂદિય્યહ નામના સ્થળે તેનો ઈન્તેઝાર કરતી હશે.

☆ તે પછી તે ખુરાસાનમાં આવેલા ઈસ્બહાન નામના સ્થળે આવેલી એક વસ્તી યહૂદિય્યહ જઈને પોતાના સમર્થકો અને સહાયકોની સાથે આખી

દુનિયાનો પ્રવાસ કરશે, અને એ જ મકસદથી તે હવઝ અને કિરમાનમાં પડાવ નાખશે. હદીસમાંના શબ્દો الـنزلن الدجال حوز و کرمانથી માલૂમ થાય છે કે આ તેના થોભવાની જગા હશે અને આ વખતે તેનું જાહેર થવું અને તેનો શર(બુરાઈ) આખી દુનિયામાં મશહૂર થઈ જશે.

દજ્જાલનો આખી દુનિયાનો દવરહ

– હવે દજ્જાલ આખી દુનિયાનો તોફાની દવરહ કરશે.

– માત્ર ૪૦(ચાલીસ) દિવસ દુનિયામાં રહેશે.

– એક દિવસ એક વરસના બરાબર, બીજો દિવસ એક મહિનાના બરાબર અને ત્રીજો દિવસ એક સપ્તાહના બરાબર હશે. બાકીના દિવસો નિયમ પ્રમાણે હશે.

– દજ્જાલના અકસર (અધિકતર) અનુયાયીઓ યહૂદી હશે.

મુસલમાનો કયાં હશે ?

હઝરત મહદી(રદિ.) દમિશ્ક પહોંચીને ઝોર અને શોરથી જંગની તૈયારીઓ શરૂ કરી દેશે. પરંતુ પરિસ્થિતિ સંપૂર્ણ દજ્જાલને અનુરૂપ હશે, કારણકે તેની પાસે ઝબરદસ્ત ભૌતિક શકિત હશે.

હઝરત મહદી (રદિ.) અને આપને ચાહનારાઓ દમિશ્કમાં રહીને જંગની તૈયારીઓમાં મશગૂલ હશે. સામાન્ય રીતે આપ અને આપના સાથી જામિઅ ઉમવીમાં નમાઝ અદા કરશે.

આ ફિતનાથી ભરપૂર દોરમાં મોમિનો ઉર્દુન (જોર્ડન) અને બયતુલ મુકદ્દસ (યરૂશલેમ)માં ભેગા થઈ જશે. મુસલમાનો પ્રથમ ઉર્દુન (જોર્ડન)ની એક વાદી ‘ ઉફય્ક માં એકત્રિત થશે.

(‘ મુસન્નિફ ઈબ્ને અબી શયબહ ૧૫/૧૩૧)

કેટલીક રિવાયતોથી તો અહીં સુધી જાણવા મળે છે કે તે દૌર (જમાના)ના અલ્લાહ અને કયામત પર ઈમાન લાવનારા બધાં જ લોકો લગભગ ઉર્દુન (જોર્ડન)ની તે વાદીમાં મોજૂદ હશે.

(‘કન્ઝુલ ઉમ્માલ ૧૪/૩૧૫, હદીસ નં.૩૮૭૯૧)
(‘મુસ્તદરક લિલ હાકિમ ૪/૫૩૭, હદીસ નં.૮૫૦૭)

મુસલમાનો છેવટે બયતુલ મુકદ્દસ (જેરૂસલેમ)ના એક પહાડ ‘જબલુદ દુખાન પર એકત્ર થશે.

દજ્જાલનું દમિશ્ક પહોંચીને મુસલમાનોને ઘેરી લેવું

બી તરફ દજ્જાલ આખી દુનિયામાં હંગામો મચાવીને દમિશ્ક પહોંચશે, અને પહાડની તળેટીમાં પડાવ નાખીને મુસલમાનોની એક જમાઅતને ઘેરી લેશે.

“ લોકો મુલ્કે શામમાં જબલે દુખાનની તરફ ભાગી નીકળશે, ત્યારે દજ્જાલ ત્યાં આવીને તેમને ઘેરી લેશે અને તેમને સખત મુશ્કેલીમાં મૂકી દેશે.

(‘અત્તઝકેરતુલ લિકુર્તબા ૭૫૪ અને ‘અહમદ ૩/૩૧૭,૩૧૮)

આ ઘેરાના કારણે મુસલમાન સખ્ત મુશ્કેલી અને ભૂખ અને ફાકહમાં સપડાઈ જશે. અહીં સુધી કે કેટલાક લોકો પોતાની કમાનની તાંત (ચામડાંની દોરી પણછ) સળગાવીને ખાવા માટે મજબૂર થઈ જશે.

જયારે દજ્જાલનો આ ઘેરો ઘણો લાંબો સમય ચાલશે તો મુસલમાનના અમીર (હઝરત મહદી રદિ.) તેમને કહેશે. “ હવે આ સરકશ(માથાભારે) લોકો સાથે જંગ કરવામાં દ્વિધામાં શા માટે પડયા છો ?

ગરજ કે તેઓ તેમને ફતેહ (વિજય) અથવા શહાદત માટે તૈયાર કરશે. લોકો (મુસલમાનો) ફજરની નમાઝ બાદ તૈયારી કરશે. અને આ નિર્ણાયક જંગનો દઢ નિર્ધાર અને સંકલ્પ કરી લેશે.

હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)નું ઉતરવું

એ રાત ઘણી ઘનઘોર હશે. લોકો જંગની તૈયારીઓમાં પ્રવૃત્ત હશે. એ સવારે, અંધારામાં મુસલમાન ફજરની નમાઝની તૈયારી કરી રહયા હશે.

હઝરત મહદી (રદિ.) ફજરની નમાઝ પઢાવવા માટે આગળ વધી ચુકયા હશે. અને નમાઝની ઈકામત પણ કહી દેવામાં આવી હશે.

અચાનક કોઈનો અવાજ આવશેઃ “ તમારો ફર્યાદરસ (ફરિયાદ સાંભળનાર ન્યાયકર્તા) આવી પહોંચ્યો. લોકો આમ–તેમ નજર દોડાવશે. તો તેમની નજર હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ પર પડશે. તેઓ બે પીળી ચાદરો લપેટીને, બે ફરિશ્તાઓના ખભ્ભા ઉપર હાથ મૂકીને, દમિશ્કની જામિઅ

મસ્જિદના સફેદ મીનારા પર ઉતરશે. હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ સીડી મંગાવીને મીનારાથી (નીચે) ઉતરશે.

'અત્તઝકેરહ માં પૃષ્ઠ ૭૦૨ ઉપર લખ્યુ છે :

" અલ્લાહ તઆલા ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ)ને પૂર્વિય દમિશ્કના સફેદ મીનારા પર ઉતારશે. તેમણે બે ફરિશ્તાઓની પાંખો (ખભાઓ) પર પોતાના હાથો મૂકેલા હશે.

જે જમાઅત પર આપનો નુઝૂલ થશે (ઉતરશે) તે તત્કાલીન જમાનાના સાલેહતરીન (સર્વોત્તમ સદાચારી) સ્ત્રી–પુરુષોની જમાઅત હશે. (એક રિવાયતમાં તેમની સંખ્યા ૮૦૦ (આઠસો) મર્દ અને ૪૦૦ (ચારસો) ઔરતો બતાવવામાં આવી છે.)

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે : રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમએ ઈરશાદ ફરમાવ્યો.

" ઈસા બિન મરયમ (અલયહિસ્સલામ) એવા ૮૦૦ (આઠસો) મર્દ અને ૪૦૦ (ચારસો) ઔરતોની વચ્ચે નાઝિલ થશે જેઓ તે વખતે ધરતી પર બહેતરીન લોકો હશે, અને પાછળના (ભૂતકાળના) દૌરના સાલિહીન (નેક લોકો) ના હમમર્તબા (સમાન દરજ્જા) ના હશે.

('કિતાબુત તઝકેરહ ૭૬૨, 'કન્ઝુલ ઉમ્માલ હદીસ નં. ૩૮૮ ૬૩)

નમાઝની ઈમામત વિષે રિવાયતોમાં તફાવત

(૧)

હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ)ને ઈમામતના માટે બોલાવશે અને નમાઝ છોડીને પાછળ હટવા લાગશે તો હઝરત ઈસા અલયહિસ્સલામ તેમની પીઠ ઉપર હાથ મુકીને ફરમાવશે કે :

" તમેજ નમાઝ પઢાવો કારણ કે એની ઈકામત તમારા માટે કહી દેવામાં આવી છે.

ગરઝ આપ અલયહિસ્સલામ ઈમામતથી ઈન્કાર ફરમાવી દેશે અને કહેશે કે

" એ આ ઉમ્મતનો એઅઝાઝ (સન્માન) છે કે એના કેટલાક લોકો

કેટલાકના અમીર છે.

અબી ઉમામહ (રદિ.)થી મરફૂઅન રિવાયત છે:

“જેથી તે વખતની નમાઝ હઝરત મહદી (રદિ.)જ પઢાવશે અને હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) પણ એ નમાઝ તેમની ઈકતિદામાં અદા કરશે.

(‘ઈબ્ને માજહ હદીસ નં. ૪૦૭૭)

(૨)

આ સ્થાને આ પણ યાદ રહે કે નમાઝની ઈમામત બાબતમાં મજકૂર રિવાયતની વિરુધ્ધ હઝરત અબૂ હૂરયરહ (રદિ.)થી ઈસા અલયહિસ્સલામની ઈમામતનું વર્ણન પણ મળે છે.

“ ઈસા બિન મરયમ લોકોની ઈમામત ફરમાવશે.

(‘મુસ્લિમ ૨/૩૯૨, હદીસ નં. ૨૮૯૭)

રિવાયતોના તફાવતનું નિરાકરણ

(૧)

આ રિવાયતોનો તફાવત દૂર કરતાં અલ્લામાં કશ્મીરી (રહ.) ફરમાવે છે : “ પહેલી નમાઝ હઝરત ઈસા (અલયહિસ્સલામ) હઝરત મહદી (રદિ.)ની પાછળ પઢશે, કારણકે એની ઈકામત તેમના જ માટે કહેવામાં આવી હતી. *(‘ફયઝૂલબારી ૪/૪૬,૪૭)*

(૨)

‘ આરિઝતુલ અહવઝી માં છે : “ ઈસા (અલયહિસ્સલામ) આપ સલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમના દીન અને શરીઅતની સામે વિનમ્રતા અને તાબેદારીના માટે મુસલમાનોના ઈમામની પાછળ નમાઝ અદા કરશે. અને આ પણ કારણ છે કે, નસારા (ઈસાઈ) પોતે આ વાતનું અવલોકન કરી લે અને તેમના પર હુજ્જત (દલીલ) કાયમ થઈ જાય.

(‘આરિઝતુલ અહવઝી ૯/૭૮)

(૩)

અલ્લામા ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) લખે છે : “ હઝરત ઈસા

અલયહિસ્સલામના આ ઉમ્મતના એક શખ્સની પાછળ નમાઝ અદા કરવામાં આ વાતની સ્પષ્ટ દલીલ છે કે આ સરઝમીન (ધરતી) અલ્લાહ તઆલાના અહકામને કાયમ કરનારાઓથી હરગિઝ ખાલી નહિ થશે. જો કે આ બનાવ એવા આખરી દૌરનો છે જે કયામતથી બિલકુલ ન ક છે.

(ફત્હુલ બારી : ૬/૬૧૧)

પરંતુ આ પ્રથમ નમાઝ પછી હઝરત ઈસા (અલૈ.) પોતે ઈમામત કરવા લાગશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તેમની ઈકતિદા કરશે.

(૪)

આ જ બાબત હઝરત કઅબ (રદિ.)ની રિવાયતથી સાબિત થાય છે.

" લોકો જોઈ રહયા હશે કે ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) ઉતરી રહયા છે. અયન તે જ વખતે જમાઅત ઉભી થઈ રહી હશે અને મુસલમાનોના ઈમામ હઝરત મહદી (રદિ.) પાછળ હટવા લાગશે. તો ઈસા (અલૈ.) ફરમાવશે ,

" આપ આગળ વધીને નમાઝ પઢાવો,

આપના જ માટે તકબીર કહી દેવામાં આવી છે. "

તો તે શખ્સ (અર્થાત હઝરત મહદી (રદિ.)તે નમાઝ પઢાવશે. તેના બાદ હઝરત ઈસા અલૈ જ ઈમામ રહેશે."

(અલ ફિતન : ૩૯૩ હદીષ નંબરઃ ૧૩૩૬)

(૫)

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) પોતાની કિતાબ ' શર્હુલ ફિકહિલ અકબર' માં લખે છે. :

" સહીહ વાત એ જ છે કે (પ્રથમ નમાઝ બાદ) હઝરત ઈસા (અલૈ.) ઈમામ થશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તેમની ઈકતિદા કરશે."

(શર્હુલ ફિકહીલ અકબર : પાઃ ૧૩૮)

હર હાલતમાં ફજરની નમાઝ બાદ લાંબી ચર્ચા અને મશ્વરહ થશે. તે પછી દજજાલ અને તેના અનુયાયીઓ સાથે જંગનો સિલસિલો શરૂ થશે.

દજજાલ અને તેના અનુયાયીઓ કતલ થશે.

દજજાલ જયારે હઝરત ઈસા (અલૈ.)ને જોશે તો ગભરાઈને ભાગવા

માંડશે. લગભગ ૭૦૦૦૦ (સિત્તેર હઝાર) યહૂદી તેની સાથે હશે.

દજજાલ દમિશ્કથી નીકળીને ઈસરાઈલ (યકચબયી) ની તરફ ભાગશે.

ઉફીકની ઘાટીથી પસાર થશે અને લુદ્દ શહેરમાં ઘુસવા ચાહશે તો હઝરત ઈસા (અલૈ.) તેની ન ક પહોંચી જશે.

દજજાલની હાલત એ હશે કે અગર હઝરત ઈસા (અલૈ.) કંઈ ન કરે તો પણ નમક (મીઠા)ની જેમ પીગળીને ખત્મ થઈ જાય. પરંતુ હઝરત ઈસા (અલૈ.)પોતાના હથિયાર વડે તેને કતલ કરશે. સાથે દજજાલના મદદગાર યહૂદીઓને પણ કતલ કરવામાં આવશે.

વિશ્વ વિજય

હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને હઝરત મહદી (રદિ.) દજજાલના કત્લ થવા બાદ દુનિયાના બાકીના પ્રદેશોની ફતેહ (અર્થાત વિશ્વ વિજય) તરફ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે અને આખી દુનિયામાં ઈસ્લામની સ્થાપના કરશે. અલ્લાહ તઆલા ઈસ્લામને દરેક રીતે ગાલિબ ફરમાવશે, વર્ચસ્વ આપશે.

અને નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.)ની તે ભવિષ્યવાણી પૂરી થશે જેના તરફ નીચેની હદીષમાં ઈશારો છે.

હઝરત મિકદાદ (રદિ.) થી રિવાયત છે,

તેમણે આપ (સ.અ.વ.)ને એ કહેતા સાંભળયા કે,

" ધરતીના પટ પર કોઈ પાકું અને કાચું મકાન બાકી નહિ રહેશે પરંતુ એ કે અલ્લાહ તઆલા તેમાં ઈસ્લામનો કલિમહ દાખલ કરશે. કોઈને ઈઝઝત આપીને અને કોઈને ઝિલ્લત આપીને, હર હાલતમાં અલ્લાહે જેને ઈઝઝત આપવી હશે તેને આપો આપ મુસલમાન થવાની તૌફીક આપશે અને જેને ઝલીલ કરશે તે પણ છેવટે દીન (ઈસ્લામ)ને અપનાવી લેશે."

" ત્યારે દીન સમગ્ર રીતે અલ્લાહનો જ થઈ જશે."

(અહમદ – ૩૯/૨૩૬, હદીષ નંબર ૨૩૮૧૪)

હઝરત મહદી (રદિ.)ના કામો અનુક્રમ પ્રમાણે

સારાંશ કે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થયા પછી :

– ૭ (સાત) વરસ સુધી ઈસાઈઓની સાથે વિવિધ જંગોમાં મશ્ગૂલ થશે,

– આઠમું વરસ દજજાલ ની સાથે મુકાબલો કરવામાં વીતશે અને

– નવમું વરસ હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના સંગાથમાં વીતશે.

– તે વખતે આખી દુનિયામાં ઈમાન જ ઈમાનની બહાર હશે,

– ભૌતિક સંપત્તિની પણ વિપુલતા હશે.

– દજજાલના કત્લ થવા બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના સંગાથમાં વિવિધ પ્રદેશોમાં દૌરહ ફરમાવશે અને જે લોકોને દજજાલના કારણે કષ્ટો પહોંચ્યા હતા તેમને અજર (સવાબ) ની બશારત અને તસલ્લી (સાંત્વન) પણ આપશે અને ભેટ સોગાદના ઝરીયાથી તેમના દિલોને સંતોષિત કરી દેશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત

હઝરત મહદી (રદિ.) ની વફાત ની બાબતમાં ગાલિબ વાતતો એ જ છે કે આપ (રદિ.) કોઈ જંગમાં શહીદ નહિ થશે. અલબત્ત આપ (રદિ.)ના જાહેર થવાના નવમાં વરસે અર્થાત (એક કોલ પ્રમાણે) કુલ ૪૯ (ઓગણ પચાસ) વરસની ઉમરમાં આપ (રદિ.)ની વફાત થશે. પરંતુ એ વફાત કયા શેહરમાં થશે અને કયાં દફન થશે એનું વર્ણન નથી મળતું.

સુનને અબૂ દાવુદમાં માત્ર આટલું છે કે :

" આપ (રદિ.)નો ઈન્તેકાલ થશે અને મુસલમાન આપની જનાઝાની નમાઝ અદા કરશે."

(અબૂ દાવુદ : ૨ / ૫૮૯ હદીષ નંબર – ૪૨૮૨)

આ રિવાયતના રિજાલ (રિવાયત કરનાર શખ્સો) ના વિષે 'અલ્ અવનુલ મઅબૂદ' માં છે કે :

" આ રિવાયતના રિજાલ સહીહયન (બુખારી અને મુસ્લિમ)ના જ છે, તેમના વિષે દલીલો અને ટીકાને કોઈ ગુંજાઈશ નથી."

(અલ અવનુલ મઅબૂદ : ૧૧ / ૨૫૫)

અલ્લામાં અનવરશાહ કશ્મીરી (રહ.) ' અલ ઉર્ફૂશશઝી' માં ફરમાવે છે:

" હઝરત મહદી (રદિ.) મુસલમાનોની ઈસ્લાહની ગરઝથી મબઉસ થશે (અલ્લાહ તઆલા તરફથી મોકલવામાં આવશે) જેથી હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના

નાઝિલ થવા બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) દુનિયાથી ઉકબા (આખિરત)ની તરફ રહલત કરી જશે (વફાત પામશે)."

(અલ ઉર્ફશશઝી : ૨/ ૪૭)

અને સ્પષ્ટ એ જ છે કે આપ (રદિ.) ની જનાઝાની નમાઝ હઝરત ઈસા (અલૈ.) પઢાવશે.

આ વાત તો મુસલ્લમ (માન્ય , પ્રમાણિત) છે કે , હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થયા પછી દુનિયામાં લગભગ નવ વરસ રહેશે. અલબત્ત જાહેર થશે ત્યારે આપની ઉમર ૪૦ (ચાલીસ) વરસ હશે.

આ વાત વિવિધ કિતાબોમાં લખેલી તો છે પરંતુ અમને સહીહ રિવાયતમાં મલી શકી નથી. અલબત્ત કેટલીક ઝઈફ રિવાયતોમાં તઅયીન (નિર્ધારિત ઉમર) મળે છે.

હઝરત અબુ નઈમ (રદિ.)થી મરફુઅન નકલ થયું છે કે ,

આપ (સ.અ.વ.)થી એક શખ્સે (આખિર ઝમાના વિષે) પૂછયું કે,

" ત્યારે લોકોના ઈમામ કોણ હશે?"

આપ (સ.અ.વ.) એ ફરમાવ્યુ કે,

" મારી ઔલાદમાંથી મહદી નામના શખ્સ થશે જે ત્યારે ૪૦ વરસના હશે."

(અલ હાવી : ૨/૬૬)

હઝરત ઈસા (અલૈ.)નું ટૂંકું વન ચરિત્ર

– હઝરત મહદી (રદિ.)ની વફાત બાદ હુકૂમતનું સંપૂર્ણ સંચાલન હઝરત ઈસા (અલૈ.) સંભાળશે.

– હઝરત ઈસા (અલૈ.)૪૦ (ચાલીસ) વરસ દુનિયામાં રહેશે.

– આપ (અલૈ.) શાદી પણ કરશે અને ઔલાદ પણ થશે.

– આપના જમાનામાં યાજૂજ અને માજૂજનો બનાવ પણ બનશે.

– છેવટે મુકઅદ નામના એક શખ્સને પોતાનો જાનશીન બનાવીને દુનિયાથી તશરીફ લઈ જશે અર્થાત દુનિયામાં આવવા બાદ આપની વફાત થશે.

– રોઝએ અકદસમાં આપ (સ.અ.વ.)ના ન ક દફન કરવામાં આવશે.

– તે પછી કયામતની છેલ્લી નિશાનીઓ જાહેર થશે.

:::

હઝરત કઅબ (રદિ.) ફરમાવે છે કે :

– હઝરત ઈસા (અલૈ.) દુનિયામાં ૪૦ (ચાલીસ) વરસ રહેશે.

– તેઓ કોઈ કબીલાની ઔરતથી નિકાહ કરશે.

– તે ઓરતથી તેમને બે પુત્રો પણ થશે જેમના નામ મુહમ્મદ અને મૂસા હશે.

– આપ (અલૈ.) ના સંગાથમાં લોકો ભલાઈમાં અને ભલા જમાનામાં રહેશે.

– એ ૪૦ (ચાલીસ) વરસની મુદ્દત હશે.

– તે પછી અલ્લાહતઆલા હઝરત ઈસા (અલૈ.)ની રૂહ કબ્ઝ ફરમાવી લેશે.

– આ રીતે હઝરત ઈસા (અલૈ.)ને પણ મૌત આવી જશે.

– તેઓ હુજરએ મુબારકમાં નબીયે કરીમ (સલ્લલાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની બાજુમાં દફન થશે.

– ઉમ્મતના સાલિહીન (નેક લોકો) પણ આ દુનિયાથી વિદાય થઈ જશે અને બદ કિરદાર (દુરાચારી) લોકો બાકી રહી જશે.

(અત્તઝકિરતુ લિલ કુરતબી :૭૬૩)

આ બાબતમાં તવરાતની એક આયત હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ (રદિ.)થી નકલ થયેલી છેઃ

અમે તવરયતમાં લખેલું જોયું કે :

" ઈસા બિન મરયમ અલૈ નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.)ની બાજુમાં દફન થશે." *(અલ ફિતન : ૩૯૫ હદીષ નંબર ૧૩૩૮)*

હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના દુનિયામાં ૪૦ (ચાલીસ) વરસ વંત રહેવા વિષે 'મુસ્નદે અહમદ' અને 'મુસન્નફ અબ્દુર્રઝઝાક' માં પણ રિવાયતો વારિદ

થયેલી છે.

હઝરત આઈશા (રદિ.) કહે છે કે :

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે ,

" દજજાલના જાહેર થવા બાદ હઝરત ઈસા (અલૈ.)ઉતરશે અને તેઓ દજજાલને કત્લ કરશે. પછી ધરતી પર ૪૦ (ચાલીસ) વરસ સુધી આદિલ (ન્યાયી) ઈમામ અને મુન્સિફ (ઈન્સાફકર્તા) હકમ (પંચ, નિર્ણાયક) બનીને રહેશે"

(અહમદ હદીષ : ૨૪૪૬૭, ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/ ૧૩૪)

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) કહે છે :

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું,

" ઈસા બિન મરયમ આસમાનથી ઉતરીને દજજાલને કતલ કરશે, અને ૪૦ (ચાલીસ) વરસ સુધી લોકોમાં કિતાબ અને સુન્નતને નાફિઝ (લાગુ) કરશે તે પછી તેમની વફાત થશે, લોકો બની તમીમના મકઅદ નામના એક શખ્સને તેમના કાઈમ મકામ (ઉત્તરાધિકારી) બનાવી દેશે, ૩(ત્રણ) વરસના ટુંકા સમયમાં જ લોકોના સીનાઓમાંથી અને મસાહિફ (કિતાબો) માંથી કુર્આને કરીમ ઉઠાવી લેવામાં આવશે, " (અલ હાવી : ૨ / ૩૨)

નોંધ: –

– હઝરત ઈસા (અલૈ.),

– તેમનું સંપૂર્ણ વન,

– દુનિયામાં તેમનું ફરીથી ઉતરવું,

– દજજાલને કત્લ કરવું ....વગેરે

જાણવા માટે અમારી બી કિતાબ :

" નુઝૂલે ઈસા' વાંચો..

————————————

છેવટે જયારે અલ્લાહ તઆલાએ કયામત કાયમ કરવી હશે તો એક ખુશગવાર હવા ચાલશે જે તમામ મોમિનોની રૂહોને કબ્ઝ કરી લેશે. અને દુનિયામાં કોઈ ઈમાનવાળો બાકી ન રહેશે.

તે પછી બાકી રહેલા બદતરીન લોકો પર કયામત વાકેઅ થશે, અને સૂર ફૂંકી દેવામાં આવશે.

————————————

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલ આસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે

" અલ્લાહ તઆલા રેશમ જેવી મુલાયમ હવા ચલાવીને તમામ મુસલમાનોની રૂહ કબ્ઝ કરી લેશે પછી બદતરીન લોકો પર કયામત કાયમ થશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ના અતિ મહત્વપૂર્ણ કારનામાઓ

(૧) આપ (રદિ.) ધરતીને અદલ અને ઈન્સાફથી ભરી દેશે જેમકે તે પહેલા ઝુલ્મ અને જોરથી ભરેલી હતી અર્થાત આપના અમલ (વહીવટ) અને હુકૂમતમાં ઝૂલ્મ નહિ થશે.

(૨) આપ (રદિ.)નો અદલ અને ઈન્સાફ કોઈ પણ ભેદભાવ વગર બધાના માટે સામાન્ય હશે.

(૩) આપ ખિલાફતે રાશીદહના નૂરાની તર્ઝ (શૈલી)ની નમૂના રૂપ હુકૂમતની સ્થાપના કરશે.

(૪) આપ ઉમ્મતના દિલોની સફાઈ ફરમાવશે.

(૫) આપના દૌરમાં સમગ્ર ધરતી પર ઈસ્લામને ગલ્બો (પ્રભુત્વ) પ્રાપ્ત થશે અને ઈસ્લામને સ્થિરતા મળશે.

(૬) તઅલીમ (શિક્ષણ)ને આમ (સાર્વજનિક)કરશે.

(૭) લોકોને શિર્ક અને બિદઅતોથી પાક (મુકત) કરશે.

હઝરત ગંગોહી (રહ.) ફરમાવે છે કે:

" હઝરત મહદી (રદિ.)લોકોના તઝકિય્યહ ફરમાવશે (દિલોની સફાઈ કરશે) તેમને ઈલ્મથી આભૂષિત કરશે, તેમને બિદઅતોની ગંદગીઓથી પાક કરશે અને તેમને કામિલ અને મુકમ્મલ (પૂર્ણ – પરિપૂર્ણ) કરશે.

(અલ કવકબુદ્દુર્રી : ૨/ ૫૭)

(૮) આપના જાહેર થવાના સાતમાં વરસે દજજાલ નીકળશે અને આપ હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના સંગાથમાં તેની સાથે લડાઈ કરશે.

(૯) આપના જમાનામાં ખળીમાં પડેલા અનાજના ઢગની જેમ માલ (વિપુલ પ્રમાણ) માં હશે.

(૧૦) આપના જમાનામાં મવેશી (દૂધ, માંસ, ઉન વગેરે માટે ઉપયોગી પશુઓ) ની વિપુલતા હશે.

(૧૧) આપના જમાનામાં આસમાન મુશળધાર વર્ષા વર્ષાવશે.

(૧૨) આપના જમાનામાં ધરતીમાંથી પુષ્કળ પાક પેદા થશે.

આપ (સ.અ.વ.)એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" મારી ઉમ્મતના આખરી જમાનામાં મહદી જાહેર થશે અલ્લાહ તેમને તૃપ્ત કરી દેશે. ધરતી પોતાની વનસ્પતિ ઉગાડશે. તેઓ સતત માલ વહેંચશે. મવેશી (દૂધ, માંસ ઉન વગેરે માટે ઉપયોગી પશુઓ)ની વિપુલતા હશે અને (તે વખતે) ઉમ્મત ઈઝઝતના સ્થાન પર હશે. તેઓ સાત કે આઠ વરસ રહેશે."

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ ૪ / ૬૦૧ હદીષ નંબર : ૮૬૭૩)

(૧૩) એટલા પ્રમાણમાં ખૂશહાલી હશે કે વતાઓને તમન્ના થશે કે ,

કાશ પહેલાના લોકો જેઓ તંગહાલીમાં મરી ગયા તેઓ પણ વતા થાતે અને આ ખૂશહાલીના શ્યને જોત

હદીષ શરીફમાં વારિદ છે કે,

" આસમાન પોતાનું એકે એક ટીપું પાણી વર્ષાવી દેશે અને જમીન પોતાનું સઘળું પાણી બહાર કાઢશે, અહીં સુધી કે (સુખ – સમૃધ્ધિના કારણે) વંત લોકો મુર્દાઓ (પણ ફરી વતા થાય તેવી) આરઝૂ કરશે."

(મુસન્નિફ અબ્દુર્રઝઝાક : ૧૧ / ૩૭૩ હદીષ નંબર ૨૦૭૭૦)

(૧૪) આપ (રદિ.) લોકોના દિલોને (પોતાની સખાવતના ઝરીઆથી) ગિના (બેનિયાઝી, તવંગરી) થી ભરી દેશે.

(૧૫) આપ બેહિસાબ (અગણ્ય) માલ વહેંચશે.

(૧૬) કઅબાના દરવાજાની આગળ એક ખઝાનો જેને ' રિતાજુલ કઅબહ' કહે છે તેને કાઢીને મુસલમાનોમાં વહેંચશે.

નોંધ : 'રિતાજુલ કઅબહ'ની બાબતમાં એક રિવાયત 'મુન્તબખલ કન્ઝુલ ઉમ્માલ' માં મોજૂદ છે એ રિવાયતના વિષે મુફતી નિઝામુદીન શામઝઈ સાહબ (રહ.) નકલ ફરમાવે છે કે તે સહીહ છે.

(અકીદએ ઝુહૂરે મહદી : પૃ : ૭૦)

તાઉસ (રહ.)થી રિવાયત છે :

તેઓ ફરમાવે છે કે,

ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) એ બૈતુલ્લાહને અલ વિદાઅ કરી, પછી કહયું કે " બખુદા (ખુદાની કસમ) મને નથી ખબર કે હું બૈતુલ્લાહના ખઝાના , તેના હથિયાર , અને માલને એમજ છોડી દઉ કે અલ્લાહના રસ્તામાં વહેંચી દઉ ?"

તો તેમનાથી હઝરત અલી (રદિ.)એ અરજ કરી કે

" હે અમીરુલ મુઅમિનીન આપ એના ઝિમ્મેદાર નથી એના ઝિમ્મેદારતો અમારામાંથી એક કુરેશી નવજવાન થશે, જે આખરી જમાનામાં તે માલ અલ્લાહના રસ્તામાં વહેંચશે." *(અલ ફિતન : ૨૮૪ હદીષ નં : ૧૦૬૨)*

(૧૭) આપ (હઝરત મહદી રદિ.) ગણવા વગર બન્ને હાથ (ખોબાં) ભરી ભરીને લોકોને માલ આપશે.

(૧૮) ઉમ્મતે મુસ્લિમહને અઝમત (ગૌરવ) નું ઉચ્ચ સ્થાન હાસિલ થશે.

(૧૯) આપના જમાનાની ખૂશહાલી અને આપની નમૂનારૂપ સખાવતને એક રિવાયતમાં આ રીતે બયાન કરવામાં આવી છે :

હઝરત અબૂ સઈદ ખૂદરી (રદિ.)થી રિવાયત છે તેઓ ફરમાવે છે કે :

નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" તમે ખૂશ થઈ જાઓ મહદી (ની બશારત) થી,

– જે મારા ખાનદાનમાંથી હશે.

– જેનું ઝુહૂર (પ્રાગટય) લોકાના મતભેદો અને ઝલઝલાઓ (ધરતીકંપો)ના દરમ્યાન થશે :

– તે ધરતીને અદલ અને ઈન્સાફથી એવી જ રીતે ભરી દેશે જેવી રીતે તે (ધરતી) ઝુલ્મ અને ઝિયાદતી (અત્યાચાર)થી ભરેલી હતી.

– આસમાન અને જમીનનો દરેક રહેનારો તેનાથી ખૂશ થઈ જશે.

– તે ઈન્સાફથી માલને ઠીક ઠીક (યોગ્ય રીતે) વહેંચશે.

– અહીં સુધી કે તે પોતાના મુનાદી (એલાન કરનાર) ને હુકમ આપશે કે તે એલાન કરે કે :

'' શું કોઈને મારાથી કોઈ જરૂરત છે?''

તો ત્યારે તેમની પાસે માત્ર એક જ આદમી આવીને કંઈક માંગશે.

તેઓ (હઝરત મહદી રદિ.) કહેશે કે ,

'' ખઝાનચીની પાસે જા, તે તને આપી દેશે''

તો તે શખ્સ ખઝાનચીની પાસે જશે અને કહેશે કે,

'મને મહદીએ આ ગરઝથી મોકલ્યો છે કે તમે મને કંઈક માલ આપી દો'

ખઝાનચી કહશે કે,

'' તમે પોતે (ખઝાનામાંથી જેટલો જોઈએ તેટલો) માલ કાઢી લો

તે શખ્સ ઉઠાવવાની શકિત કરતા વધારે માલ ભરી લેશે તે પછી તેને કમ કરતો રહેશે અહીં સુધી કે તે એટલો થઈ જશે કે તેને ઉઠાવી શકે.

પછી તે માલ લઈને શરમિન્દા થઈ જશે અને (મનોમન) કહેશે કે ,

'' હુ ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સ.અ.વ.)નો અત્યંત લોભી શખ્સ છું કે પૂરી ઉમ્મતને આ માલની તરફ બોલાવવામાં આવી અને મારા સિવાય બધાએ છોડી દીધો''

ત્યારે તે એ માલને પરત કરવા ચાહશે તો ખઝાનચી કહેશે કે,

''અમે આપેલી વસ્તુઓ પાછી લેતા નથી''

– પછી મહદી (રદિ.) છ , સાત, આઠ અથવા નવ વરસ રહેશે.

– અને એ મુદત બાદ લોકોના માટે વંત રહેવામાં ભલાઈ નહિ રહેશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરનો નમૂનારૂપ સમાજ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના મસઊદ (પ્રતાપી, ભાગ્યશાળી) દૌરમાં અલ્લાહ તઆલાનો ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) પર ઘણો મોટો ફઝલ આ થશે કે બધાં હઝરત મહદી (રદિ.)ને સર્વાનુમતે પોતાના સરદાર અને પેશ્વા સ્વીકારી લેશે અને કોઈને વિરોધ ન હશે અને આપસમાં એકતા અને ઉલ્ફતની એક અ બ મિષાલ (નમૂનો) સ્થાપિત થશે.

દીનાર બિન દીનાર કહે છે :

હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં જાહેર થશે કે :

– લોકોની એકતા તૂટી ગઈ હશે,

– તેઓ (હઝરત મહદી રદિ.) લોકોની ગમખ્વારી કરશે,

– કોઈને કોઈના પર બરતરી નહિ આપશે,

– મોત સુધી દુરૂસ્ત મુઆમલા ફરમાવતા રહેશે,

– તે પછી (ફરી પાછી) આખી દુનિયા ફિત્ના અને ફસાદથી ભરાઈ જશે. *(અલ ફિતન , પૃષ્ઠ ૨૫૪ હદીષ નંબર ૯૯૫)*

નવમું પ્રકરણ

કેટલાક મહત્વના બનાવો

મુબારક હદીષોમાં કેટલાક ઘણાં જ મહત્વના બનાવો વર્ણવેલા છે, જે કયામત પૂર્વે આખરી દૌરમાં બનશે, પરંતુ એ હદીષોમાં સ્પષ્ટતા નથી કે, એ બનાવો કયારે બનશે, અલબત્ત બનાવો પર વિચાર કરવાથી તથા મુહદ્દિષીન હઝરાતે જે અંદાઝથી એનું વર્ણન કર્યુ છે, ઉપરાંત હઝરત મહદી (રદિ.) વિષે ભુતપૂર્વ માનવંત બુઝુર્ગોથી જે વાતો નકલ થયેલી છે, તેનો અભ્યાસ કરવાથી આ અંદાઝો થાય છે કે એ બધાં બનાવો હઝરત મહદી (રદિ.)થી કરીબતર જમાનામાં બનશે.

એ બનાવો નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) ઈરાક , ઈ પ્ત અને શામ પર રૂમીઓ અને અજમીઓ તરફથી પ્રતિબંધ

અબૂ નઝરહ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

અમે જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)ની પાસે હતા.

તેમણે કહયું કે,

– ટૂકં સમયમાં ઈરાકવાળાઓની આ હાલત થઈ જશે કે તેમની પાસે એક કફીઝ (મુઠઠી) અનાજ અને એક દિરહમ (ચાંદીનો સિકકો) પણ નહિ આવી શકે.

અમે કહયું કે ,

" આ પ્રતિબંધ કોના તરફથી લગાવવામાં આવશે ? "

તેમણે ફરમાવ્યું,

" અજમીઓ તરફથી"

થોડા સમય પછી ફરમાવ્યું,

" ટૂંક સમયમાં શામ (સિરિયા) વાળાઓની આ હાલત થઈ જશે કે તેમની પાસે દીનાર (સોનાનો સિકકો) અને એક મુદ (તે જમાનાનું એક માપ) જેટલું અનાજ પણ નહિ પહોંચી શકશે."

અમે કહયું,

" આ પ્રતિબંધ કોના તરફથી હશે?"

તેમણે ફરમાવ્યું,

" રૂમીઓ તરફથી"

ફરી પાછા થોડો સમય ખામોશ રહયા, તે પછી ફરીથી આપ (રદિ.) એ કહયું કે,

" હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે,

" મારી ઉમ્મતના આખરી દૌરમાં એક ખલીફા થશે, જે મુઠઠી ભરી ભરીને માલ વહેંચશે, અને ગણશે નહિ."

રિવાયત કરનાર ફરમાવે છે કે,

મેં અબૂ નઝરહ અને અબૂલ ઉલાથી પૂછયું કે,

" શું આપના ખ્યાલમાં તેઓ ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ છે ?"

તો તેમણે કહયું,

" નહીં. "

(મુસ્લિમ, ૨/ ૩૯૫ હદીષ ૨૯૧૩)

અલ્લામા તકી ઉસ્માની સાહબ દામત બરકાતુહુમ 'તકમિલહ શર્હે મુસ્લિમ'માં કુર્તૂબીના હવાલાથી લખે છે કે,

" ઉલમાની એક જમાઅતનો રુજહાન (અભિગમ) એ જ છે કે એના મિસ્દાક (અનુરૂપ) હઝરત મહદી (રદિ.)છે."

(તકમિલહ ફત્હુલ મુલહિમ : ૬/ ૩૨૯)

(૨) શામ (સિરિયા) પર ઈસાઈઓની ચડાઈ

કેટલીક કિતાબોથી જાણવા મળે છે કે શામ (સિરિયા) પર જે ઈસાઈઓની હુકૂમત થશે તે ખૈબર સુધી ફેલાયેલી હશે.

(૩) અરબોની સંખ્યા ત્યારે થોડી હશે અને તેઓ બયતુલ મુકદ્દસ (યરૂશલેમ)ની નજીક ભેગા થશે.

કોઈએ આપ (સ.અ.વ.)થી પૂછયું કે ,

" યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)

ત્યારે અરબ કયાં હશે ?"

તો આપે (સ.અ.વ.) જવાબ આપ્યો કે ,

" તેઓ થોડી સંખ્યામાં બયતુલ મુકદ્દસની પાસે ભેગા થશે."

(ઈબ્ને માજહ : ૩૦૮ હદીષ નં : ૪૦૭૭)

(૪) મદીના મુનવ્વરાને બેરગબતીથી છોડવું

– લોકો મદીના મુનવ્વરહને બેરગબતી (લાગણી વગર) છોડશે, જો સાંભળી લીધું કે ફલાણી જગાએ વાડી, અને ખેતીની વિપુલતા અને સસ્તી કિંમત છે, તો લોકો મદીના છોડીને ત્યાં ચાલ્યા જશે, જો કે મદીના તેમના માટે બહેતર હશે.

– પરંતુ જે લોકો મદીનાને છોડીને જશે અલ્લાહ તઆલા તેમનાથી બહેતર લોકોને ત્યાં આબાદ ફરમાવશે.

જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)થી મરફુઅન રિવાયત છે કે,

" જે લોકો મદીનાને બેરગબતીથી છોડીને જશે, અલ્લાહ તઆલા તેમનાથી બહેતર લોકોને ત્યાં આબાદ ફરમાવશે, જયાં કીંમતોમાં કમી અને ખાવા–પીવાની વિપુલતા વિષે સાંભળી લેશે, લોકો તે જગ્યાએ ચાલ્યા જશે, જોકે મદીના મુનવ્વરા તેમના માટે બહેતર છે, કાશ, કે તેમને ખબર હોત"

(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪ / ૫૦૧ હદીષ : ૮૪૦)

(૫) સોનાના પહાડ જાહેર થવા

ઈમામ મુસ્લિમ (રહ.) એ હઝરત ઉબય બિન કઅબ (રદિ.)થી રિવાયત નકલ કરી છે કે :

મેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)ને આ ફરમાવતા સાંભળ્યા કે ,

" ટુંક સમયમાં ફુરાત (યુફ્રેટીસ) નદીમાંથી એક સોનાનો પહાડ જાહેર થશે, જયારે લોકો તેના વિષે સાંભળશે તો તેને હાસિલ કરવા માટે નીકળી પડશે.

આ જોઈને તે પ્રદેશના રહેવાસીઓ કહેશે કે :

" જો અમે એમજ છોડી દઈશું તો આ લોકો બધું સોનું લઈ જશે

(એ પ્રદેશના લોકોના મના કરવા પર તેમની સાથે) એવી ભારે લડાઈ થશે કે તે (લડાઈ કરનારાઓ)માંથી નવ્વાણું ટકા (લોકો) કત્લ થઈ જશે."

(મુસ્લિમ : ૨/ ૩૯૧ હદીષ : ૨૮૯૫)

એને જ મળતી આવતી 'ઈબ્ને માજહ'માં હઝરત ષવબાન (રદિ.)થી એક રિવાયત છે,

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એ ફરમાવ્યું કે,

" તમારા ખઝાનાની પાસે ત્રણ માણસો જંગ કરશે અને તે ત્રણેમાંથી દરેક ખલીફાનો પુત્ર હશે, પરંતુ એ ખઝાનો તેઓમાંથી કોઈને પણ નહિ મળી શકશે.

તે પછી પૂર્વના તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થશે, અને તેઓ તમારી સાથે એવી ખતરનાક જંગ કરશે કે એનાથી પહેલા કોઈ કોમ તમારી સાથે આવી ઉગ્રતાથી નહિ લડી હશે."

હઝરત ષવબાન (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

તે પછી આપ (સ.અ.વ.)એ કોઈ વાત કહી જે મને યાદ ન રહી.

પછી ફરમાવ્યું,

" જયારે તમે તેમને જુઓ તો તત્કાળ બયઅત કરી લ્યો, ચાહે બરફ પર ઢસડાયને આવવું પડે કારણ કે તેઓ યકીનન અલ્લાહના ખલીફા મહદી હશે."

(ઈબ્ને માજહ : પૃષ્ઠ ૩૧૦)

'ફત્હુલ બારી' માં હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) એ ફરમાવ્યુ કે :

---

(૧) જમરએ અકબહ : શૈતાનને કાંકરી મારવાનો છેલ્લો સ્થંભ (થાંભલો)

" અગર મજકૂર હદીષમાં ખઝાનાથી તે ખઝાનો મુરાદ છે જે સોનાના પહાડવાળી રિવાયતમાં છે તો એ આ વાતની દલીલ છે કે એ બનાવો મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા વખતે બનશે." *(ફત્હુલ બારી : ૧૩/૮૧)*

(૬) નફસે ઝકિય્યહ (પવિત્ર આત્મા) નો કત્લ

મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શયબહની એક રિવાયતનો સારાંશ છે કે :

" એક નફસે ઝકિય્યહ (પવિત્ર આત્મા) અર્થાત એક જલીલુલ કદર બુઝુર્ગની શહાદત બાદ હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે."

(મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શયબહ : ૧૫/૧૯૯, હદીષ નં : ૧૯૪૯૯)

(૭) મુસલમાન અને નસારાની એકતા

" સુનને અબુ દાઉદ શરીફ" ની એક હદીષમાં વર્ણન છે કે :

– મુસલમાન રૂમીઓની સાથે મજબૂત સુલેહ (સંધી) કરશે.

– મુસલમાન અને રૂમીઓ બન્નેનું સહીયારું લશ્કર ટેકરા અને લીલોતરી વાળી જમીન પર પડાવ નાખશે.

– એક નસરાની (ઈસાઈ) સલીબ (હચફકક) ઉઠાવીને કહેશે કે ,

" સલીબ (હચફકક)ની બોલબાલા થાઓ

એટલે આ વાત પર એક મુસલમાન ગુસ્સે થશે અને સલીબને તોડી નાંખશે.

– એટલે તે પછી રૂમીઓ ગદારી કરશે અને મોટી જંગ માટે ભેગા થઈ જશે. *(અબૂ દાવુદ : ૨/૫૯૦ હદીષ નંબર : ૪૨૯૨)*

આ રિવાયત ટૂંકમાં સહીહ મુસ્લિમમાં પણ છે.

(૮) હજના દિવસોમાં ખૂનખાર જંગ

એક રિવાયતથી જાણવા મળે છે કે :

પવિત્રભૂમિ (મિના) પર હજના દિવસોમાં ખૂનખાર જંગ થશે, અહીં સુધી કે જમરએ અકબહ(૧) રકત રંજિત થઈ જશે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો :

"ઝી કઅદહના મહીનામાં કબીલાઓની ગિરોહ બંદી (જુથ બંધી) થઈ જશે, એ જ વરસે હા ઓમાં લુંટમારના બનાવો બનશે. મીનામાં એવી

જબરદસ્ત જંગ છેડાઈ જશે કે મરનારાઓની સંખ્યા અગણ્ય (બેશુમાર) હશે. લોહી એટલું પુષ્કળ વહેશે કે જમરએ અકબહ સુધી પહોંચી જશે "

(અલ ફિતન : ૨૬૭ હદીષ નં ૯૯૪)

(૯) એક બી જંગના વિષે 'મુસ્તદરક હાકિમ'ની રિવાયતો

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાવે છે કે :

– ટૂંક સમયમાં ફિત્નો થશે,

તેમાં લોકો એવા અલગ થઈ જશે જેવી રીતે સોનું ખાણમાંથી અલગ કરવામાં આવે છે.

– તમે અહલે શામ (સિરિયાના લોકો)ને બુરૂં – ભલું ન કહો, તેમના ઝાલિમોને બુરા કહો, કારણ કે તેમનામાં અબ્દાલ થશે.

– અલ્લાહ તઆલા શામ (સિરિયા)ના લોકો પર વર્ષા વરસાવશે જે તેમને ડૂબાડી દેશે.

– તે (લોકો ડૂબી જવાના કારણે) એવા કમઝોર થઈ જશે કે જો શિયાળ પણ તેમનાથી લડે તો તે લોકો પર વર્ચસ્વ મેળવી લે.

– પછી તે વખતે અલ્લાહ તઆલા હાશમી (અર્થાત મહદી)ને મોકલશે જે નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની ઔલાદમાંથી હશે.

– તેમની સાથે ઓછામાં ઓછા ૧૨૦૦૦ (બાર હઝાર) અને વધારેમાં વધારે ૧૫૦૦૦(પંદર હઝાર) સુધીનું લશ્કર હશે.

– તેમના લશ્કરનો શિઆર (ઓળખ ચિન્હ) " અમીત અમીત" નો શબ્દ હશે.

– તેમનું લશ્કર ત્રણ ઝંડાઓ નીચે લડશે.

– તેમના સામે મુકાબલા માટે (દુશ્મનોનું લશ્કર) સાત ઝંડાઓ નીચે હશે.

– દરેક ઝંડાવાળો વર્ચસ્વ (વિજય) મેળવવાની લાલચ ધરાવતો હશે.

– તેઓ લડશે અને હારી જશે.

– અલ્લાહ તઆલા હાશમી અર્થાત મહદીને ફતેહ (વિજય) આપશે.

– પછી અલ્લાહ તઆલા તે લોકોને તેમની (ગુમાવેલી) ઉલ્ફત અને

નેઅમત પરત કરશે.

– પછી લોકો દજજાલના જાહેર થવા સુધી એ જ ખૂશહાલી માં રહેશે.

(મુસ્તદરક હાકિમ : ૪/૫૯૬, હદીષ નંબર : ૮૬૫૮)

દસમું પ્રકરણ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાની કેટલીક સર્વ સમ શકે તેવી નિશાનીઓ

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા વિષે અધિકૃત અને બિન અધિકૃત બન્ને પ્રકારની અલામતો કિતાબોમાં મળે છે, તેમાંથી કેટલીક અલામતો તો એવી છે કે એક અદના આદમી પણ અલામત જોઈને હઝરત મહદી (રદિ.)ની ઓળખ કરી શકે છે.

અમે અહીં માત્ર બે અલામતોનું વર્ણન કરીએ છીએ :

(૧) સૂરજની સાથે કોઈ નિશાનીનો ઉદય

" મહદી (રદિ.) ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થશે જયાં સુધી સૂરજની સાથે કોઈ નિશાની ઉદય નહિ પામે. "

(મુસન્નફ અબ્દુર્રઝઝાક – ૧૧ / ૩૭૩ હદીષ : ૨૦૭૭૫)

આ રિવાયતને હઝરત મુફતી નિઝામુદીન શામઝઈ (રહ.)એ વિશ્વાસ

(૧) મવકૂફ હદીષઃ જે હદીષની નિસ્બત સહાબી સુધી પહોંચે તેને 'મવકૂફ' હદીષ કહેવામાં આવે છે.

(૨) મરફૂઅ હદીષઃ જે હદીષની નિસ્બત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સુધી પહોંચે તેને 'મરફૂઅ' હદીષ કહેવામાં આવે છે.

પાત્ર બતાવી છે. *(અકીદએ ઝૂહુરે મહદી : ૫૩)*

'અલ ફિતનુ લિ નુઅયમ ઈબ્ને હમ્માદ' માં પણ એવી જ એક રિવાયત મળે છે જે સનદની રૂએ હસન છે.

" મહદી (રદિ.) ત્યાં સુધી જાહેર નહિ થશે જયાં સુધી સૂરજ નિશાનીરૂપ ન ઉગે." *(અલ ફિતન : પૃ : ૨૬૦ હદીષ નં : ૯૫૯)*

<u>*(૨) ખુરાસાન અને કાળા ઝંડા*</u>

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાના સમયના બનાવોમાં ખુરાસાનથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થવા વિષે પણ ઘણી રિવાયતો વારિદ થયેલી છે, તેમાંથી માત્ર થોડી રિવાયતોને તેની ટુંકી સૈધ્ધાંતિક સમીક્ષા સહિત અહીં નકલ કરવામાં આવે છે.

<u>(૧)</u>

હઝરત અલી (રદિ.) થી રિવાયત છે કે :

" જયારે સુફિયાનીનું લશ્કર નીકળીને કૂફા આવશે ત્યારે તે ખુરાસાનની તલબમાં લશ્કર મોકલશે અને ખુરાસાનવાળાઓ મહદી (રદિ.) તરફ જશે. અંતે તે સુફયાનીનો ભેટો હાશમીઓના કાળા ઝંડાવાળા લશ્કર સાથે થશે, જેના આગળના ભાગમાં શુઅયબ બિન સાલિહ હશે.

ત્યારે ત્યાં હાશમી અને સુફીયાનીના લશ્કરોમાં જંગ થશે, હાશમીનું લશ્કર ગાલિબ આવશે (વર્ચસ્વ મેળવશે) અને સુફિયાનીનું લશ્કર ભાગી જશે.

"તે વખતે લોકો મહદી (રદિ.)ની તમન્ના કરશે અને તેમની તલાશ કરશે."

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ અલા હામિશ મુસ્નદે અહમદ : ૬/ ૩૩, અલ ફિતન : ૨૧૮, હદીષ નંબર: ૮૬૮)

આ રિવાયત જો કે મવકૂફ (૧) છે છતાં હુકમની રૂએ મરફૂઅ (૨) છે કારણ કે એ જ શબ્દો ઘણી મરફૂઅ રિવાયતોમાં પણ વારિદ છે. ઉપરાંત મુહદ્દિષીન અને હદીષના વિદ્વાનોના મતે આ કાયદો પણ મશહૂર છે કે સહાબીની કોઈ અતાર્કિક વાત (જે કયાસ એટલે માનવીય સમજથી દૂર) હોય તે મરફૂઅ હદીષના હુકમમાં છે.

<u>(૨)</u>

" જયારે તમે ખુરાસાનની તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થતા જોઈ લો તો તેની તરફ ચાલ્યા જાઓ, એટલા માટે કે તેમાં અલ્લાહના ખલીફા મહદી (રદિ.) હશે. "

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/ ૨૯) (અકીદએ ઝુહૂરે મહદી (રદિ.) પૃ : ૬૫)

(૩)

હઝરત સવબાન (રદિ.) ફરમાવે છે કે :

નબીયે કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

" તમારા ખઝાના પાસે ત્રણ શખ્સ લડશે, તેમાંથી દરેક ખલીફાનો પુત્ર (શાહઝાદો) હશે, પરંતુ તે ખઝાનો તે ત્રણેમાંથી કોઈને પણ પ્રાપ્ત નહિ થાય.

પછી પૂર્વ તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થશે, તેઓ તમારી સાથે એવી લડાઈ લડશે કે તે પહેલાં કોઈ કોમે તમારી સાથે એવી લડાઈ નહિ લડી હોય.

તે પછી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કંઈ કહયું, જે મને (રિવાયત કરનારને) યાદ રહી શકયું નહીં,

તે પછી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

" જયારે તમે તેને જુઓ તો તેનાથી બૈઅત થઈ જાઓ, ભલેને તમારે બરફ પર ઢસડાઈને જ તેમની પાસે કેમ ન આવવું પડે. એટલા માટે કે તેઓ અલ્લાહના ખલીફા મહદી (રદિ.) છે. " *(સુનને ઈબ્ને માજહ : ૩૧૦)*

સુનને ઇબ્ને માજહની આ રિવાયત પણ સ્વીકાર્ય છે, કારણ કે આ રિવાયત ' ઈબ્ને માજહ'ની ઝઈફ અને મવઝુઅ રિવાયતોમાંથી નથી.

ઉપરાંત 'સુનને અબૂ દાવુદ', 'કિતાબુલ મહદી'માં અને 'મુસ્તદરક લિલ હાકિમ'માં એની મુતાબેઅ રિવાયતો પણ છે, અને બીજા સહાબા (રદિ.)ની રિવાયતોથી પણ આ રિવાયતની તાઈદ (સમર્થન) થાય છે.

વિસ્તૃત સમીક્ષા માટે ડોકટર નિઝામુદીન શામઝઈ (રહ.)ની કિતાબ 'અકીદએ ઝુહૂરે મહદી (રહ.)' પૃષ્ઠ ૩૭ અને ૩૮ વાંચવા વિનંતી.

અલ્લામા સિંધી (રહ.) ફરમાવે છે :

આ રિવાયતને અબૂલ હસન બિન સૂફિયાન (રહ.) એ પોતાની મુસ્નદમાં અને અબૂ નુઅયમે 'કિતાબુલ મહદી' માં ઈબ્રાહીમ બિન સુવયદ શામી

(રહ.)ના તરીકાથી વર્ણવી છે અને સનદના એતેબારથી એ રિવાયત સહીહ પણ છે, ઉપરાંત એના તમામ રિજાલ (રિવાયત કરનાર શખ્સો) પણ વિશ્વાસુ છે. (તરજુમાનુસ્સુન્નહ : ૪ / ૩૯૦)

(૪)

હઝરત સવબાન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યુ છે કે,

" જયારે તમે ખુરાસાનના તરફથી કાળા ઝંડાઓ જાહેર થતાં જુઓ તો તમે તેમની પાસે ચાલ્યા જાઓ, કારણ કે તેમનામાં અલ્લાહ તઆલાના ખલીફા મહદી (રદિ.) હશે."

(મુસ્નદ અહમદ : ૫/ ૧૭૭, હદીષ નં : ૨૨૭૪૬)

આ બાબતમાં અબૂ દાવુદ શરીફની એક રિવાયત છે જેમાં ખુરાસાનના એક બાદશાહનું હઝરત મહદી (રદિ.)ની મદદ માટે આવવું આ પ્રમાણે વારિદ થયેલું છે. :

(૫)

હઝરત હિલાલ બિન અમ્ર (રદિ.)થી રિવાયત છે :

તેમણે ફરમાવ્યું કે ,

મેં હઝરત અલી (રદિ.)ને આ કહેતા સાંભળ્યા કે, રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" માવરાઉન્નહરથી એક શખ્સ નીકળશે, જેને અલ હારિસુ હિરાસ (અલ હારિસ બિન હારિસ) કહેવામાં આવશે. તેના લશ્કરની આગલી હરોળમાં એક શખ્સ હશે જેને મનસૂર કહેવામાં આવશે, તે આલે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને એ જ રીતે આશ્રય અથવા પનાહ આપશે જેવી રીતે કુરેશે રસૂલ (સ.અ.વ.)ને પનાહ આપી હતી, દરેક મોમિન પર તેની મદદ કરવી વાજિબ છે."

અથવા ફરમાવ્યું કે ,

" દરેક મોમિન પર તેનો હુકમ કબૂલ કરવો વાજિબ છે ."

(અબૂ દાવુદ : ૩ / ૫૮૯ હદીષ નંબર ૪૨૯૦)

આ સિલસિલમાં શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ (રહ.) પોતાની કિતાબ 'અલામાતે કયામાત' પૃષ્ઠ : ૧૧ ઉપર ફરમાવે છે કે :

" જયારે આ ખબર અર્થાત હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવાના સમાચાર ઈસ્લામી દુનિયામાં ફેલાઈ જશે તો ખુરાસાનથી એક શખ્સ, જેના લશ્કરની આગલી હરોળનો સેનાપતિ મનસૂર નામનો શખ્સ હશે, એક ઘણી મોટી ફૌજ લઈને આપની મદદના માટે રવાના થશે જે રસ્તામાં ઘણા ઈસાઈઓ અને બદદીનોનો સફાયો કરી દેશે."

ફાઈદહ :

ઉપર લખેલી રિવાયતોની સનદોમાં કંઈ ન કંઈ કલામ (વાંધો) તો જરૂર છે. અલબત્ત વિવિધ તરીકાઓથી અમુક કક્ષાએ કુવ્વત તો હરહાલતમાં પેદા થઈ જાય છે.

અગિયારમું પ્રકરણ

કેટલીક મશહૂર અલામતોની ઈલ્મી સમીક્ષા અને તેની તરદીદ (ખંડન)

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા પહેલા રમઝાનુલ મુબારકમાં સૂરજ અને ચાંદ ગ્રહણ :

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જાહેર થવા વિષે જે વાતો મશહૂર છે, તેમાંથી એક આ પણ છે કે :

જયારે આપ (રદિ.) જાહેર થનાર હશે, તેનાથી પહેલાંની રમઝાનુલ મુબારકમાં ચાંદ અને સૂરજને ગ્રહણ લાગશે, અને એવો અ બ મામલો આસમાન અને જમીનના સર્જન બાદ કદી બન્યો ન હશે.

હઝરત શાહ રફીઉદ્દીન સાહબ દહેલ્વી (રહ.) લખે છે કે :

" આ બનાવની અલામત આ છે કે તેનાથી પહેલા વીતેલા વરસે રમઝાન મહિનામાં ચાંદ –સૂરજને ગ્રહણ લાગી જશે." *(અલામાતે કયામત : ૧૦)*

આ વાત જે મશહૂર થઈ છે તેની બુનિયાદ એક રિવાયત છે જેના શબ્દો આ છે :

" બેશક અમારા મહદી (રદિ.)ની બે એવી નિશાનીઓ છે, જે આસમાન

અને જમીનના સર્જનકાળથી અત્યાર સુધી બની નથી.

(૧) રમઝાનની પહેલી રાતે ચાંદ ગ્રહણ થશે.

(૨) તે જ રમઝાનની મધ્યમાં સૂરજ ગ્રહણ થશે.

અને આ બન્ને નિશાનીઓ આસમાન અને જમીનના સર્જનથી અત્યાર સુધી જાહેર થઈ ન હશે.''

(સુનને દારે કુત્ની : ૨/ ૪૫, હદીષ નંબર : ૧૭૭૭, ૧/૧૮૮)

મજકૂર રિવાયતની ઈલ્મી સમીક્ષા :

આ રિવાયત બાબત સૌથી પ્રથમ આ વાત સારી રીતે સમ લેવી જોઈએ કે આ રિવાયત હદીષ શરીફ નથી, બલકે મુહમ્મ્દ બિન અલી (રહ.)નો કોલ છે, જયાં સુધી કોઈ સ્પષ્ટ દલીલ ન હોય, ત્યાં સુધી એને રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) નો ઈર્શાદ ઠેરવવો એ ઘણો મોટો અને ખોટો આરોપ છે, બલ્કે હદીષ :

'' જે શખ્સ મારા વિશે કોઈ હાલ યા ખ્વાબ ગલત બયાન કરશે, તે પોતાનું ઠેકાણું જહનન્માં બનાવી લેશે.''

અનુસાર પોતાનું ઠેકાણું પોતાના હાથે જહન્નમમાં બનાવી લેશે.

ઉપરાંત મુહમ્મદ બિન અલી (રહ.)નું આ કથન સનદની રૂએ અત્યંત સાકિત (અસ્વીકાર્ય) અને મરદૂદ (રદ પાત્ર)છે.

એના કારણો નીચે પ્રમાણે છે :

(૧)

આ રિવાયતમાં એક રાવી ''અમ્રબિન શુમુર' છે, એના વિષે હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.)એ અને અલ્લામા શમ્સુદીન ઝહબી (રહ.)એ

– કઝઝાબ (જૂઠો)

– રાફઝી (શીઆ)

– સહાબાને ગાળો આપનાર,

– મત્રુકુલ હદીષ (એની વર્ણવેલ હદીસ અસ્વીકાર્ય)

જેવા સખ્ત (કડક) શબ્દો લખ્યા છે.

તેની એક ઘણી બુરી આદત આ હતી કે વિશ્વાસુ રાવીઓ તરફ મવઝૂઅ

મનઘડત રિવાયતો મન્સુબ કરીને નકલ કરતો હતો, એટલે મજકૂર હઝરાતે તેની રિવાયત કબૂલ નહિ કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે.

(લિસાનુલ મીઝાનઃ ૪/૪૨૨) (મીઝાનુલ એઅતેદાલ : ૨/ ૨૬૨)

(૨)

આ રિવાયતનો બીજો રાવી 'જાબિર જુઅફી 'છે. અને તે :

– બેહદ મુતકલ્લિમ ફીહ (વિવાદાસ્પદ),

– કઝઝાબ (જૂઠો)

– ગાલી (હઝરત અલી રદિ.ને ખુદા માનનાર કટ્ટર શીઆ)

– શાતિમે સહાબા (સહાબાને ગાળો આપનાર) હતો.

ઈમામ મુસ્લિમ (રહ.)એ 'મુસ્લિમ શરીફ'ના મુકદ્દમા (પ્રસ્તાવના)માં પૃષ્ઠ ૧૫ ઉપર કુલ ૪ અકાબિરે વર્ણવેલા વાંધા નકલ કર્યા છે. જેમાં 'ઈમાન બિર્રજઅહ' (કયામત પૂર્વે હઝરત અલી રદિ.ના ફરી પ્રગટ થવા)નો અકીદહ વિષેશ છે.

ઈમામ અબૂહનીફ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

" મને જેટલા જૂઠા લોકો મળ્યા છે, (તેમાં) જાબિર જઅફી કરતાં વધારે જૂઠો મેં કોઈને જોયો નથી."

એની વિસ્તૃત વિગતો ' તહઝીબુત્તહઝીબ' ની જિલ્દ : ૧, પૃષ્ઠ : ૩૫ર ઉપર છે.

(૩)

આ રિવાયતના ત્રીજા રાવી ' મુહમ્મદ બિન અલી' છે. અને એ નામના ઘણા રાવીઓ છે. એટલે અહીં કયા મુહમ્મદ બિન અલી મુરાદ છે, તેની કોઈ સ્પષ્ટતા નથી, એટલે આ રાવી પણ મજહૂલ (અજ્ઞાત) ગણાશે.

ઉપરાંત મુહમ્મદ બિન અલીથી હઝરત બાકિર (રહ.)ને મુરાદ લેવું (જેમ કે કેટલાકનો મત છે) નિરાધાર વાત છે.

ઉપર લખેલા કારણોથી આ રિવાયત વિશ્વાસ પાત્ર રહેતી નથી. એટલે ઝુહૂરે મહદી (રદિ.) જેવા મહત્વના મસ્અલામાં એને પણ દલીલ તરીકે રજૂ કરી શકાતી નથી, અને એનાથી આ અલામત સાબિત થતી નથી કે હઝરત

મહદી (રદિ.) ના સમયમાં આ પ્રકારના કોઈ ગ્રહણ થશે.

(૪)

ઉપર લખેલી રિવાયતને લગભગ મળતી આવતી એક રિવાયત શયખ યૂસુફ અલ મકદિસી (રહ.)ની કિતાબ 'અકદુદ દુરર ફી અખબારિલ મુન્તઝર' અને શીઆઓની કિતાબ ' બશારતુલ અનામ લિ ઝુહૂરિલ મહદી અલયહિસ્સલામ લિલ કાઝિમી' માં પણ છે.

અલબત્ત આ રિવાયતમાં છે કે :

" સૂરજ ગ્રહણ મધ્ય રમઝાનમાં અને ચંદ્ર ગ્રહણ આખરી રમઝાનમાં થશે, અને આ બન્ને નિશાનીઓ હઝરત આદમ (અલૈ.)ને જમીન પર ઉતારવા બાદથી આ જ સુધી જાહેર થઈ નથી."

સમીક્ષા :

– ઈલ્મે હદીષના નિયમો પ્રમાણે આ રિવાયતમાં લગભગ તે જ વાંધાઓ છે જે 'સુનને દારે કુતની'ની ઉપર લખેલી રિવાયતમાં છે. એટલે આ રિવાયત પણ સ્વીકારવા લાયક નથી.

(રદ્દે કાદિયાનિય્યત..... મૌલાના ચુન્યોટી, અને ફિકહી જવાહિર : મુફતી ઉમર ફારૂક લુહારવી પૃષ્ઠ : ૩)

– ઉપરાંત તાર્કિક રીતે પણ જોવામાં આવે તો ઈ.સ.૧૮૦૧ થી ઈ.સ. ૧૯૦૦ સુધી (એક સદી)ના સમયગાળામાં સૂરજ અને ચાંદ, બન્નેનું ગ્રહણ એક સાથે રમઝાનુલ મુબારકમાં ૫ (પાંચ) વખત થયું છે.

ઉપરાંત એ જ સિલસિલમાં એક આ વાત પણ ધ્યાનપાત્ર છે કે ઈ.સ. ૧૮૫૧થી ઈ.સ. ૧૮૯૫ સુધીના માત્ર ૪૫ (પિસ્તાલીસ) વરસના ટૂંકા સમયગાળામાં રમઝાનુલ મુબારકમાં જ ત્રણ વાર ગ્રહણની ઘટના ઘટી છે.

તો અનુમાન કરો કે એનાથી પહેલા તો કેટલીય વખત આ પ્રકારના બનાવો બન્યા હશે.

એટલે રિવાયતમાં જે વાત છે કે જયારથી અલ્લાહ તઆલાએ જમીન અને આસમાનને પેદા ફરમાવ્યાં છે, કદી એવો બનાવ બન્યો નથી, એ કેવી રીતે સાચું હોઈ શકે.

માલૂમ થયું કે તાર્કિક રીતે પણ આ રિવાયત સ્વીકાર્ય નથી.

(વિસ્તૃત વિગતો માટે ઉપર લખેલા હવાલાનું લખાણ વાંચવામાં આવે.)

(૨) શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહુર વખતે આસમાનથી કોઈ અવાઝ આવશે ?

ખાસ હઝરત મહદી (રદિ.)ના વિષયમાં લખવામાં આવલી ઘણી ઉર્દૂ અરબી કિતાબોમાં મહદી (રદિ.)નું જે વર્ણન છે તેમાં આપ (રદિ.)ના ઝુહૂરની એક નિશાની આ પણ વર્ણવેલી છે કે :

જયારે હઝરત મહદી (રદિ.) જાહેર થશે ત્યારે આસમાનથી એક અવાજ આવશે :

" આ અલ્લાહના ખલીફા મહદી છે, જેથી એમની ઈત્તિબાઅ (તાબેદારી) કરો "

ઉપરાંત આ વાત આમ લોકોના મોઢે પણ ચર્ચાતી થઈ ગયેલી છે, એટલે એની હેસિયત જાણવી અત્યંત જરૂરી છે.

આ સિલસિલામાં હદીષની વિવિધ કિતાબોમાં જે રિવાયતો આવેલી છે, તેમાંથી કેટલીક નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલઆસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે ,

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમે ઈર્શાદ ફરમાવ્યો :

" હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં જાહેર થશે કે તેમના માથા પર એક ફરિશતો હશે, જે આ સદા આપશે.

' આ મહદી છે જેથી એમની ઈત્તિબા (અનુસરણ) કરો."

(મુસ્નદુસ્સામિય્યિન : ૨/ ૭૧ હદીષ : ૯૩૫)

(૨) એ જ પ્રમાણે ઈમામ ઈબ્ને અદી (રહ.)એ પણ પોતાની કિતાબ 'الكامل فى ضعفاء الرجال' માં કંઈક ઈખ્તિલાફ સાથે હદીષ રિવાયત કરી છે કે,

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન અલઆસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો કે,

" હઝરત મહદી (રદિ.) એ હાલતમાં જાહેર થશે કે તમેના માથા પર

વાદળનો એક ટુકડો હશે, જેમાં એક ફરિશ્તો હશે જે આ સદા આપશે કે :

' આ મહદી છે જેથી એમની ઈત્તિબા કરો.''

(અલ કામિલ : ૬/ ૫૧૫, ૫૧૬)

મજકૂર રિવાયતોની ઈલ્મી સમીક્ષા :

– આ બન્ને રિવાયતોનો આધાર ' અબ્દુલ વહાબ બિન ઝહહાક (બિન અબાન અલ સુલમી અલ ઉર્ઝી) પર છે.

ઈલ્મે હદીષના વિદ્વાન ઉલમાએ કિરામે આ રાવીઓ પ્રત્યે સખત વાંધો દર્શાવ્યો છે.

હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) નકલ ફરમાવે છે કે :

ઈમામ બુખારી (રહ.) ફરમાવે છે કે :

'' અબ્દુલ વહાબ બિન ઝહહાક પોતાની પાસે અનોખી (જૂઠી) રિવાયતો ધરાવે છે.'' *(તહઝીબુત્તરહીબ : ૩ / ૫૨૭, ૫૨૮)*

– ઈમામ અબૂ દાવુદ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

'' મે પોતે જોયું છે કે તે હદીષો ઘડે છે.''

– ઈમામ નસાઈ (રહ.) ફરમાવે છે કે :

'' એ વિશ્વાસપાત્ર રાવી નથી. ઉપરાંત મતરૂક (ત્ય દેવામં આવેલો– અસ્વીકાર્ય) પણ છે. ''

– સાલિહ બિન મુહમ્મદ હાફિઝ ફરમાવે છે કે,

'' તે મુન્કરૂલ હદીષ (ખોટી કે અનોખી હદીષો વર્ણવનાર) છે અને તેની મોટા ભાગની હદીષો જૂઠી છે.

– લગભગ આ રિમાર્ક (ચભોબચછ)નોંધ 'મીઝાનુલ એઅતિદાલ'ના ભાગ ૨, પૃષ્ઠ ૧૬૦, ૧૬૧ ઉપર પણ છે.

– ઉપરાંત આ વિષયની ઘણી રિવાયતો 'અલ ફિતન' માં નુઅયમ બિન હમાદ (રહ.)એ નકલ કરી છે, પરંતુ તે સહાબા (રદિ.) અને તાબેઈન (રહ.)ના આસાર છે. માત્ર એક જ રિવાયત મરફૂઅ છે.

અને તમામ રિવાયતો પર ઈલ્મે હદીષ (હદીસ શાસ્ત્રના) નિયમો અનુસાર કલામ (વાંધો) કરવામાં આવ્યો છે.

ઉપરાંત એની સમાનાર્થી રિવાયત :

– કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિલ્દ : ૧૪ પૃષ્ઠ : ૫૮૪ ઉપર તથા

– મુસન્નિફ ઈબ્ને અબી શયબહ ની જિલ્દ ૭, પૃષ્ઠ ૫૩૧ ઉપર પણ આવી છે.

સારાંશ :

ઉપરની વિસ્તૃત સમીક્ષાનો સારાંશ આ છે કે સનદની રૂએ આ રિવાયત કોઈ પણ પ્રકારે ઝુહૂરે મહદી (રદિ.) જેવા મહત્વના બનાવની સૌથી મહત્વની અલામતના માટે દલીલ બની શકતી નથી.

કેટલીક બી વાતો જેના મુસ્તનદ (અધિકૃત) હવાલા મળી શકયા નથી

હઝરત મહદી (રદિ.) ના મુબારક વર્ણનમાં આપની સામે ઘણી વાતો આવી. કોશિશ આ રહી કે જેટલી વાતો કહેવામાં આવે તે સહીહ હદીષોની રોશનીમાં હોય. અલબત્ત કેટલીક વાતો એવી છે જેની કોઈ સબળ સનદવાળી રિવાયત મને મળી શકી નથી.

અથવા કેટલીક વાતો એવી છે જે અકાબિરના લખાણોમાં તો મોજૂદ છે પરંતુ મને એ વાતોના મુસ્તનદ (અધિકૃત, પ્રમાણભૂત) હવાલા મળી શકયા નથી, એટલે એ વાતોને અલગ રીતે અહીં દર્શાવી દઉ છું.

(૧) હઝરત મહદી (રદિ.) ચકમો આપીને (નજર ચુકાવીને) (મકકા મુકર્રમાથી) મદીના મુનવ્વરા ભાગી જશે.

(૨) હઝરત અલી (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

" મદીના મુનવ્વરા તરફ એક લશ્કર મોકલવામાં આવશે. તે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના ઘરાના (ખાનદાન) વાળાઓ માંથી જેને જોશે તેને પકડી લેશે અને બની હાશિમની ઘણી સ્ત્રીઓ અને મર્દને કત્લ કરી નાખશે, ત્યારે મહદી અને મુબયઝ મદીના મુનવ્વરાથી મકકા મુકર્રમા તરફ ભાગી નીકળશે."

(મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૬/ ૩૩)

(૩) હઝરત મહદી (રદિ.) એવી હાલતમાં નીકળશે કે તેમના મુબારક

માથા પર એક વાદળ છાંયડો કરશે, તેમાંથી એક હાથ નીકળશે અને હઝરત મહદી (રદિ.) તરફ ઈશારો કરશે.

(૪) આસમાનથી નિદા આવશે :

" સાંભળો હક (સત્ય) મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમના ઘરાના વાળાઓમાં છે."

(૫) આપ (હઝરત મહદી રદિ.)નો ઝૂહૂર મુહર્રમમાં આશૂરાની રાતે ઈશા બાદ થશે.

(૬) હઝરત મહદી (રદિ.)ની પાસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ના કુર્તા, તલવાર અને ઝંડો હશે. તેના ઉપર લખ્યુ હશે સ

" અલ બયઅતુ લિલ્લાહ"

(૭) આપ (રદિ.)ના ખભામાં નબીએ પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમની મુબારક અલામત હશે.

(૮) આપ (રદિ.)ના માટે દરિયાઓ (મોટી નદીઓ) એવી રીતે ફાટી જશે અર્થાત પાણીના વચ્ચે રસ્તો બની જશે) જેવી રીતે બની ઈસરાઈલ માટે ફાટી ગયો હતો.

(૯) આપ (રદિ.)એક સૂકી ડાળી જમીનમાં લગાવશે તો તે તત્કાળ પાંદડા અને ફળોવાળું (મોટું) વૃક્ષ બની જશે.

(૧૧) આપની પાસે એક તાબૂત (શબ પેટી) હશે જેને જોઈને મોટા ભાગના યહૂદીઓ ઈમાન લાવશે.

(૧૨) આપની ઝુબાનમાં લુકનત હશે (બોલતી વખતે ભ થોથવાતી હશે.) જેના કારણે વાત કરતી વખતે તંગ થઈને જાંગ ઉપર જમણો હાથ મારશે.

બી પણ ઘણી વાતો આ વિષયમાં લખવામાં આવેલી કિતાબોમાં વાંચી પરંતુ એની કોઈ સબળ સનદ નહિ મળવાના કારણો અને લંબાણ થઈ જવાના અંદેશાથી છોડી દેવામાં આવે છે. ઉપર લખેલી રિવાયતોમાંથી

—કેટલીક ઝઈફ.

— કેટલીક મકતૂઅ અને

– કેટલીક મવઝુઅ પણ છે.

પરંતુ આ વાતો લોકોની ઝબાનો પર ચઢી ગઈ હોવાથી, કેટલીક લખી દેવામાં આવી છે.

કશ્ફ અને ઈલ્હામ

હઝરત મહદી (રદિ.) વિષે ઘણા અકાબિરોથી વિવિધ મુકાશફહ નકલ થયેલા છે અને એ વિષેની ઘણી કિતાબોમાં એ મુકાશફહનું ઘણા મહત્વ સાથે અને વિશિષ્ટ રીતે વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

કેટલાક લોકો તો એવા કશ્ફ અને ઈલ્હામ ને નકલ કરવામાં ઘણી બેકાળ થી કામ લે છે અને પછી એ અવામ (આમ જનતા)માં મશહૂર થઈ જાય છે અને ધીરે ધીરે લોકો એવા મુકાશફાત ને મુસ્તનદ (અધિકૃત) વાત સમ લે છે.

ન કના ભૂતકાળમાં આપણા અકાબિરોથી પણ કેટલાક કશ્ફો, ભવિષ્યવાણીઓ અને કથનો નકલ થયેલાં છે, સાચે જ એ વાતો બુઝુર્ગોની છે કે નહી, એની ચર્ચાથી અલગ રહીને અહીં માત્ર કશ્ફ અને ઈલ્હામની હકીકત અને તેનો હુકમ બતાવવાનો હેતુ છે.

શબ્દાર્થ :

કશ્ફનો અર્થ "ખોલી દેવું" થાય છે.

પારિભાષિક અર્થ

ઈસ્તિલાહ (પરિભાષા)માં કશ્ફ એવા ઈલ્મને કહેવામાં આવે છે જેને અલ્લાહ કોઈના પર ખોલી દે ભલે તે :

– નબી હોય કે વલી,

– સાલિહ (નેક) હોય કે ફાસિક અને ફાજિર,

– મુસ્લિમ હોય કે ગેર મુસ્લિમ,

– ઈન્સાન હોય કે હયવાન,

એટલે કે કશ્ફ આ દરેકથી સંબંધિત છે અને દરેકને થઈ શકે છે.

આપણા ઉર્ફમાં એનો અર્થ :

પરંતુ આપણાં ઉર્ફ (લોકભાષા)માં કશ્ફ પણ ઈલ્હામની જેમ જ ઔલિયા

અને સાલિહીન (નેક લોકો) સાથે ખાસ છે.

કશ્ફ અને ઈલ્હામની શરઈ હેશિયત :

કશ્ફ અને ઈલ્હામ ભાવાર્થના એતિબારથી ભિન્ન અને મિસ્દાક (ચરિતાર્થ)ના લિહાઝથી સમાન છે, પરંતુ શરઈ હેશિયતથી બન્ને ઝન્ની (અુનમાન આધારિત અર્થઘટન) છે.

— કશ્ફ અને ઈલ્હામ પર ઈમાન લાવવું ન વાજિબ છે ન મતલૂબ,

— કશ્ફ અને ઈલ્હામ :

ન તો ઈસ્લામના અરકાનમાંથી છે,

ન દીનના ઉસૂલમાંથી છે.

ન શરઈ હુજજત (દલીલ) પૈકી છે.

— કશ્ફ અને ઈલ્હાથી માત્ર એક આછો અંદાજો (અનુમાન) લગાવી શકાય છે જે વાસ્તવિક જગતમાં સાકાર થઈ પણ શકે છે અને નહિ પણ થઈ શકે છે.

— એની હેશિયત બિલ્કુલ ખ્વાબો (સ્વપ્નાઓ) ની તા'બીર જેવી છે.

———————————

હઝરત મૌલાના ખૈર મુહમ્મદ જાલંધરી સાહબ (રહ.) એ લગભગ આ જ વાતો ' ખૈરૂલ ફતાવા' જિલ્દ : ૧, પૃ: ૬૭ અને ૬૮ ઉપર એક સવાલના જવાબમાં લખી છે.

" કશ્ફનો અર્થ છે કોઈ વાત અથવા બનાવનું ખુલી જવું (આગઉથી જાણ થઈ જવી.)

— ઈલ્હામનો અર્થ છે દિલમા કોઈ વાતનો ઈલ્કા (પ્રેરણા) થઈ જવો.

— બશારતનો અર્થ ખૂશ ખબરી છે. જેમકે કોઈ સારો ખ્વાબ જોવો.

ઉપરાંત આગળ લખે છે કે :

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) બાદ કશ્ફ, ઈલ્હામ અને બશારત શકય છે પરંતુ :

— ન તે શરઈ રીતે હુજજત છે,

— ન તેના કતઈ અને યકીની હોવાનો દાવો કરી શકાય છે.

– ન કોઈને તેને માનવાની દાવત આપી શકાય છે."

અને આગળ એક બીજા સવાલના જવાબમાં આપ (રહ.) લખે છે કે :

" ગૈર નબીને કશ્ફ અથવા ઈલ્હામ થઈ શકે છે, પરંતુ તે હુજ્જત નથી. ન તેના મારફતે કોઈ હુકમ સાબિત થઈ શકે છે, બલકે તેને શરીઅતની કસોટી પર જાંચીને જોવામાં આવશે.

જો સહીહ હશે તો કબૂલ કરવામાં આવશે.

આ એ સૂરતમાં છે કે તે (જેને કશ્ફ કે ઈલ્હામ થયો હોય તે શખ્સ) સુન્નતે નબવી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો મુત્તબેઅ (તાબેદારી કરનાર) અને શરીઅતનો પાબંદ હોય,

જો કોઈ શખ્સ સુન્નતે નબવી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના ખિલાફ ચાલતો હોય તો તેનો કશ્ફ અને ઈલ્હામનો દાવો શૈતાની ધોકો છે.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ : ૧ / ૩૪,૩૫)

કશ્ફના ત્રણ પ્રકારો :

કશ્ફ અને ઈલ્હામ દીન અને મઝહબમાં કોઈ શરઈ હુજ્જત નથી. મતલબ આ છે કે કશ્ફના અસ્તિત્વની સાબિતી તો સહીહ નુસૂસ (કુર્આન શરીફની સ્વંય સ્પષ્ટ આયતો) થી મળી છે, પરંતુ ગૈર અમ્બિયાના કશ્ફોમાં કાળ અને સ્થળનું નકકી કરવું વગેરેમાં ગલતીનો સંભંવ છે.

ફકીહુન્નફસ હઝત મૌલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) ફરમાવે છેઃ

કશ્ફોના ત્રણ પ્રકારો છે :

(૧) તહતત્તકવીન (પ્રકૃતિના નિયમો આધારિત થનાર કોઈ બાબતની પૂર્વ જાણકારી). એમાં કાફિર અને મુસ્લિમ બરાબર છે.

(૨) લવહે મહફૂઝ (અલ્લાહ તઆલાની વિષેશ કિતાબમાં લખાયેલ બાબતોમાંથી કંઈક વાતનું જાણી લેવું). કશ્ફનો આ પ્રકાર વિષેશ મુસલમાનોના માટે છે, પરંતુ લવ્હે મહફૂઝ બાબત અલ્લાહ તઆલાનો હુકમ યાદ રાખવો જોઈએ કે એમાં

"અલ્લાહ ચાહે તે પ્રમાણે મીટાવે છે અને (ચાહે તેને) બાકી રાખે છે

અને તેની જ પાસે અસલ કિતાબ છે."

(સૂરએ રઅદ, આયત : ૩૯)

(૩) અલ્લાહ તઆલાના વિશેષ ઈલ્મ (ઈલ્મે ઈલાહી)ની વાતોની જાણકારી. આ બાબતનો કશ્ફ ફકત અંબિયા હઝરાતને જ થાય છે.

——————————

પહેલા બે પ્રકારોમાં ગલતીનો સંભવ છે, પરંતુ ત્રીજામાં સંભવ નથી. કારણ કે પહેલા બેમાં કાળ અને સ્થળ અનુમાનથી નકકી થાય છે પરંતુ ઈલ્મે ઈલાહીમાં ભૂતકાળ અને વર્તમાન કાળ અને ભવિષ્યકાળ(ત્રણે કાળ) બરાબર છે, એટલે અમ્બિયા અલયહિમુસ્સલામના ઉલૂમ ગલતીથી પાક છે.

(અર્વાહે સલાસહ : પૃષ્ઠ : ૨૯૫)

કેટલાક કશ્ફોની સમીક્ષા :

હઝરત મહદી (રદિ.) કયા વરસમાં જાહેર થશે, એ બાબતમાં પહેલાં પણ કેટલાક અહલે કશ્ફને મુકાશફહ થયા હતા, જે વખત આવવા પર ગલત સાબિત થયા.

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યાકૂબ નાનોત્વી (રહ.) પોતાના એક પત્ર (તારીખ : ૧૨ શવ્વાલ , ૧૨૯૪ હિ.) માં લખે છે કે :

" કેટલાક અહલે કશ્ફનું ગુમાન (અનુમાન) છે કે આવતી સદી (હિજરી)ની શરૂઆતમાં (હઝરત મહદી રદિ.) અને કયામતની નિશાનીઓ જાહેર થશે.

અને કેટલાકે એમ કહયું છે કે :

એ જમાનો હજૂ દૂર છે. અલ્લાહ જાણનાર છે. એનાથી આગળની વાત કહેવી ફુઝૂલ (નકામી) છે. જે ખુદા ચાહશે તે થશે."

(મકતુબાત વ બયાઝે યાકૂબી : પૃ: ૧૧૧૦)

————————————

હઝરત મવસૂફ (હઝરત મવલાના) મુહમ્મદ યાકુબ સાહબ નાનોત્વી (રહમતુલ્લાહિ અલયહિ) પોતાના એક બીજા પત્ર (તારીખ : ૨૪, ઝુલ હજજ ૧૨૯૯ હિ.)માં ખ્વાબની તાબીર બયાન કરતાં લખે છે કે :

" ઈમામ મહદી (રદિ.)ની મુલાકાત (થાય તો) શું અજબ (વાત) છે? નસીબ થાઓ, કારણ કે એની અલામતો ઘણી જાહેર છે, અને મકશૂફે અવલિયાના મુતાબિક શું અજબ છે કે આ સદી (હિજરી)ના પહેલા અથવા બીજા વરસમાં જાહેર થઈ જાય. અલ્લાહ જાણનાર છે."

(મકતુબાત વ બયાઝે યાકૂબી : ૧૨૯)

————————————

ઉપરના પત્રોથી માલૂમ થાય છે કે હિજરી ૧૩૦૧ અથવા ૧૩૦૨માં હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂરની વાત કેટલાક અહલે કશ્ફ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. છતાં હજુ સુધી ઝહૂરે મહદી થયો નથી.

લોકો પર એ રાઝ અચાનક જાહેર થશે :

અવલિયાએ કિરામના કશ્ફોનો વિશ્વાસ તે જ વખતે થઈ શકે છે જયારે કે તે :

– કુર્આન,

– હદીષ,

– ઈજમાએ ઉમ્મત અને

– કિયાસે સહીહહ ના ખિલાફ ન હોય,

અને આ મસ્અલો તમામ સલફ અને ખલફ (પુરોગામી) અને (અનુગામી) બુઝુર્ગોમાં સર્વમાન્ય છે. જેમ કે હઝરત કાઝી સનાઉલ્લાહ પાની પતી (રહ.)એ 'ઈર્શાદુત્ તાલિબીન' (કિતાબ)માં લખ્યું છે :

ઝુહૂરે મહદી માટે કોઈ વરસ નકકી કરવું નુસૂસે સહીહહ (કુર્આન અને હદીસના સ્પષ્ટ ફરમાનો) વિરુદ્ધ છે.

આમ, કુર્આન અને હદીસ તકાઝો આ છે કે :

ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)માં અલ્લાહ તઆલા શાનુહુ તરફથી જ ઈખ્ફા (ગુપ્તતા) રાખવામાં આવી છે, એક સમય આવશે કે લોકો પર અચાનક આ રાઝ જાહેર થશે.

બલ્કે આ બાબતમાં એટલી ગુપ્તતા રાખવામાં આવી છે કે ખૂદ હઝરત મહદી (રદિ.)ને પણ ઝુહૂરથી પહેલાં સુધી એમના મકામની જાણ ન હશે.

(ફિકહી જવાહર પૃષ્ઠ : ૮૪, ૮૫)

વહી, ઈલ્હામ અને કશ્ફનો ફર્ક (તફાવત) :

વહી, ઈલ્હામ અને કશ્ફનો ફર્ક અને તફાવત આ રીતે સમજવું જોઈએ કે

વહી :

વહી માત્ર તે ઈલ્મને કહેવામાં આવે છે, જેનો ઈલ્કા નબીના દિલ પર થાય, ભલે તે કોઈ પણ રીતે થાય. મુહદ્દિસોએ વહીના કેટલાયે પ્રકારો બતાવ્યા છે.

હર હાલતમાં વહીનો ઈલ્હામ કતઈ (નિશ્ચિત) હોય છે અને તેને માનવું જરૂરી હોય છે.

ઈલ્હામ :

ઈલ્હામ તે ઈલ્મને કહેવામાં આવે છે જે કોઈ મુબારક અને સલીમુલ ફિતરત (નેક સ્વભાવના) માણસના દિલમાં પ્રગટ થાય અને તેમાં એના પ્રયાસ કે તર્ક – અનુમાનને કોઈ દખલ ન હોય.

તફાવત : ૧

હવે જો એ ઈલ્કા કોઈ નબીના દિલ પર થાય તો એ પણ વહી જ કહેવાશે અને એ કતઈ જ હશે.

અને જો નબીના સિવાય કોઈ બીજા પર ઈલ્કા થાય તો તેને જ ઉર્ફ (લોકભાષા)માં ઈલ્હામ કહેવામાં આવે છે અને એનો ઈલ્મ ઝન્ની (અનુમાનીત) હોય છે.

તફાવત : ૨

વહી અને ઈલ્હામમાં એક ફર્ક આ પણ બતાવવામાં આવ્યો છે કે :

અમ્બિયા (અલૈ.)ની વહી અને ઈલ્હામ અમ્ર અને નહી (ભલાઈના હુકમ અને બૂરાઈથી મનાઈ) પર આધારિત હોય છે.

એટલા જ માટે અમ્બિયા (અલૈ.) પર એ (વહી અને ઈલ્હામ)ની તબ્લીગ વાજિબ હોય છે.

જયારે કે અવલિયા અને સાલિહીન (નેક લોકો)ના ઈલ્હામ મુબશ્શિરાત (બશારતો) અથવા તફહીમાત (બોધ,નસીહતો) પર આધારિત હોય છે અને તેમના પર પોતાના ઈલ્હામની તબ્લીગ વાજિબ નથી, બલકે ઈખ્ફા (છુપાવવું) જ બહેતર હોય છે, જયાં સુધી કે કોઈ શરઈ અથવા દીની જરૂરત નજર સમક્ષ ન હોય.

સય્યિદી વ સનદી હઝરત મુફતી સાહબ (રહ.) એ એક વખતે એક બનાવ બયાન ફરમાવ્યો હતો કે :

૨૫ (પચ્ચીસ) વરસ પહેલા મને એક સાહબે બતાવ્યું હતું કે :

ઈમામ મહદી પેદા થયાને આટલો અરસો થયો છે, મને હઝરત મીકાઈલે (અલૈ.) બતાવ્યું હજુ સુધી તો આવ્યા નથી. તેમણે હાથ વડે એક ઝિરાઅ (હાથ)નો ઈશારો કરીને બતલાવ્યો હતો કે એક ઝિરાઅ (હાથ)ના બરાબર છે. *(મલ્ફૂઝાતે ફકીહુલ ઉમ્મત : ૯/૫૫)*

હઝરત મહદી (રદિ.) ના અસહાબ

તે ખુશ નસીબ મુસલમાન જેમને હઝરત મહદી (રદિ.)ના સંગાથમાં આલમી (વૈશ્વિક) ઈમાની જદ્દોજહદ (અભિયાન)નો મોકો નસીબ થશે, તે હઝરાત વિષે પણ રિવાયતોમાં ઘણી અલામતો અને બશારતો આવી છે.

(૧) તેમના દિલ આપસમાં જોડી દીધેલા હશે. (અર્થાત આપસમાં એકતા અને ચાહત હશે.)

(૨) હઝરત મહદી (રદિ.)ના અસહાબ અલ્લાહની નજીક મહબૂબ હશે અને અલ્લાહ તઆલા તેમની મગફિરત ફરમાવશે.

(૩) તેઓ અલ્લાહ તઆલાના સિવાય કોઈનાથી ડરશે નહિ.

(૪) શરૂઆતના સમયમાં જાહેરી શૌકત અન કુવ્વતના એઅતિબારથી હઝરત મહદી (રદિ.)ના સાથીઓ (અસહાબ) કમઝોર હશે.

(૫) જે ૩૧૩ (ત્રણસો તેર) હઝરાત પ્રથમ તબકકામાં આપના હાથ પર બયઅત કરશે તે ખૈરૂલ કુરૂન (સૌથી શ્રેષ્ઠ યુગ) બાદ સૌથી ઊંચા દરજજાના ઈમાનવાળા હશે.

(૬) હઝરત મહદી (રદિ.)ના અસહાબ બાદમાં હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના સંગાથે યહુદીઓથી આખરી લડાઈમાં શરીક થશે.

(૭) આપ (રદિ.)ના અસહાબની એક ટુકડી દજજાલથી મુકાબલો કરશે.

(૮) કઅબા શરીફ તેમની પનાહગાહ (આશ્રય સ્થાન) હશે.

(૯) ન તેઓ કોઈનાથી વ્યાકૂળ થશે, અને ન તેઓ કોઈને જોઈને ખૂશ થશે. અર્થાત તેઓ પોતાની ધૂનમાં લાગેલા હશે.

(૧૦) હઝરત મુહમ્મદ બિન હનફિય્યહ (રહ.)થી રિવાયત છે કે :

અમે હઝરત અલી (રદિ.)ની પાસે હતા.

તો આપ (રદિ.) એ ફરમાવ્યું કે ,

સાભંળો

તે પછી આપે પોતાના હાથ વડે સાતની ગણતરી બતાવી .

તે પછી ફરમાવ્યું :

'' તેઓ (હઝરત મહદી રદિ.) આખરી જમાનામાં એવા સંજોગોમાં નીકળશે કે જે કોઈ :

'અલ્લાહ અલ્લાહ' કહેશે તો કત્લ કરી દેવામાં આવતો હશે.

તે પછી અલ્લાહ તઆલા એક એવી કોમને જમા કરશે જે વાદળોની જેમ આપસમાં સંલગ્ન થયેલા હશે.

– અલ્લાહ તઆલા તેમના દિલોને આપસમાં જોડી દેશે.

– તેઓ કોઈનાથી વ્યાકુળ નહિ થશે, ન કોઈ એવા શખ્સથી ખૂશી મહસૂસ કરશે જે તેમના કામમાં શરીક થઈ જાય.

– અસહાબે બદરની સંખ્યા જેટલી સંખ્યામાં હશે.

– દરજજામાં (ખૈરુલ કુરૂન સિવાય) ન તો આગલા લોકો તેમનાથી વધેલા હશે ન પાછળના લોકો તેમના સુધી પહોંચશે.

– અને તાલૂતના તે સાથીઓની સંખ્યા જેટલા હશે જેમણે તેમની સાથે નહેર પાર કરી હતી. *(મુસ્તદરક લિલ હાકિમ : ૪/ ૫૫૪)*

<u>કેટલાક મહત્વના મોકાઓ પર હઝરત મહદી (રદિ.) ના અસહાબનો હદીષોમાં ઉલ્લેખ :</u>

(૧)હઝરત મહદી (રદિ.) જે લશ્કર લઈને મદીના મુનવ્વરાથી મુલ્કે શામ રવાના થશે તે લશ્કરમાં શરીક થનારા (અસહાબ) તે વખતે દુનિયાના સૌથી અફઝલ મુસલમાન હશે.

(૨)જે હઝરાત મુલ્કે શામમાં શહાદતનો જામ પીશે તેઓ રિસાલતના દૌરના શહીદોના બાદ સૌથી અફઝલ શહીદ થશે.

(૩)શામની લડાઈઓમાં મુસલમાનોની ઓછી સંખ્યા અને નસરાનીઓની વિપુલતાના કારણે જે મુસલમાનો ભાગી જશે અલ્લાહ તઆલા તેમને કદી માફ નહિ કરશે.

(૪)કુસ્તુન્તુનિય્યહ (ઈસ્તામ્બુલ)ના વિજય વખતે આપનું જે લશ્કર હશે તેના વિશે હદીષ શરીફમાં આવ્યું છે કે :

" તેમનો અમીર ખૂબ જ સરસ અમીર હશે (અર્થાત હઝરત મહદી રદિ.) અને તે લશ્કર ઘણું જ મુબારક લશ્કર હશે.

(૫)કુસ્તુન્તુનિય્યહના વિજય બાદ દજજાલની અફવાહ ફેલાશે તો હઝરત મહદી (રદિ.) દમિશ્ક તફર દજજાલની તપાસ કરવા માટે દસ સવારોની એક ટુકડી રવાના ફરમાવશે તે ત્યારે દુનિયામાં સૌથી અફઝલ લોકો હશે.

એક મહત્વના સવાલનો જવાબ :

શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરમાં આધુનિક વૈજ્ઞાનિક શોધો હશે ?

કે તે પ્રાચીન કાળની પધ્ધતિ પ્રમાણે હશે ?

ઘણાં મુસલમાનોને આ મુંઝવણ થાય છે કે શું હઝરત મહદી (રદિ.)ના દૌરમાં જમાનો ફરી પાછો પોતાની પ્રાચીન પધ્ધતિ પર આવી જશે ? કે પછી આ તમામ વૈજ્ઞાનિક સંશોધનો આપ (રદિ.)ના ઝુહૂરના સમયે મૌજૂદ હશે ?

આ બાબતમાં ફકીહુલઅસ્ર મુફતી યૂસુફ સાહબ લુધિયાનવી (રહ.)ને પૂછવામાં આવેલા સવાલ અને તેનો આપેલો જવાબ અહીં રજૂ કરું છું.

સવાલ :

દૈનિક સમાચાર પત્ર ' જંગ' માં આપનો લેખ 'અલામાતે કયામત' વાંચ્યો. એમાં કોઈ શક નથી કે આપ દરેક મસ્અલાનો હલ સંતોષકારક રીતે અને કુર્આન અને હદીષના હવાલાથી આપતા રહો છો. આ લેખ પણ આપની ઈલ્મિયત (વિદ્વતા) સ્પષ્ટ કરે છે પરંતુ નીચેની બે વાતો સમજમાં નથી આવી.

(૧)

પૂરો લેખ વાંચવાથી અંદાઝો થાય છે કે હઝરત મહદી (રદિ.) અને હઝરત ઈસા (અલૈ.)ની કાફિરો અને ઈસાઈઓ સાથે જ લડાઈઓ થશે. તેમાં

– ઘોડાઓ

– તલવારો

– તીર કમાન વગેરેનો ઉપયોગ થશે,

– ફૌજ (લશ્કર) પ્રાચીન પધ્ધતિ પ્રમાણે જંગના મેદાનમાં સામ સામે થઈને લડશે.

– આપે લખ્યું છે કે :

" હઝરત મહદી (રદિ.) કુસ્તુન્તુનિય્યહ (ઈસ્તામ્બુલ) થી ૯ (નવ) ઘોડે સવારોને દજજાલની તપાસ કરવા માટે શામ (સિરિયા) મોકલશે."

શું તે ઝમાનામાં વિમાનો ન હશે ?

– વળી આ કે :

" હઝરત ઈસા (અલૈ.) દજજાલને એક નેઝહ (ભાલા) વડે હલાક કરી દેશે.

અને યાજૂજ – માજૂજની કોમ પણ જયારે ફસાદ બરપા કરવા માટે આવશે તો તેમની પાસે તીર – કમાન હશે.

અર્થાત તે :

– સ્ટેન ગન (કતબદમ નગદ)

– રાયફલ (ચયીલ્ભ)

– પિસ્તોલ (.યકતફી)

– વિનાશક બોંબ (ભશીફકયઅભ ખફોખક)

નો જમાનો ન હશે.

– જમીન પર ઈન્સાન વુજૂદ (અસ્તિત્વ)માં આવ્યા બાદથી વિજ્ઞાન બરાબર પ્રગતિ જ કરી રહયું છે અને કયામતના આવવા સુધી તો એમાં ભારે નવાઈજનક પ્રગતિ થઈ ચુકી હશે

(૨)

બી વાત એ છે કે આપે લખ્યુ છે કે :

હઝરત ઈસા (અલૈ.)અલ્લાહના હુકમથી થોડાંક ખાસ આદમીઓ સંગાથે યાજૂજ માજૂજની કોમથી બચવા માટે કોહે તૂરના કિલ્લામાં પનાહ

(આશ્રય) લેશે. અર્થાત દુનિયાના બાકી કરોડો ઈન્સાનોને જેઓ બધાં મુસલમાન થઈ ગયા હશે, તેમને યાજૂજ – માજૂજના રહમ અને કરમ (દયા અને કૃપા) પર છોડી જશે

આટલા (કરોડો) ઈન્સાન તો જાહેર છે કે, પેલા કિલ્લામાં પણ સમાઈ નહિ શકે.

———————————

(૩)

મેં કોઈ કિતાબમાં એક દુઆ વાંચી હતી, જે હુઝૂર (સ.અ.વ.)એ દજજાલના ફિત્નાઓથી બચવા માટે મુસલમાનોને બતાવી હતી, પરંતુ મને યાદ નથી.

ઉપરની (બે) વાતોની સ્પષ્ટતા ઉપરાંત પેલી દુઆ પણ લખી દેશો તો મહેરબાની થશે.

જવાબ :

માનવ સંસ્કૃતિનું સ્વરૂપ (કાળક્રમે) બદલાતું રહે છે.

– માહિતિ આપ – લે પધ્ધતિ (હફૌગદયહબતયફદ કથકતભો)

– યુધ્ધના શસ્ત્રો (ધબચ ધભબ.ફદક)નું જે આધુનિક પ્રગતિ પ્રાપ્ત સ્વરૂપ આજે આપણી સામે છે, આજથી દોઢ બે સદી પહેલા જો કોઈ શખ્સ એને બયાન કરતે તો લોકો તેને ગાંડો સમ લે તે

હવે ખુદા જ બહેતર જાણે છે કે આ વૈજ્ઞાનિક પ્રગતિ એ જ ગતિથી આગળ વધતી રહેશે કે આત્મહત્યા કરીને માનવ સંસ્કૃતિને તીર –કમાન તરફ પાછી પરત લઈ જશે ?

જાહેર છે કે જો આ બી સૂરત પેશ આવે, જેનો ખતરો પ્રત્યેક પળે મોજૂદ છે અને જેનાથી વિજ્ઞાનીઓ પોતે પણ ધ્રુ રહયા છે, તો પેલી પવિત્ર હદીષોમાં કોઈ વાંધો નથી રહેતો જેમાં હઝરત મહદી (અલૈ.) અને હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના જમાનાનો નકશો પેશ કર્યો છે.

——————————————

દજજાલના ફિત્નાથી બચવાના માટે :

— સૂરએ 'કહફ' જુમ્આના દિવસે પઢવાનો હુકમ છે, ઓછામાં ઓછું એની પ્રથમ ૧૦ (દસ) અને છેલ્લી ૧૦ (દસ) આયતો તો દરેક મુસલમાને પઢતા રહેવી જોઈએ.

— બી એક દુઆ હદીષ શરીફમાં આ તલ્કીન કરવામાં આવી છે :

اَللّٰهُمَّ إِنِّی أعُوذُبِكَ مِنْ عَذابِ جَهَنَّمَ وَ اَعُوذُبِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَ اَعُوذُبِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيْحِ الدَّجَّالِ لِلّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحيَا وَ الْمَمَاتِ اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَ الْمَغْرَمِ .

" અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિ—ક મિન અઝાબિ જહન્નમ, વ અઊઝુબિ—ક મિન અઝાબિલ કબ્ર, વ અઊઝુબિ—ક મિન ફિત્નતિલ મસીહીદ્દજાલ, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિ—ક મિન ફિત્નતિલ મહયા વલ મમાત. અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિ—ક મિનલ મઅ્સમિ વલ્ મગ્રમ.

(આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ : ૧ / ૨૬૮, ૨૬૯)

નોંધ :

કેટલાક લેખકોએ હઝરત મહદી (રદિ.)ની લડાઈઓ વિષે ઉલ્લેખિત જંગના શસ્ત્ર—સરંજામના નૂતન ભાવાર્થો પણ દર્શાવ્યા છે, જેનાથી માલૂમ થાય છે કે આપ (રદિ.) આધુનિક સંશોધનોનો પણ એમના વિજયોમાં ઉપયોગ કરશે.

જો કે આ માત્ર અનુમાનો અને ધારણાઓ જ છે.

વલ્લાહુ અઅલમુ બિમા હુવ કાઈનુન અલબત્ત

દારુલ ઉલૂમ કરાંચીના અધ્યક્ષ હઝરત મુફતી મુહંમદ રફીઅ સાહબ ઉસ્માની દામત બરકાતુહુમના ઈન્ટરવ્યુના અંશો :

સવાલ :

રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.)ની ભવિષ્ય વિષેની બશારતો અને એની તુલનાત્મક પરિસ્થિતિ વિષે માર્ગદર્શન ફરમાવશો ?

જવાબ :

આ બાબતમાં આં હઝરત (સ.અ.વ.) એ જે પેશગી (આગોતરી) ખબરો આપી છે, તેની રૂએ અગર જોવામાં આવે તો એવું માલૂમ થાય છે કે વર્તમાનકાળની પૂરી સિયાસત (.ફીયતયહક) રાજકારણ અને ભૂગોળ (નભફનચબ.જથ) અને સંજોગોમાં જે ફેરફારો ખૂબ જ ઝડપથી થયેલા દેખાય છે અને થઈ રહયા છે એ બધા દુનિયાને તે દોર તરફ લઈ જઈ રહયા છે જે હઝરત મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર વખતે પ્રત્યક્ષ થનારા છે અને આ સમગ્ર મેદાન (ક્ષેત્ર) તેના માટે તૈયાર થઈ રહયું છે.

અને રિવયાતથી આ વાત પણ સાબિત થાય છે કે :

હઝરત મહદી (રદિ.)ના જમાનામાં મુસલમાનોમાં ઈખ્તિલાફ (મતભેદ) ટોચ પર પહોંચેલો હશે, તો ઈખ્તિલાફને તેઓ જ દૂર કરશે અને ફરી પાછી ઈસ્લામી ખિલાફત સ્થાપિત થશે, જેના સરદાર હઝરત મહદી (રદિ.) હશે. જાહેરી રીતે તે સમય હવે વધારે દૂર દેખાતો નથી.

સવાલ :

હઝરત મહદી (રદિ.) ના ઝુહૂરની લગોલગ દજજાલનું જાહેર થવું પણ (રિવાયતમાં) આવે છે ?

જવાબ :

તે આખી ઉમ્મતના માટે કસોટીનો સમય હશે. બસ આટલી વાત છે કે ઈસ્લામની ઝિલ્લત (રુસ્વાઈ)નો સમય નહિ હશે કારણકે મુસલમાન એક અમીરના ઝંડા નીચે એક થઈ જશે અને હક (સત્ય હકીકત) તેમની સામે ખુલી જશે.

હઝરત મહદી (રદિ.)ની વાતો સાચી હશે અને તેમના ખિલાફ જે હશે તે

(૧) હઝરત મૌલાના મુનાઝિર અહસન ગીલાની (રહ.)એ પોતાની મશહૂર કિતાબ ' અંતિમ નબી (સલ.)' માં મજકૂર બનાવનું એવું રોમાંચક શબ્દ ચિત્ર દોરેલું છે કે તેને અહીં નકલ કરવાની લાલચ રોકી શકતો નથી. (ગુજરાતી અનુવાદક.)

"મિસરવાસીઓની ગુલામીમાં, સદીઓથી સબડતા બની ઈસરાઈલના અરણ્યવાસી સમૂહોને જયારે ખુદાના પયગમ્બર હઝરત મૂસા

બાતિલ (અસત્ય) હશે.

એવી મુશ્કેલીઓનો તેમણે સામનો નહિ કરવો પડશે જેવી મુશ્કેલીઓનો આજે આપણે સામનો કરી રહયા છીએ કે કઈ વાતને આપણે સાચી કહીએ અને કઈને ગલત કહીએ ?

જાનહાનિ ઘણી થશે, કુર્બાનીઓ ઘણી આપવામાં આવશે, એ બરાબર,

➯ (અલૈ.)એ આકાશી તખ્તીઓ સોંપી 'મુઆબ'ની ભૂમિમાં ઠરીઠામ કર્યા, તો સૌ કોઈ જાણે છે કે એ સમયે તેમનામાં હઝરત યાકૂબ (અલૈ.)ના ૧૨ (બાર) ખાનદાનો શામિલ હતા.

પરંતુ આ ૧૨ (બાર) ખાનદાનોમાંથી, એક બે નહિ પણ પૂરા ૧૦ (દસ) ખાનદાનોને ' નીનવા' ના નમરૂદ (શહેનશાહ) 'સલમાનસર' અને તેના બેટા 'સરગૂન'એ શામરૂન શહેરથી હાંકી કાઢયા.

તેઓ રહેંસાઈ ગયા,

તેઓ તલવારને ઘાટ ઉતર્યા,

તેઓ બાળી મૂકાયા,

સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો, બચ્ચાઓ અને બુઢઢાઓની તે લાખોની સંખ્યા ઉપરાંત, તે નિરાધારોને સાંકળોમાં જકડી, રસ્સીઓથી બાંધી, સરગૂને એશિયાના ઉત્તરી અને પૂર્વી પહાડી વિસ્તારમાં, જંગલી જાનવરોની જેમ ભટકતાં મૂકી દીધાં !

તે પછી બાબિલનો મશ્હૂર શહેનશાહ ' બુખ્તનસર' આંધી બનીને ઉઠયો,

વાદળની જેમ ચઢયો અને વીજળીની જેમ કડાકા સાથે તૂટયો,

ઈસરાઈલના બાકી રહેલા બે કબીલાઓ ઉપર .....

કુર્આન શરીફની સૂરએ 'બની ઈસરાઈલ'માં યહૂદીઓની બરબાદીનું વર્ણન કરતાં કહેવાયું છે :

'فجاسوا خلال الديار'

(અને તેમના મુલકમાં શકિતશાળી કોમો ઘૂસી પડી.)

એની તફસીરમાં યહૂદી અને બિન યહૂદી , દરેક વર્ગના લેખકોનું કથન છે કે : ➯

પરંતુ કશ્મકશ (દ્વિધા, અસમંજસ) નહિ હશે, ઝિલ્લત (રુસ્વાઈ) નહિ થશે. મુસલમાનની મોત થશે તો ઈઝઝતની મોત થશે.

(અલ બલાગ ઉર્દૂ માસિક જિલ્દ ૬ અંક : ૧૧ જાન્યુઆરી ૨૦૦૪ પાકિસ્તાન)

'અમ્બિયા કી સરઝમીન મેં' લેખમાળાના કેટલાક અંશો :

➡ બની ઈસરાઈલની આખીય કોમને, બાળકો અને ઓરતો સહિત કેદ કરી લીધી.

હયકલ – ખાનએ ખુદાની તમામ ચીજો લૂંટી લીધી ,

સુલયમાન (અલૈ.)એ બંધાવેલી મુકદ્દસ ઈમારતને ખોદાવી જમીન દોસ્ત કરી દીધી.

શહેરનું રક્ષણ કરતી ગઢની રાંગને તોડી નાંખી .

દરેક જગ્યાએ આગ ચાંપી દીધી.

દરેક ચીજને બાળીને રાખ બનાવી મૂકી.

આ તો તેમના શહેર અને મુલકના હાલ થયા.

બની ઈસરાઈલની શી દુર્દશા થઈ?

આખીય કોમ, બની ઈસરાઈલને ગિરફતાર કરીને બાબિલ રવાના કરી દેવાઈ.

બુખ્તનસર પોતાની સાથે યહૂદીઓના બાદશાહ સિદકિય્યહને પણ પકડી ગયો.

બાબિલ પહોંચતાં જ તેના દીકરાઓ, તેની આંખોની સામે રિબાવી, રિબાવીને કતલ કરી દેવાયા અને આ કરૂણ દશ્ય દેખાડીને યહૂદીઓના બાદશાહની આંખો ફોડી નંખાઈ, જેથી એ હતભાગી બાદશાહ એ પછી ખૂશીની કોઈ ચીજ ન જોઈ શકે.

યહૂદીઓ જો કે જીવતા છોડી દેવાયા, પણ કેવી હાલતમાં ?

સખત મહેનત અને સંકટોમાં દિવસો વિતાવતા,

પોતાની ગત હાલતને યાદ કરીને આંસુઓ વહાવતા,

ન ઈબાદત કરી શકતા હતા, ન કુરબાની કરી શકતા હતા,

ન રોઝા રાખી શકતા હતા.

આ વિષયમાં મુફતી મુહંમદ રફીઅ સાહબ (દા.બ.)ની એક લેખમાળા 'અમ્બિયા કી સરજમીનમેં ' શીર્ષકથી ' અલ બલાગ' (ઉર્દૂ માસિક, પાકિસ્તાન)માં ક્રમશઃ પ્રગટ થઈ હતી. મજકૂર લેખમાળાના પાંચમાં અંકમાંથી અહીં કેટલાક અંશો રજૂ કરવા અનિવાર્ય લાગે છે.

આપ લખે છે કે :

અહીંની કયામતની કેટલીક નિશાનિઓ :

ઉર્દૂન (વફચમબદ)માં જે જે ઐતિહાસિક સ્થળો પર જવાનું થયું, ઘણી જગ્યાએ ઈસરાઈલે (યકચબયભી) કબ્જે કરેલા સ્થળો પણ નજર આવ્યા, જે તેમણે મુસલમાનો પાસેથી છીનવી લીધાં છે. જાહેર છે કે એ આપણા દુષ્ટ કર્મોના ફળો છે. દિલ જે આપણા દુષ્ટકર્મોથી પહેલાંથી જ જખ્મી છે તે આ મનાઝિર (શ્યો)ને પોતાની આંખે જોઈ જોઈને હજુ વધારે આઘાત પર આઘાત ખાતું રહયું

પરંતુ પૂરી દૂનિયા જે ઝડપથી બદલાઈ રહી છે અને જે રીતે બદલાઈ રહી છે, ખાસ કરીને મધ્યપૂર્વ (ાિયમમીભ ભબકત)માં લગભગ ૬૦ વરસથી જે ક્રાંતિઓ થઈ રહી છે, તેને અગર આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની બયાન ફરમાવેલી અલામતોની રોશનીમાં જોવામાં આવે તો સાફ જણાય છે કે દુનિયા હવે ઘણી ઝડપથી કયામત તરફ ધસી રહી છે.

ઉર્દૂન (વફચમબદ) અને શામ (કથચયબ)ની આ સફરમાં કદમ કદમ પર નજર આવતું રહયું હતું કે અહીંયા ઈમામ મહદી (રદિ.)ના ઝુહૂર અને દજજાલ સાથે તેમની થનારી જંગનું મેદાન તૈયાર થઈ રહયું છે અને એ જ જંગના દૌરાન હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નાઝિલ થવા બાદ તત્કાળ તેમના હાથ વડે દજજાલના કતલ અને સાથે જ યહૂદીઓના કત્લેઆમનો જે બનાવ બનનાર છે, તેની તૈયારીમાં યહૂદીઓ પોતે, ભલે અજાણ પણે જ, આગળ છે.

યહૂદીઓનો ભૂતકાળ, વર્તમાનકાળ અને ભવિષ્યકાળ :

આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના દુનિયામાં તશરીફ લાવવાના ઘણાં વર્ષો પહેલાં 'બુખ્તનસર' બાદશાહે જયારે યહૂદીઓ પર આક્રમણ કર્યું તો તેઓ એક બીજાથી વિખુટા થઈ જઈને આખી દુનિયામાં

ઝિલ્લત (રુસ્વાઈ) સાથે વેર વિખેર થઈ ગયા હતા. આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના તશરીફ લાવવાના લગભગ ૬૦ (સાંઠ) વરસ પહેલાં સુધી તેમની (યહુદીઓની) એ જ હાલત હતી (૧)

હવે હઝારો વરસ પછી, તેમનું ખેંચાઈ ખેંચાઈને પૂરી દુનિયામાંથી ફલસ્તીન (.બીભકતયદભ)માં આવીને, બીજા શબ્દોમાં પોતાના મકતલ (કતલગાહ – વધસ્થળ)માં આવીને જમા થઈ જવું, એ જ જાહેર કરે છે કે એ હઝરત ઈસા (અલૈ.) અને તેમના લશ્કરનું કામ આસાન કરવામાં લાગેલા છે. નહિતર હઝરત વાલિદ માજિદ (મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ રહ.)ના શબ્દોમાં, હઝરત ઈસા (અલૈ.) તેમને પૂરી દુનિયામાં કયાં કયાં તલાશ કરતા ફરતે ?

<u>*લુદ શહેરનો દરવાજો : દજજાલની કતલગાહ*</u>

એવું માલૂમ થાય છે કે યહૂદીઓ દજજાલને પોતાનો (પેશવા) સરદાર માને છે અને અ બ વાત એ છે કે, તેના આગમનના તે જ સ્થળ પર ઈન્તેઝાર કરે છે, જયાં પહોંચીને તેને (દજજાલને) કતલ કરવાનું આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની ભવિષ્યવાણી મુજબ નિર્ધારિત થઈ ચૂકયું છે.

અમારા એક મેઝબાન હસન યૂસુફ જેમનો ઉલ્લેખ પહેલાં પણ કેટલીય વખત આવી ચુકયો છે, તેઓ અસલ રહેવાસી ફલસ્તીન (.બીભકતયદભ)ના છે, ત્યાંથી હિજરત કરીને લગભગ ૨૫ – ૩૦ વર્ષથી અમ્માન (બૌબદ)માં જ સ્થાયી થયેલા છે.

તેમણે બતાવ્યું કે :

આજથી કેટલાય વરસો પહેલાં તેઓ તબ્લીગના સિલસિલામાં ફલસ્તીન ગયા તો ત્યાંના એક શહેર 'લુદ' પણ જવાનું થયુ. જે બૈતુલ મુકદસ (વભચગકબીભો)થી ન ક છે.

ત્યાં એક મોટો ગેટ (દરવાજો) જોયો જે 'બાબેલુદ' (લુદનો દરવાજો) કહેવાય છે, તેના પર ઈસરાઈલી સત્તાધિશોએ લખ્યું છે :

'હિના યખરુજુ મલિકુસ્સલામ'

અર્થાત : સલામતિનો બાદશાહ અહીં જાહેર થશે.

હવે આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની એક હદીષ જુઓ, જેમાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કયામતની ન ક હઝરત ઈસા (અલૈ.)ના નાઝિલ થવાની વિગતો ઈર્શાદ ફરમાવી છે.

આ હદીષ ઉચ્ચ કક્ષાની સહીહ સનદોની સાથે આવી છે અને એને ત્રણ સહાબાએ કિરામ અને એક ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઈશા સિદ્દીકહ (રદિ.)એ રિવાયત કરી છે.

એમાં આં હઝરત (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો ઈર્શાદ છે કે :

" તે પછી ઈસા (અલૈ.) દજ્જાલને તલાશ કરશે, અહીં સુધી કે તેને "બાબુ લુદ" (લુદના દરવાજા) પર પકડશે અને કત્લ કરી દેશે."

(સહીહ મુસ્લિમ, અબૂ દાવુદ, તિરમિઝી, ઈબ્ને માજહ અને મુસ્નદે અહમદ)

લુદનો ઐતિહાસિક કૂવો અને દજ્જાલ માટેનો મહેલ :

મારા એક બીજા મેઝબાન જનાબ અલી હસન અહમદ અલ બયારી જેઓ ઈરબીદ (યચખયમ)ના પ્રખ્યાત વેપારી છે અને તબ્લીગી કામથી પણ જોડાયેલા છે, તેમજ અમારો અમ્માન (બૌોબદ)થી ઈરબીદ (યચખયમ) નો સફર તેમની જ ગાડીમાં થયો હતો, તેમના વાલિદ પણ અસલ ફલસ્તીનના વતની હતા, બલ્કે ખાસ 'લુદ' શહેરના જ રહેનારા હતા. ઈ.સ. ૧૯૪૮માં હિઝરત કરીને અહીં ઈરબીદ (યચખયમ) આવી ગયા હતા. અહીં જ ઈ.સ. ૧૯૫૧માં અલી હસન અહમદ અલ બયારી સાહબ પૈદા થયા.

તેમણે આજે સફરથી વાપસી પર પોતાની આલીશાન હવેલીમાં ભોજનની વ્યવસ્થા કરી હતી, આ પુરલુત્ફ મજલિસમાં તેમણે પોતાનો આ બનાવ કહયો કે :

" હું ઈ.સ. ૧૯૮૦માં ૧૦ (દસ) દિવસ પોતાના પૂર્વજોના વતન "લુદ" માં જઈને રહયો."

તેમણે બતાવ્યું કે,

" ત્યાં લુદના દરવાજાના સ્થળ પર જ એક કૂવો છે, યહૂદી શહેરી વહીવટ કર્તાઓએ એક સડક પસાર કરવા માટે તે કૂવાનો નાશ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો. પરંતુ બુલડોઝરો અને જાતજાતના મશીનો વડે પણ તે કૂવાનો નાશ કરી શકાયો

નહિ. મજબૂર થઈને સડકને ત્યાંથી હટાવીને અન્ય સ્થળેથી કાઢવી પડી, ત્યાં હવે આ લખ્યું હતું કે :

'આ એક ઐતિહાસિક સ્થળ છે'

————————————

એ જ અલી હસન બચ્યારી સાહબે બતાવ્યું કે :

તેમના એક મામાના દીકરા પણ, જે કયામતની અલામતોની તપાસ અને શોધમાં ખાસ રસ ધરાવે છે, લુદ ગયા હતા. ત્યાં તેમણે એક મહેલ જોયો, જે ઈસરાઈલી સત્તાધીશોએ પોતાના "મલિકુસ્સલામ" (દજજાલ) માટે બનાવ્યો છે.

મૌલાના રફીઉદ્દીન સાહબનો કાબિલે તકલીદ (અનુસરણ પાત્ર) અમલ :

આપણા દારુલ ઉલૂમ દેવબંદના સૌથી પ્રથમ મુહતમિમ હઝરત મૌલાના રફીઉદીન સાહબ (રહ.) જેઓ નકશબંદી ખાનદાનના અકાબિરમાંથી હતા, હિજરત ફરમાવીને મકકા મુકર્રમહ આવ્યા. ત્યાં જ તેમની વફાત થઈ અને ત્યાં જ કબર પણ છે.

તેમને આ હદીષની જાણ હતી કે :

નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ શયબીને બયતુલ્લાહની ચાવીઓ સોંપી છે, (એટલે) મકકામાં ભલેને તમામ ખાનદાન ઉજડી જાય, શયબીનું ખાનદાન કયામત સુધી બાકી રહેશે.

એટલે મૌલાના રફીઉદીન સાહબને અ બ તરકીબ સુઝી, કે જો આ ખાનદાન કયામત સુધી બાકી રહેશે તો અનિવાર્ય રીતે ઝુહૂરે મહદી (રદિ.)ના ઝમાનામાં પણ મૌજૂદ રહેશે.

જયારે હઝરત મહદી (રદિ.)નો ઝુહૂર થશે અને તેઓ કઅબતુલ્લાહની દીવાલથી ટેકો લગાવીને બેસીને મુસલમાનને બયઅત કરશે ત્યારે કઅબતુલ્લાહની ચાવીઓ શયબીના હાથ (કબ્જા)માં હશે.

એટલે એ જ બાબતને નજર સમક્ષ રાખીને તેમણે :

– એક હમાઈલ શરીફ અને

– એક તલવાર લીધી અને

– એક પત્ર હઝરત મહદી (રદિ.)ના નામે લખ્યો ,

એ પત્રનું લખાણ આ છે :

" ફકીર રફીઉદ્દીન દેવબંદી મકકા મુઅઝઝમામાં હાજર છે અને આપ જિહાદની તરતીબ કરી રહયા છો. એવા મુજાહિદો આપની સાથે છે જેમને ગઝવએ બદરના મુજાહિદો વાળો સવાબ મળશે.

એટલે રફીઉદ્દીન તરફથી :

– આ હમાઈલ તો આપના માટે હદિયો છે અને

– આ તલવાર કોઈ મુજાહિદને આપી દો કે તે મારા તરફથી જંગમાં શરીક થઈ જાય અને મને પણ તે અજર મળી જાય."

————————————

અને આ ત્રણે ચીઝો શયબીના ખાનદાનવાળાઓને સોંપી અને તેમને કહયું કે :

" તમારું ખાનદાન કયામત સુધી રહેશે, આ મહદી (રદિ.)ના માટે અમાનત છે. જયારે તમારો ઈન્તેકાલ થાય તો તમે પોતાના ઉત્તરાધિકારીને વસિય્યત કરી દેશો, અને તેમને કહી દેશો કે, તેઓ પોતાના ઉત્તરાધિકારીને વસિય્યત કરે, અને દરેક આ વસિય્યત કરતો જાય, અહીં સુધી કે આ અમાનત હઝરત મહદી (રદિ.) સુધી પહોંચી જાય."

('ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ : ૨/ ૯૮)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)ની વસિય્યત ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહના નામ :

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)થી મરફૂઅ રિવાયત છે :

– " ઈસા બિન મરયમ (અલૈ.) નાઝિલ થશે અને

– સલીબ (ક્રોસ) ને તોડી નાંખશે,

– ખિન્ઝીર (ભૂંડ, સુવ્વર, ડુકકર)ને કત્લ કરી દેશે અને

– જિઝયહ (રક્ષાવેરો) રદ ફરમાવી દેશે,

– અલ્લાહ તઆલા તેમના જમાનામાં દજજાલને હલાક ફરમાવશે.

– અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીનની બોલબાલા થશે."

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું :

" શું તમે મને બિલ્કુલ બુઢઢો (થઈ ગયેલો) નથી જોતા

મારી પાંસળીઓ બુઢાપાના કારણે ભેગી થઈ જવાના ન ક છે

મારી આ તમન્ના છે કે :

મારી મોત ત્યાં સુધી ન આવે જયાં સુધી હું આપ (હઝરત ઈસા) અલૈ.થી મળી ન લઉં

અને હું તેમને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.)ની હદીષો સંભળાવું

અને આપ (અલૈ.) તેની તસ્દીક કરે.

અગર હું આપ (હઝરત ઈસા અલૈ.)ની મુલાકાતથી પહેલાં મરી જાઉ અને તમારી તેમનાથી મુલાકાત થઈ જાય તો :

આપ (હઝરત ઈસા અલૈ) ને મારા સલામ અર્ઝ કરશો.

(અસ્સુનન લિદ્દાની: ૨૪૨ હદીષ નંબર : ૩૬૧)

દુઆ

અલ્લાહ તઆલાથી દુઆ માટે હાથ ઉઠાવું છું કે :

– તે પોતાના ફઝલ અને કરમથી આ લખાણને કબૂલ ફરમાવે અને

– પોતાના તે નેક બંદા (હઝરત મહદી રદિ.)ના સહીહ પરિચયને આમ થવાનો ઝરિયો બનાવે,

– અને એ નેક બંદાના ઝુહૂરને ઉમ્મતે મુહમ્મદિય્યહ માટે ઈઝઝતનો ઝરિયો બનાવે,

– અને આપણને બધાને તેમના સંગાથમાં અલ્લાહના કલિમહને બુલંદ કરવા માટે કબૂલ ફરમાવે.

રબ્બના તકબ્બલ મિન્ના ઈન્નક અન્તસ્સમીઉલ અલીમ, વતુબ અલયના યા મવલાના ઈન્નક અન્તત્તવ્વાબુર્રહીમ.

વ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલા ખયરિ ખલ્કિહી સય્યિદના મુહમ્મદિંવ વ આલિહી વ સહબિહી વ અલા મન તાબિઅહુમ બિઈહસાનિન ઈલા યવ્મિદીન (આમીન) ફકત

બન્દહ,

મહમૂદ સુલયમાન હાફિઝ (બારડોલી)

હાલ ઉતારો : મકકતુલ મુકર્રમહ
તે મુબારક જગાએ કે જેની આસપાસમાં તે નેક બંદાના ઝુહૂરની બશારત હદીષ શરીફમાં વારિદ થઈ છે.

આધારગ્રંથો ની યાદી

નંબર	કિતાબ	નંબર	કિતાબ
૧	અલકુર્આનુલ કરીમ	૨	તફસીરે ઈબ્ને કષીર
૩	તફસીરુ ત્તબરી	૪	હિદાયતુલ કુર્આન
૫	અસ્સિહાહુસ્સિત્તાહ	૬	મુસ્નદે અહમદ
૭	મુસ્નદે બઝઝાર	૮	મુસન્નફ અબ્દુર્રઝઝાક
૯	મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શયબા	૧૦	સુનને દારકુતની
૧૧	મુસનદુશ્શામિયીન	૧૨	મુસ્તદરક લિલ હાકિમ
૧૩	અસ્સુનનુ લિદાની	૧૪	દલાઈલુન્નુબુવ્વત
૧૫	ફત્હુલ બારી	૧૬	ઉમ્દતુલ કારી
૧૭	ફૈઝુલ બારી	૧૮	અલ જામિઉલ કબીર
૧૯	ફૈઝુલ કબીર	૨૦	ફત્હુલ મુલ્હિમ

૨૧	તકમિલતુ ફતહુલ મુલ્હિમ	૨૨	ઈકમાલુ ઈકમાલિલ મુઅલ્લિમ
૨૩	મુકમ્મિલુલ અકમાલ	૨૪	અલ કવકબુ દુર્રી
૨૫	તુહફતુલ અહવઝી	૨૬	અલ ઉર્ફૂ શ્શઝી
૨૭	અલ અવનુલ મઅબૂદ	૨૮	બઝલુલ મજહૂદ
૨૯	મિસ્બાહુઝઝુજાજહ	૩૦	અશિઅઅતુલ લમઆત
૩૧	મિરકાતુલ મફાતીહ	૩૨	કન્ઝુલ ઉમ્માલ
૩૩	મુન્તખબ કન્ઝુલ ઉમ્માલ	૩૪	અલ ઉર્ફૂલ વરદી ફી અખબારિલ મહદી
૩૫	આરિઝતુલ અહવઝી	૩૬	અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ
૩૭	અસ્સિઆયહ	૩૮	અલમુગ્ની લિઝઝહબી
૩૯	અલ ફિતન લિ નુઐમ ઈબ્ને હમ્માદ	૪૦	તહઝીબુ ત્તહઝીબ
૪૧	અત્તઝકિરહ લિલ કુરતુબી	૪૨	અત્તારિખ લિ ઈબ્ને અસાકિર
૪૩	અલ અહાદિસુઝઝઈફહ લિશ્શવકાની	૪૪	સિલ સિલતુલ અહાદીષિલ ઝઈફહ
૪૫	અલ કામિલુ ફી ઝુઅફાઈ રિજાલિ લિ ઈબ્ને અદી	૪૬	નુખ્બતુલ લ્લઆલી શર્હે બદઉદ અમાલી
૪૭	અલ મનારૂલ મુનીફ	૪૮	મીઝાનુલ એઅતિદાલ
૪૯	કિફાયતુલ મુફતી	૫૦	ફતાવા મહમૂદિય્યહ
૫૧	ફતાવા રહીમિય્યહ	૫૨	ખૈરુલ ફતાવા
૫૩	અલ હાવી લિલ ફતાવા	૫૪	નવાદિરુલ ફિકહ
૫૫	ઈઝાલતુલ ખિફાઅ	૫૬	તુહફએ ખિલાફત (મૌ. અબ્દુશ્શકૂર લખનવી)
૫૭	તારીખુલ ખુલફા	૫૮	મઆરિફુલ હદીષ
૫૯	મજમઉ બિહારિલ અનવાર	૬૦	તર્જુમાનુસ્સુન્નહ

૬૧	રહમતુલ્લાહિલ વાસિઅહ	૬૨	અલ મહદી વલ મસીહ (મુફતી યૂસુફ લુધયાનવી)
૬૩	લિસાનુલ મીઝાન	૬૪	અલ ઈશાઅ લિ અશ્રાતિસ્સાઅહ
૬૫	શર્હૂલ ફિકહિલ અકબર	૬૬	શર્હૂ અકીદતિ સ્સફારીની
૬૭	અન્નિબરાસ	૬૮	અકીદએ ઝૂહૂરે મહદી
૬૯	અરવાહે ષલાષહ	૭૦	ઈમામ મહદી, શખ્સિય્યત વ હકીકત
૭૧	ઈમામ મહદી (મૌ. ઝિયાઉર્રહમાન ફારૂકી)	૭૨	ઈમામ મહદી કા ઝુહૂર નહી હુવા (મુફતી સલમાન મન્સુરપુરી)
૭૩	નુઝૂલે ઈસા, ઝુહૂરે મહદી (મૌલાના ઈદ્રીસ કાંધલવી)	૭૪	અકાઈદે ઈસ્લામ (મૌ. મુહમ્મદ પાલન હકકાની)
૭૫	કિતાબુલ ફિતનિ વ અશરાતુસ્સાઅહ (અલ્લામહ દાની)	૭૬	અલામાતે કયામત (મુફતી રફીઅ ઉસ્માની)

૭૭	કિતાબુલ ફિતન (નુઐમ ઈબ્ને હમ્માદ)	૭૮	અલામતે કયામત (શાહ રફીઉદ્દીન ઘબવી)
૭૯	જવાહિરૂલ ઈમાન	૮૦	જવાહિરૂલ ફિકહ
૮૧	અકાઈદે ઈસ્લામ (મુહમ્મદ ઈદ્રીસ કાંધલવી)	૮૨	રદ્દે કાદયાનિય્યત કે ઝરીં ઉસૂલ
૮૩	ફિકહી જવાહિર	૮૪	મલફૂઝાતે ફકીહુલ ઈસ્લામ
૮૫	અન્નિહાયહ (ઈબ્ને કષીર)	૮૬	ખુતબાત હકીમુલ ઈસ્લામ
૮૭	આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ		

હઝરત મહદી (રદિ.) વિષેની રિવાયતોનું કોષ્ટક

ક્રમ	કિતાબોના નામ	મરફૂઅહ હદીષ	મવકુફાહ હદીષ	પ્રકરણનું શિર્ષક	હદીષોના નંબર	પાના નંબર	રિવાયત કરનાર સહાબા (રદિ.) અને રિવાયતની સંખ્યા
૧	બુખારી શરીફ			બાબે નુઝુલે ઈસા ઈબ્ને મરયમ	૩૪૪૯	૪૯૦	અબુ હુરૈરહ : ૧

૨	મુસ્લિમ શરીફ	૭		બાબુલ ખસફિ બિલ જયૂશિ વ ગયરિહા મિમ્મા બઅ્દહા	૨૮૮૩ થી ૨૮૮૪ ૨૮૯૭ થી ૨૮૯૯ ૨૯૧૩	૩૮૮ થી ૩૯૫ સુધી	જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ:૨ અબૂ સઈદ : ૧ ઈબ્ને મસઊદ : ૧ આઈશહ : ૨ અબૂ હૂરૈરહ : ૧
૩	અબૂ દાવુદ શરીફ	૧૩		કિતાબુલ મહદી	૪૨૭૯ થી ૪૨૯૧	૫૮૮	જાબિર બિન સમૂરહ: ૩ અલી : ૩, અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ :૩ , ઉમ્મે સલ્મહ : ૫ અબૂ સઈદ : ૧
૪	તિરમિઝી શરીફ	૩		અબવાબુલ ફિતન માજાઅ ફિલ મહદી	૨૨૩૦ થી ૨૨૩૨	૨/ ૪૭	અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ:૨ હઝરત અબૂ સઈદ : ૧
૫	ઈબ્ને માજહ શરીફ	૭		બાબુ ખુરૂજિલ મહદી	૪૦૮૨ થી ૪૦૮૮	૨૯૯	અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ:૧ અબૂ સઈદ : ૧ સૌબાન : ૧ અલી : ૧ ઉમ્મે સલ્મહ : ૧ અનસ બિન માલિક : ૧ અબ્દુલ્લાહ બિન હારિષ:૧ ઉમ્મે સલ્મહ : ૧

૬	મિશ્કાતુલ મશાબિહ	૬		બાબુ અશરાતિસ્ સાઅહ		૪૭૦	અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ અબૂ સઈદ ખુદરી ઉમ્મે સલ્મહ
૭	મુસ્નદે અહમદ બિ તરતીબિલ ફતહિ રબ્બાની	૧૪		ફસ્લુન ફી મા વરદ ફી ઝુહૂરિલ મહદી વગયરિહી	૧૩૯ થી ૧૫૪ સુધી		અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ : ૨, અલી : ૨, અબૂ સઈદ ખુદરી : ૩ સૌબાન , ઉમ્મે સલ્મહ : ૩ હફસહ : ૨, સફિય્યહ : ૧
૮	કન્ઝુલ ઉમ્માલ	૪૧	૪૭	ખુરૂજુલ મહદી / અલ મહદી (અલૈ.)	૩૮૬૫૧ થી ૩૮૭૧૦ સુધી ૩૯૬૫૩, ૩૯૬૮૪	૧૪ / ૨૬૧થી ૨૭૫, ૫૮૪ થી ૫૯૮	અમ્માર બિન યાસિર :૧, અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઊદ:૯, ઉસ્માન : ૧,ઉમ્મે સલ્મહ : ૨ અબૂ ઉમામહ : ૧, અલી : ૧ અબ્દુર્રહમાન બિન કૈસ :૧,અબૂ સઈદ ખુદરી : ૭,જાબિર : ૧, હુઝૈફા : ૩,અબૂ હુરૈરહ : ૬, અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ :૪ , કુર્રતુલ મુઝની : ૧
૯	મુસન્નફ અબ્દુર્રઝઝાક	૨	૬	બાબુલ મહદી	૪૦૭૬૯ થી ૪૦૭૭૦ સુધી	૧૧/૩૭૧	ઉમ્મે સલ્મહ : ૧ અબૂ સઈદ ખુદરી : ૧

બ્બાન બિ લીબાન	૫		ઝિકરુલ બયાનિ બિઅન્ન ખુરૂજલ મહદી....	૬૮૨૩ થી ૬૮૨૭	૧૫ / ૨૩૬	અબ્દુલ્લાહ બિ અબૂ સઈદ ખુ અબૂ હુરૈરહ :
દાવુદ	૧		બાબુ મા જાઅ ફી બયઅતિલ મહદી	૨૭૭૨	૨ / ૨૧૫	અબૂ હુરૈરહ :
ફ	૮		કિતાબુલ ફિતનિ વલ્ મલાહિમ	૮૫૩૧, ૮૬૬૯ થી ૮૬૭૫ સુધી	૪/૫૪૭ ૪/૬૦૦ થી ૬૦૧	સૌબાન : ૧ અબૂ સઈદ ખુ ઉમ્મે સલ્મહ :
ીર	૫		બાબુલ મીમ	૯૨૪૧ થી ૯૨૪૫ સુધી	૫૫૪	ઉમ્મે સલ્મહ : અલી : ૧, હુઝયફા : ૧
ારિદહ	૪૭	૪૧	બાબુ મા જાઅ ફીલ મહદી	૫૪૬ થી ૫૯૫ સુધી	૧૮૯ થી ૨૦૧ સુધી	ઈબ્ને મસ્ઊદ અબૂ સઈદ : ઉમ્મે સલ્મહ અબ્દુલ્લાહ : ૧, અનસ : ૧
ફિલ લાહિમ,	૧૫	૧	ફસ્લુન ફી ઝિક્રિલ મહદી અલ્લઝી યકૂનુ ફી આખિરિઝ્ઝમાન		૨૩ થી ૨૮	અબ્દુલ્લાહ બિ સૌબાન : ૧, અનસ બિન મ ઈબ્ને મસ્ઊદ : ઉમ્મે સલ્મહ :

જનાબ કારી ઝુબેર સાહેબ
બદાત બલેશ્વરવાળા,
હાલ મુકીમ માન્ચેસ્ટર
યુ.કે. તરફથી આ કિતાબ
છપાવવામાં આવી છે.

કિતાબ મળવાનું સ્થળ

જામિઅહ ઉલૂમુલ કુર્આન, જંબુસર
જિ. ભરૂચ. ગુજરાત ૩૯૨૧૫૦
jamia@satyam.net.in

જામિઅહ દારુલ એહસાન, બારડોલી
જામિઅહ દારુલ એહસાન, નવાપૂર

દીન ઓર દુન્યાકી તઅલીમ કા બેહતરીન સેન્ટર

દારૂલ એહસાન.સુરત–ધુલ્યા રોડ

મુ. પો.નવાપુર

ફોન નંબર :– ૦૯૯૭૯૧૫૬૬૮૧ – પીન કોડ નંબર :–૪૨૫ ૪૧૮
૦૯૪૨૩૪૪૧૫૧૮

૧	કુરઆને કરીમ કી સહીહ તઅલીમ.
૨	હિફઝે કુરઆન.
૩	તજવીદ (કારી કલાસ).
૪	આસાન તરીકે સે ઉર્દુ ઓર અરબી ઓર આલીમ કોર્ષ.
૫	ફતાવા વિભાગ.
૬	ઈંગ્લીશ મીડીયમ, ગુજરાતી મીડીયમ, હીન્દી મીડીયમ, મરાઠી મીડીયમ, ઉર્દુ મીડીયમ (માધ્યમ) કી અલગ અલગ સ્કુલ – હાઈસ્કુલ મે દાખલે કા ઈન્તેઝામ.
૭	મદ્રસહ હી મેં સ્કુલ કે ટયુશન કા ઈન્તેઝામ.
૮	કોમ્પ્યુટર ઓર અંગ્રે કી જરૂરી તઅલીમ.
૯	દીની – ઈસ્લામી માહોલ મેં ઉમદા તરબીયત.
૧૦	રહેને – ખાને કા બેહતરીન ઈન્તેઝામ.

અપને બચ્ચોંકો ઝયાદા સે ઝયાદા ઈસ મદ્રસહ મે દાખીલ કરેં.

જનાબ કારી ઝુબેર સાહબ બદાત, બલેશ્વરવાલા હાલ મુકીમ માન્ચેસ્ટર
યુ. કે. તરફથી આ કિતાબ છપાવવામાં આવી છે.

લિઅબી	૫૭	૧૯૪	બાબુ આખિરૂ મિન અલામાતિલ્ મહદી અૌર દિગર અબવાબ	૮૮૭ તી ૧૧૪૮	૪૪૬ થી ૨૨૮	હફસહ : ૧, ર અમ્ર બિન શુ અન જદ્દિહીઃ ૨૪, અલી : ૫ અબૂ તૂફૈલ : ૩ આઈશાહ : બિન કૈસ : ૪ ઝી મજઝ : ૨, અમ્ર બિન અબ્દુર્રેહમાન અબ્દુલ્લાહ બિ
મે અબી	૬	૧૦	કિતાબુલ ફિતન	૧૯૪૮૪		અબૂ સઈદ : ઈબ્ને મસઊદ
તુ ફી વૃતા	૧૭	૩	બાબુ ફીલ ખલીફતિલ કાઈનિ ફી આખિરિઝ ઝમાનિ વગયરિહા		૬૯૦ થી ૭૦૭	જાબિર : ૧, હૂજૈફા : આઈશાહ : અબ્દુલ્લાહ અલી : ૨, અ મસઊદ : ૧,

જામિઅહ દારુલ એહસાન બારડોલી, . સુરત. ગુજરાત

બુનિયાદ : હઝરત મવલાના સય્યિદ અસ્અદ મદની (રહ.).

ઉદઘાટન : હઝરત મવલાના કારી અમીર હસન હરદોઈ દા.બ.

સિરપસ્ત : હઝરત મવલાના મુફતી અહમદ સા.ખાનપુરી દા.બ.

હઝરત મવલાના કમરૂઝઝમાં સા. ઈલાહાબાદી દા.બ.

જામિઅહ દારુલ એહસાન નવાપુર, નંદુરબાર. મહારાષ્ટ્ર

મસ્જિદની બુનિયાદ :

હઝરત મવલાના મુફતી અહમદ ખાનપુરી દા.બ.

હઝરત મવલાના સુલેમાન હાફેઝ સાહેબ

દર્સગાહો અને બોર્ડિંગની બુનિયાદ :

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ બદાત સાહેબ દા.બ.(મદીના મુન.)

હઝરત મવલાના મુફતી ઈસ્માઈલ કછોલ્વી દા.બ.(યુ.કે)

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ઉપરોકત બન્ને ઈદારાઓમાં ખાલિસ દીની તાલીમ, હિફઝ, કિરાઅત, આલિમકોર્સની વ્યવસ્થા સ્કૂલ સાથે થઈ શકે એવો બેહતરીન ઈન્તેઝામ કરવામાં આવ્યો છે.

બન્નેવ ઈદારાઓને હઝરત મવલાના ઈબ્રાહીમ પાંડોર સાહેબ દા.બ.

હઝરત મવલાના મુફતી અહમદ ખાનપૂરી સાહેબ દા.બ. અને

હઝરત મવલાના કમરૂઝઝમાં ઈલાહાબાદી સાહેબ દા.બ.ની રૂહાની તવજજોહ હાસિલ છે.

મુસલમાન બિરાદરોથી આ બન્ને ઈદારાઓ માટે તરકકી અને ફિત્નાથી હિફાઝતની દુઆ કરવાની દરખાસ્ત.